

Народна банка на Република Македонија

**Квартален извештај
април, 2009**

СОДРЖИНА

Резиме	3
I. Макроекономски движења	5
1.1. Меѓународно економско опкружување	5
1.2. Домашна понуда	11
1.3. Агрегатна побарувачка	14
1.3.1. Лична потрошувачка.....	15
1.3.2. Буџет и јавна потрошувачка.....	17
1.3.3. Инвестициска побарувачка.....	18
1.3.4. Нето извозна побарувачка.....	19
1.4. Вработеност и плати	20
1.5. Биланс на плаќања	22
1.6. Инфлација	30
Прилог 1: Анализа на цените на недвижностите во Република Македонија	34
II. Монетарна политика	37
2.1. Монетарни агрегати	42
2.2. Кредитна активност	46
2.3. Каматни стапки	51
III. Пазар на капитал	56
IV. Макроекономски проекции	59
Прилог 2: Проекции за кредитната активност на банките во вториот квартал на 2009 година	62
Прилог 3: Проекции на движењата во надворешниот сектор	64
Прилог 4: Претпоставки за егзогените варијабли.....	66
СТАТИСТИЧКИ ПРИЛОГ	69

* Кварталниот извештај содржи анализа на макроекономските движења главно во четвртиот квартал на 2008 година и расположливите податоци за движењата во првиот квартал на 2009 година, заклучно со 05.04.2009 година.

Резиме

Постојаните тензии на меѓународниот финансиски пазар, коишто отпочнаа со колапсот на пазарот на хипотекарни кредити во САД во август 2007 година, во последниот квартал на 2008 година ескалираа во сеопфатна финансиска криза, од ригорозни размери, чиешто последици почнаа длабоко да продираат и во порите на реалниот сектор од светската економија. Така, развиените земји, како група со најдиректна изложеност на ударите од „финансиското торнадо“, од фаза на циклично забавување во третиот квартал, за многу кратко време навлегоа во рецесија. Глобалната побарувачка доживеа колапс, по што следеше процес на т.н. „синхронизирана рецесија“, којашто не ги одмина ниту брзорастечките економии и земјите во развој, што со оглед на нивното растечко економско значење, доведе до нагло „ладење“ на глобалната економија во последниот квартал. Извозната побарувачка значително се намали, додека светските цени на примарните производи забележаа остар пад, придонесувајќи за натамошно смирување на инфлациските притисоци, во глобални рамки. Имајќи ја предвид високата отвореност на македонската економија и нејзината релативно висока интегрираност во меѓународните трговски текови, глобалните случувања во овој период, речиси директно се одразија врз надворешнотрговската размена и динамиката на домашната инфлација. Едновременно зајакнаа и психолошките притисоци, манифестирајќи се преку позасилено забавување на годишниот раст на депозитите кај банките и зајакнати склоности за странски валути, што во услови на влошено трговско салдо и намалени капитални приливи од странство, доведе до силни притисоци на девизниот пазар. Истовремено, се појавија и првите знаци на забавување на домашната побарувачка, јасно укажувајќи на тоа дека македонската економија почнува засилено да ги чувствува последиците од прелевањето на глобалната криза во реалниот сектор, и тоа главно во размената со странство и инвестициите.

По постојаното остварување релативно високи стапки на реален раст во првите три квартали на годината, во последниот квартал на 2008 година стапката на економски раст забави до 2,1%. Притоа, главен двигател на економскиот раст повторно беше личната потрошувачка, којашто оствари висок реален раст. Ваквите остварувања укажаа на висока инертност во однесувањето на домаќинствата, односно бавно прилагодување на нивната потрошувачка на новонастанатите промени во економскиот амбиент, што значи дека евентуалните ефекти би можеле да се очекуваат со одредено временско задоцнување. Во прилог на ваквите очекувања се и остварените поместувања на пазарот на работна сила, каде што во услови на намален степен на користење на домашните капацитети, побарувачката за труд бележи надолна тенденција. Во услови кога е загрозен основниот извор на финансирање на потрошувачката на домаќинствата - платите, со нестабилната динамика на приватните трансфери и заострените услови на кредитирање, се стеснува просторот за евентуално финансирање на личната потрошувачка преку дополнителни извори. Стимулативно влијание врз економскиот раст во последниот квартал имаше и јавната потрошувачка, а позитивен придонес имаше и нето-извозот. Бруто-инвестициите забележаа значаен пад на годишна основа (од 33,6%) и покрај засилената активност во градежниот сектор.

Стапката на инфлација продолжи да забавува и во првите три месеци на 2009 година, и тоа со посилна динамика во однос на очекуваната, главно како резултат на побрзото намалување на светската цена на нафтата и цените на храната. Така, во првите три месеци на 2009 година беше остварена просечна годишна стапка на инфлација од 1%, додека годишната стапка на инфлација во март 2009 изнесуваше 0,2%. Очекувањата за забавување на светската инфлација, па дури и појава на дефлациски тенденции во одредени земји, укажуваат на потенцијално натамошно намалување на увозната инфлација и во следниот период, што во комбинација со процените за забавување на домашната побарувачка, се очекува да придонесе за натамошно одржување на стапката на инфлација на ниско и стабилно ниво.

Негативните ефекти од светската економска криза, што се прикажаа преку намалената глобална побарувачка и падот на цените на металите на светските берзи, се одразија преку намалување на извозната активност, што со оглед на високата увозна зависност на домашното производство и падот на инвестициската активност, повлече намалување и на страната на увозот. Така, во последниот квартал на 2008 година, извозот и увозот остварија номинален годишен пад од 7% и 5,5%, соодветно. Истата тенденција продолжи и во првите два месеца на 2009 година, при

поизразен пад на извозот во однос на увозот на стоки. Ваквите остварувања покажаа дека за разлика од извозниот сектор, чијашто чувствителност на надворешни шокови е висока, со директни и во случајов, посилни ефекти од очекуваните, прилагодувањето на страната на увозот се одвива со побавно темпо, главно заради слабата еластичност на побарувачката за увоз. Во прилог на побавното прилагодување на увозот е и сè уште високата лична потрошувачка, чиешто евентуално забавување во следниот период се очекува да се одрази врз увозот, но со продолжено дејство. Оттука, и во следниот период, јазот помеѓу извозот и увозот и сè поголемата недостапност на капитални извори на финансирање, ја зголемуваат ризичноста на целокупниот надворешен сектор. Имено, потенцијалните потешкотии околу финансирањето беа видливи уште во последниот квартал на 2008 година, преку нестабилната динамика на приватните трансфери и намалената покриеност на трговскиот дефицит со директни инвестиции, што наметна потреба од ангажирање на девизните резерви во функција на финансирање на јазот од тековните трансакции.

Иако светската финансиска криза, во своите првични фази, речиси и да го заобиколи домашниот банкарски сектор, нејзиното продлабочување во последниот квартал, индиректно се одрази и врз неговата активност. Имено, банкротот на американскиот инвестициски гигант „Леман Брадерс“, обемните државни интервенции во финансискиот сектор и зголемувањето на гаранциите на депозитите во одделни земји, предизвикаа психолошки притисоци и кај домашните депоненти. Ова се оствари преку мало повлекување денарски и девизни депозити кај банките од страна на домаќинствата (во октомври и ноември 2008 година), што заедно со забавувањето на економската активност, намалувањето на девизните приливи од странство и високиот одлив заради исплата на дивиденда од страна на една голема домашна компанија доведе до значајно забавување на растот на вкупниот депозитен потенцијал. И додека една група фактори (дивидендата) имаа привремено дејство, по што ефектите се исцрпија, за останатите се очекува да продолжат да делуваат врз депозитната база и во следниот период. Покрај очекувањата за стеснување на домашните извори, глобалниот недостаток на ликвидност и бавното враќање на довербата на меѓународниот финансиски пазар, укажуваат и на потенцијално ограничување во достапноста на надворешните извори на финансирање за домашните банки. Соочени со ваквите финансиски ограничувања и растечки ризик во економијата, банките веќе реагираа со заострување на кредитните услови и соодветно прилагодување на темпото на кредитната активност, со што годишната стапка на раст на вкупните кредити во февруари 2009 година се сведе на 29% (наспроти 38,6% во септември 2008 година). Овој тренд се очекува да продолжи и во следниот период, што од една страна би придонесло за намалување на притисоците во надворешниот сектор преку намаленото финансирање на личната потрошувачка, додека од друга страна би можело негативно да се одрази врз економскиот раст.

Промените во макроекономските трендови во последниот квартал на 2008 година значаеа и промена во ризиците со коишто се соочува монетарната политика и нивно пренасочување од инфлацијата кон девизниот пазар. Имено, брзите преносни ефекти од глобалната криза врз движењата во реалниот сектор на домашната економија и тековната сметка на размената со странство, намалените надворешни капитални и финансиски приливи, како и зголемените психолошки притисоци проследени со шпекулации за стабилноста на денарот, ја зголемија побарувачката за девизни средства, создавајќи притисоци за депрецијација на домашната валута. Во вакви услови, а во функција на одржување на стабилноста на домашната валута, во последниот квартал на 2008 година, НБРМ интервенира со висока нето-продажба на девизни средства, тренд што продолжи и во првите два месеца на 2009 година. Ваквите поместувања, заедно со очекувањата за натамошно влошување на состојбите во надворешниот сектор, беа причина НБРМ, покрај со интервенциите на девизниот пазар, да реагира и со зголемување на основната каматна стапка од 7% на 9% на крајот на март 2009 година, што се очекува да делува во правец на смирување на состојбите на девизниот пазар.

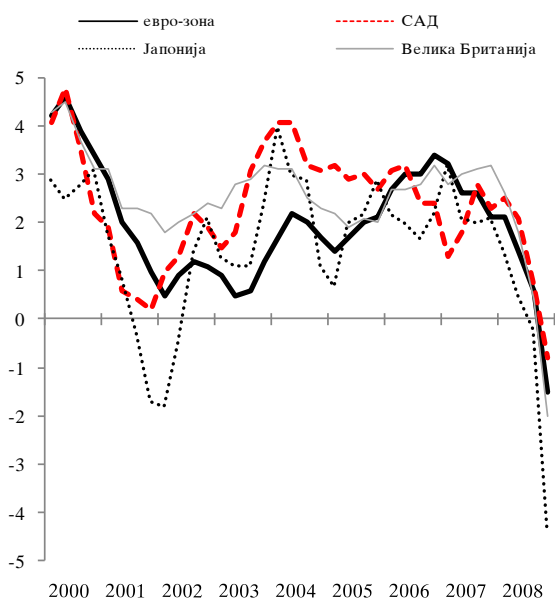

I. Макроекономски движења

1.1. Меѓународно економско опкружување¹

Во последниот квартал на 2008 година, глобалното економско забавување продолжи да се засилува. Најредните економии го доживуваат најсериозниот пад во посвоениот период, прикажувајќи го незајивниот одраз на првичната финансиска криза врз реалниот сектор, и покрај преземениите мерки за управување со кризата. Брзорастечките економии, коишто претставуваа главен столб на глобалниот раст во последните години, зајочнаа посериозно да ги чувствуваат последиците од влошениите економски услови во глобални рамки. Со оглед на околностите, во оваа фаза од исклучително значење е да има добро координирани мерки на макроекономските политики на светските водечки економии во насока на стабилизирање на состојбите и јакнење на довербата меѓу пазарните субјекти. Глобалните инфлациони притисоци значително се смирија, што се должи на значителното намалување на цените на енергетските и основните праматеријали и забавувањето на побарувачката.

Реален раст на БДП во високоиндустријализираните економии (годишни процентуални промени; квартални податоци)

Извор: Еуростат.

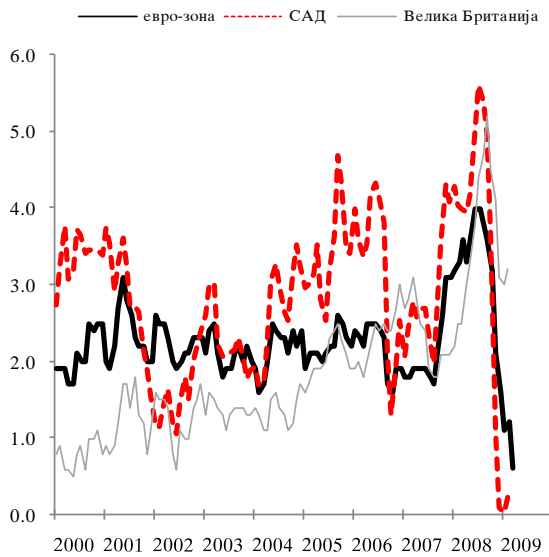
Последните објавени податоци за глобалната економија укажуваат на нејзино подлабоко опаѓање, што посочува на посериозни последици од кризата во однос на првичните процени. Имено, последните проценети податоци за 2008 година покажуваат забавен раст на светското производство од 3,2% (во ноември оцената за глобалниот раст изнесуваше 3,7%), додека проекцијата за 2009 година укажува на намалување на глобалната активност од -0,5% до -1%, а постепено закрепнување се очекува во текот на 2010 година. Во напредните економии се проценува поголемо намалување на БДП во 2009 година (-3,3%), што е прв пад во поствоениот период, додека кај брзорастечките економии се оценува дека растот значително ќе забавува и ќе се сведе на 2%. Генерално, правилното функционирање на финансиските пазари сè уште е нарушено, а довербата на корпоративниот сектор и на потрошувачите е на историско најниско ниво. Падот на нето-богатството на домаќинствата, заедно со високиот степен на несигурност, водеше кон намалување на потрошувачката и на побарувачката на производи за широка потрошувачка и за капитални производи низ целиот свет. Опаѓањето на побарувачката и намаленото глобално индустриско производство се главните фактори за силниот пад на меѓународната трговија, што беше причина економското опаѓање да се прошири побрзо од напредните економии до земјите со брзорастечки економии.

Истовремено, глобалните инфлациони притисоци нагло се намалија во изминатиот

¹ Анализата во најголем дел се темели врз месечните извештаи од ЕЦБ Светскиот економски преглед на ММФ, март 2009.

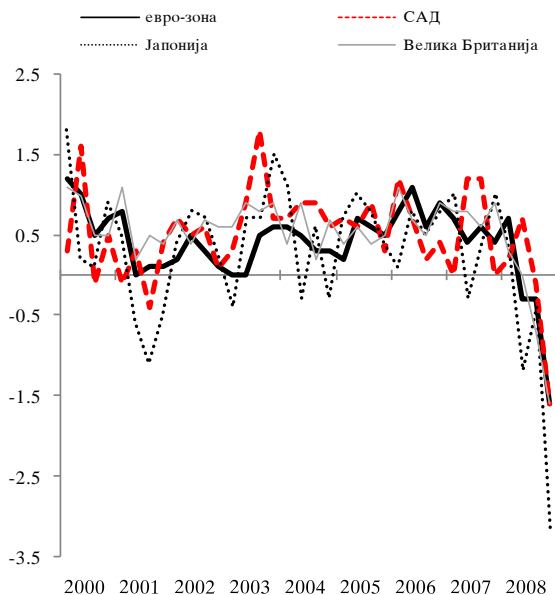

Стапки на инфлација во високоиндустријализираните економии (годишни процентуални промени; месечни податоци)

Извори: Еуростат и Национални податоци.

Реален раст на БДП во високоиндустријализираните економии (квартални процентуални промени; квартални податоци)

Извор: Еуростат.

период главно заради забавената светска побарувачка, но и поради базните ефекти предизвикани од пониските тековни цени на производите во однос на минатогодишните. Огромниот и наглиот пад на цената на нафтата, предизвикан од значително ослабените изгледи за раст на светската економија и следствено, намалената побарувачка за нафта, придонесе за намалување на годишните стапки на потрошувачките цени. Со забавувањето на светската економија постојано се засилува овие надолни инфлациски притисоци низ целиот свет. Последните податоци укажуваат на тоа дека глобалната инфлација следи надолна траекторија во сите поголеми региони. Така, во земјите од ОЕЦД, годишната инфлација во последниот квартал на 2008 година изнесуваше 2,5%, а во првите два месеца на 2009 година падна на само 1,3%, додека базичната инфлација (исклучувајќи ги храната и енергијата) забави од 2,1% на 1,9%.

Економската активност во евро-зоната бележи забележително намалување кон крајот на 2008 година, откако потресите во финансискиот сектор се прелеаја врз реалната економија. Реалниот раст на БДП, којшто покажа умерено намалување во вториот и третиот квартал на 2008 година, веќе во последниот квартал на годината бележи значителен пад, намалувајќи се за -1,5% на квартална основа. Годишниот раст за целата 2008 година од 0,8%, претставува најслаба остварена стапка од раните 90-ти години наваму. Покрај намалувањето на надворешната побарувачка заради ослабената активност во напредните економии и брзорастечките пазари, домашната побарувачка беше исто така намалена, при што инвестициите забележаа значително намалување, а воедно значително забави и личната потрошувачка во услови на намален реален расположлив доход на домаќинствата.

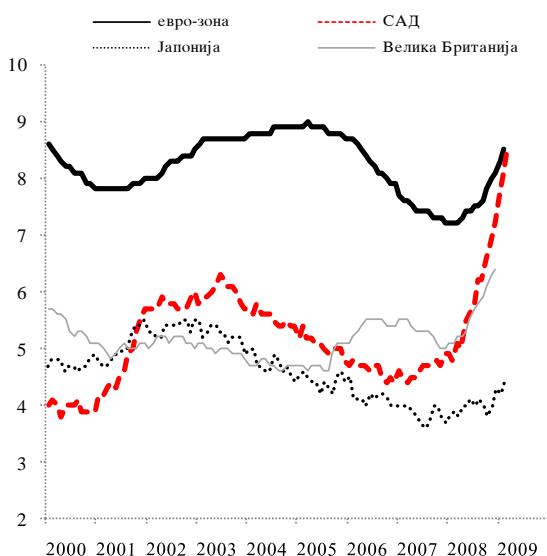
Во 2008, **економијата во САД** година оствари раст од 1,1%, укажувајќи на забележително забавување, во споредба со просечните стапки на раст од претходните години. Во првата половина на 2008 година имаше позитивен раст, но силното финансиско затегање, затегнатите кредитни услови и послабата странска побарувачка во текот на втората половина на 2008 година, придонесоа кон значително намалување на економската активност. Така, во четвртиот квартал на 2008 година, американскиот БДП забележа дополнителен пад од 1,6% на квартална основа по намалувањето од -0,1% во третиот квартал. Личната потрошувачка и приватните инвестиции имаа најголем придонес за падот на БДП.

Позитивниот ефект на странската трговија, којашто имаше најголем придонес кон растот во претходните квартали, кон крајот на 2008 година исчезна откако острото економско опаѓање на трговските партнери на САД предизвика пад и на странската побарувачка.

На годишно ниво, во последниот квартал од 2008 година БДП оствари негативна промена од -1,3% во евро-зоната и -0,8% во САД. Имајќи го предвид значителниот пад на БДП на крајот на 2008 година, најновите проекции, како и месечните показатели, посочуваат на понатамошен пад на економиите на овие земји и во текот на 2009 година. Се очекува ослабената економска активност во евро-зоната да се задржи и во наредните квартали со оглед на структурните нарамнотежи во неколку економии од ЕУ и сè уште присутната воздржаност на финансиските пазари. Одрзувајќи ги слабите очекувања за глобалниот раст, како и за домашната побарувачка, во својот мартовски извештај², ОЕЦД уште повеќе ги намали процените за економскиот раст во 2009 година и за евро-зоната и за САД. Така, за економскиот раст во 2009 година се очекува да се одржи на негативни -4,1% во евро-зоната и -4,0% во САД. Негативен економски раст се предвидува за најголемите економии на евро-зоната: Германија (-5,3%), Франција (-3,3%) и Италија (-4,3%).

Стапка на невработеност во високоиндустријализираните економии
(процент; сезонски прилагодени; месечни податоци)

Извор: Еуростат

Продлабочените негативни економски остварувања во евро-зоната и во САД предизвикаа постојано зголемување на **стапката на невработеност**. Така, во евро-зоната во последниот квартал на 2008 година беше забележана стапка на невработеност од 8,0% (0,5 п.п. повисоко во споредба со претходниот квартал), додека во првите два месеца на 2009 година стапката е повисока и изнесува 8,4%, во просек. Во текот на последниот квартал, стапката на невработеност во САД изнесуваше 6,9% и бележи позасилен растечки тренд. Имено, во март бројот на вработените значително се намали и стапката на невработеност во првиот квартал на 2009 година го достигна нивото од пред 25 години (од 8,1%).

Намалувањето на **цените на суровата нафта и на примарните (неенергетски) производи**³, што започна од август 2008 година, продолжи и во првиот квартал на 2009 година. Просечната цена на суровата нафта „брент“⁴ изнесуваше 45,0 САД-долари за барел и е пониска

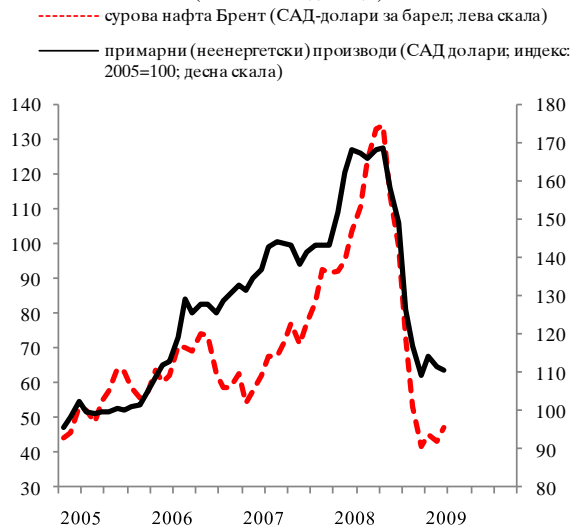
² ОЕЦД (OECD Interim Economic Outlook, March 2009).

³ Ценовниот индекс на примарните производи ги вклучува: цените на храната, пијалаците, земјоделските сировини и металите.

Движење на суровата нафта и примарните производи

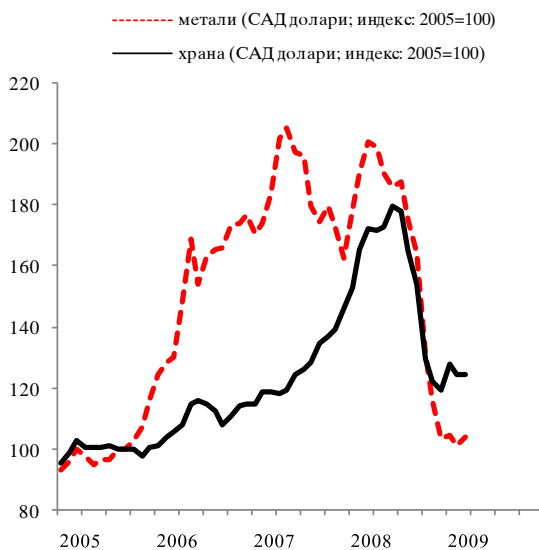
(месечни податоци)

Извор: ММФ месечна база на податоци

Движење на храната и металите

(месечни податоци)

Извор: ММФ месечна база на податоци

за 19,5% во споредба со претходниот квартал (на годишна основа цената е значително намалена за 53,5%). Намалувањето главно произлегува од неповолното влијание на глобалниот економски пад врз побарувачката за нафта во земјите од ОЕЦД и земјите во развој. Меѓународната енергетска агенција повторно ги намали проекциите за побарувачка на нафта за 2009 година за дополнителни 0,5 милион барели дневно, подразбирајќи најголемо намалување на побарувачката од 1982 година наваму. Од страна на понудата, земјите-членки на ОПЕК почнувајќи од јануари 2009 година го намалија дневното производство на нафта за 2,2 милиона барели, во обид за неутрализирање на ефектот од надолните ревизии на побарувачката врз падот на цените. Агрегатниот ценовен индекс на примарните производи, исто така, забележа квартално и годишно намалување за 4,8% и 30,5%, соодветно. Цените на металите останаа на ниско ниво во услови на неизвесност во врска со големината на глобалниот економски пад и во првиот квартал на 2009 година, забележаа квартален пад од 11,7% (на годишно ниво пад за 45,7%), со знаци за стабилизирање во март 2009 година. Најизразен квартален пад имаше алуминиумот од 25,3%, потоа следува лимот и бакарот. Минималниот квартален раст на индексот на храната од 1,4% произлегува главно од поскапото маслиново масло, шеќерот и од скромниот пораст на пченицата, додека на годишна основа индексот на храната оствари пад од 23,2%.

Наглиот пад на цената на суровата нафта и глобално намалените цени на другите производи (храната) условија силно забавување на стапката на инфлација во евро-зоната во последниот квартал на 2008 година, сведувајќи се на ниво од 2,3%, што е прилично пониско од највисокото достигнато ниво во третиот квартал од 3,8%. Силното намалување на инфлацијата продолжи и во првиот квартал на 2009 година, сведувајќи се на ниско ниво од 1,0%, што е слично на нивото од пред една деценија⁴, одразувајќи ги надолните движења на цените на глобалните производи (главно нафта и храна), како и високата споредбена основа од претходната година. Според последните проекции на ЕЦБ⁵, во 2009 година за просечната годишна стапка на инфлација во евро-зоната е проектирано дека ќе се движи помеѓу 0,1 и 0,7% (надолна ревизија од 1 п.п. во однос на декемвриските проекции). Ваквата очекувана стапка на инфлација се должи главно на базните ефекти заради минатогодишните повисоки цени

⁴ Во пресметката за кварталот, податокот за инфлацијата во март 2009 година е процена од Еуростат.

⁵ Извор: Месечен билтен на Европската централна банка, март 2009 година.

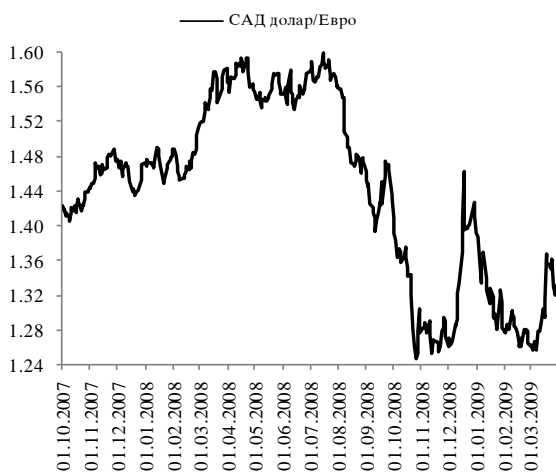

на енергентите, особено во првата половина од годината. Така, за годишните стапки на инфлација е проектирано дека ќе се намалуваат и во следните месеци, при што околу средината на годината е можно привремено да се забележат и негативни нивоа.

Соочени со ризици од значително опаѓање на економската активност и можни дефлациски движења, **ЕЦБ во изминатиот период постојано ги намалуваше каматните стапки.** Последните промени се случиле на почетокот на април 2009 година кога ЕЦБ ја намали стапката за рефинансирање за 0,25 п.п. и ја сведе на 1,25%, додека Федералните резерви ја одржаа основната каматна стапка на 0,25% од декември 2008 година.

По силната депрецијација во последниот квартал на 2008 година во однос на САД-доларот, на почетокот на 2009 година **вредноста на еврото опаѓаше побавно.** Притоа, во првиот квартал на 2009 година, просечниот номинален девизен курс САД-долар/евро изнесуваше 1,30, при што еврото депрецира за 1,1% во споредба со претходниот квартал. Сепак, во текот на кварталот, вредноста на еврото во однос на САД-доларот постојано осцилира. Така, во јануари, еврото депрецира во однос на САД-доларот, откако објавените макроекономски показатели покажаа значајно влошување на проекциите за растот во евро-зоната. Во оваа насока делуваа и очекувањата на пазарните учесници за позитивни ефекти на Фискалниот план за економски раст на САД. По постепеностабилизирање во февруари, еврото почна повторно да се зајакнува на почетокот на март, како резултат на одлуката на Федералните резерви за купување државни обврзници во вредност од 300 милијарди САД-долари. Вакви големи осцилации во краток период не се забележани уште од воведувањето на еврото, а во голема мера можат да се објаснат со честите промени во политиките во ЕУ и САД, како одговор на кризата.

Движење на девизниот курс
(дневни податоци)

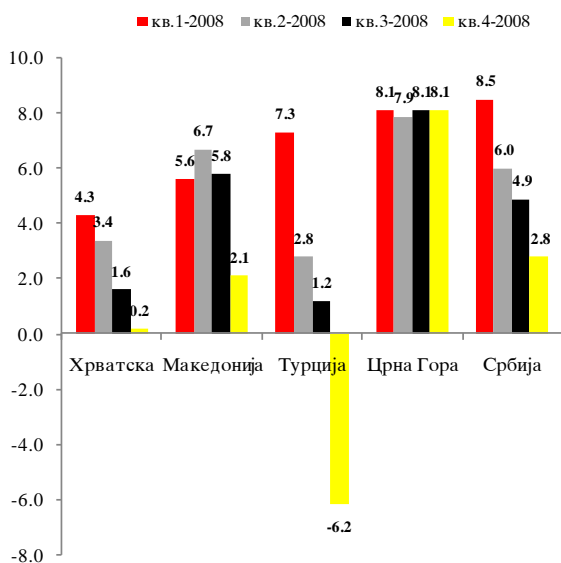

Извор: ЕЦБ.

Во последниот квартал на 2008 година и почетокот на 2009 година, **финансиската и економската криза во развиените земји посилно се одрази и врз економиите на земјите од регионот,** и тоа преку три главни канали: намален обем на надворешната трговија, пониски приливи на странските директни инвестиции и пониски приливи од приватни трансфери. Ограничената домашна и надворешна побарувачка и намалената активност во реалниот сектор условија силно намалување на просечната

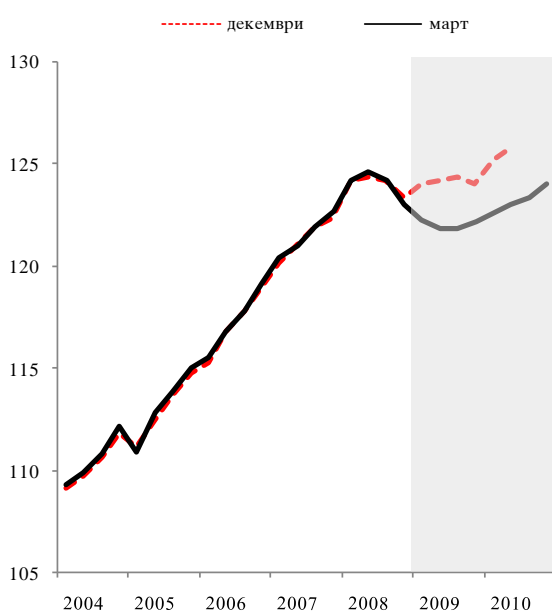

Реален раст на БДП во земјите од регионот (годишни процентуални промени, квартални податоци)

Извори: Национални статистички заводи

Странска ефективна побарувачка (индекс: 200=100; квартални податоци)

Извори: Еуростат, Консензус форкест (Consensus Forecast) и пресметки на НБРМ.

реална стапка на раст на БДП⁶ во последниот квартал на 2008 година која изнесуваше 1,4% (за разлика од 4,3% во третиот квартал). Најсилно забавување на економската активност бележи Турција, којашто регистрира висока негативна стапка на БДП од -6,2%, а потоа следува Хрватска со скроман раст на БДП од 0,2%. Економскиот раст продолжи да забавува и во Србија, каде што во последниот квартал на 2008 година растот на БДП забави на 2,8%, во споредба со 4,9% во текот на претходниот квартал. Растот за целата 2008 година се намали на 5,4%, во споредба со 6,9% во 2007 година. Според првичните процени објавени од Централната банка на БиХ, реалниот економски раст забави и во БиХ и изнесуваше 5,5% (во 2007 изнесуваше 6,8%). Во првите два месеца на 2009 година, индустриското производство бележи двоцифрени годишни негативни стапки во сите земји од регионот, а истовремено значаен пад бележи и извозот на стоки, што заедно укажува на натамошно посилно намалување на економската активност во првиот квартал. Во линија со економското опаѓање, и пазарот на работната сила бележи посериозни влошувања, при што најизразено зголемување на стапката на невработеност е забележано во Турција, додека нешто помало засилување има во Србија и Хрватска. Од друга страна, значителното смирување на инфлациските притисоци, што започна од последниот квартал на 2008 година, продолжи и во првото тримесечје на 2009 година кај сите земји од регионот, при што поизразено забавување на годишните стапки на инфлација имаа нашата земја, Босна и Херцеговина и Косово.

Имајќи го предвид глобалното економско забавување, а со тоа и огромниот пад во глобалната трговија, очекувањата за **странска побарувачка на македонските производи** за наредниот период се влошени. Така, индексот на странската ефективна побарувачка⁷, со оглед на намалената активност на најзначајните трговски

⁶ При пресметување на просечната стапка на раст на БДП се земени предвид само следниве земји: Македонија, Србија, Хрватска, Црна Гора и Турција, поради недостаток на квартални податоци за Албанија, Босна и Херцеговина и Косово. Извор: Заводите за статистика и централните банки на соодветните земји.

⁷ Странската ефективна побарувачка е пресметана како збир од пондерираните индекси на бруто домашниот производ на најзначајните трговски партнери на Република Македонија. Пондерите се пресметани врз основа на учеството на овие земји во македонскиот извоз. Податоците за бруто домашниот производ за земјите-трговски партнери на Македонија се од базата на податоци на Еуростат (New Spinos database), додека проектираните податоци се од публикацијата „Консензус Форкест“, декември 2008 година и март 2009 година. Во пресметката на индексот се вклучени Германија, Грција, Италија, Холандија, Белгија, Шпанија и Србија.

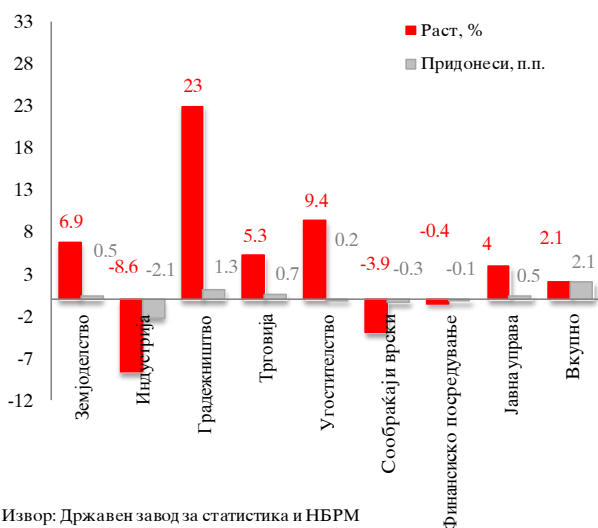

партнери на нашата земја, укажува на нејзино натамошно намалување и поголемо продлабочување кон средината на 2009 година, со знаци за постепено ревитализирање од третиот квартал на 2009 година (според декемвриските проекции, ревитализирање на надворешното опкружување се очекуваше порано, и тоа кон средината на 2009 година). Ризиците за неповолни поместувања во економскиот раст се високи, а нивниот интензитет во најголема мера ќе зависи од длабочината и времетраењето на глобалната рецесија.

1.2. Домашна понуда

Во последното тримесечје на 2008 година, домашното производство ги манифестира првичните последици од светската економска криза, при што сè и покрај на економски раст се сведе на 2,1%, главно под влијание на падот на индустриското производство. На удар се најдоа и транспортот и финансиското посредување, а одредено забавување е забележано и кај трговијата. Исклучок од општоиниот тренд претставува градежништвото, каде што активността забележа најмошен раст. Првичните податоци за првите два месеца од 2009 година укажуваат на продлабочување на негатаивните ефекти од кризата, преку уште поголемо намалување на индустриското производство и прелевање на негатаивните ефекти врз услугите. Со оглед на високата условеност на домашното производство од странската побарувачка, закрепнувањето на светската економија е исклучително значаен предуслов за зајакнување на домашната понуда.

Реални стапки на раст на одделните сектори од БДП и придонеси кон вкупниот пораст во Кв. 4

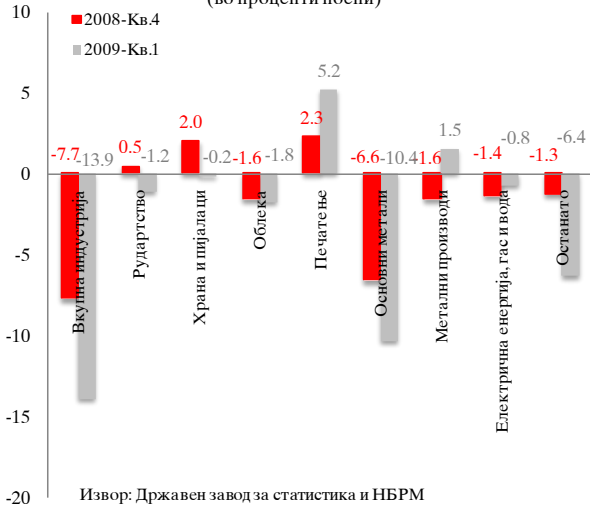
Извор: Државен завод за статистика и НБРМ

По двегодишниот период на високи стапки на реален раст на **бруто домашниот производ**, во четвртото тримесечје на 2008 година, растот се сведе на скромни 2,1%. Пресвртот во циклусот се јавува како последица на светската криза и намалената странска побарувачка, којашто директно придонесе за падот на домашната индустрија. Влошената состојба кај индустријата се одрази и врз останатите дејности. Имено, намалување на активността се забележува кај транспортот, како директна последица на падот кај индустријата и извозот, забави растот кај трговијата, а намалување имаше и кај финансиското посредување и останатите деловни активности. Единствено градежништвото повторно силно растеше. Економските остварувања во четвртото тримесечје во Македонија сепак се подобри од просекот за земјите од регионот, коишто имаат просечна стапка на реален раст од 1,4%, при што единствено Црна Гора и Србија имаат подобри резултати (8,1% и 2,8%, соодветно).

Забавениот раст во четвртото тримесечје најмногу се должи на остварувањата на **индустријата**, каде што додадената вредност во овој период забележа пад од 8,6%. Иако падот главно произлегува од намаленото производство

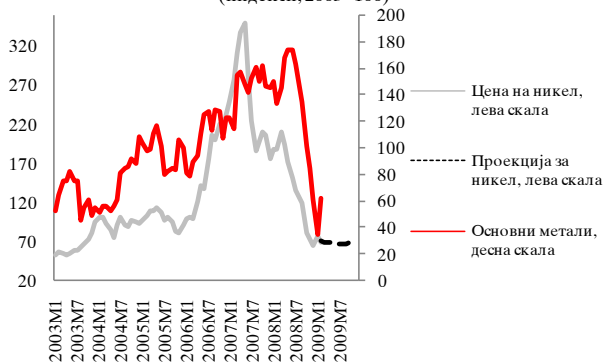

Придонеси на одделни дејности кон порастот на индустриското производство (во проценти поени)

на основни метали, забележливо беше влошувањето на општата состојба во индустријата, каде што четирнаесет од дваесет и четирите оддели, коишто сочинуваат 59,4% од индексот на индустриското производство, имаа негативни резултати. Меѓу дејностите што забележаа позитивни промени и во четвртото тримесечје беа: прехранбената индустрија, хемиската индустрија, печатењето и производството на мебел. Остварувањата во **првите два месеца од 2009 година** покажуваат натамошно влошување во индустријата, односно годишно намалување на индустриското производство од 14%. Падот повторно најмногу е условен од производството на основни метали, но вистинска претстава за состојбата во индустријата дава согледувањето дека дури дваесет од дваесет и четирите оддели, или 86% од индексот, имаат пад на производството во овој период. Единствено печатењето и производството на метални производи имаат позначен позитивен придонес. Оценките на раководителите од преработувачката индустрија⁸ се во насока на понатамошно влошување на состојбата во индустријата.

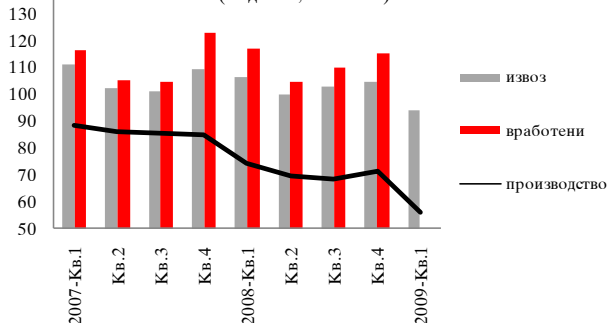
Производство на основни метали и цена на никел (индекси, 2005=100)

Извор: Државен завод за статистика, ММФ и Блумберг

Падот кај **производството на основни метали** во јануари и февруари 2009 година, во однос на истиот период од претходната година, изнесува 66%, со што производството кај оваа индустрија се сведе на нивото од 2003 година, односно нивото пред високиот пораст на цената на металите на светските берзи, по што следеше експанзија кај производството на метали. Заради намалената светска побарувачка, се очекува цените на металите во текот на целата 2009 година да останат на постојното ниво, а слични се очекувањата и за производството на основни метали.

Производство и извоз на текстил и вработени во текстилна индустрија (индекси, 2005=100)

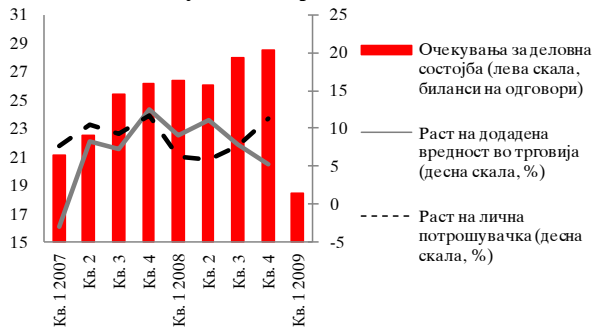

Извор: Државен завод за статистика

Првите два месеца од 2009 година не се охрабрувачки ни кога станува збор за дејноста што вработува најмногу лица во преработувачката индустрија - **производството на текстил и облека, којашто забележа пад од 22,6%**. Заради обезбеденоста со нарачки од порано, во 2008 година оваа индустрија сè уште не беше посериозно погодена, но во првите два месеца од 2009 година е забележано намалување и на обемот на извоз на текстил и облека од 11,7%. Ова се првични показатели дека намалената светска побарувачка нема да го поштеди производството на текстил и облека.

Под влијание на високата потрошувачка во економијата, којашто покажа висока инертност, односно многу бавно прилагодување

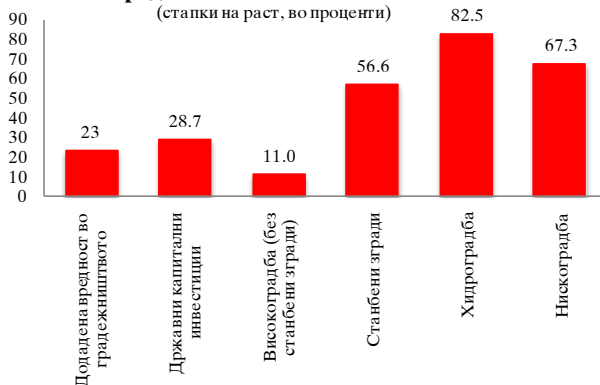
⁸ Анкетата за деловни тенденции во преработувачката индустрија на Државниот завод за статистика.

Трговијата, личната потрошувачка и очекувањата на раководителите

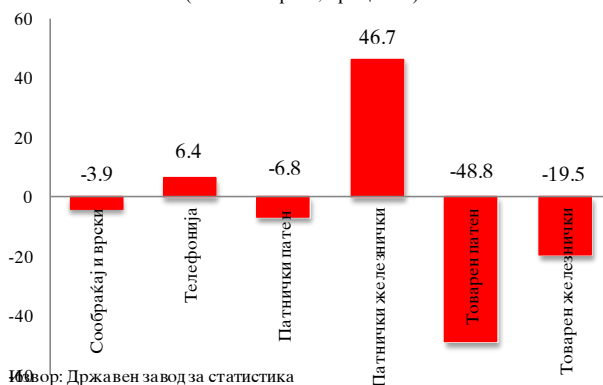
Извор: Државен завод за статистика

на новонастанатите кризни услови, активноста во **трговијата** во четвртото тримесечје на 2008 година забележа годишен раст од 5,3%. Во споредба со претходните периоди, кога растот беше повисок, ваквата стапка укажува на забавување кај активноста во трговијата. Сепак, во однос на перспективите за во иднина, раководителите од оваа дејност очекуваат влошување на состојбата⁹. Со оглед на забележаната висока инертност кај личната потрошувачка, се очекува мало забавување кај трговијата во првото тримесечје на 2009 година и посериозно забавување во второто тримесечје.

Во услови на пад кај индустријата и забавување кај трговијата, најголем придонес кон порастот на БДП во четвртото тримесечје имаше **градежништвото**, коешто забележа стапка на раст од 23%. Градежниот бум и овојпат е резултат на порастот кај нискоградбата и хидроградбата, иако значаен пораст е забележан и кај станбената изградба. Раководителите во градежништвото, исто како кај индустријата и трговијата, очекуваат позначајно влошување на состојбата во периодот што следува¹⁰, иако според првичните расположливи податоци градежната активност продолжува со високите стапки на раст и во првото тримесечје (вредноста на одобренјата за градење издадени во првите два месеца од 2009 година е за 40,8% повисока од вредноста од пред една година).

Градежништвото во 2008-Кв.4
(стапки на раст, во проценти)

Извор: Државен завод за статистика и Министерство за финансии

Сообраќајот и врските во 2008-Кв.4
(стапки на раст, проценти)

Извор: Државен завод за статистика

Во согласност со намаленото индустриско производство и намалениот извоз, активноста кај **транспортот и врските** во четвртото тримесечје на 2008 година забележа пад од 3,9%. Имено, во услови на раст кај телекомуникациите и патничкиот сообраќај, падот се јавува заради значително намалениот превоз на стоки (железнички и патен). Имајќи ги превид очекувањата за пад на индустријата и извозот и во првото тримесечје на 2009 година, се очекуваат негативни промени и во движењето на сообраќајот и врските.

Очекувањата за **првото тримесечје на 2009 година** се во насока на уште поизразено забавување на економскиот раст, под притисок на повисокиот пад кај индустријата и следствено, очекуваниот пад кај транспортот, како и забавување кај трговијата. Натомошно влошување се очекува и за **второто тримесечје**, за кога се предвидува позначајно забавување и кај трговијата.

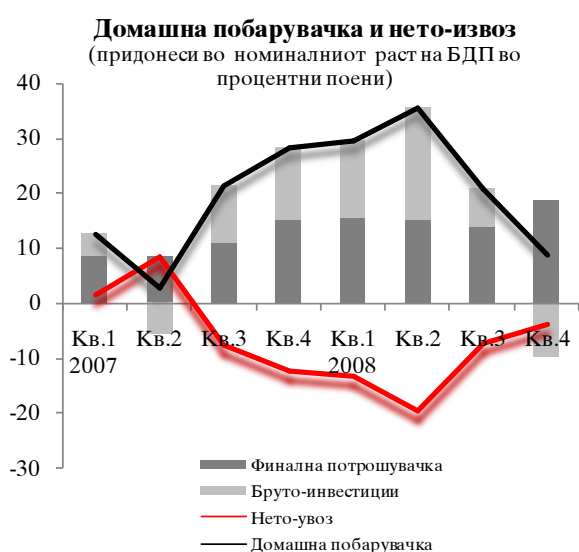
⁹ Анкета за деловните тенденции во трговијата на Државниот завод за статистика.

¹⁰ Анкета за деловни тенденции во градежништвото на Државниот завод за статистика.

1.3. Агрегатна побарувачка¹¹

Силниот раст на македонската економија, што зајачна од 2007 година, беше прекинат во последното тримесечје на 2008 година, при што годишниот раст на реалниот БДП се сведе на 2,1%. Намалувањето на надворешната побарувачка под влијание на светската економска криза се одрази со пад на вредноста на извозот, додека намалувањето на инвестициите услови забавување на увозната побарувачка. Така, сировивно на очекувањата и покажателите, инвестициите први забележаа пад, додека потрошувачката на домаќинствата се одржа на високо ниво. Истото така, беше задржан високиот раст на јавната потрошувачка. Во ојсусиво на знаци за брзо закрепнување на светската економија, на крајок рок може да се очекува дека ќе продолжи негитивниот влијанија од светската економска криза врз домашната економија.

Извор: Државен завод за статистика .

Во последниот квартал на 2008 година беа остварени очекувањата за поизразено влијание на глобалната економска криза врз надворешнотрговската размена. Под притисок на намалената странска побарувачка и падот на цените на металите, македонскиот извоз забележа намалување, додека падот на цените на нафтата и храната и намалениот притисок на домашната инвестициска побарувачка го забавија растот на увозот. Намалениот обем на тргување со странство услови намалување на негативниот придонес на нето-извозот во годишниот раст на БДП. Сепак, во овој период не беа остварени очекувањата за поизразено забавување на потрошувачката на домаќинствата и за задржување на инвестициската активност. Наспроти ова, во последното тримесечје дојде до висок раст на личната потрошувачка и до значаен пад на инвестициите.

Стапки на годишен номинален раст (во %)

	2007				2007	2008				2008
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4		Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	
Лична потрошувачка	8.7	11.5	12.0	16.8	12.4	14.9	14.8	14.9	17.8	15.7
Јавна потрошувачка	6.1	-0.7	11.1	14.5	7.7	18.2	22.6	16.9	29.4	22.1
Бруто инвестиции	29.0	-20.7	55.0	50.0	26.0	90.9	103.9	26.6	-28.8	28.7
Извоз	41.6	36.9	11.6	22.0	26.5	11.3	13.1	22.8	-3.7	10.7
Увоз	26.4	12.4	20.7	33.9	23.4	27.0	38.6	27.2	2.3	22.3
Домашна побарувачка	10.5	2.4	19.0	23.8	14.2	25.4	31.5	17.7	7.0	19.3
Нето извоз*	-7.7	-37.4	58.4	63.3	15.4	81.3	2,5 пати	39.9	13.3	55.3
БДП	6.1	4.8	5.2	7.3	14.0	5.6	6.7	5.8	2.1	12.5

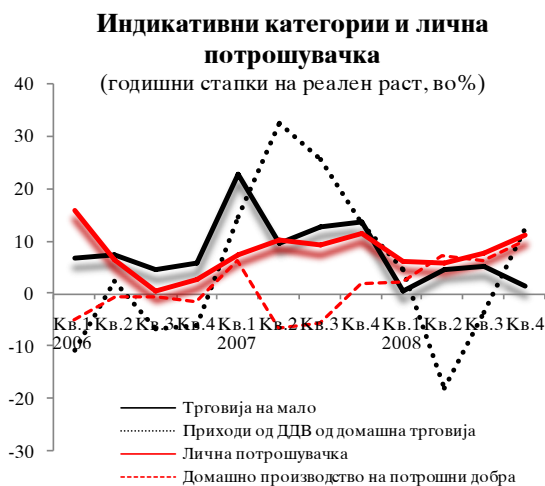
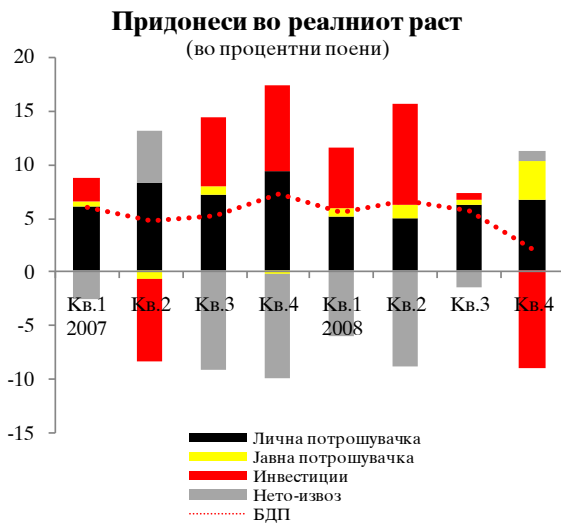
* Растот на нето извозот означува проширување на трговскиот дефицит

¹¹ ДЗС од декември 2008 година за првпат започна со објавување квартални податоци за сите расходни агрегати за БДП. Податоците за расходната страна на БДП се по тековни цени и воедно се започна со публикување на реалните стапки на годишен раст за сите агрегати поодделно.

1.3.1. Лична и општоувачка

Како и во третиот квартал, така и во последното тримесечје на 2008 година, главен носител на растот беше потрошувачката на домаќинствата. Реалниот годишен раст достигна 11,2%, во услови на повисок номинален раст и пониска стапка на инфлација. Ваквиот тренд укажа на бавно прилагодување на личната потрошувачка на глобалните трендови, односно посочи дека влијанието на кризата врз однесувањето на секторот „население“ може да се очекува со извесно задоцнување. Сепак, анализата на повеќе **показатели** во последниот квартал на годината покажа противречности во однесувањето на потрошувачката на домаќинствата. Според податоците за домашната трговија, годишниот раст на прометот во трговијата на мало во споредба со претходниот квартал забележа значајно забавување (номинален раст од 14% на 7%), што пак не соодветствува со високиот раст на приходите од ДДВ од домашната трговија во последниот квартал на годината. Вредноста на увозот на добра за широка потрошувачка¹² забележа годишно зголемување од 15% и обемот на домашното производство на добра за широка потрошувачка забележа висок годишен раст од 10%. Според месечните податоци за показателите на личната потрошувачка од почетокот на 2009 година, во јануари е забележан годишен раст на трговијата на мало од 10%, додека во првите два месеца годишниот раст на домашното производство на стоки за широка потрошувачка е со помал интензитет и изнесува околу 4%. Податоците за надворешната размена за првите два месеца од 2009 година укажуваат на вредносен пад на увозот на добра за широка потрошувачка (за околу 3%), којшто се должи на намалениот увоз на патнички автомобили (за 29%).

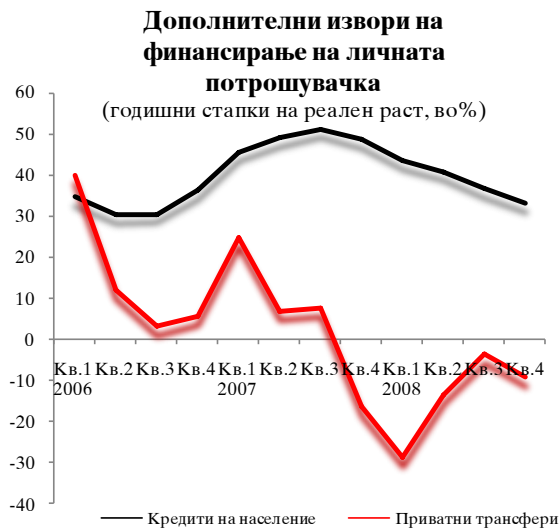
Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и НБРМ.

Извор: Државен завод за статистика.

И покрај различните индикации, **растот на доходот** и задржаниот **раст на кредитирањето** на населението во последните три месеци на 2008 година, при стабилизирање на инфлацијата, укажа на постоење на реални извори за финансирање на потрошувачката на домаќинствата. Реалниот годишен раст на просечната нето-плата во економијата изнесуваше 4,6%, додека растот на пензиите достигна 15,6%. Во услови на повисок број на вработените лица (за 2,4% во последниот

¹² Пресметката на увозот на добра за широка потрошувачка се заснова на податоците од размената со странство според економската намена. Пресметката ги вклучува: увозот на храна и пијалаци (примарни и преработени) за употреба во домаќинствата, увозот на патнички моторни автомобили и увозот на стоки за широка потрошувачка (на друго место неспомнати).

Извор: НБРМ.

Извор: Државен завод за статистика.

квартал на 2008, во однос на 2007 година), масата на нето-плати¹³ во економијата забележа реален раст од 7,2%. Воедно, кредитниот раст на населението, и покрај започната тенденција на намалување, се одржа на високо ниво (годишен реален раст од 33%, наспроти 36,7% во претходниот квартал) и со тоа ја поддржа потрошувачката на домаќинствата. Наспроти позитивните движења на доходните компоненти и кредитите, негативниот тренд на приватните трансфери од странство (коишто се дополнителен извор на финансирање) беше задржан и во последните три месеци од годината (годишен реален пад од 9%).

Очекуваните **ризичи** во однос на потрошувачката од претходниот период остануваат и понатаму присутни. Ова особено се однесува на намалувањето на бројот на вработените¹⁴, којшто во последниот квартал на годината достигна 11.262 лица, во однос на претходниот квартал. Воедно, се очекува динамиката на приватните трансфери да биде и понатаму во негативната зона, што значи пониски дополнителни извори на финансирање на потрошувачката на домаќинствата. Се очекува кредитирањето на банките на секторот „население“ да биде намалено, во услови на намалена понуда на потрошувачките кредити. Сепак, ваквите тенденции до некаде може да се релативизираат со годишниот раст на платите и пензиите, за којшто се очекува да се задржи заради растот на платите во претходната година.

Очекувањата за забавување на личната потрошувачка во наредниот период ги потврдуваат и резултатите од Анкетата за деловните тенденции во трговијата на мало. Во анкетата од последниот квартал на 2008 година, анкетираниите фирми од малопродажниот сектор укажуваат на значително слабеење на побарувачката од потрошувачите¹⁵ и на значително нарушени согледувања за деловната состојба во наредниот период. Воедно, фирмите потврдуваат дека се затегнати условите за добивање банкарски кредити и дека нивната тековна финансиска состојба е влошена. Нивните очекувања се и во насока на намалување на бројот на вработените лица.

¹³ Масата на нето-платите во економијата е пресметана во Дирекцијата за истражување како производ од бројот на вработените лица од Анкетата за работна сила и просечната месечна плата по вработен од истражувањето Труд-1 од Државниот завод за статистика.

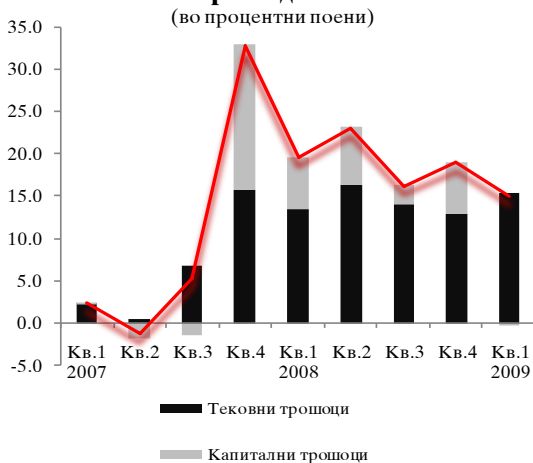
¹⁴ Според Анкетата на работната сила од Државниот завод за статистика.

¹⁵ Според растот на оцената за слабеење на побарувачката од потрошувачите.

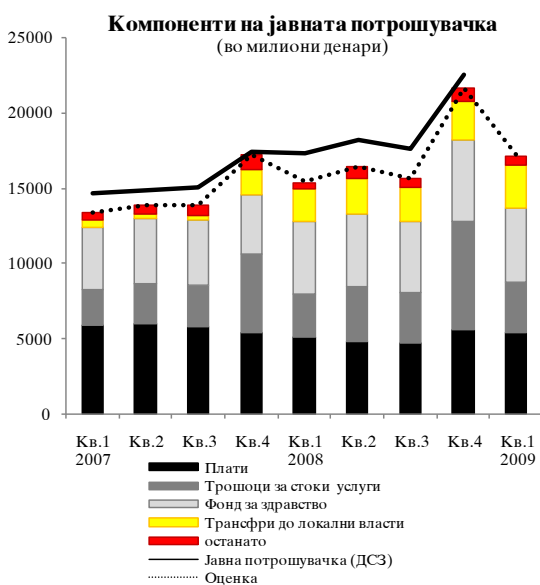

1.3.2. Буџет и јавна потрошувачка

Придоенси во годишниот раст на
расходите

Извор: Министерство за финансии.

Извор: Министерство за финансии.

Наспроти позитивните буџетски остварувања во претходните квартали, во последниот квартал на 2008 годината трошењето на државата беше засилено, во услови на забавен раст на приходите. Високиот раст на приходите од претходните три квартали (во просек од 19%) изостана во последното тримесечје на годината и се сведе на 5,6%. Влијание врз понискиот раст на приходите имаше стабилизирањето на инфлацијата, но и глобалната криза, којашто ја забави увозната побарувачка и предизвика значајно намалување на приходите од ДДВ и од увозните давачки (за 3% и за 15,7%, соодветно на годишна основа). Сепак, буџетската потрошувачка го задржа вообичаениот карактер на високи остварувања на капитални инвестиции во последниот квартал на годината, при што беа остварени капитални расходи од 11.041 милион денари (или за 29% повеќе од минатогодишните). Паралелно со зголемените капитални расходи, во последното тримесечје дојде до пораст на тековните трошења (за 16% на годишна основа), заради зголемените трансфери за пензии и за плати на јавниот сектор¹⁶. Воедно, зголемување забележаа и тековните трошоци за набавка на стоки и услуги, расходите на Фондот за здравство и платите на јавниот сектор, што се одрази со раст на јавната потрошувачка од 29,4% (реално за 23%, при стабилизирање на цените). Со тоа, во последниот квартал, покрај личната потрошувачка, значаен придонес за растот на БДП имаше и јавната потрошувачка.

Според прелиминарните податоци од буџетот за првите три месеци од 2009 година, вкупните буџетски приходи бележат годишен пад од 5,3%, којшто во најголем дел е одраз на падот на даночните приходи (за 9% на годишна основа). Притоа, кај речиси сите даноци има намалена наплата, но падот на приходите од данокот на добивка е изразено висок. Имајќи ја предвид динамиката на наплата на овој данок, намалените приходи упатуваат на пониски профитни остварувања на компаниите во 2008 година, во однос на 2007 година. Воедно, во првите три месеци се засили негативниот тренд кај приходите од ДДВ (годишен пад за 7,7%), којшто соодветствува со падот на увозот (за 16,6% во првите два месеца од годината).

¹⁶ Трансферите до локалните власти од консолидираниот државен буџет се однесуваат на блок-дотациите до општините, коишто во најголем дел се наменети за покривање на платите на јавните службеници во секторите „култура“, „образование“, „здравство“ и „социјална работа“, а во помал дел за покривање на материјалните трошоци.

Наспроти поизразениот пад на приходите од ДДВ, во првото тримесечје на годината падот на приходите од царините е сведен на 1,2% (наспроти 15% во претходниот квартал). Паралелно со овие движења, продолжува негативната тенденција кај приходите од персоналниот данок на доход и по подолг период, и приходите од акцизи забележаа пад (што соодветствува со намалениот увоз на патнички автомобили). Наспроти негативните остварувања на приходите од даноците и неданочните приходи, во првите три месеци од 2009 година, придонесите и капиталните приходи остварија раст.

Годишни стапки на номинален раст (%)

	2007				2008				2009
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1
Даночни приходи	24.5	9.4	18.3	15.9	20.9	15.1	7.5	-0.6	-9.0
Персонален данок на доход	-4.6	-4.4	9.6	19.7	12.5	6.4	-10.4	-11.5	-2.2
Данок на добивка	18.0	35.3	34.5	20.5	38.7	67.7	36.8	43.5	-29.3
ДДВ	35.9	11.0	25.3	16.3	24.6	12.2	8.1	-3.0	-7.7
Акцизи	9.4	13.9	12.3	1.3	18.4	4.8	2.2	7.6	-5.1
Увозни давачки	51.3	-7.6	-4.8	31.2	-12.1	21.4	18.7	-15.7	-1.2
Останати даноци	105.9	23.7	29.7	38.1	39.3	16.0	10.4	-11.2	2.8

Извор: Министерство за финансии.

И покрај пониските приходи во буџетот, во првото тримесечје на годината, расходите забележаа годишен раст од 15%. Зголемената буџетска потрошувачка, во услови на одржување на претседателските и локалните избори, во најголем дел се однесуваше на трансферите (за пензии и за останати трансфери). Воедно, пораст забележаа и трошењата за набавка на стоки и услуги, што заедно со растот на платите во јавниот сектор (од последниот квартал на 2008 година), укажува на повисок годишен износ на јавна потрошувачка и во првиот квартал на 2009 година.

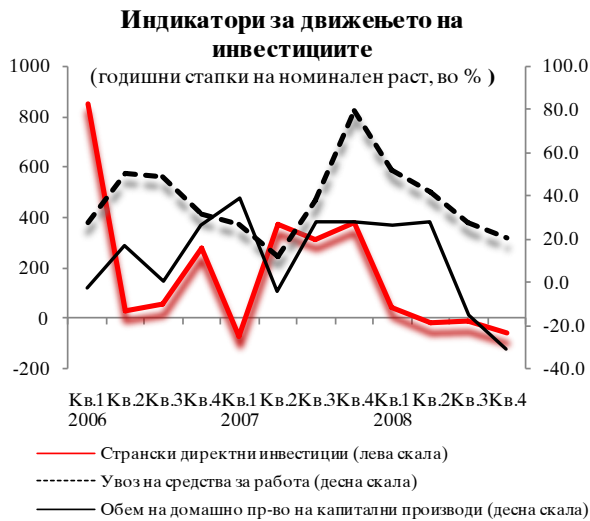
1.3.3. Инвестициска и барувачка

Наспроти очекувањата за продолжување на отпочнатиот инвестициски циклус (но со забавено темпо), во последниот квартал на 2008 година дојде до значаен реален пад на бруто-инвестициите (за 33% на годишна основа). Показатели за намалување на инвестициската активност не може да се најдат во градежниот сектор, каде што додадената вредност во последниот тримесечен период забележа годишен раст од 23%. Воедно, месечните показатели за извршените градежни работи укажаа на продолжени позитивни тенденции во овој сектор, што воедно соодветствува со високиот износ на капитални расходи на државата во последниот квартал на 2008 година.

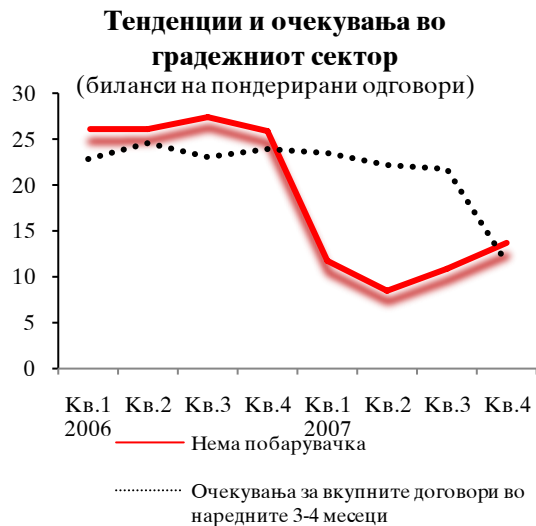
За разлика од зголемената инвестициска активност на државата, влијанието на светската

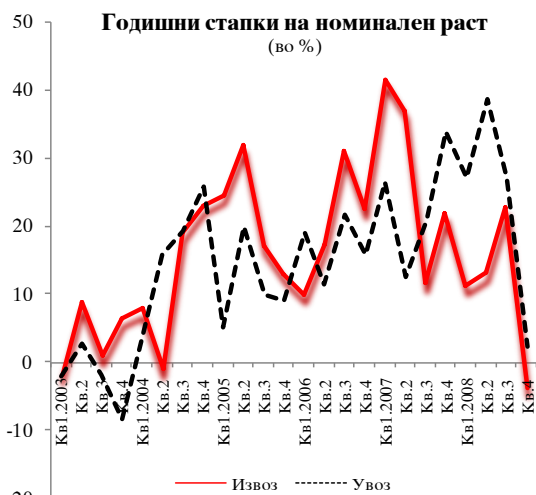
Извор: Државен завод за статистика.

Извор: Државен завод за статистика.

Извор: Државен завод за статистика .

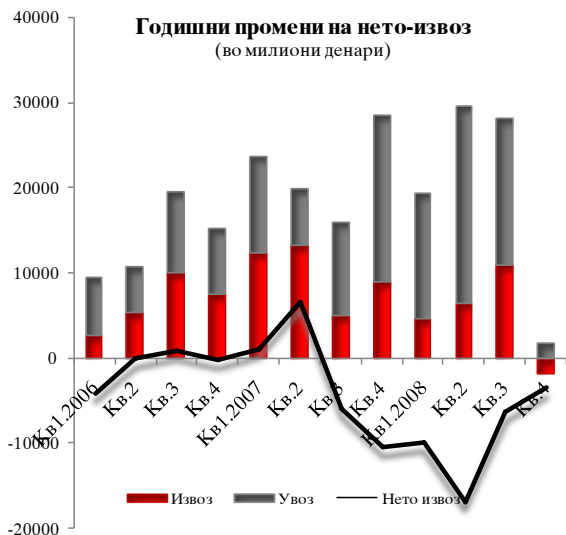
Извор: Државен завод за статистика.

криза се одрази со значајно намалување на странските директни инвестиции, коишто во последниот квартал на 2008 година беа за 55% пониски во однос на истиот период од 2007 година. Негативната динамика на странските директни инвестиции предизвика забавување на растот на увозната побарувачка за инвестициски добра (годишен раст од 29%, наспроти просечниот раст од 40% во претходните три квартали). Воедно, домашното производство на капитални производи забележа годишен пад (што делумно го одразува и намалувањето на извозната побарувачка). Од аспект на изворите на финансирање на инвестициите, покрај намалувањето на странските директни инвестиции во последниот квартал на 2008 година, забави и растот на долгорочните кредити на претпријатијата (на 33,8%, наспроти 39%, колку што беше просекот во претходните три квартали). Во наредниот период, однесувањето на домашниот банкарски сектор ќе биде клучно за одржување на инвестициите на одржливо ниво. Сепак, во услови на билансни ограничувања, намалување на домашните и странските извори за финансирање и голема неизвесност, реално е да се очекува намалување на кредитната активност на банките. Ова се потврдува со фактот што во првите два месеца од 2009 година, годишниот раст на долгорочните кредити на фирмите е дополнително намален и е сведен на околу 27%.

Очекувањата за намалување на инвестициската активност се вклучени во Анкетата за деловните тенденции во градежниот сектор од последниот квартал на 2008 година. Според одговорите на фирмите, домашните и особено странските договори се значајно намалени, додека тековната состојба е оценета како понеповолна од претходниот квартал. Фирмите потенцираат дека цената на финансиските услуги е зголемена и дека во наредниот период е можно намалување на бројот на вработените лица.

1.3.4. Нејо извозна побарувачка

Влијанието на глобалната економска рецесија значително се прелеа врз размената со странство во последниот квартал на 2008 година. Падот на странскиот доход што услови намалување на надворешната побарувачка за домашни производи и падот на извозните цени предизвикаа значајна дисторзија на македонскиот извоз. Вредноста на извозот на стоки и услуги по подолг период забележа годишно намалување од 3,7%. Кризата го намали и притисокот од домашната побарувачка, којшто во претходниот период

Ивор: Државен завод за статистика.

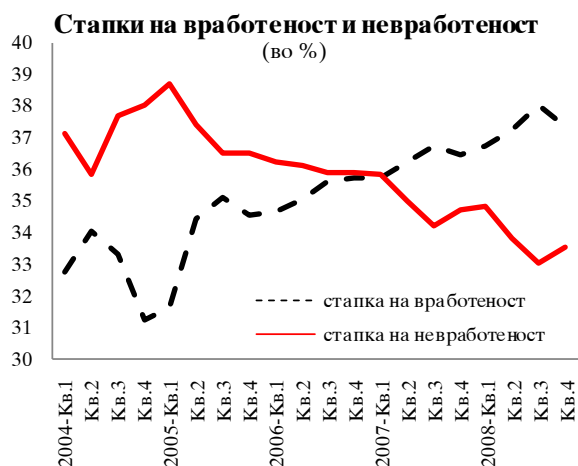
услови значаен раст на увозот. Така, во последното тримесечје на 2008 година, забавената домашна побарувачка и падот на увозните цени го намали растот на вредноста на увозот на стоки и услуги (на 2,3%, наспроти 30% колку што беше просечниот раст на увозот во претходните квартали). Ваквите движења го проширија дефицитот на размената на стоки и услуги, но условија стеснување на негативниот придонес на нето-извозот во БДП. Од друга страна, анализата на реалните показатели покажува и позитивен придонес на нето-извозот во растот на БДП (заради реалниот пад на увозот).

Очекувањата за поизразено влијание на кризата во почетокот на 2009 година врз надворешнотрговската размена се потврдуваат со најновите податоци за размената на стоки. Во првите два месеца од 2009 година, вредноста на извозот на стоки е намалена за 37% номинално, на годишна основа, додека намалувањето на увозот достигна 16,6%. Согласно со овие движења и во очекување на посилен пад на странската побарувачка и на домашната апсорпција (заради намалување на инвестициската побарувачка и зауздување на личната потрошувачка), во наредниот период може да се засили падот и на извозот и увозот.

1.4. Вработеност и плати

Во четвртиот тримесечје на 2008 година се забележани првичните последици од забавувањето на домашната економска активност врз пазарот на работна сила. Имено, иако стапката на невработеност во четвртиот тримесечје забележа подобрување во однос на периодот од пред една година и изнесуваше 33,5%, сепак таа е повисока во однос на стапката на невработеност во претходниот квартал, со што е прекинат трендот на постепено намалување на невработеноста. Порастот кај илациите и натаму се задржува, предводен од зголемувањето на илациите во јавната администрација. Падот на индустриското производство од 7,7% во последниот квартал на 2008 година, како и забавувањето на економската активност, воопшто, создава очекувања за влошување на состојбата на пазарот на труд во првото тримесечје и генерално, во текот на 2009 година.

Во четвртото тримесечје, бројот на вработени лица забележа пораст од 2,4%, со што **стапката на вработеност** достигна 37,3%, што е за 0,9 процентни поени повеќе од пред една година. Порастот во најголема мера се должи на порастот на вработените во градежништвото, заради заживеаното градежништво, како и во трговијата и преработувачката индустрија, заради позитивните резултати кај овие дејности од претходните периоди. Во исто време, позначајно намалување има кај вработените во транспортот, што може да се поврзе со падот на

активноста во овој сектор, како и во финансиите. *Стапката на невработеност* во четвртото тримесечје достигна 33,5% (намалување за 0,8 процентни поени во однос на истиот период од претходната година), заради намалувањето на бројот на невработени лица од 3,2%.

Сепак, забележаната стапка на невработеност во последното тримесечје на годината е повисока во однос на претходното тримесечје за 0,5 процентни поени, што освен намалувањето на сезонските вработувања главно присутни во третото тримесечје, ги одразува и првичните ефекти од забавената економска активност. Со тоа е прекинат трендот на постепено намалување на невработеноста, присутен од второто тримесечје на 2008 година. Поизразени негативни ефекти од кризата врз пазарот на труд се очекуваат во првото тримесечје на 2009 година, кога ќе дојде до израз намалувањето на бројот на вработените во индустријата, имајќи го предвид падот на производството од четвртото тримесечје од 2008 година и по него, падот во првите два месеца на 2009 година. Посериозно влошување е можно во второто тримесечје, заради очекуваното продлабочување на падот кај индустријата и позначајното забавување кај трговијата. Исходот во голема мера ќе биде условен од случувањата кај текстилната индустрија, којашто вработува најголем број лица од преработувачката индустрија. Влошувањето на состојбата кај пазарот на работна сила негативно би се одразило на реалната економија, преку намалената потрошувачка, заради понискиот доход и влошените очекувања.

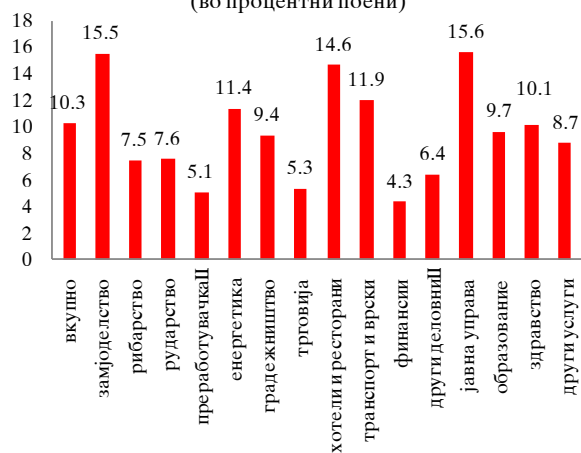

Трендот на висок пораст на *платите*, што започна во 2006 година, продолжи и во четвртото тримесечје на 2008, кога просечната нето-плата беше номинално повисока за 10,3% во однос на истиот период од пред една година, а просечната бруто-плата за 9%.¹⁷ Со оглед на намалувањето на стапката на инфлација, ваквите движења означуваа реален пораст на платите (на нето - за 4,6% и на бруто - за 3,3%), односно пораст на куповната моќ на населението, што доведе и до зголемена потрошувачка. Номиналните нето-плати се зголемени кај сите дејности, а најмногу кај јавната администрација (заради зголемувањето од 10% во септември 2008 година), кај земјоделството и кај хотелите и рестораните. Заради ригидноста на платите во надолна насока, и покрај кризата не се очекува

¹⁷ Разликата во стапката на раст на нето и бруто-платите се должи на намалувањето на стапката на персонален данок од почетокот на 2008 година.

Номинален годишен раст на нето платата во 2008-Кв.4, по дејности (во процентни поени)

Годишен раст на продуктивноста и трошоците по единица труд (во проценти)

намалување на номиналните плати во првото и второто тримесечје на 2009 година, што со оглед на понатамошното намалување на инфлацијата упатува на веројатен раст на реалните плати и во периодот што следува и оттука, притисок за поголема потрошувачка врз оваа основа. Сепак, ова може делумно да биде надоместено и со можен пораст на неисплатените плати во економијата.

Во јануари 2009 година, просечната нето и бруто-плата бележат годишен пораст од 26,1% и 16,7%, соодветно, но голем дел од овој пораст се должи на промената во начинот на пресметување на платите од 2009 година (концепт на бруто-плата), односно на вклучувањето и на надоместоците за храна и превоз во основицата на која се плаќа персоналниот данок. Највисок номинален пораст во јануари има здравството и социјалната работа (46,8%), енергетиката (35,2%) и земјоделството (34,3%) (што говори дека храната и превозот, како процент од платата, веројатно се највисоки кај овие дејности), иако треба да се има предвид дека поради наведената методолошка промена, споредбата на податоците е отежната и непрецизна.

Во услови кога растот на вработените (2,4%) го надминува растот кај БДП (2,1%), **продуктивноста на трудот** во четвртото тримесечје на 2008 година за првпат во последните две години забележа намалување (-0,1%). Намалената продуктивност и зголемената номинална бруто-плата понатаму предизвикаа и пораст на **трошоците по единица труд** (9,1%) во четвртиот квартал. Во услови на намалена побарувачка, кога повисоките трошоци не можат да се надоместат со повисоки цени, порастот на трошоците по единица труд може да се протолкува како сигнал за потребно намалување на трошоците на производство, вклучително и преку идно намалување на бројот на вработените.

1.5. Биланс на плаќања

Во последниот квартал на 2008 година, илационбилансниите трансакции на Република Македонија во најголем дел беа условени од нејоволните движења во светската економија. Имено, светската криза доведе до намалена глобална побарувачка и следствено, намалување на цените на нафтата и на металиите. Намалената надворешна побарувачка за домашни производи во четвртиот тримесечје на 2008 година доведе до намалување на извозот, а при висока увозна зависност на домашното производство и намалување на инвестициската побарувачка, пад е забележан и кај увозот на стоки. Покрај влошување на трговското салдо (во однос на претходниот квартал), влошување беше забележано и кај останилите компоненти на тековната сметка, во услови на задржување на

капиталниот прилив на речиси непроменето ниво. Трговскиот дефицит во четвртиот квартал се задржа на високо ниво и истрѣтава фактор со најголем придонес за влошување на тековната сметка на годишна основа. Истата тенденција продолжи и во првите два месеца од 2009 година, при посилен пад на извозот во однос на увозот на стоки. Распечкиот трговски дефицит и неизвесноста заради последиците од светската криза во домашната економија предизвикаа зголемена побарувачка на девизи, што во услови на пониски финансиски приливи од странство, придонесоа за приростоци за дејрецијација на домашната валута. Ваквите приростоци беа надминати со нето-продажба на девизиот пазар од страна на НБРМ. Имајќи ги предвид неволните движења во глобалната економија и се изразени негativiни ефекти врз реалниот сектор од почетокој на годината, ризиците околу надворешната позиција на економијата и најаму се иприсујни.

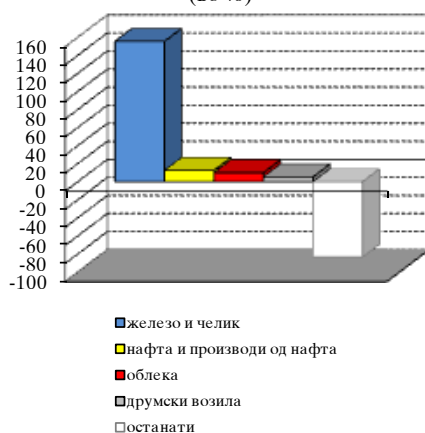

Извор: НБРМ и ДЗС.

* Податоците за кварталите 2,3, и 4, претставуваат кумулативни износи.

Во четвртиот квартал на 2008 година, во тековната сметка на билансот на плаќања беше забележан досега најголемиот квартален дефицит во износ од 401 милион евра, којшто го надмина негативното салдо во последниот квартал на 2007 година за 69,5 милиони евра. За ваквата негативна годишна динамика придонесоа речиси сите ставки во рамки на тековната сметка, освен тековните трансфери, при што трговскиот дефицит имаше најголем придонес (од 47,3%). Притоа, битно е да се напомене дека и покрај позитивниот придонес на тековните трансфери за намалувањето на јазот на тековната сметка, нивната основна компонента, нето приватните трансфери, има тенденција на намалување, со што на годишна основа забележа пад од 4,7%.

Придонес на одделни производи во падот на извозот во кв. 4 2008 година (во %)

Извор: Државен завод за статистика на Република Македонија.

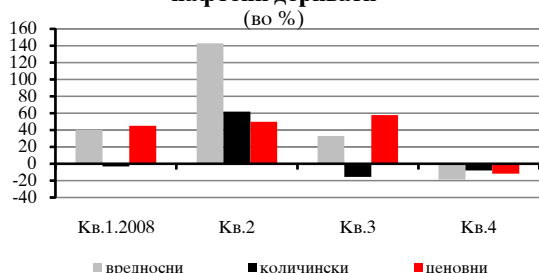
Имено, трговијата со странство се одвиваше во услови на засилено влијание на глобалната криза врз домашната економија, изразено преку намалена надворешна побарувачка и влошени услови на размена (намалени цени на метали, нафта и храна). Така, во четвртиот квартал на 2008 година, **вкупната надворешнотрговска размена** е пониска за 6% на годишна основа, во услови на годишен пад кај двете страни на размената. Главен фактор за годишниот пад на извозот (од 7%) е намалениот извоз на железо и челик (за 31,5% на годишна основа), како последица на намалената побарувачка и падот на цените на металите на светските берзи (цената на никелот е пониска за околу 63%¹⁸), што делуваше во насока намалување на производството и вработеноста во металната индустрија. Останати производи коишто бележат пад на извозот на годишна основа и имаат поголем придонес во падот на вкупниот извоз се нафтени деривати, облеката и возилата. Понискиот извоз на нафтени деривати е одраз на опаѓачкиот тренд на светските цени на нафтата, при што годишниот

¹⁸ Извор: Светска банка.

ценовен пад кај овие производи е 28,8%. Негативната динамика кај извозот на облека произлегува од кризата што ја зафати текстилната индустрија кон крајот на годината, изразена преку намалената побарувачка за овие производи. Истовремено, извозот на метална руда, којшто во претходните квартали се одликуваше со високи годишни стапки на пораст, во последните три месеци на 2008 година бележи минимален годишен раст, што се должи на последиците од светската криза (падот на светската цена на бакарот), што на крајот на годината услови затворање на главниот домашен рударски капацитет. Ваквите движења на страната на извозот продолжуваат и во 2009 година, при што според Анкетата за деловните тенденции во преработувачката индустрија од февруари 2009 година, еден од најбитните фактори што влијае врз домашното производство, а со тоа и врз извозот, е недоволната странска побарувачка. Имено, во првите два месеца на 2009 година, вкупниот извоз и натаму бележи пад (36,9% на годишна основа), при што најзначително опаѓа извозот на железно и челик, а потоа и на нафтени деривати и руди. Последните надолни ревизии на проекциите за економската активност во глобални рамки укажуваат на тоа дека сè уште е тешко да се предвиди излезот од рецесијата во која западнаа развиените економии, поради што намалената надворешна побарувачка на краток рок останува како значаен ризик во однос на извозот на македонската економија. Воедно ваквите состојби упатуваат на ризик од надолни ревизии на извозот.

Годишни промени на увозот на нафта и нафтени деривати

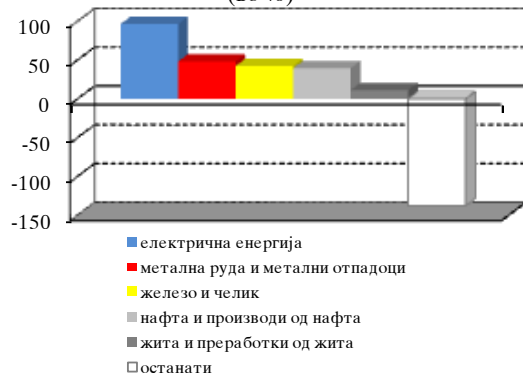
Намалувањето на извозот, во услови на домашно производство зависно од увоз се јавува како причина за намалување и на страната на **увозот**. Така, во последниот квартал на 2008 година, увозот е понизок за 5,5% на годишна основа, при надолен тренд на цените на нафтата, намалена инвестициска активност, како и влошени услови за кредитирање. Анализирани по производи, падот на увозот на енергенти, во најголема мера е последица на намален увоз на електрична енергија, што соодветствува со намалената активност на производните капацитети, но и на споредбената основа¹⁹, додека падот на цената на нафтата и намаленото производство на нафтени деривати придонесоа за намалување на увозот на нафта и нафтени деривати. Исто така, значаен придонес за падот на вкупниот увоз има намалениот увоз на метална руда и на железно и челик, што

¹⁹ Во согласност со начинот на царинска евиденција на увозот на електрична енергија, во октомври и ноември 2007 година беше прикажан голем увоз на електрична енергија, што, фактички, е остварен во текот на целата година.

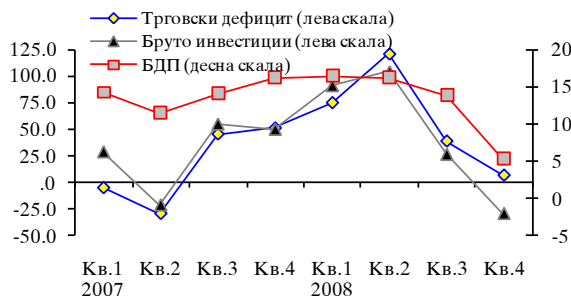

Придонес на одделни производи во падот на увозот во кв. 4 2008 година (во %)

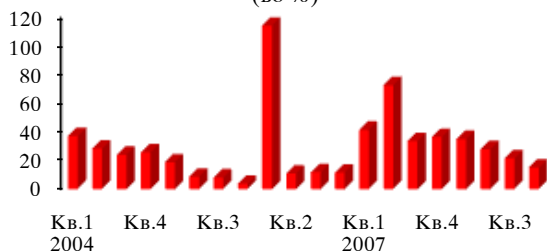
Извор: Државен завод за статистика на Република Македонија.

Годишни стапки на промени кај трговскиот дефицит, БДП и бруто инвестициите (во %)

Извор: Народна банка на Република Македонија и Државен завод за статистика на Република Македонија.

Покриеност на трговскиот дефицит со странски директни инвестиции* (во %)

*Приватизација на ЕСМ во првиот квартал на 2006 година.
Извор: Народна банка на Република Македонија.

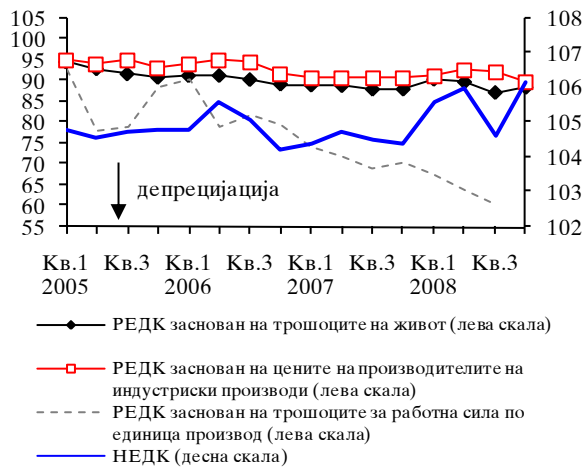
соодветствува со движењата забележани кај истите извозни ставки. Според најновите податоци, во периодот јануари-февруари 2009 година, увозот продолжува со трендот на опаѓање, така што во однос на истиот период од претходната година е понизок за 16,6%, што најмногу се должи на намалувањето на увозот на енергенти, железо и челик и возила. Очекувањата за забавување на личната и намалување на инвестициската активност, во услови на присутна неизвесност и затегнати услови на кредитирање, укажуваат на пониски остварувања кај увозот (коишто можат само делумно да бидат неутрализираани со очекувањата за умерено зголемување на цените на нафтата на светските берзи) и потреба од надолни ревизии на проекциите.

Посилното намалување на извозот во однос на увозот во првите два месеца од 2009 година доведе до **проширување на трговскиот дефицит за околу 19%** на ф.о.б.-основа. И покрај очекувањата за истовремена надолна ревизија на двете страни на размената, имајќи ја предвид увозната зависност и нееластичноста на некои категории на увоз, може да се очекува дека јазот меѓу извозот и увозот, ќе се задржи или евентуално ќе се прошири во првиот квартал на 2009 година. Проширувањето на трговскиот дефицит ќе има негативни последици врз салдото на тековната сметка, што го наметнува прашањето за изворите на финансирање, коишто во услови на глобална финансиска криза се потешко достапни. Потенцијалните тешкотии околу финансирањето се видливи уште во четвртото тримесечје од 2008 година, преку нестабилната динамика на приватните трансфери и покриеноста на трговскиот дефицит со директни инвестиции, којашто во четвртиот квартал на 2008 година изнесува 15% и е намалена за 21,5 процентни поени на годишна основа, или за 6,6 процентни поени на квартална основа.

Реалниот ефективен девизен курс (РЕДК), како показател за конкурентноста на извозот на странските пазари, пресметан според индексот на трошоците на животот, во последниот квартал на 2008 година покажува годишна апрецијација од 0,5% (за разлика од претходниот квартал кога бележеше годишна депрецијација од 0,9%). Ваквата промена се должи на апрецијацијата на номиналниот ефективен девизен курс (НЕДК) на денарот од 1,7% на годишна основа, делумно неутрализирана со побрзиот пораст на странските во однос на домашните цени. Од друга страна, РЕДК според индексот на цените на производителите на индустриски производи, бележи промена на трендот, односно

Индекс на РЕДК* и НЕДК на денарот
(база 2003=100, пондери НТР=2006)

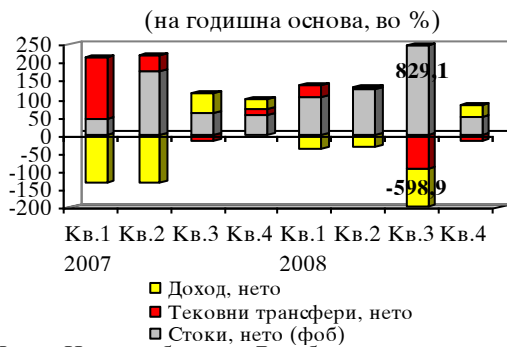

*Индекс под 100 означува зголемена извозна конкурентност.

Извор: Народна банка на Република Македонија.

депрецијација од 1% во однос на истиот квартал од претходната година, наспроти годишната апрецијација во претходните три квартали, како одраз на значително понискиот пораст на домашните од странските цени. Во првите два месеца од 2009 година, РЕДК според двата дефлатора бележи годишна апрецијација, и тоа за 2% според индексот на трошоци на живот и 1,4% според индексот на цените на производителите на индустриски производи, што се должи на апрецијацијата на НЕДК од 6% на годишна основа (особено во однос на руската рубља и српскиот динар). Истовремено, кај РЕДК според индексот на трошоци на живот, е забележан пораст на релативните цени заради понискиот раст на домашните во однос на странските трошоци на живот, додека порастот на релативните цени кај РЕДК според индексот на цените на производители на индустриски производи се јавува како резултат на побрз пад на домашните во однос на странските цени.

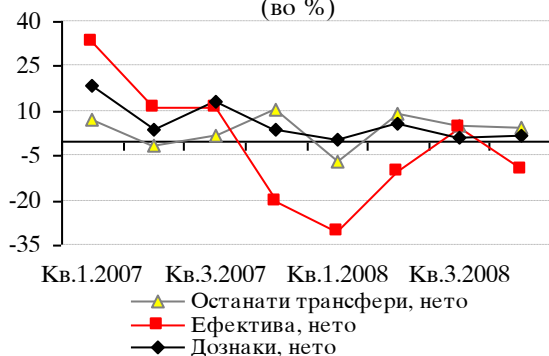
Придонес кон промената во тековната сметка

Извор: Народна банка на Република

Покрај трговскиот дефицит, значаен придонес за годишното влошување на тековната сметка во четвртиот квартал на 2008 година имаа нето-услугите и нето-доходот (придонес од 30,2% и 37,2%, соодветно). Кај **услугите**, во последните три месеци на 2009 година беше остварен дефицит од 18,7 милиони евра, наспроти позитивното салдо од 2,4 милиони евра во истиот период на 2007 година. Ваквата годишна промена кај услугите беше условена пред сè од значајното намалување на нето-приливите од инвестициски услуги (на годишна основа за 93,3%), главно заради намалените приливи, што соодветствува со намалената градежна активност на македонските фирми во странство. Во четвртото тримесечје на 2008 година, **доходот** оствари високо негативно салдо во износ од 102,3 милиони евра и се зголеми за 33,8% во однос на истиот квартал од претходната година. Зголемениот дефицит произлегува пред сè од зголемената исплата на дивиденди врз основа на директни инвестиции за 32,1% на годишна основа (во ноември беше извршена исплата на дивиденда кон странскиот инвеститор во една поголема компанија). Во овој квартал, во рамки на доходот од портфолио-инвестиции, беа исплатени редовните обврски од околу 7 милиони евра врз основа на еврообврзниците издадени во 2005 година. Притоа, со оглед на кризата во текот на 2008 година и послабите финансиски резултати на компаниите, можно е да се очекуваат помали одливи врз основа на директни инвестиции претежно во втората половина на 2009 година.

Годишни стапки на промена
(во %)

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Единствениот подбиланс којшто оствари позитивна стапка на промена е билансот на **тековните трансфери**. Во последниот квартал на

Компоненти на финансиската сметка

(во милиони евра)

Извор: Народна банка на Република Македонија.

2008 година, тековните трансфери, нето, изнесуваат 209,1 милион евра и на годишна основа бележат пораст од 5,1%, што е резултат на нето-приливите остварени врз основа на **официјални трансфери**, за разлика од нето-одливите остварени во истиот квартал на 2007 година. Наспроти тоа, **приватните трансфери**, коишто сочинуваат 96,2% од вкупните трансфери, остварија пониски нето-приливи (за 4,7% на годишна основа). Негативната динамика кај приватните трансфери, во услови на стабилни нето-приливи од дознаки (годишен пораст од 1,7%), произлегува од доминантната категорија, нето-ефективата²⁰ (учество од 60,4%). Во анализираниот квартал, нето откупената ефектива изнесува 121,6 милиони евра и на годишна основа е намалена за 9,3%. Имено, и покрај позитивните стапки на промена во октомври и ноември (8,9% и 15,6%, соодветно), ваквиот позитивен тренд беше прекинат во декември, кога беше забележан највисок месечен износ на продадена ефектива од 2003 година наваму (52,9 милиони евра). Под влијание на шпекулациите за стабилноста на домашната валута, зголемената побарувачка на девизи од страна на населението продолжи и во првиот месец на 2009 година, при што беше остварен низок износ на нето-откуп. Сепак, во февруари 2009 година дојде до определено стабилизирање на пазарот, при што нето-откупот на менувачкиот пазар бележи позитивна стапка на промена (13,7%), релативизирајќи го негативниот ефект од претходниот месец. Така, на збирна основа, во првите три месеци на 2009 година е остварен нето-откуп во износ од 54,5 милиони евра, којшто во однос на истиот период на 2008 година е понизок за 45,2%. Сепак, во услови на неизвесност и намален раст на развиените економии, каде што работат македонски иселеници - испраќачи на овие средства, реално е да се очекува нето-откупот на менувачкиот пазар и во натамошниот период да биде на ниско ниво.

Дефицитот во тековната сметка беше финансиран речиси подеднакво преку нето-приливите во капиталната и финансиската сметка и преку бруто официјалните резерви. Во последните три месеци на 2008 година, нето-приливите во капиталната и финансиска сметка изнесуваат 195,7 милиони евра и на годишна основа бележат пад од 41%. Во капиталната

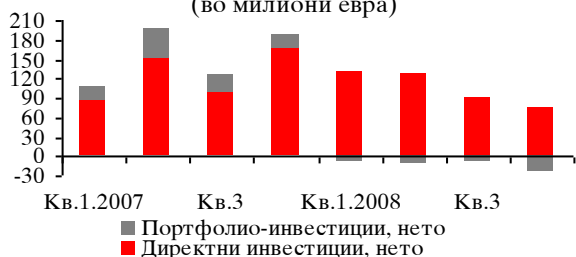
²⁰ Нето приватните трансфери во ефективата, при составувањето на платниот биланс на Република Македонија, се проценети врз основа на податоците од менувачкиот пазар за нето-ефективата којашто се влева во банкарскиот систем, бидејќи се препоставува дека во најголем дел потекнува од приливите врз основа на приватни трансфери во готовина преку неформален канал.

сметка е забележан нето-одлив од 8,5 милиони евра, што главно се должи на купувањето амбасада во Русија. Кај останатите ставки, странските директни инвестиции, како еден од позначајните финасиски текови, бележат негативна динамика почнувајќи од вториот квартал на 2008 година. Имено, глобалната финансиска криза се одрази во намалени директни инвестиции од странство, така што во четвртиот квартал на 2008 година е забележан засилен тренд на годишен пад од 55,9% (наспроти годишното намалување од 10,4% во претходното тримесечје). Со оглед на сè уште присутната глобална криза, во наредниот период би можело да се очекува воздржување од поголеми инвестициски активности и задржување на нивото, или понатамошно намалување на странските директни инвестиции, што би претставувало стеснување на постабилните извори на недолжничко финансирање на тековната сметка. Истовремено, и **портфолио-инвестициите** бележат засилено темпо на дезинвестирање. Имено, во анализираниот квартал, портфолио-инвестициите бележат најголем износ на нето-одлив во рамки на 2008 година (23,4 милиони евра), што соодветствува со неповолните движења на Македонската берза присутни во текот на целата година и недостигот на ликвидност на глобално ниво. Таквиот тренд продолжи и во првите два месеца на 2009 година, при што учеството на нерезидентите во вкупниот промет е поголемо на страната на продажбата отколку на страната на купувањата (59,7% и 37,7%, соодветно). Иако на светските берзи се јавија сигнали на закрепнување, коишто имаа позитивно влијание и на Македонската берза, сепак движењето на берзите е сè уште променливо и неизвесно.

Директни и портфолио-инвестиции

(во милиони евра)

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Во последниот квартал од 2008 година, кај **нето-заемите** е остварена годишна стапка на пораст од 88,2%, во услови на истовремено поголемо користење средства и намалени отплати на обврските врз основа на долгорочни и краткорочни кредити и заеми. Со оглед на затегнатите услови на домашно кредитирање, поголемо задолжување е забележано кај приватниот сектор. Сепак, во услови на финансиска криза, аверзија од ризични пласмани, како и ограничување на изворите на финансирање, понатаму може да се очекува намалување на можностите за задолжување на приватниот сектор во странство. Од друга страна, кај државниот сектор би можело да се очекува зголемување на надворешното задолжување во наредниот период, согласно со предвиденото финансирање на буџетот за 2009 година. Кај **ставката „валути и депозити“**, во последниот квартал на 2008 година, се остварени

нето-приливи во износ од 86,9 милиони евра, наспроти нето-одливите во истиот квартал на 2008 година. Притоа, главниот фактор за ваквата промена е високиот износ на повлечени средства на **банките** од сметките во странство. Од друга страна, кај населението е забележано повлекување на девизните средства од **банкарскиот систем**, во услови на поголем износ на подигната од положена ефективна.

Согласно со движењата кај должничкото финансирање, на крајот на четвртиот квартал, **бруто надворешниот долг**²¹ изнесува 3.350,6 милиони евра и бележи зголемување за 510,4 милиони евра во однос на крајот на 2007 година, односно за 79 милиони евра во однос на претходниот квартал. Порастот на задолженоста на годишна основа речиси во целост е одраз на повисоката потреба од дополнителни средства за финансирање на активностите на останатите сектори во економијата (од кои значаен дел се однесува на корпоративниот сектор) и на заемите меѓу поврзани субјекти (придонес од 51,9% и 42,8%, соодветно). Во помала мера е зголемено задолжувањето на државниот сектор, во услови на повисоки обврски по користени долгорочни странски заеми и намален долг по должнички хартии од вредност. Од друга страна, мал пад во однос на 31.12.2007 година бележи долгот на банкарскиот сектор, како резултат на намалените обврски по краткорочни заеми, коишто воедно се целосно отплатени. Според анализата на структурата, зголемено е доминантното учество на задолжувањето на останатите сектори, како и на меѓукомпанискиот долг, а за сметка на долгот на државниот и банкарскиот сектор. Од аспект на рочноста, доминира долгорочното задолжување со учество од 50,9%.

Согласно со движењата во платниот биланс, **бруто девизните резерви** на крајот на 2008 година забележаа намалување од 194 милиони евра, во споредба со 30.09.2008 година, и изнесуваа 1.494,9 милиони евра, обезбедувајќи покриеност од 3,5 месеци на увозот на стоки (ф.о.б.) и услуги од наредната година²². Имено, неповолните ефекти на глобалната криза врз движењата во домашниот реален сектор и секторот ориентиран кон извоз, намалените инвестиции, исплатата на дивиденда на една голема компанија кон странство, зголемената

Придонес на одделните сектори во годишниот пораст на бруто надворешниот долг

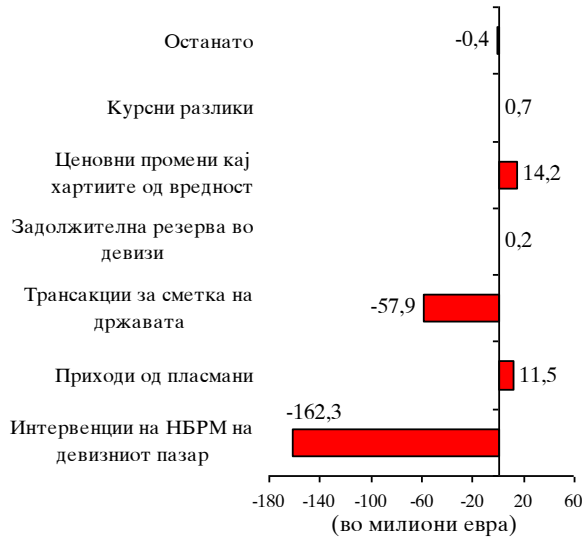
Извор: Народна банка на Република Македонија.

²¹ Од 2007 година, НБРМ започна да изготвува и да објавува податоци за бруто надворешниот долг. Анализата на бруто надворешниот долг е направена врз основа на податоците за бруто надворешниот долг изразен во номинална вредност. На 31.12.2008 година, бруто надворешниот долг изразен во пазарна вредност изнесува 3.316,6 милиони евра и е зголемен за 17,1% во однос на претходната година

²² Согласно со проекцијата од декември 2008 година.

Фактори на промена на бруто девизните резерви во Кв.4 2008 година

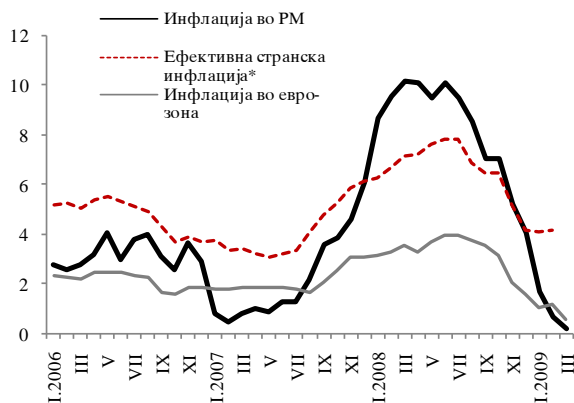
Извор: Народна банка на Република Македонија.

неизвесност проследена со шпекулации за стабилноста на денарот, предизвика зголемена побарувачка на девизи на менувачкиот и девизниот пазар и притисоци за депрецијација на денарот. Согласно со монетарната стратегија за одржување на стабилноста на девизниот курс, НБРМ интервенира на девизниот пазар во насока на нето-продажба од 162,3 милиони евра. Следствено, интервенциите на НБРМ се основен фактор за намалувањето на бруто девизните резерви, а потоа следуваат трансакциите за сметка на државата, согласно со зголемената буџетска потрошувачка во последниот квартал на 2008 година. Речиси сите останати фактори имаа позитивен ефект врз девизните резерви, при што поголеми нето-приливи беа остварени врз основа на приходи од пласмани и ценовни промени кај хартиите од вредност. Слична динамика бележиме и во првите два месеца на 2009 година, при што интервенциите на НБРМ на девизниот пазар и трансакциите за сметка на државата (100 милиони евра и 43,8 милиони евра, соодветно) се факторите коишто го условија понатамошниот пад на девизните резерви. На 28.02.2009 година, бруто девизните резерви изнесуваат 1.413,6 милиони евра и во однос на крајот на 2008 година се намалија за 81,3 милиони евра.

1.6. Инфлација

Трендови на постојано забавување на инфлацијата, што зајочна од вториот полугодина на 2008 година, со засилено темпо продолжи и во текот на првите три месеци од 2009 година, сведувајќи ја годишната инфлација на ниска стапка од 1,0% и под стапката на инфлација во евро-зоната. Ваквото движење на инфлацијата е резултат на значително пониски цени на храната и енергетските во однос на првиот квартал од минатата година под влијание на намалениот притисок од страна на аграрната побарувачка заради светската економска криза, но и заради зголемената домашна понуда. Иако проширите по единица труд се зголемија во последниот квартал од 2008 година, сепак може да се очекува дека забавувањето на економската активност и стабилните увозни цени на суровата нафта и другите примарни производи на светските берзи ќе ги неутрализираат овие ефекти. Така, проекциите за домашната стапка на инфлација за наредниот период се во иста насока со светските инфлациски проекции коишто укажуваат на најмногу забавување на инфлацијата и соодветствуваат со светското оѓање на економската активност.

Домашна инфлација, ефективна странска инфлација* и инфлација во еврозона (годишни стапки на раст, во %)

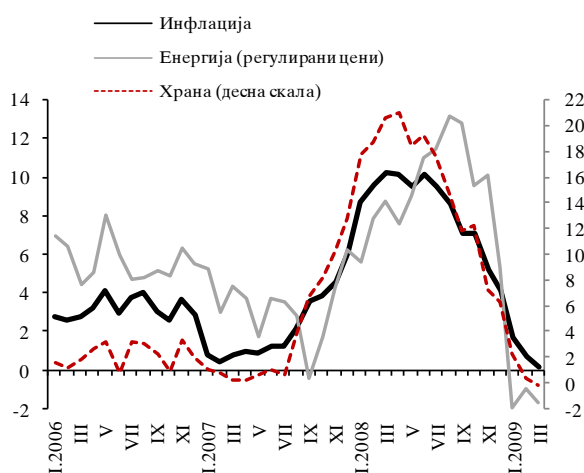
* Ефективната странска инфлација е добиена како пондерирани збир од инфлациите во земјите најзначајни трговски партнери на РМ.
Извор: Државен завод за статистика и Еуростат

Постојаниот тренд на намалување на домашните цени на нафтените деривати и значително забавениот раст на цените на храната условија силно забавување на

Инфлација и променливост на храната и енергијата

(годишни промени, во %)

Извор: Државен завод за статистика и НБРМ

просечната годишна стапка на раст на цените, коишто во првиот квартал на 2009 година се сведоа на ниво од 1,0% (наспроти 5,4% во претходниот квартал). Променливоста на компонентите на инфлацискиот индекс, како што се енергијата и храната, беа тесно поврзани со променливоста на глобално тргуваните цени на суровата нафта и производите за исхрана. Конкретно, енергетската компонента на инфлацискиот индекс бележеше остар годишен пад во изминатиот период, при што од 12,5% раст во третиот квартал на 2008 година се намали на -1,6% во првиот квартал на 2009 година. Со тоа, движењата на цените на нафтени деривати и нафтата за домаќинство најмногу придонесоа за забавувањето на инфлацијата. Движењето на годишната стапка на раст на храната во инфлацискиот индекс е слично со енергетската компонента, забележувајќи највисоки стапки на раст во текот на вториот квартал на 2008 година (19,5%) коишто забавија во наредните квартали, а најсилно забавување имаше во првиот квартал на 2009 година (раст од само 1,6%). Забавениот раст на цената на храната од втората половина на 2008 година во најголем дел е поврзан со добрите временски услови, коишто придонесоа за зголемена домашна понуда на храна и условија понизок количински увоз на прехранбени стоки, а истовремено и цените на храната во глобални рамки забележаа пад (главно земјоделските производи, како што се житните производи, млечните производи, маслото за јадење и маснотиите).

Табела 1
Одделни категории цени
(годишни промени во %)

	Кв.1 2007	Кв.2 2007	Кв.3 2007	Кв.4 2007	2007	Кв.1 2008	Кв.2 2008	Кв.3 2008	Кв.4 2008	2008	Кв.1 2009
Инфлација (CPI)	0.7	1.1	2.4	4.9	2.3	9.5	9.9	8.4	5.4	8.3	1.0
Храна	0.7	0.7	3.8	10.4	3.9	19.0	19.5	14.7	8.6	15.3	0.9
Свежа храна	-0.7	-0.6	4.1	12.4	3.8	26.4	25.2	16.0	11.0	19.7	1.0
Преработена храна	1.9	2.0	3.7	8.9	4.1	13.3	15.2	13.2	6.3	12.0	1.4
Енергија	4.9	4.9	3.9	4.0	4.4	7.4	9.2	12.5	8.3	9.3	-1.6
Нафтени деривати	-4.6	-2.4	-1.3	11.0	0.7	18.6	22.6	23.6	-6.2	14.6	-27.1
Електрична енергија	9.7	11.4	8.2	2.4	7.9	1.6	0.0	0.0	8.7	2.6	13.1
Топлинска енергија за греење	7.1	1.5	1.9	-1.3	2.3	4.6	10.9	23.2	25.3	16.0	4.2
Храна и енергија (волатилни цени)	1.8	1.8	3.8	8.7	4.0	16.1	16.9	14.1	8.5	13.9	0.3
Стоки	1.3	1.6	3.0	6.2	3.0	11.0	11.4	9.0	5.4	9.2	0.8
Услуги	-1.1	-0.5	0.2	0.4	-0.3	3.9	4.5	6.1	5.8	5.1	1.2
Базична инфлација (без храна и енергија)	-0.2	0.5	1.1	1.2	0.6	2.9	2.8	2.5	2.2	2.6	1.5
Цени на производители на индустриски производи	1.1	0.7	1.4	7.0	2.6	10.5	13.6	15.1	2.2	10.3	-6.2

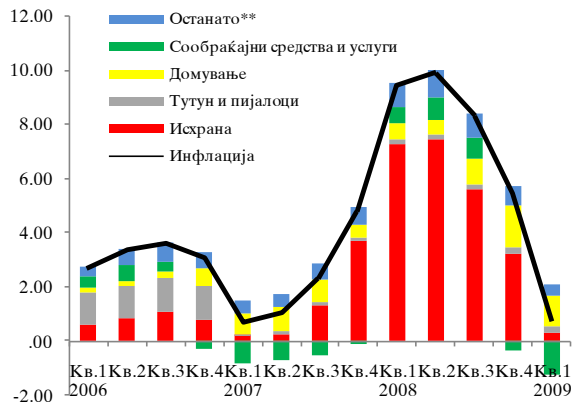
Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРМ

Годишната промена на инфлацијата од 1,0% во првите три месеци од 2009 година главно произлегува од повисоката цена на електричната енергија за домаќинствата²³ (од

²³ На 29 октомври 2008 година, врз основа на одлука на РКЕ, просечната продажна цена на електричната енергија по која ЕВН „Македонија“ ги снабдува тарифните потрошувачи на мало за периодот ноември-декември се зголеми за 13,61%.

Инфлација и главните категории на CPI* (придонеси во годишниот раст, во процентни поени)

*CPI- Consumer price index (Индекс на потрошувачки цени) претставува мерка за инфлацијата.

**Останатото ги инкорпорира категориите: облека и обувки, хигиена и здравје, образование култура и разонода, ресторани и хотели и останати услуги неспомнати на друго место.

Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРМ.

ноември 2008 година) и зголемените цени на одделни категории кај храната (свежото месо и житните производи), коишто делумно беа неутрализирани од значајниот дефлациски ефект на пониските цени на нафтените деривати. Освен кај нафтените деривати, пониско ниво на цените е забележано и кај одделни прехранбени производи (масло за јадење, свеж зеленчук и свежо овошје), како и кај средствата за образование и пониските трошоци за одржување автомобили.

Анализирано по компоненти на квартална основа, во првиот квартал на 2009 година општото ниво на потрошувачките цени забележа квартален пад од 0,5%, што главно произлегува од пониските домашни цени на нафтените деривати (согласно со движењата на цената на суровата нафта на светските берзи). Исто така, освен нафтените деривати, дополнително значајно дефлациско влијание имаше и намалената цена на топлинската енергија за греење во јануари²⁴, како и намалените одделни цени на храната (најмногу на преработената храна). Од друга страна, единствено позначајно инфлациско влијание беше забележано од зголемените цени на свежата храна, што се должи на вообичаените сезонски повисоки цени на свежиот зеленчук и на свежото месо.

Инфлација и базична инфлација (годишни промени, во %)

Извор: Државен завод за статистика и НБРМ

Во првиот квартал на 2009 година, забавување забележа и базичната стапка на инфлација (којашто ги исклучува цените на храната и енергијата²⁵). Намалениот притисок од страна на агрегатната побарувачка и индиректниот ефект од падот на цените на енергијата се манифестира со забавување на базичната стапка на инфлација којашто се сведе на 1,5% (наспроти 2,2% во последното тримесечје на 2008 година). Забавената динамика на базичната инфлација укажува на тоа дека покрај падот на варијабилните цени, во текот на првиот квартал е забележано и намалување на долгорочната и постојана компонента на инфлацијата.

Инфлацијата забележана во првиот квартал на 2009 година главно соодветствува со инфлациските очекувања на економските субјекти анкетирани во почетокот на кварталот.

²⁴ Намалувањето на цената на топлинската енергија за греење во јануари е резултат на одлуките донесени од страна на РКЕ за намалување на цената на испорачаната топлинска енергија од „Топлификација“ АД - Скопје и „Скопје-Север“ АД - Скопје за 35,9% и 24,3%, соодветно.

²⁵ Пресметките се правени според новите пондери. ДЗС во јануари 2009 година изврши мали корекции на пондерите во ценовниот индекс, при што пондерот на категоријата „исхрана“ е зголемен за 2,4 процентни поени.

Така, 37% од анкетираниите очекуваа инфлацијата во првиот квартал на 2009 година да биде пониска од јануарското ниво од 1,7%, а 30% од анкетираниите имаа стабилни очекувања. За разлика од очекувањата за првиот квартал, анкетираниите субјекти очекуваат инфлацијата да изнесува околу 2,5%, во просек, за целата 2009 година. Оцената на субјектите коишто сметаат дека инфлацијата ќе се намалува, се заснова на стабилното движење на цените на нафтата и храната на светските берзи, намалената побарувачка поради глобалната рецесија, како и на очекуваниот пад на кредитната активност во домашната економија. Најчестите фактори коишто економските субјекти ги истакнуваат како фактори што би предизвикале поголема динамичност на стапката на инфлација до крајот на годината се најавите за поскапување на цената на струјата, очекувањата за пораст на цената на нафтата, како и најавите за зголемување на платите во јавната администрација.

Инфлација и цени на производители на индустриски производи (годишни стапки на раст, во %)

Извор: Државен завод за статистика и НБРМ

Цените на производителите на индустриски производи во првиот квартал на 2009 година забележаа огромно намалување откако го достигнаа највисокото ниво во јули 2008 година. Податоците за првиот квартал на 2009 година покажуваат годишна дефлација од 6,2%, главно како резултат на падот на производните цени на енергијата (за 38,7% на годишна основа), на интермедијарните производи и на забавениот раст на цените на нетрајните потрошни добра. Се очекува ваквото движење на производствените цени да продолжи и во наредниот период заради високата споредбена основа и очекувањата за релативно стабилни цени на суровата нафта на светските берзи. Намалувањето на цените на производителите на прехранбени производи, заедно со стабилното ниво на производствените цени на нафтените деривати укажуваат на можни надолни притисоци од преработувачкиот сектор врз потрошувачките цени во наредниот период.

Во последниот квартал на 2008 година, номиналните трошоци по единица труд се засилуваат и бележат годишен пораст од 9,1%, во услови на пораст на бруто-платите и пад на продуктивноста. Сепак, зголемените трошоци по единица труд не се одразија врз инфлацијата, имајќи ја предвид забавената економска активност во реалниот сектор.

Во следниот период се очекува да продолжи остварувањето ниски и стабилни стапки на инфлација, при што со оглед на очекувањата за релативно стабилни увозни цени

и натамошно забавување на домашната економија, ризиците се на надолна страна.

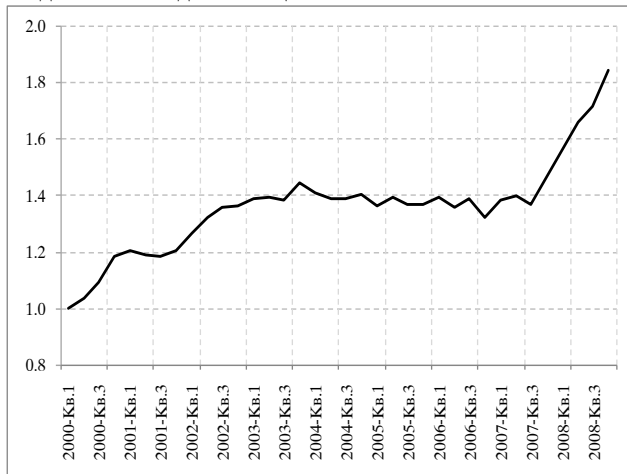
Прилог 1

Анализа на цените на недвижностите во Република Македонија

Движењата на пазарот на недвижности многу добро ги отсликуваат состојбите коишто ѝ претходеа и што ја следат светската економска криза: високиот повеќегодишен раст на цените на недвижностите, насекаде во светот, совршено се поклопи со добрите економски остварувања во периодот пред кризата, а остриот пад на цените што следуваше потоа одлично ја илустрира остријата на кризата. Значењето на цените на недвижностите, сепак, е пошироко од контекстот на тековната криза - недвижностите претставуваат најзначаен дел од богатството на луѓето и издатоците за отплаќање станбен кредит се најзначајниот расход на домаќинствата, па затоа цените на недвижностите влијаат и на однесувањето на домаќинствата, пред сè на нивната потрошувачка. Цените на недвижностите, исто така, влијаат и на градежништвото, а преку него и на вкупната економска активност.

Од овие причини, во НБРМ од третото тримесечје на 2008 година почна да се пресметува хедонички индекс на цените на недвижностите којшто овозможува следење на движењето на цените на недвижностите. Ваквата практика продолжи и понатаму, и за четвртото тримесечје на 2008 година беа користени податоци за 174 стана, со што вкупниот број станови коишто се користени при конструкцијата на индексот достигна 5035²⁶. Како што може да се забележи од графиконот подолу, цените на недвижностите и во четвртото тримесечје на 2008 година продолжија со трендот на висок пораст. Така, во однос на третото тримесечје на 2008 година тие се повисоки за 7,6%, а во однос на четвртото тримесечје од 2007 година, за дури 25,9%. Со тоа, цените на становите во Република Македонија, во последните 15 месеци, пораснале за вкупно 34,6%.

Хедонички индекс на цените на становите

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Прикажаните согледувања повлекуваат низа прашања: кои се факторите што придонесоа цените на недвижностите да пораснат во последниот период? Дали цените на становите во Република Македонија се преценети или не, и доколку се преценети, колку? Конечно, дали кризата ќе ги одмине цените на становите, односно дали може да се очекува намалување на цените на становите во блиска иднина?

Како што е вообичаено во литературата, истражувањето за оваа проблематика е засновано на структурен модел на цената на недвижностите, според кој цената на становите е

²⁶ Конструкцијата на хедоничкиот индекс подетално е објаснета во прилог 1 од Кварталниот извештај на НБРМ од октомври 2008 година, стр. 39.

функција од понудата и побарувачката. Главни фактори на страната на побарувачката се реалниот доход, односно куповната моќ на населението, реалната каматната стапка на кредитите и киријата (како цена на супститутот на купувањето стан), додека варијабла за понудата на станите се новоизградените станови.²⁷ Значи, моделот што се оценува, прикажан подолу, ја објаснува цената како функција од фундаментите:

$$\text{цена} = f(\text{доход}, \text{ренти}, \text{каматна}, \text{новоизградени станови})$$

Варијаблите, со исклучок на каматата, се користени во нивната логаритамска форма, што значи дека коефициентите пред нив ги даваат соодветните еластичности, односно процентуалната промена кај цената како резултат на еднопроцентната промена кај независната варијабла. Со оглед на тоа што сите серии се интегрирани од прв ред, во анализата е користена Јохансеновата техника на коинтеграција. Откако беше утврдено постоењето на еден вектор на коинтеграција, односно една долгорочна врска помеѓу варијаблите, таа беше оценета. Резултатите се прикажани подолу, при што, заради прегледност, ја прикажуваме само долгорочната релација, којашто всушност и нè интересира.

$$\text{Цена} = 0.20 + 0.21 * \text{Доход} + 1.17 * \text{Ренти} - 0.37 * \text{Каматна} - 0.19 * \text{Новоизградени станови}$$

(2.40)   (5.76)   (1.11)   (8.62)

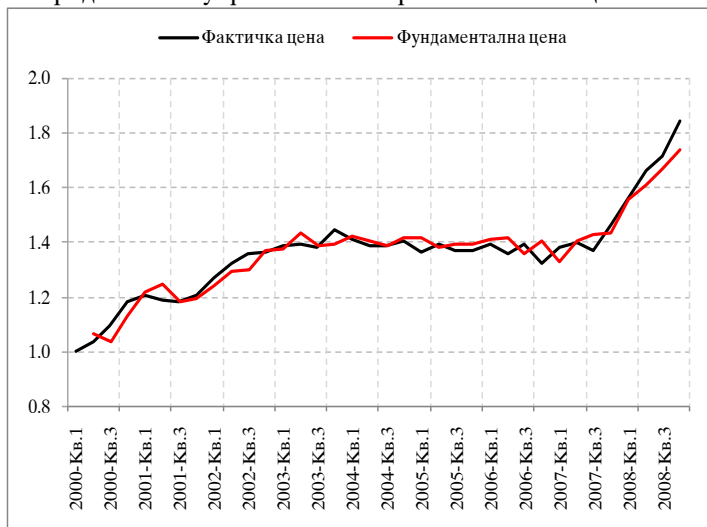
Во заградите е прикажана тесни-стапката од тесноста T дека коефициентите е еднаков на нула. Вредности повисока од 1,96 означува дека коефициентите е статистички различен од нула на ниво на значајност од 5%.

Како што може да се забележи, порастот на доходот од 1% води кон пораст на цената на станите од 0,21%, во просек; порастот на рентата од 1% придонесува цената да расте во просек, за 1,17%; порастот на новоизградените станови за 1% придонесува цената да се намали просечно за 0,19%; додека повисоката каматна стапка од 1 процентен поен ја намалува цената за 0,37%, во просек, секаде при отсуство на промени кај останатите варијабли. Сите коефициенти се статистички значајни, со исклучок на каматата, којашто сепак е задржана, како заради разумниот коефициент, така и заради економската теорија. Големината на коефициентите е во согласност со она што вообичаено се сретнува во литературата.

За да може да се каже дали станите се преценети или не, потребно е да се спореди фактичката цена на станите со т.н. фундаментална цена, којашто е дадена од моделот, односно цената што е објаснета со фундаментите. Споредбата е прикажана на следниот графикон.

²⁷ Податоците за цената на станите и за рентата се прирани и се пресметани во НБРМ, користена е каматната стапка на краткорочни кредити за населението од монетарната статистика на НБРМ. Доходот е пресметан како број на вработени лица*просечна нетоплата+пензии+приватни тековни трансфери од странство, при што податоците за пензиите се од Министерството за финансии, а податоците за останатите категории се од Државниот завод за статистика. Податоците за вредноста на новоизградените станови се од Државниот завод за статистика. Бидејќи сите податоци се во номинални износи, тие се дефлационирани преку индексот на трошоците на животот, којшто исто така е од Државниот завод за статистика.

Споредба помеѓу фактичката и рамнотежната цена

Извор: Народна банка на Република Македонија.

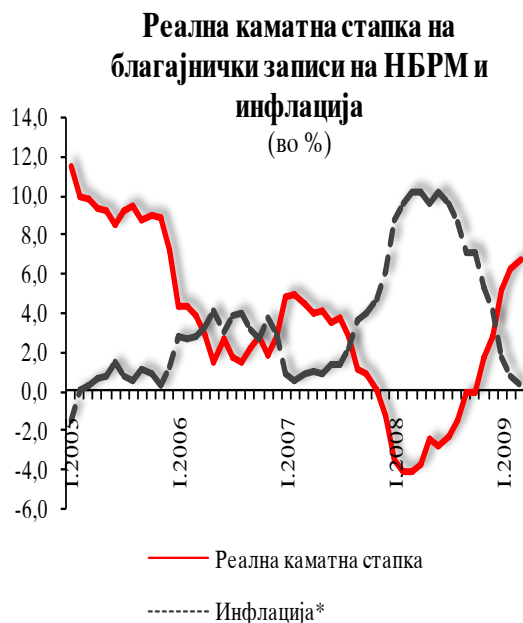
Би можело да се рече дека од почетокот на 2000 година, па сè до крајот на 2007 година, не се забележуваат некои поголеми или подолготрајни отстапувања на фактичката од фундаменталната цена, односно фактичката цена на становите е во согласност со фундаментите. Сепак, во последните петнаесет месеци, почнувајќи од четвртото тримесечје на 2007 година, што е всушност периодот кога цените пораснаа за вкупно 34,6%, фактичката цена на становите постојано е повисока од фундаменталната, отпрвин маргинално, а во последните три квартали и позабележително, што укажува на блага преценетост на становите во овој период. Преценетоста во четвртото тримесечје на 2008 година изнесува 6%, што сепак укажува на скромна преценетост на цените на становите во 2008 година, поради што општата оцена е дека движењето на цените на становите во Македонија во периодот 2000-2008 година е во согласност со фундаментите. Во однос на високиот пораст на цената во последните пет тримесечја, треба да се истакне дека поголем дел од овој пораст е последица на движењата кај фундаментите - порастот на општото ниво на цените, порастот на рентите, порастот на доходот, како и на падот на реалната каматна стапка, иако дел од порастот се должи и на фактори коишто не се опфатени со нашето истражување. Овие останати фактори најчесто се врзуваат со очекувањата и можат да бидат само од привремена циклична природа или од подолготраен, шпекулативен карактер.

Исклучително е тешко да се предвиди попрецизно идното движење на цената на становите, особено заради тоа што не е секогаш лесно да се одреди веројатното идно движење на фундаментите. Дополнително, уште е потешко да се оцени влијанието на очекувањата, коишто можат значајно да влијаат на идните движења. На крајот, во услови на криза, дури и оценетата структурна релација помеѓу цената и фундаментите може да биде нарушена. И покрај наведените потешкотии, сепак, во врска со веројатното идно движење на цената на становите, може да се каже дека самиот факт што становите во последните три тримесечја покажуваат знаци на преценетост укажува на можна надолна корекција на цените во блиска иднина. На страна од ова, веројатно е да се очекува дека движењето на цените и понатаму, во најголема мера, ќе биде условено од движењето на фундаментите. Во однос на фундаментите, очекувањата за реалната каматна стапка се во насока на нејзин пораст, како заради пониската инфлација, така и заради светската криза, повисоката каматна стапка би ја намалила побарувачката за становите, а со тоа и цената. Очекувањата во врска со доходот се во насока на негово стагнирање или евентуално намалување, засега заради трансферите од странство, коишто бележат поизразен пад во последно време, што исто така би предизвикало цените на становите да стагнираат или да се намалат. По високата инфлација во 2008 година, не се очекува општото ниво на цените значително да порасне во 2009 година, што повторно упатува на стагнација на цената на становите. Тешко е да се оцени движењето на рентите, додека станбената изградба, во услови на криза, може да се очекува да падне, што би предизвикало цената на становите да порасне. Движењето на цената на становите во 2009 година би било резултат на заемното дејство на сите наведени фактори.

II. Монетарна политика

Во последниот квартал на 2008 година дојде до значајна промена на амбиентот во којшто се сироведува монетарната политика. Приписоциите врз инфлацијата продолжија да се намалуваат со засилено темпо, а овој тренд продолжи и во првиот квартал на 2009 година. Брзите преносни ефекти на светската криза врз нашиот извозен сектор го продлабочија негативното салдо на трговската сметка и го појликуваа создавањето неволни очекувања во домашната економија, коишто пак создадоа приписоци на девизниот пазар. Забавувањето на капиталните притоци, реинфлацијата на висок износ на дивиденда од домашната економија и значително засилена буџетска поопрошувачка, исто така дојдоа до проширија негативниот јаз помеѓу побарувачката и понудата на девизи. Со тоа, главните ризици во сироведувањето на монетарната политика се поместуваат од инфлацијата на девизниот пазар. При тоа, во последните три месеци на годината, во функција на одржување на стабилноста на домашната валута, НБРМ интервенира со висока нето-продажба на девизни средства, додека основната каматна стапка, во услови на надолен тренд на каматните стапки во развиениот свет, беше задржана на 7%. Негативниот јаз помеѓу понудата и побарувачката на девизи во домашната економија продолжи да расте и во првите два месеца на 2009 година, а со тоа продолжија и интервенциите на НБРМ во насока на нето-продажба на девизни средства. Во вакви услови и растечки ризици од нагло вложување на надворешната нерамношежа, во март НБРМ реагира и со промена на каматните стапки, при што каматната стапка на блајничките записи беше зголемена на 9%.

*Тековен месец во однос на истиот месец од претходната година.
Извор: Државен завод за статистика и НБРМ.

Процесот на дезинфлација на македонската економија, што отпочна во третиот квартал, со засилено темпо продолжи и во последните три месеци на 2008 година, под доминантно влијание на наглиот пад на светските цени на храната и на нафтата. Придонес во оваа насока имаше и забавената домашна побарувачка, што заедно со повисоката споредбена основа од претходната година, доведе до намалување на стапката на инфлација на 4,1% во декември 2008 година (наспроти 7,1% во септември 2008 година). Сепак, намалувањето на инфлацијата не значеше и намалување на ризиците за монетарната политика. Имено, со ескалацијата на светската финансиска криза, тие добија нова димензија и главно се концентрираа на притисоците на девизниот пазар. Имено, по банкротот на „Леман Бродерс“ во САД (во септември 2008 година), како институција од системско значење за глобалните финансии, глобалната криза од финансискиот со огромна брзина се прелеа во реалниот сектор, предизвикувајќи рецесивни тенденции во развиениот свет. Негативните влијанија не ги заобиколија ниту земјите во развој, така што во последниот квартал на 2008 година, дојде до нагло „ладење“ на глобалната економија. Согласно со ваквите движења, надворешната побарувачка за македонскиот извоз значително се намали, дополнително

Извор: НБРМ и Европска централна банка (www.ecb.int).

Извор: НБРМ и Централна банка на Холандија (www.statistics.dnb.nl).

зголемувајќи ја нерамнотежата во салдото на трговската сметка. Капиталните приливи забавија, што во услови на остварени високи одливи на девизи заради исплата на дивиденда и зголемени психолошки притисоци врз домаќинствата за конверзија на домашната во странска валута, создаде изразени притисоци на девизниот пазар во насока на депрецијација на домашната валута. Во вакви услови, НБРМ во последниот квартал интервенира со позначајна нето-продажба на девизни средства на девизниот пазар. Комбинацијата на натамошно влошување на надворешниот сектор и неповолни очекувања на економските субјекти, доведе до влошување на негативниот јаз помеѓу побарувачката и понудата на девизи и во првите два месеца на 2009 година. Имајќи го предвид интензитетот на притисоците во овој период, како и оцените за натамошни негативни поместувања во надворешната позиција, НБРМ на 26.03.2009 година реагира со зголемување на каматната стапка налагајќи записи од 7% на 9%, укажувајќи на својата определба за одржување на стабилноста на девизниот курс на денарот.

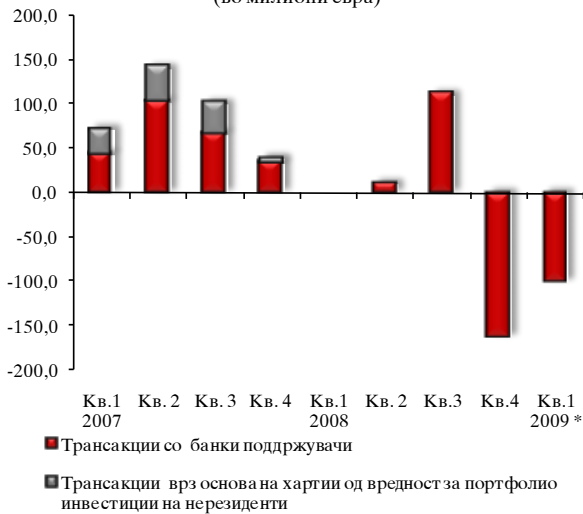
За разлика од НБРМ, којашто ја прилагодува монетарната политика со цел да се одржи стабилноста на девизниот курс, Европската централна банка на значителното намалување на инфлациските притисоци во евро-зоната реагира со релаксирање на монетарната политика. Така, почнувајќи од октомври 2008 година, ЕЦБ отпочна со постепено намалување на основната каматна стапка, при што до април 2009 година ја намали за вкупно 3 процентни поени²⁸. Олабавувањето на монетарната политика соодветно се одрази врз динамиката на каматните стапки на европскиот пазар на пари, коишто во последниот квартал на 2008 година и првите три месеци на 2009 година бележеа постојан надолен тренд. На домашниот пазар на пари, СКИБОР²⁹, со рок на достасување од еден месец, имаше тенденција на пораст, со што во февруари 2009 година достигна 7,2% (наспроти 7,1% во септември 2008 година). Во вакви услови, каматниот диференцијал помеѓу домашниот

²⁸ На 8 октомври 2008 година, ЕЦБ, во координирана акција со централните банки на САД, Канада, Велика Британија, Швајцарија, Шведска и Јапонија, ја намали референтната каматна стапка за 0,5 процентни поени. Дополнителна надолна корекција на референтната каматна стапка на ЕЦБ беше извршена уште во пет наврати (на 06.11.2008 година, на 04.12.2008 година, на 15.01.2009 година, на 05.03.2009 година и на 02.04.2009 година) за 0,5 процентни поени, 0,75 процентни поени, 0,5 процентни поени, за 0,5 процентни поени и за 0,25 процентни поени соодветно, со што во април 2009 година таа се сведе на 1,25%.

²⁹ Меѓубанкарска каматна стапка за продавање денарски депозити, пресметана од котациите на референтните банки.

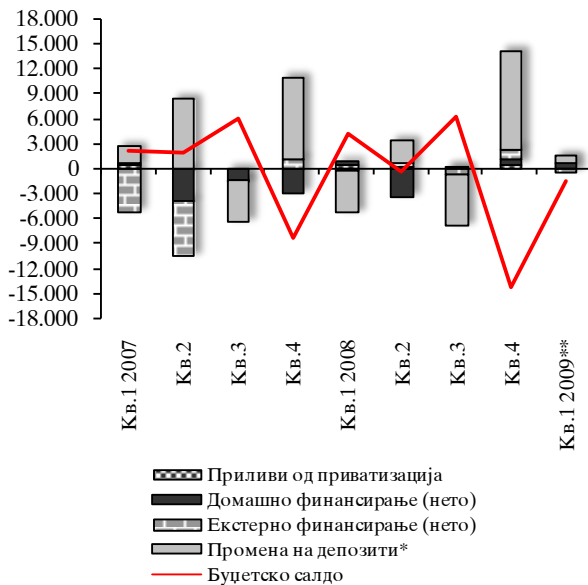

Интервенции на НБРМ на девизен пазар (во милиони евра)

* Се однесува на јануари и февруари 2009 година.
Извор: НБРМ

Финансирање на буџетското салдо (во милиони денари)

* Позитивна промена -повлекување на депозити; негативна промена - кумулирање на депозити.

** Се однесува на јануари и февруари 2009 година.

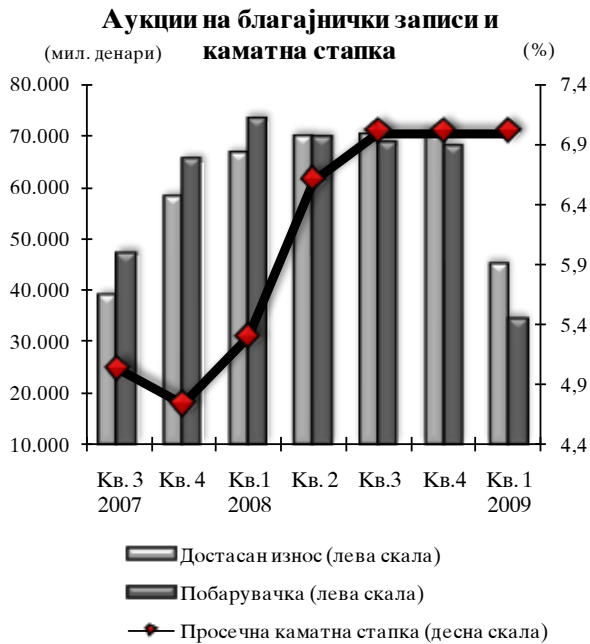
Извор: Министерство за финансии на Република Македонија.

СКИБОР и европскиот ЕУРИБОР, со рок на достасување од еден месец, во четвртиот квартал во однос на претходниот квартал во просек се зголеми за 0,8 и изнесуваше 3,3 процентни поени, а во првите три месеци на 2009 година достигна 5,6 процентни поени во просек. Ваквиот каматен диференцијал укажува на конзервативно управување со денарската ликвидност од страна на домашните банки и зголемување на премијата за ризик, во услови на општ раст на побарувачката на девизи во економијата.

Имено, глобалната аверзија кон ризик, што ги зафати инвеститорите од целиот свет, ги намали капиталните приливи и во домашната економија. Психолошките притисоци се зајакнаа, одразувајќи се преку раст на побарувачката на девизи, што надополнето со остварените високи одливи на девизи заради репатријација на дивиденда од страна на една голема домашна компанија кон странски акционер (во ноември 2008 година), предизвика притисоци на девизниот пазар. Ова беше причина НБРМ во последниот квартал да интервенира со висока нето-продажба на девизни средства. Во јануари, нерамнотежата на девизниот пазар дополнително се зголеми, а во февруари покажа умерени знаци на стабилизирање. Со тоа, и во првите два месеца на 2009 година, девизните трансакции на НБРМ беа во насока на нето-продажба на девизни средства.

Во последниот квартал на 2008 година, притисокот врз монетарната политика дополнително се зголеми со **промената во насоката на фискалната политика**, којашто од фаза на постојано остварување на буџетски суфицити во првите три квартали, во последниот квартал влезе во зоната на буџетски дефицит³⁰. Имајќи предвид дека остварениот буџетски дефицит во последниот квартал (во износ од 14.235 милиони денари), во најголем дел беше финансиран преку повлекување депозити од денарската сметка на државата кај НБРМ, ваквите поместувања се одразија со креирање ликвидност во банкарскиот систем. Врз основа на надворешно задолжување, во буџетот беа остварени дополнителни приливи од 1.035 милиони денари, на нето-основа, додека на примарниот пазар на државни хартии од вредност, преку државните записи беа

³⁰ Во последниот квартал на 2008 година беше спроведена Одлуката за прераспределба на средства меѓу буџетските корисници на централната власт и меѓу фондовите („Службен весник на РМ“ бр. 137/2008), којашто придонесе за силен пораст на тековните и капиталните расходи во буџетот.

Извор: НБРМ

*Позитивна промена - креирање ликвидност;
негативна промена - повлекување ликвидност.
Извор: НБРМ

мобилизирани вкупно 2.711 милиони денари. Во првите два месеца на 2009 година, во консолидираниот државен буџет беше остварен дефицит од 1.398 милиони денари, којшто во целост беше финансиран од домашни извори, преку задолжување на пазарот на државни хартии од вредност и повлекување депозити од денарската сметка на државата кај НБРМ.

Во услови на значително повлекување ликвидност преку девизните трансакции на НБРМ, во последниот квартал на 2008 година, вкупната побарувачка за благајнички записи на НБРМ се намали и беше пониска за 3,7% во однос на достасаниот износ. Со тоа, монетарните инструменти (вклучувајќи го и ефектот од издвојувањето задолжителен депозит кај НБРМ) на квартална основа делуваа во насока на креирање ликвидни средства. Ваквите трендови продолжија и во првите три месеци на 2009 година, кога интересот на банките за инвестирање во благајнички записи дополнително се намали, при што на аукциите одржани во овој период, банките побаруваа износ понизок за 23,6% во однос на достасаниот. Со цел да се диверзифицира понудата на инструменти во домашната економија, преку коишто ќе може да се исполнува потребното минимално ниво на ликвидни средства³¹, во февруари 2009 година, НБРМ го прошири сетот инструменти со воведување аукции на девизни депозити. Имено, во услови на нестабилни движења на меѓународните финансиски пазари и растечки ризик, со овој инструмент, на домашните банки им се овозможува да го намалат кредитниот ризик преку пласирање девизни депозити кај НБРМ. Каматните стапки на девизните депозити на банките пласирани кај НБРМ се движат како и каматните стапки на депозитите пласирани кај централните банки во евро-зоната, во меѓународните финансиски институции или како приносите на државните записи на земјите-членки на евро-зоната. Во текот на февруари и март беа одржани осум аукции на девизни депозити на принципот „тендер со износи“ (неограничен) и каматни стапки, што ги одразуваат движењата на меѓународните финансиски пазари. Притоа, од четирите понудени рокови на достасување (1,3, 6 и 12 месеци), во февруари и март банките беа заинтересирани за пласирање девизни депозити кај НБРМ со рок на достасување од еден месец, при што преку овој инструмент, на збирна основа, беа повлечени вкупно 9,8 милиони евра.

Во четвртиот квартал, банките одржуваа ликвидност повисока за 2,3%, просечно, во однос

³¹ Согласно со Одлуката за управување со ликвидносниот ризик („Службен весник на РМ“ бр. 162/2008).

на просекот од претходниот квартал, при забележано зголемување на вишокот издвоени ликвидни средства над обврската за задолжителна резерва. Така, вишокот издвоени ликвидни средства над обврската за задолжителна резерва (во денари)³², во четвртиот квартал на 2008 година изнесуваше 5,2%, во просек, наспроти 4,6% во претходниот квартал. Во однос на истиот квартал од претходната година, вишокот над обврската за задолжителна резерва е понизок за 3,2 процентни поена. На крајот на четвртиот квартал, примарните пари³³ беа повисоки за 8% на годишна основа, додека на крајот на февруари 2009 година, годишната стапка на раст изнесуваше 8,7%.

Макроекономските трендови од првите два месеца на 2009 година укажуваат на значително натамошно забавување на стапката на инфлација и нејзино стабилизирање на ниско ниво. Од друга страна, ефектите од глобалната економска криза врз македонската економија почнаа да се засилуваат, што особено се согледува преку намалената надворешна и домашна побарувачка. Во вакви услови, може да се очекува дека и во следниот период главните ризици за монетарната политика ќе бидат концентрирани во надворешниот сектор, што наметнува потреба од постојана подготвеност на централната банка да ги неутрализира потенцијалните притисоци на девизниот пазар преку соодветно прилагодување на инструментите на монетарната политика. Притоа, централните банки на развиените земји, соочени со рецесија и ризик од дефлација, без дилема преминуваат кон значајно релаксирање на монетарната политика. Од друга страна, во македонската економија позицијата на монетарната политика е посепцифична. Имено, намалувањето на надворешната побарувачка и забавувањето на капиталните приливи создава притисоци врз девизниот курс. Во вакви услови, и покрај забавувањето на домашната економија и намалувањето на инфлациските притисоци, потребата за одржување на стабилноста на девизниот курс наметнува монетарна реакција во насока на поголема рестриktivност. Во наредниот период, за успешното остварување на монетарните цели од големо значење е и координацијата помеѓу носителите на макроекономската политика. Во овој контекст, водењето претпазлива фискална политика,

³² За период на одржување (исполнување) на обврската за задолжителна резерва на банките се смета периодот од 11. ден во тековниот месец до 10. ден во следниот месец. Вишокот се однесува на вишокот издвоени средства на сметката на банките кај НБРМ над обврската за задолжителна резерва.

³³ Ја вклучува и задолжителната резерва во девизи.

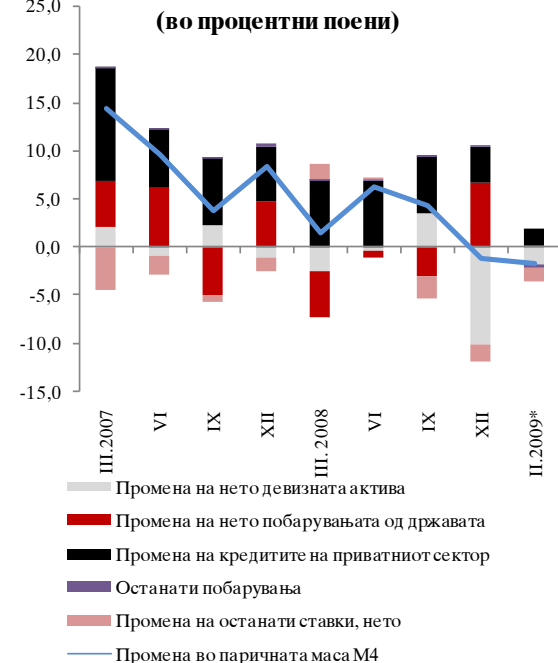

којашто нема дополнително да ја влоши надворешната позиција на економијата е исклучително важно.

2.1. Монетарни агрегати³⁴

Преносниџе ефекти од глобалниџа криза, заедно со високиџе одливи на капиџал од домашниџа економиџа, заради исплаџа на дивиденда, беа џлавни факџори иџџо ја одредиџа динамикџа на монетарниџе агреџаџи во џоследниџи квариџал. Така, џо џодолџ период на остварување релџивно високи стаџпки на квариџален расџ, во џоследниџи квариџал на 2008 година наџширокиџа џарична маса М4 забелеџа неџаџивна квариџална џромена. Намалувањеџо на џаричниџа маса се објаснува со забавувањеџо на економскиџа активносџи, забавувањеџо на стаџпкиџа на расџ на кредитиџирањеџо, одливиџе врз основа на дивиденда, како и намалениџе девизни џриливи од стаџрансџиво, во услови на сѐ џоголемо забавување на меѓународниџе џекови на капиџал. Сџџак, одреден ефекџ врз монетарниџи расџ имаа и џсихолошкиџе џритисоџи врз домашниџе деџоненџи, создадени од кризаџа на финансискиџи сисџем на развиениџе економиџи. Ова доведе до мало џовлекување на деџозиџиџе од банкарскиџи сисџем во џрвиџе два месеца на квариџалџи, џо иџџо доџде до стаџбилизирање на очекувањеџа џоврзани со стаџбилносџа и сигурносџа на домашниџи банкарски сисџем. Ефекџиџе од овие факџори беа ублажени со џриливиџе во банкарскиџи сисџем создадени џреку јавниџа џџџрошувачка којашџо во џоследниџи квариџал беше значџиџелно џовисока во однос на џреџходниџи период од џодиниџа.

Придонес во кварталниот пораст на паричната маса М4

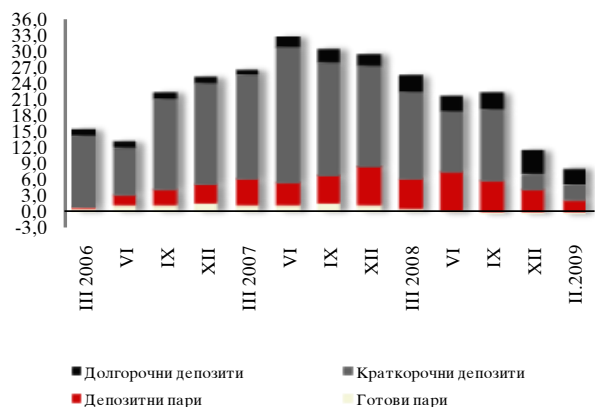
*Се однесува на кумулативна промена февруари 2009 година /декември 2008 година. Во последниот квартал на 2008 година и во првите два месеца на 2009 година, кварталната, односно кумулативната промена на паричната маса е негативна. Извор: Народна банка на Република Македонија

По исцрпувањеџо на инфлациските притисоџи, како фактор што во првите три квартали доминантно влиџаеше врз одлуките на економските субјекти, во последниот квартал на 2008 година, македонската економиџа се соочи со ефектите од сѐ подлабоката глобална криза, како нов надворешен шок. Банкротот на американскиот инвестициски гигант „Леман Брадерс“ (во септември 2008 година) ги заостри и онака присутните тензии на меѓународниот финансиски пазар, предизвикуваџки глобална „криза на довербата“ помеѓу финансискиот свет. Како резултат на ваквите случувања, банкарските системи, во поразвиените земџи, се соочиџа со ризикот од масовно повлекување на депонираните парични заштеди (ризик, којшто во одредена мерка и се оствари, но во различни земџи со различен интензитет), поради што нивните влади реагираа со зголемување на процентот на осигурување на депозитите. Психолошките притисоџи, што ги зафатиџа банкарските депоненти во глобални рамки, не ги одминаа ни македонските штедачи, што се согледува од забележаното месечно намалување на депозитите на домаќинствата во октомври и ноември. Сџџепак, по првичниот шок, очекувањеџа

³⁴ Анализата на монетарните и кредитните агрегати се заснова на податоците од новата Методологиџата за изготвување на стандардни форми на монетарните биланси и прегледи и новиот сметковен план (што стапи во сила од 01.01.2009 година).

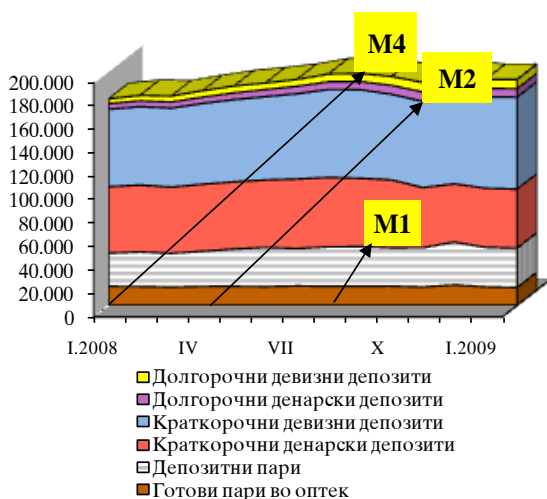

Придонес во годишниот пораст на M4 (во процентни поени)

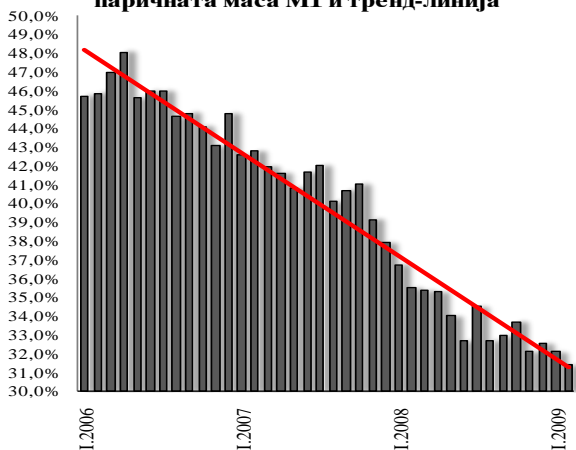
Извор: Народна банка на Република Македонија

Компоненти на монетарните агрегати (во милиони денари)

Извор: Народна банка на Република Македонија

Учество на готовите пари во оптек во паричната маса M1 и тренд-линија

Извор: Народна банка на Република Македонија

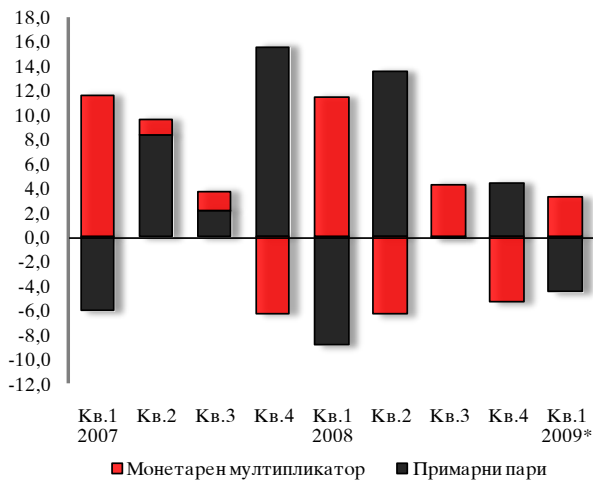
се стабилизираа релативно брзо, така што во декември 2008 година и февруари 2009 година, банкарските депозити повторно остварија пораст на месечна основа (иако умерен). Паралелно со финансискиот сектор, ефектите од светската финансиска и економска криза почнаа посилно да се чувствуваат и во останатите сектори на економијата, придонесувајќи за забавување на економската активност, намалување на обемот на девизните приливи од странство и заострување на условите за кредитирање од страна на банкарскиот сектор. Сите овие фактори, надолжени со извршената репатријација на висок износ на дивиденда од страна на една поголема домашна компанија кон странскиот инвеститор (во ноември 2008 година) влијаеја во насока на намалување на монетарниот раст. Од друга страна, значајното засилување на буџетската потрошувачка придонесе за создавање парична маса во последниот квартал на годината.

Во вакви услови, најшироката парична маса M4, по подолг период на остварување релативно високи стапки на квартален раст (којшто од почетокот на 2008 година почна да покажува одредени знаци на забавување), во последниот квартал на 2008 година, се намали за 1,2% на квартална основа. Со тоа, во декември 2008 година, годишната стапка на раст на најшироката парична маса M4 се сведе на 11,2%, а во следните два месеца продолжи да забавува до ниво од 7,6%, во февруари 2009 година.

Високите одливи на капитал надвор од домашната економија (еднократна исплата на висок износ на дивиденда) во последниот квартал, доведоа до одредени **структурни поместувања во паричната маса**. Така, **краткорочните депозити**, како доминантна компонента во создавањето парична маса, во последниот квартал претставуваа главен двигател на нејзиниот пад. Притоа, нивното структурно учество во рамки на најшироката парична маса се намали, за сметка на порастот на учеството на **долгорочните депозити**, коишто, исто како и во претходниот квартал, повторно, остварија позначаен квартален раст од 20% (наспроти 18,8% во претходниот квартал и 14,3% во вториот квартал на 2008 година). Притоа, во последното тримесечје главен двигател на растот на долгорочните депозити претставуваа депозитите на домаќинствата, додека долгорочните депозити на претпријатијата забележаа намалување на квартална основа. Така, учеството на долгорочните депозити во најшироката парична маса M4 изнесуваше 8,3%, во просек, во последниот квартал, наспроти 6,7% во

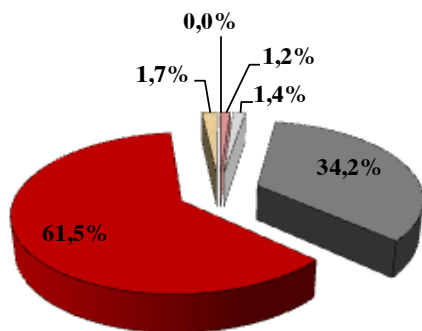

Декомпозиција на кварталната стапка на промена на паричната маса М4 (во %)

■ Монетарен мултипликатор ■ Примарни пари
*Се однесува на кумулативна промена февруари 2009 година / декември 2008 година. Во последниот квартал на 2008 година и во првите два месеца на 2009 година, кварталната, односно кумулативната промена на паричната маса е негативна.
Извор: Народна банка на Република Македонија

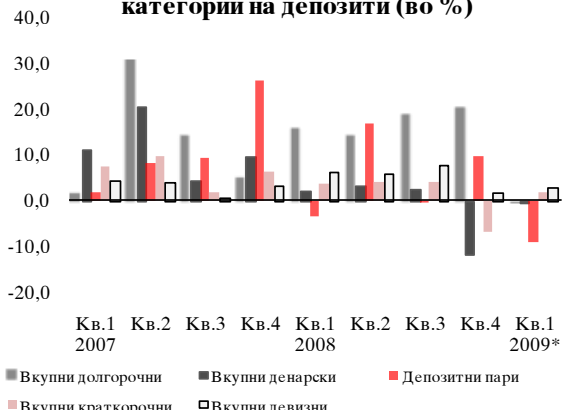
Структура на вкупните депозити (просечно учество во четвртиот квартал)

- Останати финансиски институции (недепозитни)
- јавни претпријатија
- приватни претпријатија
- домаќинства
- непрофитни институции кои им служат на домаќинствата
- локална самоуправа

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Квартални промени на одделните категории на депозити (во %)

*Кумулативна промена - февруари 2009 година / декември 2008 година.
Извор: Народна банка на Република Македонија

претходниот квартал. Анализирани од историски аспект, ваквите промени, иако мали, се особено значајни, имајќи предвид дека во периодот пред 2008 година, учеството на долгорочните депозити во најшироката парична маса постојано се одржуваше на ниво од околу 4%. Во услови на зголемено трошење од страна на државата, депозитните пари остварија силен пораст на квартална основа, што и покрај вообичаеното сезонско засилување на побарувачката на готови пари, пред новогодишните и божиќните празници, придонесе за натамошно намалување на учеството на готовите пари во оптек во најтесната парична маса М1 (32,8% во просек во последниот квартал, наспроти 33,4% во претходниот квартал).

Анализирани од аспект на факторите што влијаат врз монетарниот раст, намалувањето на најшироката парична маса во последниот квартал во целост се должи на забавениот процес на монетарна мултипликација (монетарниот мултипликатор на најшироката парична маса М4 од 5,1 во септември 2008 година, се сведе на 4,8 во декември), додека примарните пари забележаа пораст на квартална основа.

Вкупните депозити (со депозитни пари)³⁵ на квартална основа се намалија за 1,9%, наспроти кварталниот пораст од 4,3% во претходниот квартал. Доколку се исклучи ефектот од депозитните пари, падот на вкупните депозити е посилен и изнесува 4,3%. Кварталното намалување на депозитниот потенцијал е во помал обем од еднократните одливи од банкарскиот систем заради репатријација на дивиденда, што укажува на прилив на ново штедење во банкарскиот систем во последниот квартал. Имено, веќе во декември промената кај вкупните депозити (без депозитни пари) повторно беше во насока на месечен раст, а истиот тренд продолжи и во првите два месеца на 2009 година. Притоа, во февруари 2009 година вкупните орочени и штедни депозити беа повисоки за 1,7%, во однос на крајот на претходната година. На годишна основа (февруари 2009 година / февруари 2008 година), вкупните депозити (со депозитните пари) се повисоки за 8,7%, што претставува дополнително забавување во однос на остварената годишна стапка на раст во декември 2008 година (12,4%).

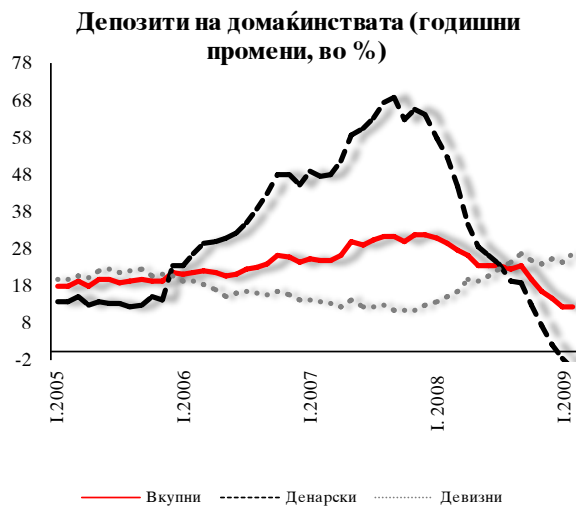
Ескалацијата на светската финансиска криза и нејзините преносни ефекти врз

³⁵ Почнувајќи од јануари 2009 година, депозитите вклучуваат и пресметана камата.

однесувањето на домашните депоненти, најдобро се согледуваат преку остварените промени кај **депозитите на домаќинствата** во овој период. Така, наспроти постојаниот раст, којшто беше карактеристичен за депозитите на домаќинствата до крајот на септември 2008 година, во октомври и ноември (кога се појавија и првите сомнежи околу сигурноста на депонираните средства), беа забележани одливи од штедните орочени сметки на домаќинствата во вкупен износ од 840 милиони денари. Сепак согледувањата и очекувањата релативно брзо се смирија, со што психолошките притисоци спласнаа, така што, веќе во следните месеци, штедните орочени депозити на домаќинствата повторно остварија пораст на месечна основа (од 552 милиона денари и 1.271 милион денари, во декември 2008 година и февруари 2009 година, соодветно, додека во јануари е забележан незначителен пад). Во вакви услови, кварталната стапка на раст на вкупните депозити на домаќинствата (со депозитните пари) во последниот квартал на 2008 изнесуваше 0,4% (наспроти 2,9% во првиот квартал, 5,1% во вториот квартал и 5,5% во третиот квартал на 2008 година), а во првите два месеца на 2009 година овие депозити забележаа збирна стапка на раст од 0,9% (се однесува на промената февруари 2009 година / декември 2008 година). Притоа, во рамки на анализираниот период, домаќинствата продолжија да штедат во **странска валута**, додека денарските депозити постојано опаѓаа на месечна основа. Истовремено, беше задржан трендот на позначаен пораст на **долгорочните депозити** на домаќинствата (при забележано намалување на краткорочните депозити во последниот квартал), што придонесе за натамошно зголемување на нивното структурно учество во рамки на вкупните депозити на овој сектор (11,7% во февруари 2009 година, наспроти 9% во септември 2008 година). На годишна основа (февруари 2009 година / февруари 2008 година), вкупните депозити на домаќинствата (со депозитни пари) се повисоки за 12,7%, наспроти 14,6%, колку што изнесуваше годишната стапка на раст во декември 2008 година.

Во последниот квартал на 2008 година, **вкупните депозити на претпријатијата** значително се намалија, бележејќи квартален пад од 6,5%. Намалување на квартална основа беше забележано кај сите категории депозити на претпријатијата од аспект на рочноста и валутата (со исклучок на депозитните пари, коишто остварија квартален пораст од 10,5%), при што најсилен квартален пад од 24,1% беше забележан кај денарските депозити (без

Извор: Народна банка на Република Македонија

Извор: Народна банка на Република Македонија

депозитните пари). Доминантно влијание врз динамиката на депозитите на претпријатијата во овој период имаше извршената репатријација на дивиденда од страна на една поголема домашна компанија кон странски акционер, којашто доведе до високи еднократни одливи од банкарските сметки на претпријатијата во ноември. Но, и по исцрпувањето на овој ефект, трендот на намалување на вкупните депозити на претпријатијата продолжи (во првите два месеца на 2009 година се забележани негативни месечни промени), што во услови на глобална рецесија и забавување на економската активност во земјата, укажува на влошување на финансиските резултати на економските субјекти. Согласно со ваквите поместувања, во февруари 2009 година, за првпат од отпочнувањето на глобалната криза, кај вкупните депозити на претпријатијата беше забележана негативна годишна стапка на промена од 3,6%.

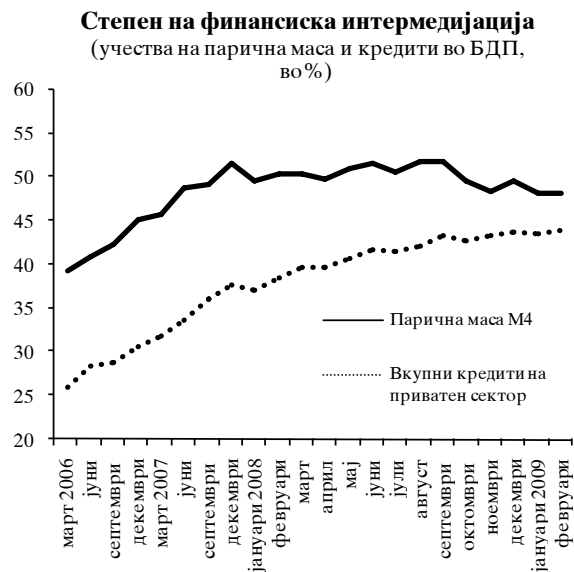
Во услови на забавена економска активност и неповолни тенденции на пазарот на труд, во следниот период **може да се очекува продолжување на трендот на забавен раст на банкарските депозити.** Во прилог на ова оди и очекуваното зголемување на трошоците за сервисирање на постојните долгови на домаќинствата и претпријатијата кон банките. Досегашната динамика на депозитите во банкарскиот систем е побавна во однос на очекуваната. Притоа, имајќи ги предвид ризиците за побавен раст на економијата во однос на очекуваниот, како и неизвесноста околу големината на капиталните приливи, (согласно со постојаните надолни ревизии на глобалниот раст), постојат ризици за натамошен побавен раст на депозитите во однос на очекувањата. Од друга страна, во спротивна насока може да делува поголемата воздржаност од потрошувачка и инвестиции, со што се зголемува склоноста кон штедење. Дополнителна поддршка на растот на штедењето секако е и тековната политика на банките на постојано зголемување на пасивните каматни стапки, како и натамошната диверзификација на депозитните производи, особено преку зголемување на нивната флексибилност.

2.2. Кредитна активност

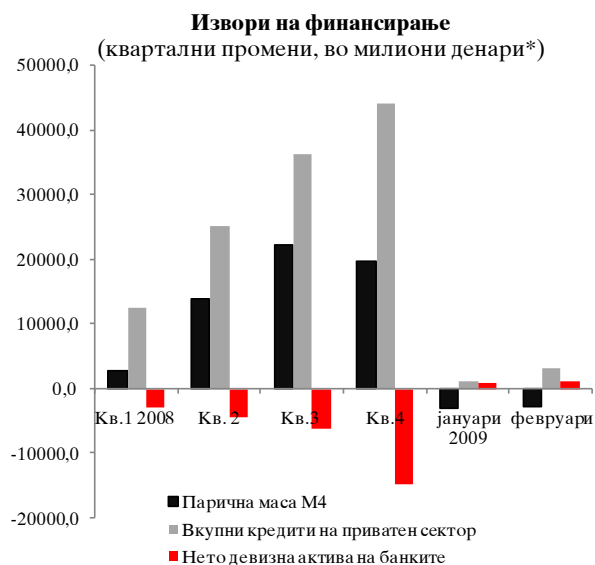
Забавувањето на кредитниите текови од банките кон приватниот сектор и заострувањето на кредитниите услови преиспитуваат главна карактеристика на кредитниот пазар во периодот октомври 2008 година - февруари 2009 година. Притоа, забележителен забавен раст имаше кредитирањето на домаќинствата. Поради нејоволните изгледи за идниот економски раст се врши преоценување на зголемениот ризици од страна на банките, па во услови на ограничен притисок до

извори за финансирање и ослабнајќа доверба во фаза на светска рецесија, се очекува да придонесат за намалување на кредитниот понуд и во следниот период.

Извор: НБРМ

*Остварувањата за одделните квартали на 2008 година се кумулативни промени во однос на крајот на 2007 година, додека остварувањата за јануари и февруари се кумулативни промени во однос на крајот на 2008 година
Извор: НБРМ

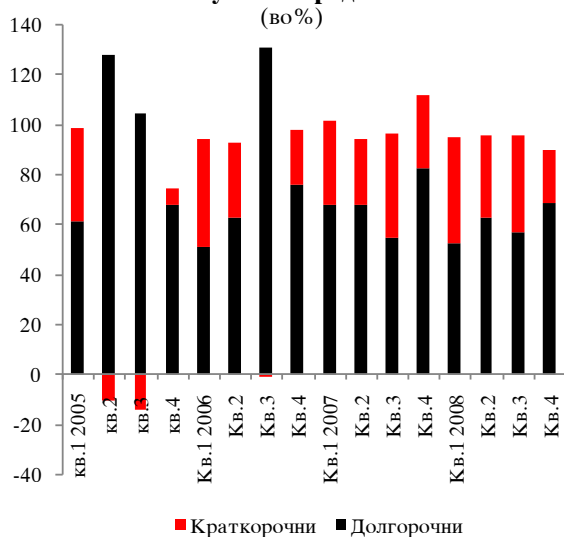
Анкетата за кредитна активност, уште во октомври 2008 година укажа на влошени согледувања на банките за идната економска активност и најави натамошно затегнување на кредитните услови. Неповолните очекувања на банките беа формирани во услови на постојано влошување на проекциите за остварувањата на светската економија и првите знаци на прелевање на глобалната криза врз реалниот сектор на македонската економија. Промените во очекувањата на банките релативно брзо се почувствуваа на кредитниот пазар, каде што во последниот квартал на 2008 година, кварталниот раст на кредитите забави на 4,7%, што укажува на посилено забавување на кредитирањето во однос на претходните две тримесечја (кредитниот раст во првото, второто и третото тримесечје изнесуваше 9,8%, 8,9% и 7,4%, соодветно). Трендот на забавување на кредитирањето продолжи и во првите два месеца на 2009 година, при што растот на вкупните кредити во февруари забави на 1,8% во однос на декември. Со тоа, банките продолжија (но со поизразен интензитет) да го прилагодуваат обемот на своите активности на промените во макроекономскиот амбиент, коишто подразбираат растечки ризици и сè поголеми ограничувања во изворите на финансирање.

Тековниот процес на реструктурирање на билансите на светските финансиски институции и ограничувањето на меѓусебното зајмување го скратија дотокот на капитал на светско ниво и ја зголемија напнатоста на меѓународните пазари. Нарушените глобални финансиски односи се пренесоа кај домашните банки преку **отежнат пристап до надворешните извори на финансирање**, укажувајќи на намален потенцијал за финансирање на активностите преку овој канал. Воедно, имајќи го предвид досегашното темпо на намалување на девизните средства на банките³⁶, како и потребата од одржување одредено ниво на девизна ликвидна актива за управување со ликвидносниот ризик, се стеснува и просторот за користење на овие средства. Ваквите услови секако ги мотивираа банките за поагресивна политика на стимулирање на домашните вложувања во форма на депозити од страна на приватниот сектор. Сепак, значително забавување на стапките на раст беше забележано и кај депозитната база, што претставува значаен

³⁶ При што во последното тримесечје на 2008 година, нето девизната актива се намали за 99,7% на квартална основа и во декември се сведе на историски најниското ниво од 27 милиони денари.

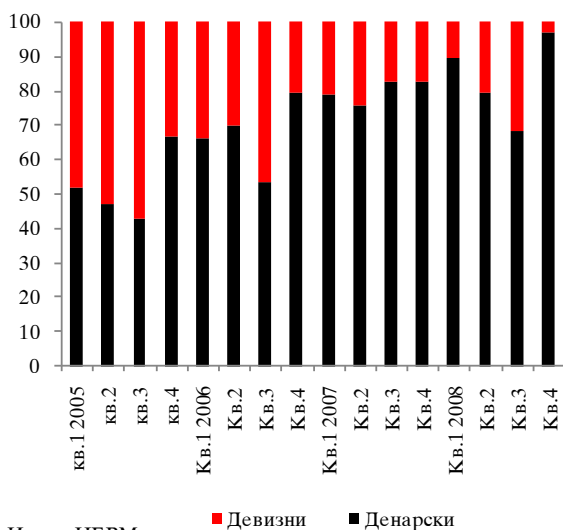

Придонеси во кварталниот раст на вкупните кредити (во %)

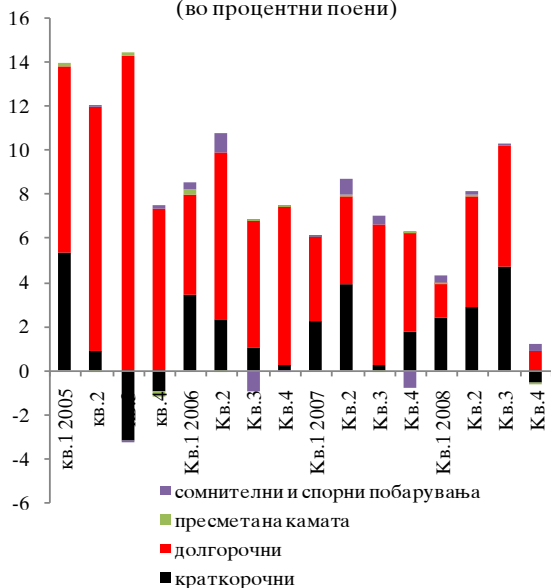
Извор: НБРМ

Придонеси во кварталниот раст на вкупните кредити (во %)

Извор: НБРМ

Придонеси во кварталниот раст на девизните кредити (во процентни поени)

Извор: НБРМ

пресврт во досегашните трендови (на релативно висок раст на паричната маса) и е показател за сè поголеми финансиски ограничувања со коишто банките ќе се соочуваат во наредниот период.

Покрај забавувањето на кварталниот раст, една од карактеристиките на кредитниот пазар во последниот квартал е **значителното забавување на кредитирањето во девизи**, што може да се поврзе со намалувањето на извозната активност и увозната побарувачка во овој период. Така, по засилениот пораст во третото тримесечје на 2008 година (од 10,3%), девизното кредитирање во последните три месеци од годината се зголеми за умерени 0,6%. Притоа, во рамки на девизните кредити, промена во насоката на движење се забележува кај краткорочните³⁷ девизни кредити, коишто во последното тримесечје остварија негативна стапка на раст (од 2%), за разлика од постојаното квартално зголемување карактеристично за изминатите две години (коешто во третото тримесечје достигна 19,5%). За разлика од кредитирањето во странска валута, забавувањето на кварталниот раст на **денарските кредити**³⁸ беше помалку изразено. Така, на квартална основа, стапката на раст на денарските кредити изнесуваше 5,9%, наспроти 6,5% во третото тримесечје. Притоа, растот на краткорочната компонента на денарските кредити забави до 4,3% на квартална основа (7,1% во третото тримесечје), додека денарските кредити на долг рок се зголемија за 6,7% (6,5% во претходното тримесечје). **Од рочен аспект**³⁹, краткорочните кредити растеа со трипати послаб интензитет во споредба со третото тримесечје (кварталниот раст во последните три месеци изнесува 3,1% наспроти 9,3% во третото тримесечје), додека долгорочните кредити пораснаа за 5,3% (наспроти 6,8% во претходното тримесечје).

Од аспект на поодделните сектори, во последните три месеци на 2008 година, забавувањето на кредитните текови беше значително поизразено кај **домаќинствата**⁴⁰, (квартален раст од 3,9%, во споредба со 8% пораст во претходниот квартал). Ваквите поместувања на сегментот на кредитирање на населението се условени од неколку фактори. Еден од нив е и намалената понуда на кредити,

³⁷ Од рочната анализа на кредитите се исклучени сомнителните и спорни побарувања и пресметаната камата.

³⁸ Денарските кредити вклучуваат и денарски кредити со девизна клаузула.

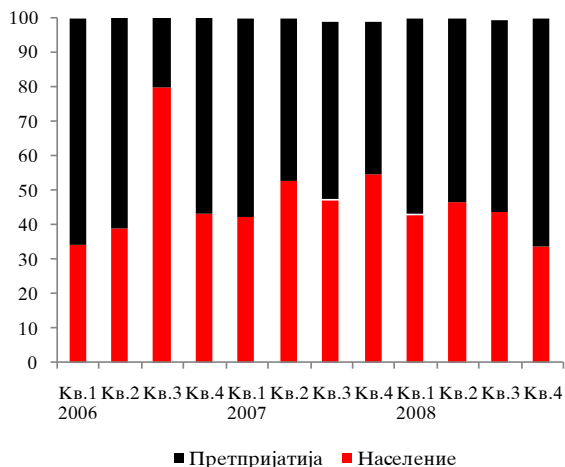
³⁹ Од рочната анализа на кредитите се исклучени сомнителните и спорни побарувања и пресметаната камата.

⁴⁰ Се однесува на физички лица и самостојни вршители на дејност со личен труд.

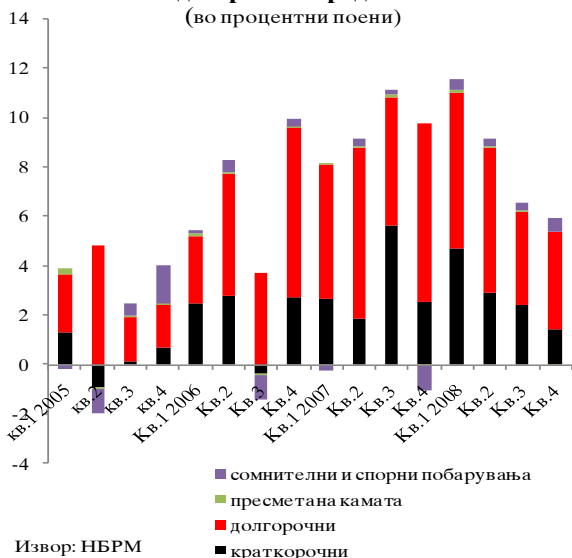

**Придонеси во кварталниот раст на
вкупните кредити
(во %)**

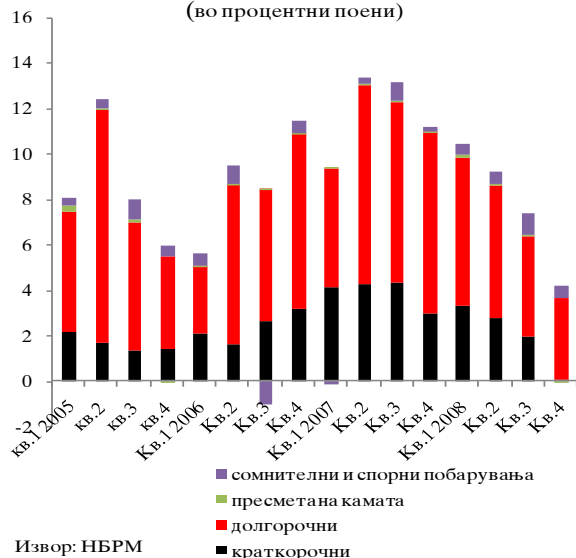
Извор: НБРМ

**Придонеси во кварталниот пораст на
денарските кредити
(во процентни поени)**

Извор: НБРМ

**Придонеси во кварталниот раст на
денарските кредити на домаќинствата
(во процентни поени)**

Извор: НБРМ

во услови на согледувања на банките за растечки ризик и преземени монетарни мерки насочени кон забавување на кредитирањето на населението⁴¹. На забавувањето на кварталната стапка на раст влијаеја и заострените кредитни услови, а особено позатегнатата каматна политика на банките⁴² во последното тримесечје од годината. Дополнително влијание на кредитната побарувачка и понуда имаше и големата неизвесност околу идната финансиска моќ на домаќинствата, како резултат на неповолните изгледи за економската активност во земјата, а со тоа и нестабилноста на сегашниот и идниот доход на домаќинствата.

Од аспект на валутата, кредитирањето на домаќинствата во последното тримесечје во целост се однесува на кредитирањето во домашна валута, во услови кога девизните кредити остварија умерен квартален пад од 0,1%. Од **рочен аспект**, 85,7% од порастот на вкупните кредити на домаќинствата се должи на долгорочно одобрените кредити, коишто се зголемија за 4,8% (7,5% во третото тримесечје), наспроти остро опаѓање на стапката на раст на краткорочните кредити (до 0,2%, наспроти 7,4% во третото тримесечје).

Забавувањето на темпото на активност на сегментот на кредитирање на домаќинствата се согледува и преку **годишната динамика** на кредитирањето на овој сектор. Така, на крајот на 2008 година, годишниот раст се сведе на 37,2% (во споредба со 57,3%, 53,5% и 47,1% во првиот, вториот и третиот квартал, соодветно), со што банките беа во рамките дадени со Одлуката за задолжителен депозит (според која годишната стапка во декември беше определена на 40%). Во првите два месеца на 2009 година, кредитните пласмани кон овој сектор продолжија да забавуваат, сведувајќи го годишниот раст во февруари на 32%⁴³.

За разлика од кредитирањето на домаќинствата, кредитните текови кон **корпоративниот сектор** во последното тримесечје на 2008 година забележаа поумерено забавување на растот, сведувајќи се на 5,2%, наспроти 6,9% во третиот квартал. Забавениот раст на корпоративните кредити ја отсликува

⁴¹ Одлука за задолжителен депозит кај НБРМ од 12 јуни 2008 година, Одлука за задолжителен депозит кај НБРМ од 25 декември 2008 година и Одлука за изменување и дополнување на Одлуката за задолжителен депозит кај НБРМ од 26 февруари 2009 година. Категоријата „население“ не вклучува кредити одобрени на самостојни вршители на дејност со личен труд.

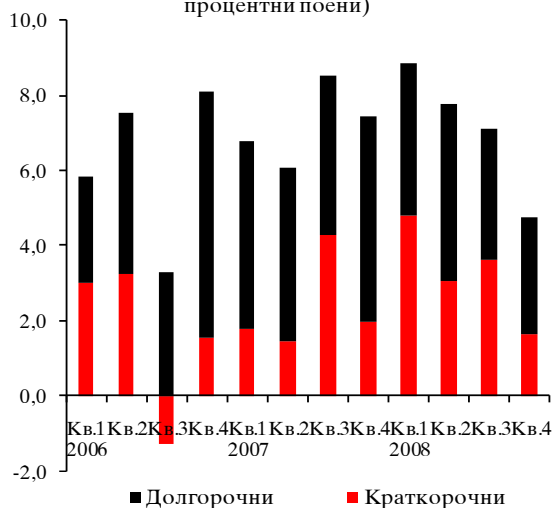
⁴² Анкета за кредитната активност, февруари 2009 година

⁴³ На крајот на 2009 година, дозволената годишна стапка на раст на овие кредити изнесува 11,3%.

Рочна насоченост на кредитите на претпријатијата

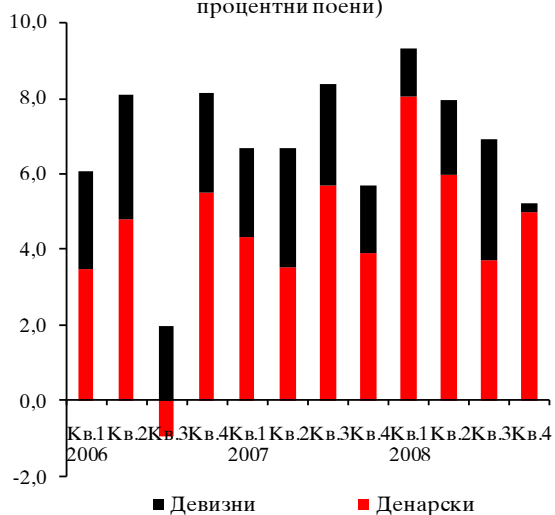
(придонеси во кварталниот раст, во процентни поени)

Извор: НБРМ

Валутна насоченост на кредитите на претпријатијата

(придонеси во кварталниот раст, во процентни поени)

Извор: НБРМ

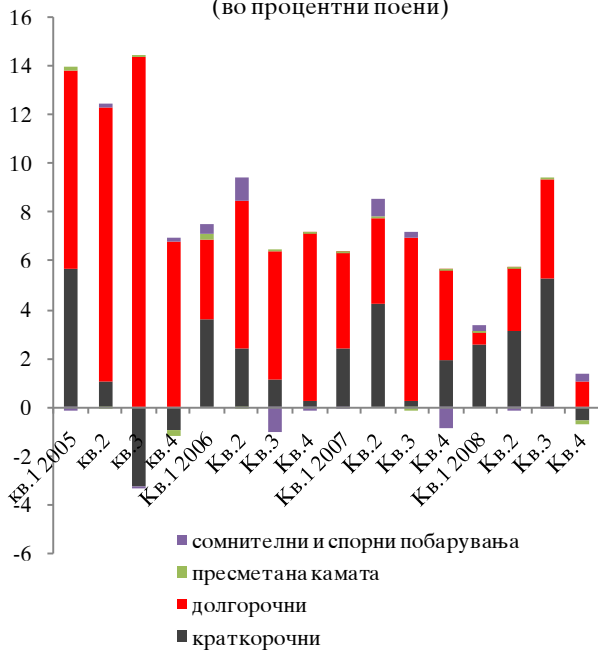
тековната состојба на светскиот и домашниот пазар, каде што намалениот интерес за инвестирање и недоволната побарувачка предизвикуваат намалена употреба на домашните капацитети и намален обем на активностите. Од аспект на **валутата**, засилен кредитен раст од 7,6% е забележан кај денарските корпоративни кредити (наспроти 5,6% во претходното тримесечје), за разлика од девизното кредитирање, коешто се сведе на 0,7%, на квартална основа (9,4% во претходниот квартал). Од аспект на **рочноста**⁴⁴, во четвртиот квартал на 2008 година преовладуваше кредитирањето на долг рок (со придонес од 60,6% во порастот на вкупните корпоративни кредити). Меѓутоа, намалувањето на обемот на активностите на претпријатијата и влошените согледувања за идната состојба во услови на светска рецесија, подразбираат можност за намалување на побарувачката на долгорочни кредити од страна на претпријатијата во следниот период. Имено, за разлика од анкетите за кредитната активност спроведени во изминатиот период, во кои речиси сите анкетирани банки увидоа дека инвестициите во основни средства се една од главните причини за зголемена кредитна побарувачка, анкетата спроведена во февруари укажува дека во четвртото тримесечје, потребата од овие долгорочни средства врши помал притисок врз кредитната побарувачка. Од друга страна пак, потребите за залихи и обртни средства и понатаму имаат стимулативен ефект врз побарувачката за кредити, што укажува на зголемената потреба од извори за финансирање на тековните активности, во услови кога обемот на дополнителни приливи на средства врз различни основи се стеснува. На страната на кредитната понуда, промените на економското окружување предизвикаа преоцена на можните ризици на кои се изложени банките, што заедно со ограничените извори за кредитна експанзија, предизвика затегнување на условите за одобрување корпоративни кредити и стеснување на кредитниот раст. На годишна основа, забавувањето на кредитниот раст (до 27% во февруари) продолжува со позасилена динамика кај долгорочните и девизните кредити (28,9% и 19,3%, соодветно во февруари 2009 година, наспроти 38,9% и 29,2% во февруари претходната година).

Очекувањата за кредитниот пазар се во насока на **натамошно намалување на обемот и на понудата и на побарувачката на кредити**. Се очекува финансиските ограничувања на банките, како и нивните согледувања за

⁴⁴ Од рочната анализа на кредитите се исклучени сомнителните и спорни побарувања и пресметаната камата.

Придонеси во кварталниот раст на девизните кредити на претпријатијата (во процентни поени)

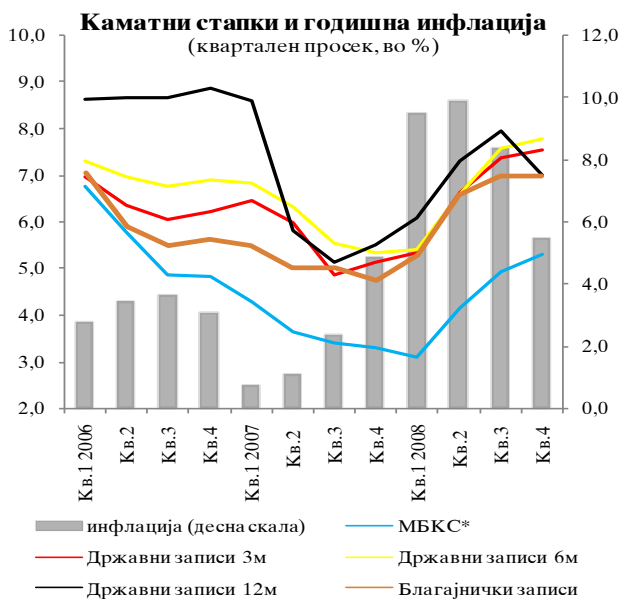
Извор: НБРМ

растечки ризик во економијата да бидат главен услов за натамошното намалување на обемот на банкарската актива. Во услови на забавување на растот на економијата, ризиците од намалување на капацитетот за редовно сервисирање на долговите се зголемуваат, што секако води кон надолно прилагодување на големината на билансите на банките. Истовремено, заострувањето на кредитните услови, заедно со растечката неизвесност околу идните трендови во економијата и идниот доход, се елементи коишто во голема мера ќе го условат намалувањето на побарувачката на кредити.

Имајќи предвид дека во билансот на ризиците до крајот на годината поголема тежина имаат ризиците за поголемо забавување на економијата од оценетото, истата констатација може да се даде и за кредитниот пазар. Притоа, повторното забрзување на темпото на активности на банките, во голема мера ќе зависи од ревитализирањето на економијата, коешто повратно ќе обезбеди проширување на изворите на финансирање на банките, зголемување на финансискиот капацитет на корпоративниот сектор и на домаќинствата и формирање позитивни очекувања.

2.3. Каматни стапки

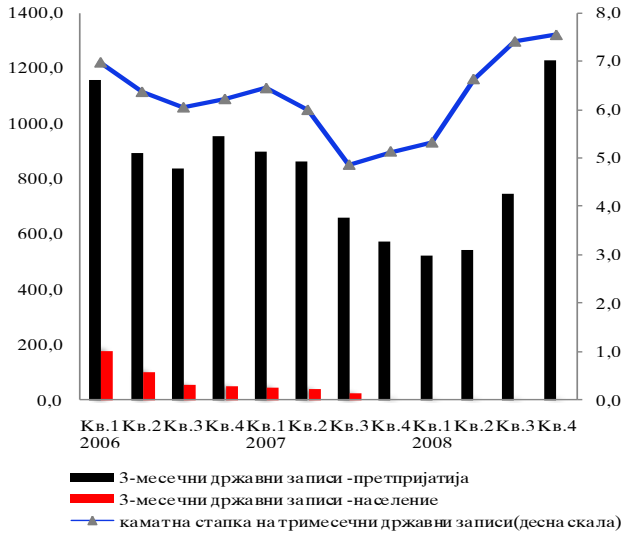
Намалениот финансиски капацитет и зголемениот ризик со коишто се соочија банките делуваа во насока на најамошно заострување на каматната политика, како еден од условите на кредитирање. Воедно, намалениот интерес за штедење на приватниот сектор, во услови на растечки психолошки притисоци и разнишана доверба на глобално ниво ги мотивира банките да водаат стимулативна каматна политика за зајакнување на депозитното јадро. Во следниот период се очекува промени во каматната политика на банките и напому да произлегуваат од нивните согледувања за ризик, како и од ориентацијата за задржување на постојното и привлекување ново штедење.

Извор: НБРМ

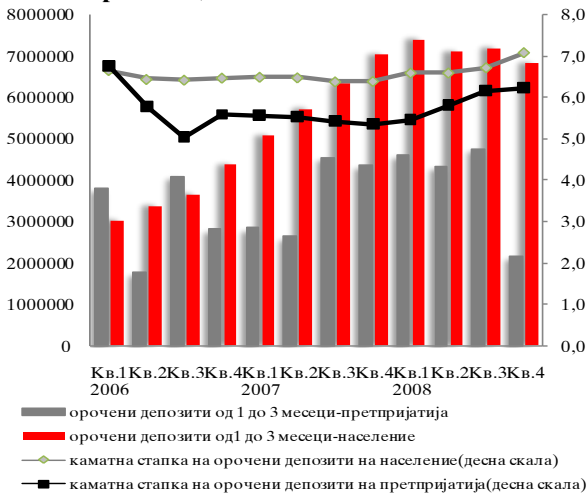
И покрај непроменетоста на референтната каматна стапка на НБРМ во последните два квартала на 2008 година, **меѓубанкарската каматна стапка (МБКС)** продолжи да се зголемува, остварувајќи квартален пораст од 0,4 процентни поени. Зголемувањето на меѓубанкарската каматна стапка се остварува во услови на продлабочување на глобалната финансиска криза и пад на глобалната ликвидност, што подразбира ризик за банките во поглед на идното ниво на ликвидност и наложува потреба од поконзервативно управување со неа. Постојан месечен раст се забележува и кај меѓубанкарската каматна стапка за склучени трансакции преку ноќ (**МКДОНИА**), којашто од 4,79%, колку што изнесуваше во октомври 2008

Вложувања во тримесечни државни записи и нивната каматна стапка

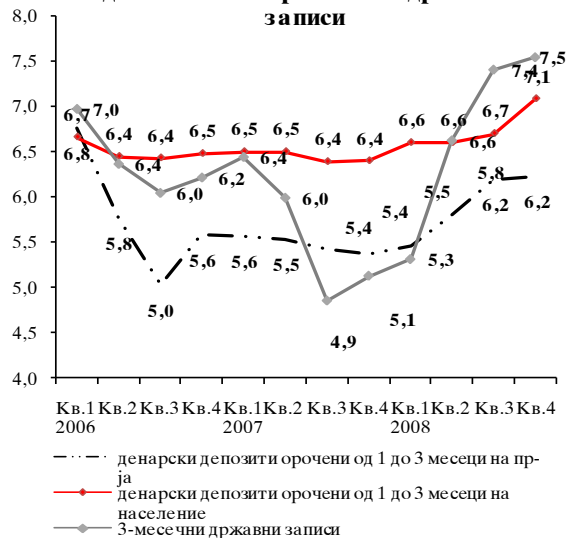
Извор: НБРМ

Денарски депозити орочени од еден до три месеци и нивните каматни стапки

Извор: НБРМ

Просечни каматни стапки на тримесечни депозити и на тримесечни државни записи

Извор: НБРМ

година⁴⁵, се зголеми на 5,17% и 4,92% во првите два месеца на 2009 година. Во текот на 2008 година, растечки тренд се забележува и кај котираната меѓубанкарска каматна стапка (**СКИБОР**), при што во четвртото тримесечје на 2008 година, оваа каматна стапка изнесуваше 4,9%, 5,65%, 7,3% и 7,89%, во просек, за рачност од еден ден, една недела, еден месец и три месеци, соодветно (наспроти 4,78%, 5,54%, 7,16% и 7,61%, соодветно, во третото тримесечје).

Движењата на **примарниот пазар на државни хартии од вредност** во четвртото тримесечје на 2008 година упатуваат на умерено зголемување на просечните приноси врз основа на тримесечните и шестмесечните државни хартии од вредност, чијашто просечна каматна стапка изнесуваше 7,5% и 7,8%, соодветно. Кај дванаесетмесечните државни записи се забележува обратно движење во однос на трендот карактеристичен за првите девет месеци на 2008 година, при што од постојан пораст на просечната каматна стапка до 8%, во третото тримесечје, таа во последните три месеци од годината се намали на 7%.

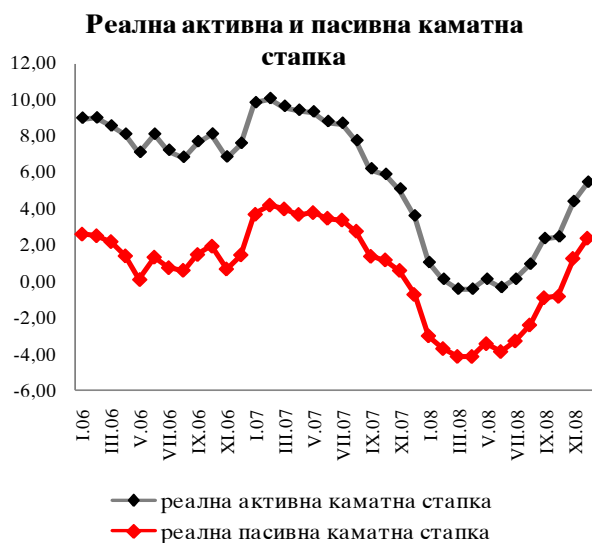
Во доменот на управувањето со денарските каматни стапки, главниот фокус на банките во изминатиот период беше задржување и зголемување на пазарното учество на депозитниот пазар, преку понуда на **повисоки приноси на штедењето**. Така, просечната пондерирана денарска пасивна каматна стапка во четвртото тримесечје се зголеми за 0,4 процентни поени на квартална основа, а растот продолжи и во првите два месеца на 2009 година, при што оваа каматна стапка изнесуваше 6,8% во февруари. Во услови на зголемени трошоци за обезбедување извори за финансирање и согледувања за растечки ризик, банките ги зголемија и **активните денарски каматни стапки**, за 0,2 процентни поена, во просек, во четвртото тримесечје (9,8%). Со тоа, каматниот распон оствари поумерен пад во споредба со претходниот квартал и изнесува 3,4 процентни поени. Сепак, порастот на пасивните каматни стапки во првите два месеца на 2009 година, наспроти падот на активните за 0,1 процентен поен во јануари и одржувањето на исто ниво во февруари, предизвика поголем пад на каматниот распон во овој период, при што тој сведе на 2,9 процентни поени.

Промените на денарските каматни стапки на новопримените депозити и новоодобрените кредити во последните три

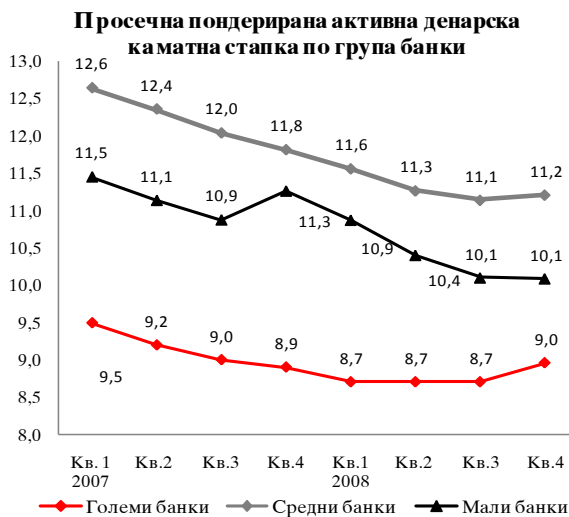
⁴⁵ Оваа каматна стапка почна да се пресметува од октомври 2008 година.

месеци на 2008 година соодветствуваат со промените на каматите на вкупните кредити и депозити. Така, пасивната каматна стапка се зголеми за 0,2 процентни поена и изнесуваше 4,4%, додека активната каматна стапка изнесуваше 9,3% (поработ од 0,1 процентен поен). Во февруари 2009 година, каматната стапка на денарските кредити се зголеми на 9,4%, откако во претходните два месеца се одржуваше на ниво од 9,1%. Од друга страна пак, пасивните каматни стапки го продолжија растечкиот тренд и во февруари изнесуваа 4,8%.

Извор: НБРМ

Извор: НБРМ

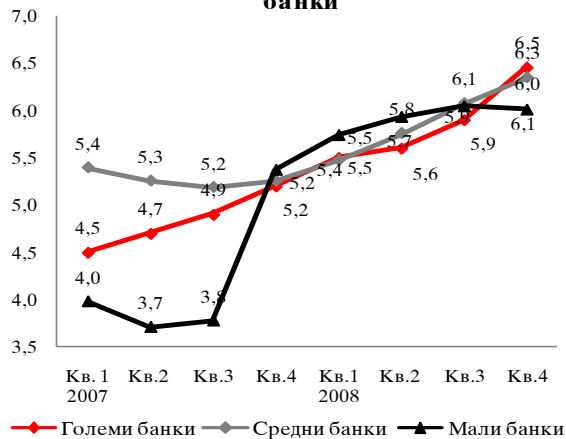
Од аспект на одделните сектори, кај цената на денарското кредитирање на **домаќинствата** се забележува умерено квартално зголемување за 0,2 процентни поена (и изнесува 11% во просек), додека приносот од штедење на домаќинствата во денари достигна 6,8%, во просек што претставува квартален пораст од 0,4 процентни поени. Во структурата на активните каматни стапки, најголема квартална промена забележа каматната стапка на краткорочните кредити без валутна клаузула, којашто се зголеми за 0,9 процентни поени, во просек, и го достигна просечното ниво на каматната стапка на долгорочните кредити без валутна клаузула во последниот квартал (од 13,4%). Од аспект на новоодобрените кредити, каматните стапки се движеа во иста насока како и кај вкупните кредити, со исклучок на краткорочните кредити со валутна клаузула, чијашто каматна стапка се намали за 2,3 процентни поени на квартална основа и во просек изнесуваше 7,8%, додека во февруари се сведе на 5,8%. Затегнувањето на каматната стапка, како еден од основните услови при одобрувањето кредити, е во согласност со согледувањата на банките во Анкетата за кредитна активност во четвртиот квартал на 2008 година, каде што банките укажаа на генерално позатегнати услови за одобрување кредити на домаќинствата⁴⁶. Притоа, како најзначајна причина за заострување на кредитните услови банките ги наведуваат зголемените трошоци за финансиски средства и билансните ограничувања, како и зголемениот степен на ризик. Имајќи ја предвид неизвесноста околу идната економска активност во земјата и влијанието на наведените фактори, банките очекуваат затегнувањето на кредитните услови за домаќинствата да продолжи и во првиот квартал на 2009 година⁴⁷.

⁴⁶ Анкета за кредитната активност, февруари 2009 година, НБРМ.

⁴⁷ Анкета за кредитната активност, февруари 2009 година, НБРМ.

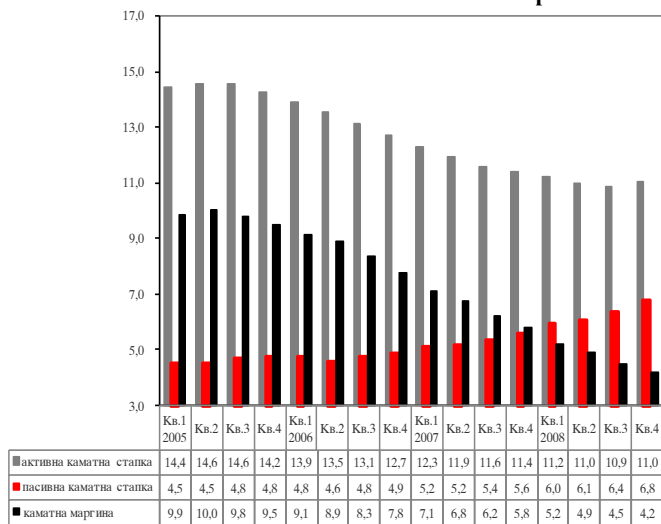

Просечна пондерирана пасивна денарска каматна стапка по група банки

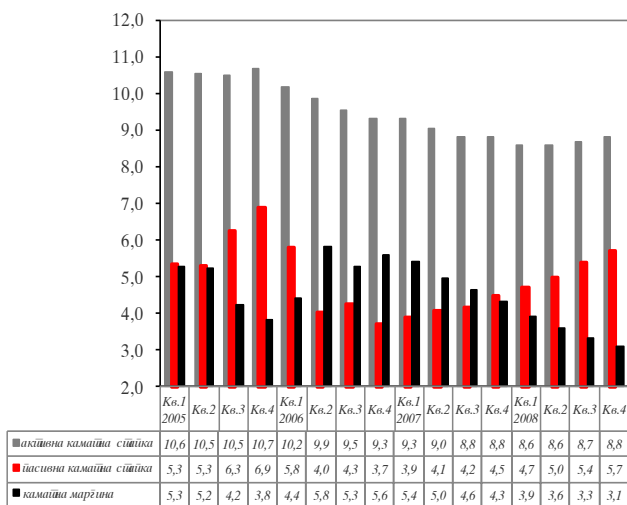
Извор: НБРМ

Просечна пондерирана денарска активна и пасивна каматна стапка на населението и каматна маргина

Извор: НБРМ

Просечна пондерирана денарска активна и пасивна каматна стапка на претпријатијата и каматна маргина

Извор: НБРМ

Зајакнатата банкарска конкуренција на домашниот **депозитен пазар** придонесе за постојана стимулативна каматна политика насочена кон секторот домаќинства. Притоа, квартален пораст е забележан кај просечните каматни стапки кај сите видови денарски депозити без валутна клаузула на домаќинствата (со исклучок на депозитите по видување, коишто не забележаа промена). Притоа, најголем пораст е забележан кај депозитите орочени од 6 до 12 месеци и над една година, чишто просечни каматни стапки на квартална основа се зголемија за 0,5 процентни поени (наспроти порастот од 0,2 процентни поена во третото тримесечје). Во првите два месеца на 2009 година, пасивните каматни стапки на домаќинствата беа повисоки од просекот за последното тримесечје на 2008 година, со исклучок на каматните стапки на краткорочно орочените депозити со валутна клаузула, коишто во февруари се намалија за 0,7 процентни поени под просекот и изнесуваат 8%.

Во четвртото тримесечје на 2008 година, каматната политика на банките на сегментот на **претпријатијата** се одликува со позасилен пораст на просечната денарска пасивна каматна стапка (за 0,3 процентни поени), во услови на минимален квартален раст забележан кај просечната денарска активна каматна стапка (од 0,1 процентен поен). Притоа, во рамки на пасивните денарски каматни стапки, најголема квартална промена (од 0,9 процентни поени) е забележана кај каматната стапка на денарските депозити без валутна клаузула со рок над 3 до 6 месеци, при што изнесуваше 5,5% во просек. Во првите два месеци на 2009 година, посилен пораст во однос на просекот за последното тримесечје на 2008 година забележаа каматните стапки на денарските депозити по видување и долгорочно орочените депозити со валутна клаузула, за разлика од краткорочните депозити со валутна клаузула коишто забележаа пад.

Во првиот квартал на 2009 година, банките очекуваат натамошно заострување на кредитните услови на претпријатијата, како резултат на согледувањата за раст на ризикот, во услови на променети очекувања на банките за идната активност на претпријатијата и економијата во целина⁴⁸.

Во последното тримесечје на 2008 година, каматните стапки на **девизните кредити** се движеа во обратна насока од движењето на **депозитните девизни каматни стапки**. Така, пасивната каматна стапка се зголеми за 0,4

⁴⁸ Анкета за кредитната активност, февруари 2009 година, НБРМ.

Квартална динамика на девизните депозити и на пасивната каматна стапка

Извор: НБРМ

процентни поени, во просек, на квартална основа и изнесуваше 2,9%, додека активната каматна стапка се намали во просек за 0,3 процентни поени и изнесуваше 7,8%. Просечните каматни стапки на новоодобрените кредити укажуваат на умерен квартален пораст (за 0,2 процентни поени), главно под влијание на позатегнатите каматни услови за краткорочно и долгорочно одобрените кредити на претпријатијата во евра (пораст за 0,1 и 0,2 процентни поена, соодветно), во услови на пад на каматната стапка на девизните кредити на домаќинствата (0,8 процентни поени пад кај краткорочните и 0,4 процентни поени кај долгорочните кредити). Кај новоодобрените депозити, просечната каматна стапка се задржа на нивото од третото тримесечје.

Политиката на стимулирање на штедењето, во услови на ризици од поголемо повлекување на дел од депозитите и намалување на новата депозитна база, беше карактеристична и за девизниот сегмент. Така, приносот на девизните депозити на **домаќинствата** се зголеми за 0,5 процентни поени (2,9%), во просек, на квартална основа. Зголемен принос е особено забележителен кај краткорочните и долгорочните депозити на домаќинствата пласирани во евра, каде што каматната стапка се зголеми за 0,7 и 0,5 процентни поени, во просек. Ваквите движења продолжија и во првите два месеца на 2009 година. Истовремено, активната каматна стапка на долгорочните девизни кредити на домаќинствата (во евра) забележа минимален квартален пад од 0,1 процентен поен, додека позатегнати каматни услови беа карактеристични за краткорочните девизни кредити (во евра), каде што е забележано квартално зголемување на просечната каматна стапка за 0,5 процентни поени.

Квартална динамика на девизните кредити и активната каматна стапка

Извор: НБРМ

Кај **претпријатијата**, трошокот за кредитирање на краток и долг рок се намали во просек за 0,3 и 0,4 процентни поени (во услови на намалување на каматните стапки на светските пазари) и во четвртото тримесечје изнесуваше 7% и 7,9%, соодветно. Во јануари и февруари, нивото на активните каматни стапки се одржа под просекот за четвртиот квартал на 2008 година. Од друга страна, пасивната каматна стапка забележа квартален пораст од 0,2 процентни поена и изнесува 2,7%, при позначителен квартален пораст на каматата на краткорочните депозити примени во долари (од 0,8 процентни поени) и пад на приносот на долгорочно депонираните депозити во евра (од 0,7 процентни поени). Во јануари и февруари, пасивните каматни стапки ја задржаа истата насока на движење, како и во последното тримесечје на 2008 година.

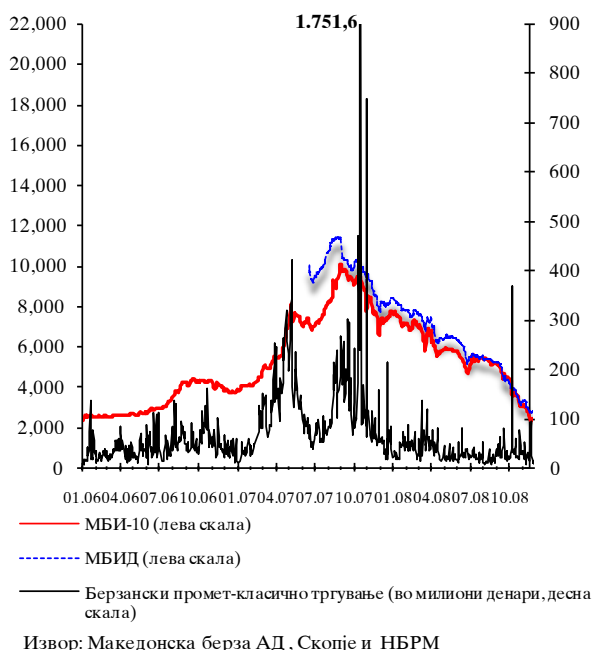
III. Пазар на капитал

Во последното тримесечје на 2008 година продолжија двоцифрениот падови на вредноста на регионалните берзански индекси, а слични движења забележаа не само регионалните туку и повеќето светски пазари на капитал. Негативните тенденции на берзите од Југоисточна Европа можат да се објаснат со општите аверзија кон ризик на инвеститорите, намалената ликвидност и управувањата од забавување на домашните економии, под влијание на глобалната криза. Ваков тренд е карактеристичен и за македонскиот пазар на капитал, каде што продолжи трендот на намалување на вредноста на индексот МБИ-10.

Структура на берзанскиот промет по месеци
(во милиони денари)

МБИ-10, МБИД и берзански промет остварен со класично тргување

Трендот на пад на вредноста на Македонскиот берзански индекс МБИ-10 продолжи и во четвртиот квартал, кога беше забележан квартален пад од 52,9%, додека намалувањето во однос на крајот на 2007 година изнесува 72,9%. На крајот на четвртиот квартал, индексот на јавно поседувани друштва - МБИД, забележа пад од 49,6% во споредба со крајот на третиот квартал, и пад од 73,7% во однос на крајот на 2007 година. Ваквите надолни корекции на пазарната вредност на корпоративниот сегмент покажуваат слаба реакција на македонскиот пазар на капитал на финансиската позиција на компаниите, а поголема респонзивност на трендовите на регионалните и на светските пазари на капитал. Во секој случај, негативните ценовни тенденции, наспроти засега релативно повољните финансиски резултати на котираните компании, претставуваат и еден вид показател за идните очекувања за остварувањата на корпоративниот сектор, коишто во услови на глобална рецесија, речиси во сите економии се неповолни.

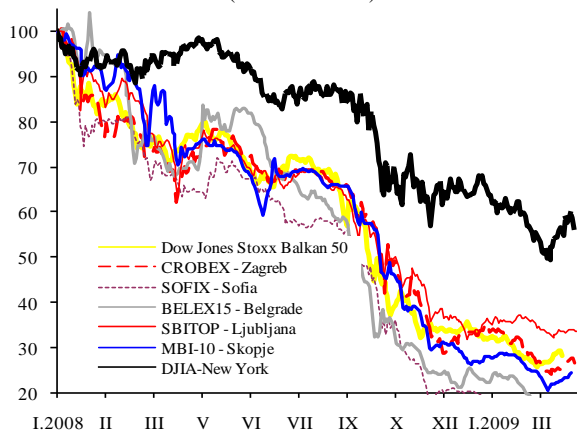
Аверзијата кон ризик, којашто преовладуваше на светските финансиски берзи се одржуваше и кај локалните и странските инвеститори на берзите во Југоисточна Европа. Притоа, софискиот СОФИКС, заедно со македонскиот МБИ-10 и белградскиот БЕЛЕКС-15 претрпеа највисоки загуби на вредноста во групата анализирани индекси од регионот, со надолни корекции од 54,7%, 52,9% и 43,7%, соодветно, во однос на крајот од третиот квартал.

Во четвртиот квартал на 2008 година, вкупниот берзански промет (вклучително блок-трансакциите и државниот сегмент) изнесува 3,4 милијарди денари, што претставува квартален пораст од 2,8%. Прометот остварен со класично тргување во четвртиот квартал изнесуваше 2,1 милијарда денари, што во однос на претходниот квартал претставува пораст од 32,7%. Порастот во целост се должи на трипати повисокиот

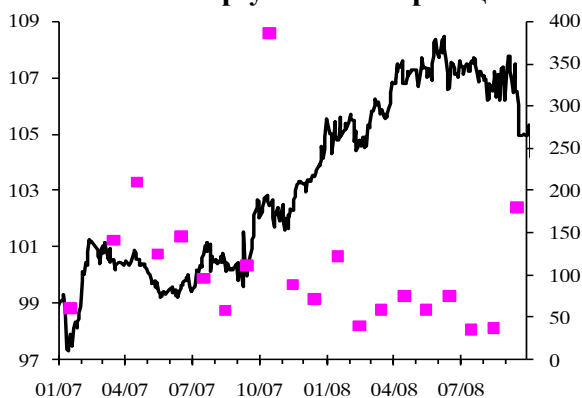

Движења на индексите на одбрани берзи (01.01.2008=100)

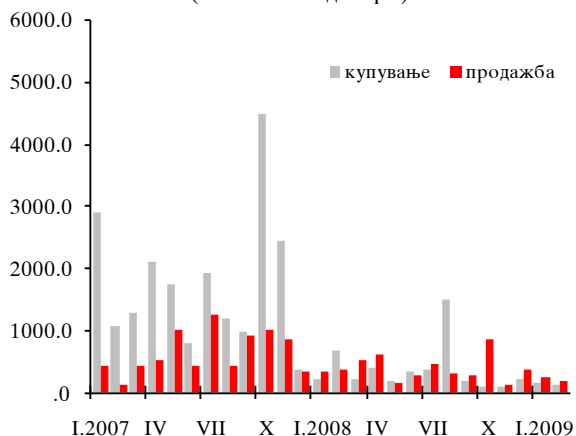

Извор: Блумберг, Македонска берза АД Скопје, национални берзи.

Индекс на обврзници на Македонската берза (ОМБ) и класично тргување со обврзници

Трансакции на нерезидентите (во милиони денари)

Извор: Македонска берза АД, Скопје и НБРМ.

промет остварен со структурните државни обврзници во анализираниот период, што е показател за ориентираноста на инвеститорите кон безризични хартии.

Во четвртиот квартал на 2008 година, на Македонската берза, странските инвеститори на нето-основа се ослободуваа од хартиите од вредност во износ од 946 милиони денари. За истиот износ, домашните инвеститори влегуваа во инвестиции. Притоа, и правните и физичките нерезидентни лица - учесници во трансакцијата на Македонската берза, на нето-основа извршија продажба на хартии од вредност.

На крајот на 2008 година, странските инвеститори учествуваат со 33,26% во вкупната главница на котираните друштва и 4,77% во вкупната номинална вредност на котираните обврзници (33,33% и 7,35%, соодветно, на крајот на третиот квартал⁴⁹). Намалувањето на учеството се поврзува со меѓународното економско забавување и скептицизмот поврзан со него во поглед на инвестициите на пазарите на капитал.

Во последното тримесечје на 2008 година, остварениот промет со обврзници на Берзата изнесува 769,4 милиони денари и забележа трикратно зголемување во однос на претходниот квартал. Во прометот доминираа обврзниците за старото девизно штедење и обврзниците за денационализација од третата емисија. ОМБ го заврши кварталот со пораст од 2,1% во однос на крајот на претходниот квартал. Во однос на крајот на 2007 година, ОМБ бележи пораст на вредноста од 1,9%.

Во анализираниот квартал, на Пазарот преку шалтер беа остварени десет трансакции со државни записи во номинален износ од 179,5 милиони денари, три трансакции со благајнички записи во номинална вредност од 330 милиони денари и пет трансакции со државни обврзници во номинална вредност од 400 милиони денари. Вкупното секундарно тргување на наведените хартии од вредност на овој пазарен сегмент бележи удвојување во однос на претходниот квартал.

Трендот на релативно мал берзански промет и пад на МБИ-10 продолжи и во првото тримесечје на 2009 година. На крајот на март, МБИ-10 загуби дополнителни 9,1% од вредноста на крајот на 2008 година. Во првите два месеца од 2009 година, вкупните продажби на хартии од вредност на македонската берза од страна на

⁴⁹ Извор: ЦДХВ.

нерезидентите ги надминаа купувањата за 155,1 милион денари.

Ниската берзанска активност посочува дека аверзијата кон ризик достигнува високи размери, при што очекувањата се таа да се одржува и понатаму и да доведе до низок берзански промет и заработки. Намалениот интерес за тргување со хартии од вредност на Македонската берза во 2008 година и во првиот квартал на 2009 година се должи и на повлекувањето на крупните регионални инвеститори (регионалните инвестициски фондови). Притоа, не се очекува тие да се вратат на Македонската берза сè додека состојбата на нивните пазари не се стабилизира и сè додека не се достигнат некои предвидени ценовни лимити на одредени акции прво во нивните земји. Со други зборови, враќањето на странските институционални инвеститори во Македонија ќе зависи од стабилизирањето на глобалната економија, односно од почетокот на нејзиното ревитализирање, коешто не се очекува пред 2010 година.

IV. Макроекономски проекции

Најтамошно во лошување на очекувањата и довербајта на економските субјекти и зајтегнувањето на условите на финансирање доведуваат до посијани надолни ревизии на проекциите за глобалниот раст. Сè посилените преносни ефекти од глобалната рецесија врз македонската економија и прилагодувањето на очекувањата и однесувањето на домашните субјекти, подразбираат ревидирање на проекциите за растот и на домашната економија за 2009 година од 4,4%⁵⁰, на негативна стапка од -0,4%. И покрај надолната ревизија, исто како и за глобалната економија, ризиците околу проекцијата и најаму се претежно негативни. Од аспект на движењата во вториот квартал, очекувањата се во насока на влегување на економијата во зона на негативни годишни стапки на промена на домашниот БДП. Намалените приноси на факторите на страната на побарувачката и понудата подразбираат најтамошно забавување на инфлацијата и надолно ревидирање на проекцијата за 2009 година од 3,4% на 0,6%. При тоа, и кај инфлацијата ризиците се во насока на остварување пониска инфлација од проектираната.

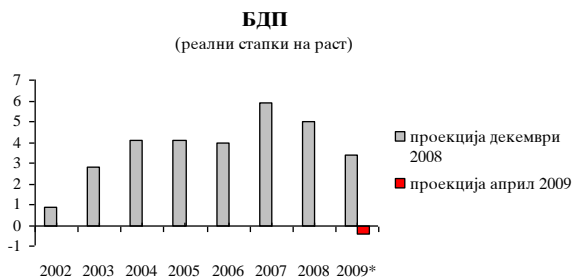

Извор: Светски економски преглед на ММФ.

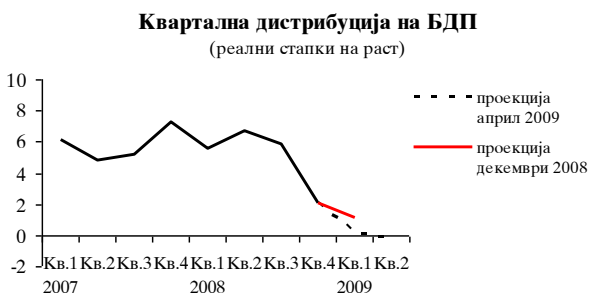
Забавувањето на глобалната економија продолжи во 2009 година со засилено темпо и предизвика натамошни негативни поместувања на пазарот на труд, во лошување на очекувањата на економските субјекти и создавање амбиент на општа неизвесност и воздржаност. И покрај честите надолни ревизии на проекциите на светскиот раст, се оценува дека и натаму доминираат ризиците за остварување побавен раст од проектираниот. Најновите проекции за растот на економиите - најважни трговски партнери на Македонија, покажуваат најдлабок пад во вториот квартал на 2009 година, по што интензитетот на намалување на економската активност би се намалил, а за почетокот на 2010 година се оценува постепено влегување во зона на позитивни стапки на раст. Очекуваната патека на движење на овие економии има критично значење за формирање на очекувањата за времетраењето и интензитетот на ефектите од кризата врз остварувањата на македонската економија.

Од последната проекција на економскиот раст (декември 2008 година) до сега, тековите во реалната и финансиската сфера во глобалната економија значително се променија. Интензитетот на преносните ефекти од глобалната економска криза е поголем од претходно очекуваниот, а постојаните надолни ревидирања на проекциите за глобалниот раст доведоа и до промена на очекувањата за натамошната динамика на домашната економија. Во вакви услови се променија и претпоставките на коишто се заснова проекцијата на економскиот раст, главно во насока на: 1. дополнително во лошување на надворешната побарувачка и забавување на

⁵⁰ Горна граница на интервалот од 3% до 4,4%.

* Проекции на НБРМ
Извор: Државен завод за статистика .

Извор: Државен завод за статистика .

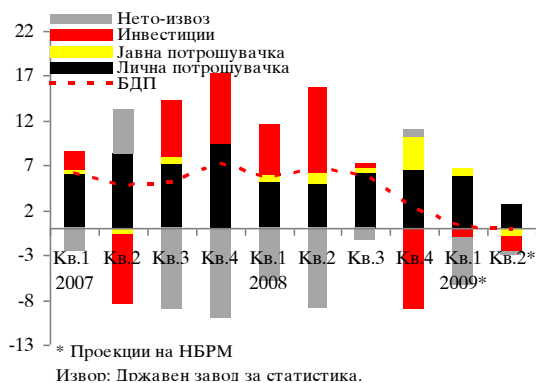
капиталните приливи; 2. поголеми негативни прилагодувања на пазарот на работна сила; 3. позасилено затегнување на кредитните услови и помала склоност кон ново задолжување, а со тоа и поголемо ограничување на финансиските текови; 4. поголема воздржаност во услови на сè поголем раст на неизвесноста, особено околу идниот доход, што ја забавува побарувачката. **Во услови на оцени за значително посилен интензитет на ограничувачките фактори на растот, е извршена надолна ревизија на реалната стапка на раст на БДП за 2009 година од горната граница на интервалот, од 4,4% на -0,4%.** Анализирајќи ја структурата, забележуваме дека очекувањата за годишната промена на личната потрошувачка не се значително променети, но поголеми поместувања се очекуваат кај инвестициската побарувачка, што соодветствува со постојаните влошувања на проекциите за светскиот раст. Со тоа, наспроти првичните очекувања за висок позитивен придонес на домашната побарувачка, сега се очекува оваа компонента да има негативен придонес. Од друга страна, се очекува нето извозната побарувачка да има поблаг негативен придонес кон растот. Во услови на значителен пад на извозот, ваквите промени се одраз на очекуваното поголемо намалување на увозот, како комбиниран ефект од падот на извозната (којашто има висока увозна компонента) и домашната побарувачка. **И покрај значителната надолна ревизија на стапката на раст за 2009 година, ризиците околу проекцијата и натаму се претежно негативни.**

Оцените за економскиот раст во првиот квартал се пониски од претходната проекција. Така последните проекции покажуваат реален раст на БДП за првиот квартал од 0,2%, наспроти првичната проекција од околу 1%. Притоа, покрај интензитетот, значајно се разликува и структурата на растот. Така, наспроти првичните очекувања за брзо надолно прилагодување на личната потрошувачка, како реакција на влошените очекувања и намалените финансиски текови, новите процени покажуваат поголемо временско задоцнување на реакцијата на оваа категорија. Од овие причини е направена нагорна ревизија на јануарската проекција за личната потрошувачка во првиот квартал на 2009 година, односно, наместо претходно проектираниот раст од околу 2%, **се очекува личната потрошувачка да расте со стапка од 7,1%.** Од друга страна, чувствителноста на инвестициската побарувачка на ефектите од глобалната криза се покажа како поголема од првично очекуваната, со што реалната стапка на

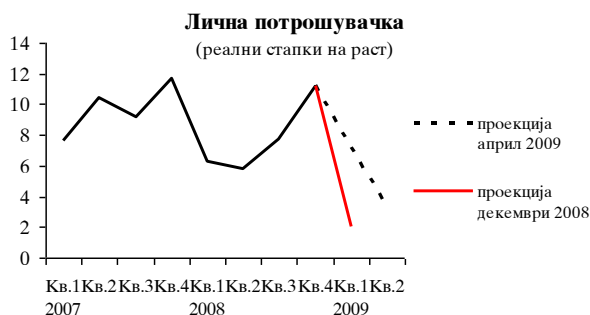

раст на инвестициите за првиот квартал од 5,4% е ревидирана на -4,5%. Остварувањата покажаа дека ефектите од глобалната криза врз извозниот сектор се многу побрзи и подлабоки од оценетите, со што новите процени за нето извозната побарувачка во првиот квартал покажуваат значително поголем пад во однос на првично оценетиот, при што во текот на годината се очекува постепено подобрување кај оваа категорија. Така, наспроти првичните очекувања за реален пад на извозот од 2,5%, новите процени покажуваат реален пад од 25,5%, а кај увозот наместо пораст од 1,1% - намалување од 9,1%. Имајќи го предвид побавното прилагодување на очекувањата на домашните субјекти и брзиот пренос на светската криза врз извозниот сектор, во првиот квартал новите оценки покажуваат значително поголем позитивен придонес на домашната побарувачка во однос на првичната проекција и продлабочување на негативниот придонес кон растот на нето извозната побарувачка.

Придонеси на одделните расходни агрегати во реалниот раст на БДП (во процентни поени)

Во вториот квартал се очекува економијата да влезе во зона на негативни промени на реалниот БДП, при што се оценува дека ситајќија ќе изнесува -0,2%. Негативните поместувања на пазарот на труд, натамошните ограничувања на финансиските текови, растечката неизвесност што предизвикува воздржаност од кредитно финансирање и поголема потрошувачка се фактори за кои се очекува дека ќе доведат до значително забавување на личната потрошувачка во вториот квартал. Се очекува падот на побарувачката и ограничувањата на домашните и странските извори на финансирање во вториот квартал да доведат до значително намалување на искористувањето на капацитетите и намалување на инвестициската активност. Во оваа насока се очекува да се прилагоди и јавната потрошувачка. Во услови на висок степен на синхронизираност на извозната побарувачка со глобалните промени и очекувања за најстар пад на странската побарувачка во вториот квартал, се очекува засилен пад на извозот и увозот во овој период. Имајќи ги предвид ваквите промени, во вториот квартал се очекува благ позитивен придонес на домашната побарувачка, додека за нето извозната побарувачка се оценува дека ќе има негативен придонес кон растот.

Извор: Државен завод за статистика.

Се очекува личната потрошувачка значително да забави во вториот квартал, при што проектираната ситајќија на растот ќе изнесува 3,3%. Во секој случај, согласно со нејзиното високо учество, оваа компонента и во вториот квартал има доминантен придонес за растот на БДП. Очекувањата за непроменетост на платите (како вообичаено главен двигател на

личната потрошувачка), во услови на истовремени влошени согледувања за идните движења, се фактори коишто го условуваат забавувањето на потрошувачката на домаќинствата. Оттука, и покрај помалото оптоварување на тековниот доход заради падот на цените на храната и енергијата, не се очекува поголема склоност кон потрошувачка, односно очекувањата се во насока на раст на склоноста кон штедење. Намалената финансиска поддршка на домаќинствата од банкарскиот сектор, како и воздржувањето од нови задолжувања, во услови на неизвесност и влошени изгледи на пазарот на труд, исто така делуваат кон остварување понизок раст во вториот квартал. Имајќи ја предвид големата неизвесност како во поглед на времетраењето и длабочината на кризата, така и во поглед на јачината со која таа ќе се прелее во домашната економија, треба да се нагласи дека ризиците на проекцијата на личната потрошувачка се во надолна насока и во голема мера зависат од промените во очекувањата.

Прилог 2

Проекции за кредитната активност на банките во вториот квартал на 2009 година

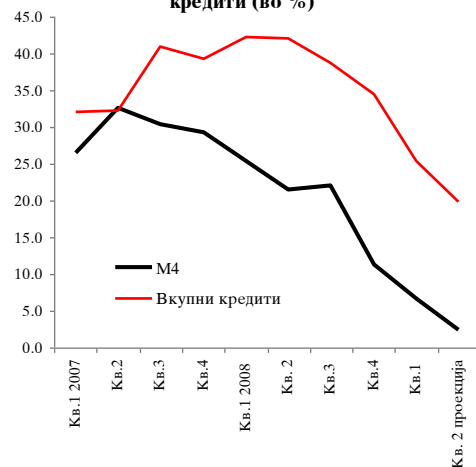
Постојаното влошување на согледувањата за светскиот економски раст и директниот ефект на светската рецесија врз домашната економија и во првиот квартал на 2009 година придонесоа за натамошно забавување на финансиските текови помеѓу банкарскиот сектор и економијата. Еден од каналите преку кои директно се почувствуваа негативните последици од светската криза врз банкарскиот сектор е смалувањето на расположливите финансиски средства на банките. Притисокот од создадената недоверба во глобалниот финансиски систем, особено изразен во последниот квартал на 2008 година, ги зафати и домашните штедачи кои реагираа со повлекување на депонираните заштеди во октомври и ноември и воздржаност од дополнително вложување во банкарски производи (што се согледува од негативните месечни промени на депозитите во овој период). Сепак притисокот од психолошките фактори попусти, со што депозитната база се врати во зоната на позитивни месечни промени. Меѓутоа, и покрај брзото враќање на довербата на штедачите во сигурноста и стабилноста на домашниот банкарски систем, засиленото навлегување на светските рецесиски движења во останатите сектори на економијата неминовно предизвика натамошно забавување на монетарниот раст на годишна основа. Така, по подолг период на двоцифрен солиден раст, монетарниот раст во март се сведе на едноцифрено годишно ниво (од 6,6%) што претставува позасилено опаѓање на паричната маса и отстапување во однос на проектираната динамика за првиот квартал на 2009 година за 6,3 процентни поени. Опаѓањето на домашното штедење во поголем обем во однос на очекуваниот, во услови на силно влијание на неповолните макроекономски случувања, наметна потреба за ревидирање на проекциите за монетарниот раст до крајот на година во надолна линија. Така, согласно со новата проекција, на крајот на 2009 година паричната маса се очекува да оствари годишен раст од 1% (наспроти пораст од 9,9% согласно со декемвриската проекција). Во вториот квартал на 2009 година се очекува растот на паричната маса дополнително да забави до 2,4%, на годишна основа, во услови на очекувана исплата на дивиденда од страна на една поголема компанија кон државата.

Дополнителен проблем со кој банките се соочуваа во текот на првиот квартал, а за кој се очекува уште посилно да влијае и во вториот квартал, е стеснувањето на можноста за надворешно финансирање на своите активности. Ситуацијата на меѓународните финансиски пазари диктира значително затегнување во капиталните текови и воздржаност од дополнително изложување на ризик, што го прави пристапот до надворешни средства за банките значително отежнат и скап. Во исто време, потребата за одржување определено ниво на девизна ликвидност (согласно со Одлуката на НБРМ за управување со ликвидносниот ризик) ја ограничува можноста

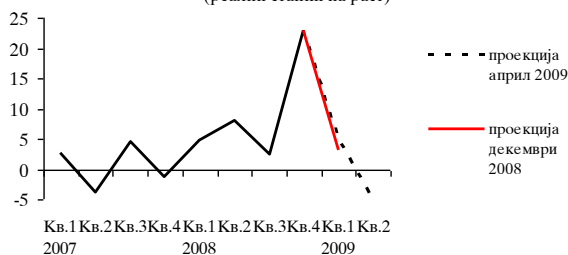
за користење на девизната позиција на банките во функција на стимулирање на кредитниот раст. Имено, исполнувањето на обврската пропишана со оваа Одлука може да доведе до пораст на нето девизната актива на банките во вториот квартал. Во вакви услови, се очекува сè позасилено прилагодување на обемот на банкарски активности согласно со растечките финансиски ограничувања и намалување на кредитниот раст. Ваквото однесување на банките беше забележливо во првиот квартал на 2009 година, кога кредитната активност се зголеми за 25,3% (наспроти проектираните 27,2% за првиот квартал). Сепак, ефектот врз девизната позиција на банките, за којшто се очекува да биде најсилен во вториот квартал, заедно со очекуваниот пад на паричната маса, подразбира поостро забавување на кредитирањето на приватниот сектор во текот на вториот квартал, со што на крајот на годината кредитниот раст би изнесувал 8,5% годишно.

Врз постојано забавување на кредитниот раст, значаен ефект имаат и влошените согледувања на банките за идната економска активност, за коишто се очекува да бидат едни од главните двигатели на стеснувањето на кредитната активност на банките и во вториот квартал на годината. Падот на економската активност се очекува да наметне посилен ефект врз кредитното рационарање од страна на банките, коишто во текот на вториот квартал најверојатно ќе ја продолжат затегнатата кредитна политика и поконзервативното изложување кон поединечни клиенти. Ваквите движења ги инкорпорираат согледувањата на банките за зголемен кредитен ризик, како резултат на големата неизвесност околу способноста за сервисирање на кредитните обврски на клиентите. Во оваа насока зборуваат и резултатите од спроведената Анкета за кредитната активност во февруари, каде што банките јасно укажуваат на натамошно заострување на кредитните услови и зголемување на цената на кредитите, земајќи ги предвид показателите за ризик како доминантен фактор што ја условува кредитната политика на банките.

Годишен пораст на М4 и вкупните кредити (во %)

Јавна потрошувачка
(реални стапки на раст)

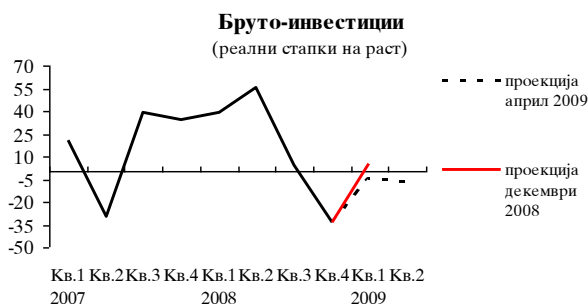
Извор: Државен завод за статистика

Наспроти силната **јавна појтрошувачка** од 2008 година и нејзиниот пораст во првиот квартал од 4,9% (во рамки на очекувањата), во вториот квартал се очекува значајно фискално прилагодување. Така, за овој квартал е проектиран реален пад на јавната потрошувачка од 5,4%, како резултат на пониските трошоци за стоки и услуги. Ваквите буџетски промени влијаат врз јавната потрошувачка во согласност со очекуваната динамика на јавните приходи и обемот и структурата на изворите на финансирање на буџетскиот дефицит.

Ограничувачките фактори на растот на **инвестициите** се очекува дополнително да зајакнат во вториот квартал, **со што бруто-инвестициите би забележале пад од 6,4%**. За приватните инвестиции се оценува дека се главна причина за намалената инвестициска активност, во услови на влошување на согледувањата на економските субјекти, пораст на нивната аверзија кон ризик и пораст на каматните стапки. Намалувањето на новите инвестиции е условено од падот на

побарувачката (домашна и странска), чиешто ревитализирање е условено од обновувањето на довербата на економските субјекти, промената во очекувањата и зајакнувањето на изворите на финансирање. Воедно, ограничување се и финансиските фактори, манифестирани преку затегнување на условите на кредитирање од страна на банките, очекувањата за влошување на финансиските резултати, како интересен извор на финансирање, како и намалената можност за надворешно задолжување. Дополнителен придонес за очекуваниот пад на инвестициската активност во вториот квартал на годината се очекува да има и натамошното намалување на странските директни инвестиции. Исто како и ризиците за вкупниот раст, и ризиците околу инвестициите, претежно се во надолна насока, со што нивниот пад во вториот квартал би можел да биде подлабок од засега проектираниот.

Извор: Државен завод за статистика .

Како резултат на високата надворешнотрговска отвореност на македонската економија, ефектите од продлабочувањето на светската економска криза се очекува и натаму директно и брзо да се пренесуваат врз **надворешнотрговската размена**. Во текот на вториот квартал на годината, како резултат на очекувањата за понатамошно намалување на странската ефективна побарувачка се очекува дополнително намалување на извозот. Во таа насока, проектираната стапка на пад на извозот во текот на вториот квартал на 2009 година, изнесува 33,9%. Имајќи ја предвид веројатноста за натамошно надолно ревидирање на проекциите за странската побарувачка, постојат ризици за посилно намалување на извозот во однос на очекуваното. Од друга страна, пак, како резултат на падот на инвестициската потрошувачка и извозот, но и поради дополнителното забавување на растот на личната потрошувачка, стапката на пад на увозот се очекува да се продлабочи и да изнесува 19,7%. Главни фактори за ризик за отстапување од проекцијата на увозот се евентуалното поголемо намалување на инвестициите и извозот и позабавен раст на личната потрошувачка, со што длабочината на падот на увозот би била поголема. Се очекува нето-извозот да има негативен придонес кон растот.

Прилог 3

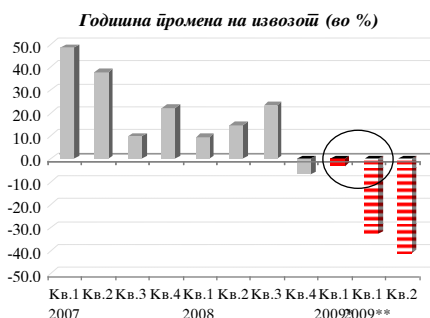
Проекции на движењата во надворешниот сектор

Случувањата во светската економија, каде што глобалната рецесија зема сè поголем замав, сè позасилено се пренесуваат врз домашниот реален сектор и надворешната позиција на македонската економија. Притоа, ефектите од значителното забавување на странската ефективна побарувачка и намалувањето на цените на нафтата и металите врз надворешниот

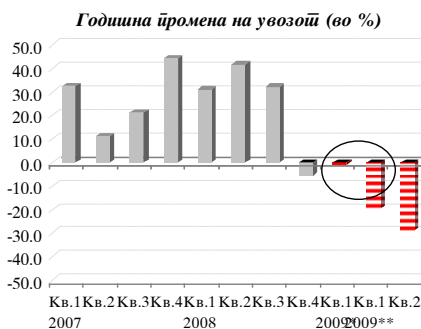

сектор се послени во однос на првично очекуваните, што подразбира ревизија на првичните проекции.

Извор: НБРМ
*Иницијална проекција
**Ревидирана проекција

Извор: НБРМ
*Иницијална проекција
**Ревидирана проекција

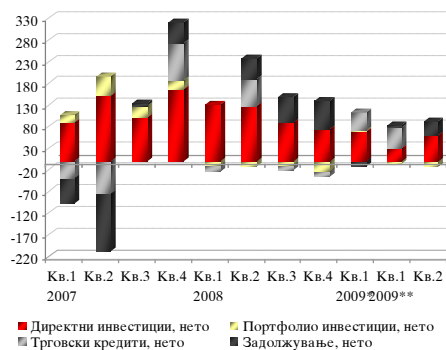
Досегашните остварувања во извозниот сектор покажаа значително подлабок пад на вредноста и обемот на целокупниот извоз во однос на првичните очекувања за првиот квартал на 2009 година, но сепак најголемо отстапување се јави кај најчувствителната извозна категорија, металната индустрија. Имајќи го предвид ваквото отстапување и сегашните проекции за динамиката на глобалната економија во текот на 2009 година, е извршена ревизија на годишната промена на извозот за првото тримесечје на 2009 година од пад од околу 3%, на намалување од 32,8%. Повисокиот пад забележан кај извозот неизбежно повлекува и поостар пад на остварувањата кај увозот на стоки во првите два месеца, во споредба со првичната проекција. Притоа, во првиот квартал на 2009 година, понискиот извоз од проектираниот, промените во насока на побавен домашен раст во однос на досега проектираниот, дополнителното влошување на очекувањата на домашните економски субјекти, пониските износи на странски инвестиции, како и поголемиот пад на увозните цени доведоа до поместување на предвидениот годишен пораст на увозот од 1,8%, на годишен пад од 17,2%.

Сè поголемото продлабочување на глобалната криза придонесе за натамошно влошување на очекувањата на домашните субјекти, манифестирани преку поголема склоност за располагање со странска валута, како форма за заштита од евентуалните ризици. Ова се одрази врз остварениот нето-откуп на менувачкиот пазар, којшто во првото тримесечје на годината оствари годишен пад од околу 45%, укажувајќи на насоката на промена на приватните трансфери. Така, во услови на релативно стабилни нето-приливи од дознаките, коишто соодветствуваат со проекцијата, првично очекуваниот пораст на нето приватните трансфери е ревидиран од 14,4%, на пад од 32,7%, што се должи на зголемена продажба кај менувачкото работење. Во согласност со извршените ревидирања на поодделните компоненти, се очекува дефицитот на тековната сметка на билансот на плаќања во првиот квартал на 2009 година да изнесува околу 19% од новопроктираниот БДП за првиот квартал, наспроти првично очекуваниот негативен јаз од околу 3% од БДП.

Во согласност со глобалната неизвесност, недостигот на меѓународна ликвидност и општата воздржаност на инвеститорите од поголеми вложувања, е извршена значителна ревизија надолу и кај нето-приливите во капиталната и финансиска сметка (главно кај директните инвестициите и девизните средства на банкарскиот сектор). Во вакви услови, во првиот квартал на 2009 година финансирањето на дефицитот на тековната сметка во најголем дел е релативизирано преку намалување на бруто девизните резерви.

Во второто тримесечје на 2009 година, во услови на дополнително засилување на годишниот пад на странската ефективна побарувачка и непроменета состојба кај металопреработувачката индустрија, извозот на стоки се очекува да забележи годишно

Позначајни компоненти на капиталната и финансиска сметка (во милиони евра)

Извор: Народна банка на Република Македонија.
*Иницијална проекција.
**ревидирана проекција.

намалување од 41,2%. Во согласност со структурата на домашната економија (извозен сектор зависен од увозно) и очекувањата за понизок домашен раст, се предвидува висока годишна стапка на пад од 29,6% да оствари и увозот, претежно кај енергијата и инвестициската потрошувачка. Ваквите движења кај двете компоненти на размената на стоки со странство овозможуваат стеснување на трговскиот дефицит за 10,9% на годишна основа. Од друга страна, кај нето-приливите од приватните трансфери, се очекува натамошно намалување. Истовремено, во рамки на подбилансот на доходот, кај доходот од директни инвестиции се очекуваат нето-одливи врз основа на исплатена дивиденда кон странските инвеститори. Со тоа, и покрај стеснувањето на трговскиот дефицит, намалувањето на нето-приливите од приватните трансфери и нето-одливите врз основа на доходот условуваат зголемување на дефицитот на тековната сметка на билансот на плаќања за 29,3% на годишна основа.

Во отсуство на показатели за побрз излез од глобалната финансиска криза, во рамки на капиталната и финансиска сметка за вториот квартал од 2009 година, пониски нето-приливи се очекуваат од директни инвестиции и задолжување во странство, додека нето-одливи се предвидуваат како резултат на високите девизни средства вложени од страна на банките во странство. Така, во услови кога нето-приливите во капиталната и финансиска сметка се на значително ниско ниво, повторно товарот на финансирањето на тековните трансакции во најголем дел ќе падне на бруто девизните резерви.

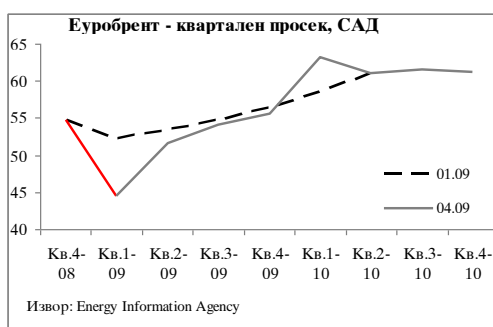
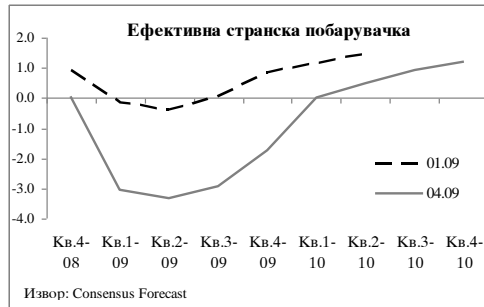
До крајот на 2009 година, дефицитот на тековната сметка се очекува да изнесува 13,8% од проектираниот БДП, што претставува влошување во однос на 2008 година за 0,7 процентен поен. Се оценува дека трговскиот дефицит во 2009 година ќе биде 24,6% од БДП, или за 2,1 процентен поен помалку во однос на 2008 година.

Прилог 4 Претпоставки за егзогените варијабли⁵¹

Процените за *ефективната странска побарувачка*⁵² во првиот квартал на 2009 укажуваат на значителен годишен пад од 3,1% (наспроти претходната проекција од -0,1%). Исто така, се извршени значителни надолни ревизии на проекциите за 2009 и 2010 година. Се очекува дека светската економска криза ќе ја достигне најдлабоката точка во вториот квартал на 2009 година (-3,3%), додека негативните стапки ќе продолжат до крајот на годината, но со послаб интензитет. Се оценува дека

закрепување на странската побарувачка ќе има во 2010 година, со релативно ниски стапки на раст. Сепак, овие проекции се со невообичаено висока неизвесност, при што ризиците се на надолна страна, односно во насока на уште поголем пад на побарувачката.

Цената на нафтата остварена во првиот квартал е пониска од претходно проектираната (44,4 наспроти проекцијата од 52,3 САД-долари за барел) што се должи на намалената економска активност. Во согласност со влошените очекувања за глобалниот економски раст, е

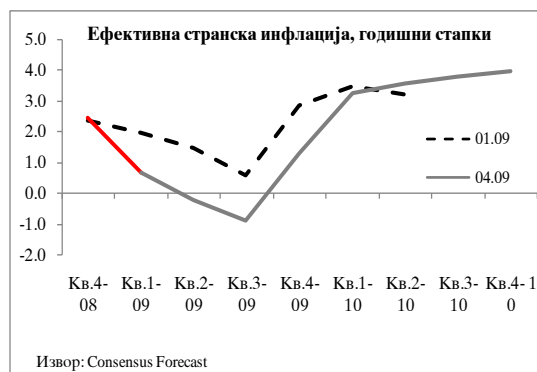
⁵¹ Во графиконите, со црвено се означени движењата остварени во првиот квартал на 2009 година.

⁵² Ефективната странска побарувачка е пресметана како збир од пондерираните индекси на БДП на најзначајните трговски партнери на Република Македонија, преку нормализираното учество на овие земји во македонскиот извоз. Во пресметката на овој показател се вклучени Германија, Грција, Италија, Холандија, Белгија, Шпанија и Србија.

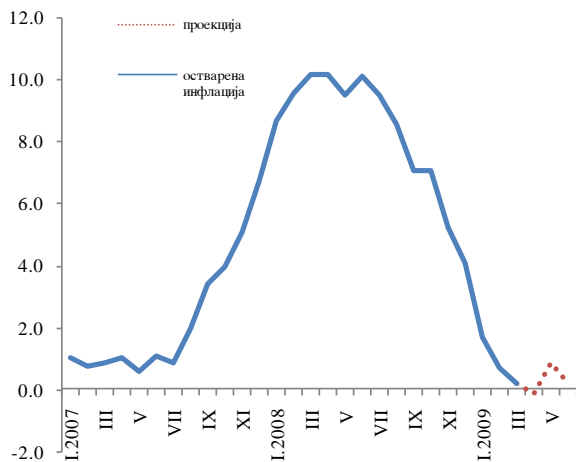

извршена надолна ревизија на цената на нафтата, иако се проектира дека таа ќе има умерен раст во текот на 2009 година (од 51,6 во вториот, до 63,1 долар за барел во првиот квартал на 2009 година).

Како резултат на движењата на странската побарувачка и на цената на нафтата, ефективната странска инфлација⁵³ беше пониска (0,7%) во првиот квартал, отколку претходно проектираната стапка од 2%. Во согласност со проекциите за економскиот раст и за цената на нафтата, како и очекувањата за цените на храната, се извршени значителни надолни ревизии и кај ефективната странска инфлација. Така, се проектира дефлација од 0,2% во вториот и 0,9% во третиот квартал на 2009 година, додека растот на цените ќе почне во последниот квартал на 2009 и ќе продолжи со посилен интензитет во 2010 година.

Инфлација
(годишни промени, во %)

Извор: Државен завод за статистика и НБРМ.

Паралелно со забавувањето на растот на домашната побарувачка, во македонската економија дојде до значително намалување на стапката на инфлација. Годишната стапка на **инфлација** бележеше значително забавување во првиот квартал на 2009 година сведувајќи се на ниска стапка од 1,0%, во споредба со 5,4% во четвртиот квартал на 2008 година, а многу пониска од стапката 9,9% забележана во вториот квартал на 2008 година. Ваквото движење на инфлацијата главно ги одразува намалените увозни цени на храната и енергентите почнувајќи од август 2008 година. Покрај ова, знаци за намалување на инфлациските ризици се појавуваат од повеќе фактори, како што е значително намалениот притисок од страна на агрегатната побарувачка заради влијанието на светската економска криза, чиешто однесување ги неутрализира инфлациските притисоци на зголемените трошоци по единица труд.

Инфлациските движења во првиот квартал на годината покажуваат дека патеката на инфлацијата во овој период е под проектираната. Остварената просечна стапка на инфлација од 1,0% во првиот квартал е значително под проектираната стапка од 2%. Ваквите отстапувања, во голема мера може да се објаснат со побрзото намалување на цените на нафтата на светските берзи и побрзото забавување на цените на храната, како и намалените цените на топлинската енергија во јануари. Овие отстапувања од пројекцијата за

⁵³ Ефективната странска инфлација е пресметана како збир од пондерираните ценовни индекси на најзначајните трговски партнери на Република Македонија, преку нормализираното учество на овие земји во македонскиот увоз. Во пресметката на овој показател се вклучени Австрија, Германија, Франција, Грција, Италија, Холандија, Полска, Словенија и Србија.

првиот квартал, високата споредбена основа и сè помалите инфлациски притисоци од домашната побарувачка се очекува да доведат до ниска стапка на инфлација за 2009 година од 0,6%, што е значително пониско ниво од проектираното во декември, во распон од 2,2% до 3,4%. Во декември 2009 година, се очекува годишната инфлација да се сведе на 1,1%. Балансот на ризиците покажува доминација на оние ризици коишто би довеле до остварување пониска инфлација од проектираната, при што долната граница на интервалот засега се поставува на -0,4%, просечна промена на цените во 2009 година (наспроти 2,2%, во претходната проекција).

Намалените притисоци од увозните цени заради очекувањата за натамошно стабилно движење на цените на нафтата и храната и очекуваното значајно забавување на агрегатната побарувачка укажуваат на сериозни надолни притисоци врз инфлацијата. Во согласност со комбинираното влијание на овие фактори, се очекува просечната инфлација да изнесува 0,3% во вториот квартал од 2009 година, на годишна основа, додека за крајот на јуни таа е проектирана на 0,2%. Најавите за зголемување на цената на електричната енергија за домаќинствата во мај (вклучена во проекцијата), поголемо забавување на економската активност во однос на очекуваното, како и движењето на цените на нафтата остануваат главни ризици за проекцијата на инфлацијата во вториот квартал на 2009 година.

СТАТИСТИЧКИ ПРИЛОГ**Табели од реалниот сектор**

Табела 1: Бруто домашен производ	70
Табела 2: Цени	71
Табела 3: Индекс на индустриското производство и индекс на продуктивноста во индустријата	72
Табела 4: Вработеност и продуктивност во целата економија	73
Табела 5: Плати	74
Табела 6: Државен буџет	75

Табели од монетарниот сектор

Табела 7: Биланс на Народната банка	76
Табела 8: Биланс на депозитните банки	77
Табела 9: Биланс на штедилниците	78
Табела 10: Монетарен преглед (без штедилници)	79-80
Табела 11: Монетарен преглед (со штедилници)	81-82
Табела 12: Кредити на недржавен сектор	83
Табела 13: Монетарни агрегати и нивните компоненти (недржавен сектор)	84
Табела 14: Вкупни побарувања на депозитните банки	85-86
Табела 15: Вкупни обврски на депозитните банки	87-88
Табела 16: Извештај за пондерираниите каматни стапки на примени депозити и дадени кредити	89-90
Табела 17: Каматни стапки на Народната банка на Република Македонија	91
Табела 18: Задолжителна резерва на банките и штедилниците	92
Табела 19: Каматни стапки на државни хартии од вредност	93

Табели од надворешнотрговскиот и девизен сектор

Табела 20: Платен биланс на Република Македонија - агрегатни податоци	94
Табела 21: Платен биланс на Република Македонија - агрегатни податоци	95
Табела 22: Платен биланс на Република Македонија - услуги	96
Табела 23: Платен биланс на Република Македонија - доход	97
Табела 24: Платен биланс на Република Македонија - тековни трансфери	98
Табела 25: Платен биланс на Република Македонија - капитална и финансиска сметка (без официјални резерви)	99
Табела 26: Надворешнотрговска размена на Република Македонија по сектори на СМТК и по економска намена	100
Табела 27: Надворешнотрговска размена на Република Македонија по земји	101
Табела 28: Состојба на странски директни инвестиции во Република Македонија по земји на инвеститори	102-103
Табела 29: Состојба на странски директни инвестиции во Република Македонија по дејности	104
Табела 30: Меѓународна инвестициска позиција на Република Македонија - состојба на крајот на периодот	105
Табела 31: Меѓународна инвестициска позиција на Република Македонија - состојба на крајот на периодот	106
Табела 32: Бруто надворешен долг на Република Македонија - состојба	107
Табела 33: Бруто надворешни побарувања на Република Македонија - состојба	108
Табела 34: Нето надворешен долг на Република Македонија - состојба	109
Табела 35: Девизни резерви	110
Табела 36: Девизен курс на денарот (просек за периодот)	111
Табела 37: Среден девизен курс на денарот (на крај на периодот)	112
Табела 38: Индекси на ефективен девизен курс на денарот	113

Методолошки објаснувања**114**

Табела 1
Бруто домашен производ
 во милиони денари (1997=100) и годишни стапки на реален раст (во %)

	БДП вкупно	%	Земјоделство, лов, шумарство и рибарство	%	Вадење руди и камен, преработничка индустрија и снабдување со електрична енергија, гас и вода	%	Градежништво	%	Трговија на големо и трговија на мало	%	Хотели и ресторани	%	Сообраќај, складирање и врска	%	Финансиско посредување	%	Јавна управа и одбрана	%
НКД ¹			А+Б		В+Г+Д		Ѓ		Е		Ж		З		С+И+Ль		Ј+К+Л+Х	
1997	186018	1,4	20411		45317		9867		21297		2819		11372		26002		27067	
1998	192308	3,4	21083	3,3	45969	1,4	10626	7,7	21377	0,4	3025	7,3	14385	26,5	26002	0,0	27395	1,2
1999	200669	4,3	21273	0,9	46750	1,7	11732	10,4	22025	3,0	3771	24,7	16854	17,2	26499	1,9	28519	4,1
2000	209777	4,5	21489	1,0	51122	9,4	12037	2,6	22695	3,0	3345	-11,3	18282	8,5	27215	2,7	28546	0,1
2001	200284	-4,5	19169	-10,8	48786	-4,6	10300	-14,4	22505	-0,8	3195	-4,5	16761	-8,3	27783	2,1	27876	-2,3
2002	201993	0,9	18779	-2,0	48390	-0,8	10364	0,6	23725	5,4	3726	16,6	16467	-1,8	26758	-3,7	28843	3,5
2003	207690	2,8	19686	4,8	50845	5,1	11741	13,3	24146	1,8	4085	9,6	16539	0,4	25787	-3,6	30262	4,9
2004	216164	4,1	20908	6,2	50439	-0,8	12610	7,4	27933	15,7	3623	-11,3	15745	-4,8	28817	11,8	30068	-0,6
2005	225035	4,1	20941	0,2	51803	2,7	12725	0,9	29243	4,7	3675	1,4	17387	10,4	28283	-1,9	31476	4,7
2006 ²	233819	3,9	21994	5,0	53033	2,4	14369	12,9	31378	7,3	3951	7,5	19222	10,6	30947	9,4	32185	2,3
2007 ³	247502	5,9	21657	-3,0	57616	8,6	14882	3,9	33349	6,5	4383	10,9	20831	8,4	33541	8,4	32958	2,4
2008 ⁴	259903	5,0	23170	7,1	60302	4,7	16892	13,7	36109	8,3	4726	7,8	20882	0,2	34460	2,8	34080	3,4
2005 Кв.1	51487	3,0	5064	1,2	11358	0,6	2003	-4,1	6500	2,7	783	-1,3	3988	10,7	7010	-2,9	7847	3,7
Кв.2	56655	5,1	5251	0,7	13210	8,7	3337	-3,3	7328	5,0	905	3,2	4343	11,8	7042	-2,4	7834	3,4
Кв.3	57353	4,2	5341	-0,1	13112	1,8	3684	3,0	7225	5,4	1056	3,2	4517	12,4	7058	-1,9	7847	5,1
Кв.4	59540	4,0	5285	-1,0	14123	0,0	3701	6,0	8190	5,4	931	0,1	4539	7,1	7173	-0,3	7948	6,5
2006 ² Кв.1	54937	6,7	5185,5	2,4	11267,136	-0,8	2728,1	36,2	8053,5	23,9	832,33	6,3	4733,76	18,7	7346,5	4,8	8035,328	2,4
Кв.2	58581	3,4	5697,3	8,5	13302,47	0,7	4331,4	29,8	7276,7	-0,7	984,64	8,8	4712,16	8,5	7711	9,5	7935,842	1,3
Кв.3	60106	4,8	5699	6,7	13846	5,6	3990	8,3	7948	10,0	1136	7,6	4793	6,1	7848	11,2	8004	2,0
Кв.4	60195	1,1	5412	2,4	14617	3,5	3320	-10,3	8100	-1,1	998	7,2	4984	9,8	8041	12,1	8210	3,3
2007 ³ Кв.1	58288	6,1	5559	7,2	13070	16,0	2684	-1,6	7820	-2,9	866	4,1	5056	6,8	8008	9,0	8180	1,8
Кв.2	61393	4,8	5754	1,0	13821	3,9	4401	1,6	7881	8,3	1144	16,2	5084	7,9	8320	7,9	8150	2,7
Кв.3	63231	5,2	5408	-5,1	14719	6,3	4225	5,9	8528	7,3	1296	14,1	5094	6,3	8610	9,7	8212	2,6
Кв.4	64589	7,3	4936	-8,8	16006	9,5	3572	7,6	9120	12,6	1076	7,8	5597	12,3	8604	7,0	8416	2,5
2008 ⁴ Кв.1	61552	5,6	5792	4,2	14037	7,4	3082	14,8	8539	9,2	997	15,1	5233	3,5	8536	6,6	8425	3,0
Кв.2	65507	6,7	6169	7,2	15328	10,9	4955	12,6	8755	11,1	1188	3,8	5171	1,7	8744	5,1	8386	2,9
Кв.3	66899	5,8	5933	9,7	16308	10,8	4462	5,6	9210	8,0	1364	5,2	5100	0,1	8610	0,0	8516	3,7
Кв.4	65946	2,1	5276	6,9	14629	-8,6	4394	23,0	9604	5,3	1177	9,4	5379	-3,9	8569	-0,4	8752	4,0

¹ Национална класификација на дејности.

² Реалната вредност на БДП и додадената вредност по сектори од 2006 наваму е пресметана врз база на годишните стапки на раст.

³ Претходни податоци.

⁴ Проценети податоци.

Извор: Државен завод за статистика.

Табела 2

Цени

годишни стапки на раст (во %)

	Индекс на трошоци на живот (стапки на раст)															Индекс на цени на производителите на индустриски производи (стапки на раст)
	Вкупно	Стоки	Услуги	По категории												
				Исхрана	Тутун и пијалаци	Облека и обувки	Домување				Хигиена и здравје	Култура и разонода	Сообраќајни средства и услуги	Ресторани и хотели ^{1/}	Останати услуги ^{1/}	
							Вкупно	Стан (станарина, вода, услуги)	Огрев и осветление	Покуќнина						
1997	2,6	2,2	3,8	4,2	-3,9	-1,6	1,7	0,3	3,8	1,6	-0,5	-8,6	19,4	-	-	4,2
1998	-0,1	0,0	-0,4	-0,2	3,6	2,4	0,4	0,0	0,4	2,0	0,1	-10,3	2,4	-	-	4,0
1999	-0,7	-1,1	0,5	-1,6	0,2	1,2	0,3	0,1	1,1	-1,9	-1,4	-2,2	-0,8	-	-	-0,1
2000	5,8	5,2	8,9	-0,4	13,9	-2,3	19,3	8,8	27,4	1,7	-1,7	-1,6	22,4	-	-	8,9
2001	5,5	4,5	10,9	6,9	2,3	1,3	5,5	11,3	3,9	0,1	-0,7	1,9	9,5	-	-	2,0
2002	1,8	1,2	5,0	1,8	1,0	6,8	1,7	4,1	1,0	-0,6	-3,8	3,6	2,1	-	-	-0,9
2003	1,2	0,3	5,9	-1,4	3,4	2,2	3,9	3,9	4,4	1,1	3,9	2,2	4,2	-	-	-0,3
2004	-0,4	-1,1	3,3	-3,1	1,1	0,9	2,2	-0,3	3,0	4,2	0,4	1,3	4,0	-	-	0,9
2005	0,5	0,3	1,3	-1,2	5,5	2,2	0,4	0,3	1,0	-1,2	-3,5	0,9	3,7	-	-	3,2
2006	3,2	3,7	1,3	2,2	17,8	0,2	2,0	-0,7	3,7	-0,8	2,0	6,4	1,8	-	-	7,3
2007	2,3	3,0	-0,3	3,9	1,8	1,8	4,7	6,3	5,8	-0,7	0,3	2,4	-3,1	4,7	8,6	2,6
2008	8,3	9,2	5,1	15,3	4,0	1,8	6,0	6,1	7,3	1,4	1,5	0,2	3,2	11,4	2,2	10,3
2006 Кв.1 ^{2/}	2,7	3,2	0,9	1,6	17,7	-0,5	0,9	-0,2	1,6	-0,5	0,3	6,0	2,6	-	-	7,7
Кв.2	3,4	3,8	2,0	2,3	17,5	0,3	1,1	0,2	1,9	-0,5	1,9	6,8	3,8	-	-	9,1
Кв.3	3,6	4,0	1,9	2,9	17,9	0,5	1,7	-0,6	3,2	-0,9	2,7	6,9	2,3	-	-	7,6
Кв.4	3,1	3,7	0,4	2,1	17,9	0,6	4,2	-2,2	7,9	-1,1	2,9	5,7	-1,5	-	-	4,9
2007 Кв.1	0,7	1,3	-1,1	0,7	0,1	1,8	5,1	1,6	8,8	-1,8	0,0	3,5	-5,0	3,0	-2,8	1,1
Кв.2	1,1	1,6	-0,5	0,7	2,2	1,0	5,9	6,6	7,8	-0,9	0,5	3,1	-4,3	3,6	11,6	0,7
Кв.3	2,4	3,0	0,2	3,8	2,3	1,1	5,2	7,5	6,0	-0,1	0,9	3,6	-3,1	3,9	12,5	1,4
Кв.4	4,9	6,2	0,4	10,4	2,4	3,5	2,8	9,6	1,1	0,0	0,0	-0,5	-0,6	8,0	13,0	7,0
2008 Кв.1	9,5	11,0	3,9	19,0	4,2	1,6	3,6	8,5	2,7	0,4	1,5	-0,3	4,4	11,8	16,7	10,5
Кв.2	9,9	11,4	4,5	19,5	3,5	3,6	3,4	4,7	3,7	1,0	1,1	0,5	5,8	12,0	1,9	13,6
Кв.3	8,4	9,0	6,1	14,7	4,1	1,9	6,3	5,7	7,9	1,6	1,2	-0,2	5,1	13,1	-1,1	15,2
Кв.4	5,5	5,4	5,8	8,6	4,3	0,3	10,4	5,8	14,4	2,7	2,1	0,9	-2,4	8,9	-6,6	2,2
Јануари	8,7	10,3	2,6	17,8	2,5	2,2	3,0	9,5	1,4	0,3	1,9	-0,7	3,4	10,6	14,8	9,5
Февруари	9,6	11,0	4,4	18,7	4,7	1,2	4,5	11,7	2,9	0,6	1,8	-0,4	4,7	12,3	17,5	10,2
Март	10,2	11,7	4,7	20,6	5,3	1,4	3,3	4,4	3,7	0,3	0,9	0,3	5,2	12,6	17,7	11,7
Април	10,1	11,7	4,4	21,0	3,4	2,7	3,4	4,2	3,8	1,0	1,1	1,2	4,1	11,4	1,6	10,7
Мај	9,5	11,0	4,3	18,4	3,6	4,1	3,3	4,6	3,5	0,9	1,1	0,0	5,7	11,9	2,0	14,4
Јуни	10,1	11,6	4,8	19,2	3,6	3,9	3,6	5,3	3,7	1,0	1,0	0,3	7,5	12,8	2,0	15,7
Јули	9,5	10,7	5,0	17,7	3,8	2,3	3,9	5,7	3,9	1,3	1,3	-0,4	7,4	14,1	2,0	17,2
Август	8,6	8,9	7,4	14,7	4,3	2,2	7,3	5,7	9,6	1,5	0,9	-0,7	5,2	14,1	0,9	13,8
Септември	7,1	7,4	6,0	11,8	4,3	1,1	7,7	5,7	10,2	1,9	1,3	0,4	2,8	11,2	-6,1	14,5
Октомври	7,1	7,4	6,1	12,2	4,3	1,6	7,7	5,7	10,0	2,5	2,3	0,7	0,8	10,7	-6,9	9,2
Ноември	5,2	5,0	6,3	7,3	4,3	-0,1	12,2	5,6	17,6	2,7	2,4	1,1	-2,7	9,3	-6,9	-0,8
Декември	4,1	3,8	5,1	6,3	4,4	-0,5	11,2	6,0	15,7	3,0	1,7	0,8	-5,4	6,8	-6,0	-1,8
2009 Кв.1	1,0	0,9	1,2	1,2	4,5	1,6	7,4	3,8	9,9	3,8	2,1	-1,7	-9,2	5,1	-7,3	-6,2
Јануари	1,7	1,5	2,7	2,3	4,9	1,5	7,9	5,5	10,1	4,0	1,8	-0,6	-8,4	6,5	-6,4	-5,8
Февруари	0,7	0,6	0,9	0,4	4,5	1,9	7,1	3,2	9,7	3,6	2,4	-2,0	-8,9	4,6	-7,6	-5,1
Март	0,2	0,2	0,1	-0,1	4,1	1,3	7,2	2,7	10,0	3,8	2,1	-2,6	-10,1	4,2	-7,8	-7,6

^{1/} Почнувајќи од 2007 година, структурата на индексот на трошоците на животот (CPI) е проширена за категориите: ресторани и хотели и за категоријата останати услуги неспомнати на друго место.

^{2/} Кварталните пресметки се изработени во Дирекција за истражување на НБРМ.

Извор: Државен завод за статистика.

Табела 3

Индекс на индустриското производство и индекс на продуктивноста во индустријата
годишни стапки на раст (во %)

	Вкупно	По сектори			По група на производи				
		Вадење руди и камен	Преработувачка индустрија	Електрична енергија, гас и вода	Енергија	Интермедијарни производи, освен енергија	Капитални производи	Трајни производи за широка потрошувачка	Нетрајни производи за широка потрошувачка
2002	-5,3	-24,5	-4,7	-3,8	-16,8	-8,0	53,3	-22,6	-2,4
2003	4,7	-39,1	5,9	9,8	28,7	-12,1	-9,0	36,9	19,0
2004	-2,2	-5,0	-2,1	-2,6	-1,8	0,9	-20,1	9,1	-3,4
2005	7,0	40,4	7,3	2,5	4,6	14,2	-3,2	-14,9	3,8
2006	2,5	28,0	2,4	-0,6	1,5	7,3	8,2	-5,0	-2,2
2007	3,7	9,8	5,2	-9,5	-6,9	12,9	19,7	8,8	-2,0
2008	5,5	9,9	6,3	-3,1	-0,1	7,7	-1,3	64,2	4,0
2005 Кв.1 ^{1/}	5,2	-18,9	6,4	3,8	2,3	14,8	-0,9	-18,2	1,8
Кв.2	13,5	17,0	16,3	-0,5	6,5	24,6	-1,2	4,8	8,9
Кв.3	6,0	62,9	5,5	2,0	4,0	9,8	-2,5	-11,1	5,4
Кв.4	4,2	97,1	2,5	4,3	7,4	9,5	-5,3	-24,8	-0,1
2006 Кв.1	0,5	111,6	-0,9	-0,9	3,0	5,6	-2,5	10,5	-6,1
Кв.2	1,7	53,2	1,3	-2,0	-3,0	5,1	17,0	-6,5	-0,3
Кв.3	4,3	13,1	4,9	0,1	0,7	12,0	0,1	2,1	-0,7
Кв.4	3,5	4,8	4,0	1,9	5,7	6,3	26,3	-12,5	-1,1
2007 Кв.1	11,6	13,9	16,0	-9,1	-2,1	25,0	39,0	10,3	6,2
Кв.2	-2,8	16,2	-1,5	-20,8	-16,6	7,9	-4,4	25,3	-7,8
Кв.3	1,1	15,4	1,5	-8,7	-4,5	7,5	27,3	-3,0	-5,8
Кв.4	6,2	-3,3	7,8	-1,1	-6,2	15,3	24,7	6,5	1,8
Јануари	10,6	11,7	16,4	-9,8	-11,6	31,8	102,3	53,3	3,5
Февруари	14,9	29,9	17,8	-4,2	13,4	23,7	33,3	-8,8	7,6
Март	9,6	0,8	14,2	-12,7	-5,5	21,6	14,9	6,1	7,0
Април	5,3	10,1	6,8	-6,8	18,1	18,9	-11,9	39,5	-9,7
Мај	-5,8	25,0	-4,6	-25,6	-37,2	3,6	16,2	15,1	-5,5
Јуни	-7,1	14,6	-5,4	-32,1	-29,6	2,9	-13,0	23,1	-8,3
Јули	-2,2	56,1	-2,1	-18,9	-11,1	6,9	4,0	8,4	-7,0
Август	1,0	3,3	2,2	-11,6	-8,9	14,3	2,5	4,0	-7,8
Септември	4,5	0,6	4,3	9,5	9	1,9	77,6	-15,4	-2,4
Октомври	10,5	-4,0	14,6	-13,5	-8,3	22,5	70,0	10,7	0,0
Ноември	5,5	-11,3	7,3	-1,0	-8,2	21,1	9,1	17,4	-1,8
Декември	2,6	4,8	1,4	9,8	-2,8	1,3	3,6	-6,2	7,0
2008 Кв.1	5,8	11,9	6,6	-0,8	1,7	8,8	26,6	77,3	-1,3
Кв.2	12,0	13,6	12,8	1,9	15,8	13,1	28,0	77,0	3,9
Кв.3	13,0	3,4	14,6	1,9	3,4	28,0	-15,9	55,1	4,3
Кв.4	-7,7	11,2	-8,0	-12,2	-15,3	-18,7	-31,3	51,5	7,9
Јануари	13,6	15,3	16,1	1,6	9,6	21,4	19,7	84,3	4,3
Февруари	6,9	6,2	8,4	-1,6	-2,8	11,0	56,0	70,9	-1,6
Март	-1,4	15,3	-2,0	-2,8	-1,6	-2,0	5,4	77,4	-5,3
Април	6,2	9,0	7,5	-5,2	-7,1	9,4	15,6	73,6	4,2
Мај	17,6	8,8	19,5	3,4	40,4	16,8	33,4	80,1	7,2
Јуни	12,3	24,0	11,8	11,5	31,3	13,2	34,9	77,4	0,6
Јули	14,7	10,0	17,1	-6,5	-0,3	29,7	13,1	62,6	4,8
Август	8,6	-5,2	10,0	1,4	10,2	13,2	-1,6	48,8	2,5
Септември	15,7	5,5	16,6	11,3	0,7	41,3	-41,9	53,5	5,3
Октомври	-9,9	13,0	-11,8	-1,3	2,6	-24,0	-40,8	42,9	5,3
Ноември	-2,9	21,0	-3,0	-9,7	-13,3	-13,5	-30,4	43,4	15,6
Декември	-10,1	1,7	-8,8	-21,8	-30,9	-17,3	-18,7	68,8	3,4
Јануари '09	-16,7	-23,7	-18,7	-4,6	-1,6	-41,4	-20,8	-15,7	0,5
Февруари	-11,3	-21,9	-11,4	-6,5	-6,2	-26,0	-44,8	-16,7	9,6

^{1/} Кварталните пресметки се изработени во Дирекција за истражување на НБРМ.
Извор: Државен завод за статистика.

Табела 4

Вработеност и продуктивност во целата економија

	Вкупно работоспособно население	Активно население:			Број на вработени лица по економски дејности:			Продуктивност ¹
		Вкупно	Вработени	Невработени	Земјоделство	Индустрија	Услуги	
1996	1.436.602	789.081	537.591	251.489	100.067	193.975	243.548	-
1997	1.489.625	800.513	512.301	288.213	84.256	163.988	264.056	-
1998	1.503.365	823.826	539.762	284.064	107.249	190.674	241.839	-
1999	1.518.250	806.674	545.222	261.452	115.361	185.283	244.580	-
2000	1.534.256	811.557	549.846	261.711	119.971	187.066	242.809	-
2001	1.554.420	862.504	599.308	263.196	131.094	190.458	277.755	-
2002	1.566.953	824.824	561.341	263.483	134.293	186.917	238.868	-
2003	1.579.450	860.976	545.108	315.868	120.132	184.855	238.583	-
2004	1.594.557	832.281	522.995	309.286	88.050	171.390	261.810	-
2005	1.607.997	869.187	545.253	323.934	106.533	175.868	261.523	-0,2
2006	1.618.482	891.679	570.404	321.274	114.777	186.085	268.117	-0,7
2007	1.628.635	907.138	590.234	316.905	107.717	184.928	294.305	2,3
2005 Кв.1	1.603.675	827.428	507.397	320.030	76.546	181.450	251.307	5,4
Кв.2	1.606.833	883.522	552.797	330.724	126.194	174.588	251.112	2,9
Кв.3	1.609.071	889.725	564.880	324.845	135.712	170.157	257.804	-2,2
Кв.4	1.612.410	876.074	555.938	320.136	87.921	180.089	286.837	-6,2
2006 Кв.1	1.615.584	877.798	559.702	318.096	103.319	190.355	264.550	-3,4
Кв.2	1.617.423	885.609	566.293	319.316	128.519	189.630	246.842	0,9
Кв.3	1.619.447	899.732	576.813	322.919	125.322	187.760	262.480	2,3
Кв.4	1.621.475	903.576	578.810	324.766	101.948	176.592	298.599	-2,4
2007 Кв.1	1.624.611	902.588	579.301	323.287	95.384	186.975	293.629	2,3
Кв.2	1.627.216	906.199	589.254	316.944	112.982	184.622	288.104	0,7
Кв.3	1.630.010	909.466	598.327	311.139	117.531	181.993	294.863	1,2
Кв.4	1.632.702	910.301	594.054	316.247	104.975	186.122	300.622	4,9
2008 Кв.1	1.635.058	920.512	600.593	319.919	121.238	178.848	298.110	1,7
Кв.2	1.633.339	917.566	607.125	310.441	129.711	186.184	289.783	3,6
Кв.3	1.631.646	925.073	619.802	305.271	119.149	198.499	301.415	2,1
Кв.4	1.633.321	914.547	608.541	306.006	108.896	198.590	299.451	-0,1

¹ Годишни стапки на раст во (%). Пресметките се изработени во Дирекција за истражување на НБРМ.

Извор: Државен завод за статистика. Анкета за работна сила.

Табела 5
Плати
износ (во денари), промена (во %)

	Бруто плати:						Нето плати:					
	Просечна, вкупно	Номинална промена	Реална промена	По економски дејности:			Просечна, вкупно	Номинална промена	Реална промена	По економски дејности:		
				Земјоделство	Индустрија	Услуги				Земјоделство	Индустрија	Услуги
1999	16.941	3,6	-	12.944	16.306	19.684	10.029	2,9	3,6	8.667	8.380	10.720
2000	17.958	6,0	-	15.733	17.785	20.968	10.526	5,5	-0,3	9.294	8.883	11.354
2001	17.893	-0,4	-5,6	14.739	18.304	20.467	10.592	3,5	-1,9	8.754	10.348	11.852
2002	19.030	6,4	4,5	14.437	19.243	21.648	11.550	6,9	5,0	8.833	11.415	12.791
2003	19.957	4,9	3,7	14.100	19.854	22.955	11.955	4,8	3,6	8.522	11.782	13.549
2004	20.779	4,1	4,5	17.287	20.692	23.748	12.534	4,0	4,4	10.337	12.290	13.999
2005	21.335	2,7	2,2	19.128	21.450	24.737	13.125	2,5	2,0	11.419	12.738	14.548
2006	23.037	8,0	4,6	19.485	23.570	25.624	13.854	7,3	4,0	11.660	13.983	15.036
2007	24.139	4,8	2,4	17.755	23.965	26.520	14.586	7,9	5,5	10.766	14.585	16.080
2008	25.349	8,7	0,3	17.342	25.478	28.492	16.095	10,3	1,9	10.693	15.780	17.581
2006 Кв.1	22.559	7,6	4,9	19.179	22.969	25.184	13.207	6,9	3,7	11.466	13.606	14.757
Кв.2	22.923	8,5	5,1	19.600	23.340	25.444	13.428	7,7	4,2	11.681	13.820	14.910
Кв.3	23.214	8,7	5,1	19.719	23.967	25.835	13.584	7,7	3,9	11.779	14.184	15.125
Кв.4	23.451	7,1	4,0	19.440	24.003	26.035	13.854	7,2	4,0	11.712	14.321	15.351
2007 Кв.1	23.139	2,6	1,9	17.809	23.414	25.635	13.962	5,7	5,0	10.802	14.230	15.516
Кв.2	23.651	3,2	2,1	18.396	23.569	26.020	14.287	6,4	5,3	11.161	14.335	15.746
Кв.3	24.193	4,2	1,8	17.524	24.043	26.510	14.604	7,5	5,1	10.652	14.608	16.086
Кв.4	25.574	9,1	4,2	17.291	24.836	27.917	15.490	11,8	6,9	10.451	15.167	16.971
Јануари	23.003	1,1	0,3	18.113	23.811	25.604	13.884	4,2	3,4	10.980	14.475	15.509
Февруари	23.088	3,6	3,1	17.559	22.803	25.515	13.934	6,9	6,4	10.610	13.860	15.442
Март	23.327	3,0	2,2	17.755	23.628	25.786	14.067	6,1	5,3	10.816	14.356	15.595
Април	23.632	5,1	4,0	17.789	22.945	25.922	14.291	8,4	7,3	10.836	13.968	15.698
Мај	23.733	2,7	1,8	19.379	23.949	26.165	14.328	5,8	4,9	11.586	14.564	15.819
Јуни	23.589	1,9	0,5	18.019	23.813	25.972	14.242	5,1	3,8	11.063	14.473	15.722
Јули	23.701	3,2	1,9	16.284	24.053	26.219	14.300	6,5	5,1	9.963	14.600	15.900
Август	23.907	2,0	-0,2	19.480	24.486	26.227	14.447	5,3	3,0	11.760	14.885	15.906
Септември	24.971	7,4	3,7	16.807	23.589	27.086	15.066	10,8	6,9	10.233	14.340	16.453
Октомври	25.889	9,8	5,6	17.089	25.671	28.060	15.608	13,0	8,8	10.369	15.599	16.996
Ноември	25.397	7,1	2,4	18.319	24.622	27.658	15.320	10,3	5,4	11.037	14.983	16.748
Декември	25.435	10,3	4,0	16.465	24.200	28.034	15.543	12,2	5,7	9.947	14.920	17.170
2008 Кв.1	25.146	8,7	-0,8	16.983	24.571	27.429	15.430	10,5	0,9	10.315	15.220	16.934
Кв.2	25.566	8,1	-1,6	16.679	25.126	27.899	15.697	9,9	0,0	10.295	15.559	17.228
Кв.3	26.337	8,9	0,4	16.779	25.610	28.561	16.171	10,7	2,1	10.479	15.860	17.628
Кв.4	27.863	9,0	3,3	18.928	26.604	30.080	17.081	10,3	4,5	11.684	16.480	18.534
Јануари	25.349	10,2	1,4	17.355	25.456	27.398	15.555	12,0	3,1	10.453	15.757	16.918
Февруари	24.799	7,4	-2,0	16.599	24.265	27.165	15.207	9,1	-0,4	10.169	15.019	16.771
Март	25.289	8,4	-1,6	16.994	23.993	27.724	15.529	10,4	0,2	10.325	14.884	17.114
Април	25.412	7,5	-2,3	16.379	24.735	27.808	15.605	9,2	-0,8	10.042	15.315	17.176
Мај	25.612	7,9	-1,4	16.379	25.337	27.843	15.728	9,8	0,2	10.104	15.691	17.198
Јуни	25.673	8,8	-1,1	17.279	25.307	28.047	15.759	10,7	0,5	10.741	15.672	17.311
Јули	25.739	8,6	-0,8	16.653	24.907	28.100	15.808	10,5	1,0	10.493	15.415	17.355
Август	25.758	7,7	-0,8	16.811	25.413	28.078	15.820	9,5	0,8	10.438	15.739	17.333
Септември	27.513	10,2	2,9	16.873	26.510	29.505	16.884	12,1	4,6	10.505	16.425	18.196
Октомври	27.758	7,2	0,1	20.034	26.800	29.855	17.020	9,0	1,8	12.364	16.621	18.404
Ноември	27.507	8,3	3,0	17.223	25.889	27.976	16.859	10,0	4,6	10.687	16.029	18.238
Декември	28.323	11,4	7,0	19.527	27.125	29.527	17.363	11,7	7,3	12.001	16.791	18.960
Јануари '09	29.586	16,7	14,8	19.610	28.815	30.451	19.616	26,1	24,0	13.241	18.752	21.767

Извор: Државен завод за статистика.

Табела 7
Биланс на Народна банка
во милиони денари

	2006			2007				2008															
	XII.03	XII.04	XII.05	III	VI	IX	XII	III	VI	IX	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII ²⁾	IX	X	XI	XII
А. СРЕДСТВА	52418	51506	78785	84515	89684	94587	96376	96102	95116	101561	100505	100583	101332	99566	98487	99042	101307	102295	104387	110064	110130	105021	96573
1. Девизни средства	45854	44637	69504	75076	80181	84956	87761	87526	87849	94209	94343	94939	95448	93487	92136	92392	94449	95298	97874	103351	102792	97658	91877
1.1. Злато и девизи	2131	4101	5855	6487	6480	6428	6652	6826	6538	7053	7696	8441	8614	7986	7518	7627	7983	7877	7651	8391	8108	9155	8787
1.2. СПВ портфолио и резервна позиција кај ММФ	19	38	41	11	53	13	139	431	86	67	60	61	55	54	66	63	62	62	59	62	66	63	60
1.3. Депозити кај странски банки	39175	39157	61556	66548	68769	70685	71001	65245	60850	61554	55832	17439	17931	17084	16192	16534	18301	19326	20538	24679	22392	15343	14537
1.4. Хартии од вредност ¹⁾	4284	1116	1793	1777	4635	7588	9737	14794	20149	25319	30547	68791	68646	68363	68360	68168	68103	68033	69626	70219	72226	73097	68493
1.5. Останати девизни средства	245	225	259	253	244	242	232	230	226	216	208	207	202	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. Побарувања од државата	3878	3467	3911	3911	3604	3604	2854	2854	1626	1626	1591	1591	1591	1591	1591	1591	1591	1591	1591	1591	1591	1591	1601
2.1. Во денари	3878	3467	3911	3911	3604	3604	2854	2854	1626	1626	1591	1591	1591	1591	1591	1591	1591	1591	1591	1591	1591	1591	1601
2.2. Во странска валута	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3. Останати средства	2686	3402	5370	5528	5899	6027	5761	5722	5641	5726	4571	4053	4293	4488	4760	5059	5267	5406	4922	5122	5747	5772	3095
Б. ОБВРСКИ	52418	51506	78785	84515	89684	94587	96376	96102	95116	101561	100505	100583	101332	99566	98487	99042	101307	102295	104387	110064	110130	105021	96573
1. Примарни пари	21022	21111	25762	24697	26929	27364	31264	29355	31838	32533	37586	34997	35620	34223	35769	35504	38854	40115	38363	40311	42243	38016	42059
1.1. Готови пари во оптик	14177	14162	14439	13700	14580	14810	16206	15034	15844	16746	17936	16419	16237	15746	16347	16408	16180	16763	16376	16552	16608	15856	17629
1.2. Готовина во благајна	833	909	1374	980	1011	1058	1526	1468	1590	1768	1958	1914	1887	2046	2161	2013	2274	3129	2400	2342	2355	2323	3170
1.3. Сметка на банките кај НБРМ	6012	6040	9949	10017	11338	11496	13532	12853	14404	14019	17692	16664	17496	16431	17261	17083	20400	20223	18438	19950	21507	17818	19732
1.3.1. Издвоена задолжителна резерва во странска валута	2770	3366	5323	5505	5662	6006	6373	6595	6949	7229	7277	7421	8429	8560	8701	8816	9016	9142	9314	9759	9920	9772	9803
1.4. Задолжителен депозит во НБРМ																			1149	1467	1773	2019	1528
2. Продадени благајнички записи на аукција	4379	4552	8921	8903	6734	7422	9456	11303	15095	16339	20995	21581	22178	21686	20611	23193	21569	19931	20693	20016	18377	16819	17418
3. Депозити на Државата	10317	10956	22279	29052	33830	37137	32957	32236	27536	30968	19999	20892	19880	22489	20595	18727	18277	19104	21228	24997	23596	20936	13478
3.1. Во денари	2337	4696	6993	8807	14417	18728	15326	20106	21807	26128	14406	15351	14494	17333	15671	13997	13250	13869	16048	20225	19197	16625	10292
3.1.1. Државни хартии од вредност за монетарни цели				1377	2627	4656	4573	5537	8082	6312	4560	3036	1956	1776	1211	131	0	0	0	0	0	0	0
3.2. Во странска валута	7980	6260	15286	20245	19413	18409	17631	12130	5729	4840	5593	5541	5386	5156	4924	4730	5027	5235	5180	4772	4399	4311	3186
4. Депозити на останати финансиски институции	78	18	18	212	113	127	23	423	206	473	148	191	239	175	103	91	126	152	1494	73	99	67	54
5. Девизни обврски	3353	2862	3222	3169	2925	2892	2645	2460	59	0	0	0	0	0	0	0	0	382	382	382	384	384	384
6. Останати обврски	13269	12007	18583	18482	19153	19645	20031	20325	20382	21248	21777	22922	23415	20993	21409	21527	22481	22611	22227	24285	25431	28799	23180

1) Ревидирани податоци: Од Јануари 2008 година, во ставката девизни средства е вклучена пресметаната камата на странски хартии од вредност

2) Почнувајќи од Август 2008 година, депозитните банки и штедилниците издвојуваат задолжителен депозит кај НБРМ, согласно Одлуката за задолжителен депозит кај НБРМ, бр. 02-15/ВИ-1/2008 од 12.06.2008 година.

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 9
Биланс на штедилници
во милиони денари

	XII.05	2006				2007				2008											
		III	VI	IX	XII	III	VI	IX	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
A. СРЕДСТВА	2199	2231	2311	2389	2622	2810	2947	3040	3215	3263	3428	3407	3511	3615	3696	3753	3787	3863	3888	3920	3904
1. Ликвидни средства	15	16	22	18	19	23	25	28	28	34	29	28	30	28	29	26	26	27	26	32	28
1.1. Готовина во благајна	15	16	22	18	19	23	25	28	28	34	29	28	30	28	29	26	26	27	26	32	28
2. Депозити кај НБРМ	76	76	41	44	49	74	57	80	76	75	61	57	45	53	50	49	46	51	56	76	46
3. Побарувања од државата	62	57	63	72	155	64	71	42	37	38	38	38	38	37	41	46	46	44	44	41	40
3.1. Побарувања по кредити	62	57	63	72	155	64	71	42	37	38	38	38	38	37	41	46	46	44	44	41	40
3.2. Пласмани во хартии од вредност																					
4. Побарувања од недржавен сектор	1718	1747	1823	1886	2048	2254	2416	2487	2615	2677	2788	2878	2988	3078	3146	3196	3228	3286	3291	3301	3342
4.1. Побарувања по кредити	1716	1745	1820	1884	2046	2252	2415	2485	2615	2677	2788	2878	2988	3078	3146	3196	3228	3286	3291	3301	3342
4.2. Пласмани во хартии од вредност	2	2	3	2	2	2	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5. Останати средства	328	335	362	369	427	504	378	403	459	439	512	406	410	419	430	436	441	455	471	470	448
Б. ОБВРСКИ	2199	2231	2311	2389	2622	2810	2947	3040	3215	3263	3428	3407	3511	3615	3696	3753	3787	3863	3888	3920	3904
1. Депозити	455	479	525	558	588	638	660	686	686	697	702	683	689	704	712	710	718	724	711	706	691
1.1. Депозити по видување во денари	24	22	23	25	24	30	30	27	37	34	32	35	39	42	43	39	37	40	35	33	34
1.2. Орочени депозити до 1 година	289	313	346	373	401	443	457	482	505	519	527	525	525	532	535	536	543	545	538	536	519
1.3. Орочени депозити над 1 година	142	144	156	160	163	165	173	177	144	144	143	123	125	130	134	135	138	139	138	137	138
2. Хартии од вредност	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3. Позајмувања од НБРМ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4. Капитални сметки	1103	1112	1165	1162	1157	1203	1243	1257	1267	1290	1291	1292	1305	1314	1324	1337	1351	1359	1365	1375	1408
5. Останати обврски	641	640	621	669	877	969	1044	1097	1262	1276	1435	1432	1517	1597	1660	1706	1718	1780	1812	1839	1805

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 10
Монетарен преглед (без штедилници)
 во милиони денари

	XII.03	XII.04	XII.05	2006				2007				2008											
				III	VI	IX	XII	III	VI	IX	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
А. Нето девизна актива	65792	68865	89738	96611	100288	105619	108042	108475	107566	111578	109791	111208	110638	106037	105424	105780	105440	105565	109438	111925	105153	98313	91781
<i>Народна банка</i>	42501	41824	66282	71907	77256	82064	85116	85066	87790	94209	94343	94939	95448	93487	92136	92392	94449	94916	97492	102969	102408	97274	91493
Средства	45854	44686	69504	75076	80181	84956	87761	87526	87849	94209	94343	94939	95448	93487	92136	92392	94449	95298	97874	103351	102792	97658	91877
Обврски	3353	2862	3222	3169	2925	2892	2645	2460	59	0	0	0	0	0	0	0	382	382	382	384	384	384	384
<i>Дейозивни банки</i>	23291	27041	23456	24704	23032	23555	22926	23409	19776	17369	15448	16269	15190	12550	13288	13388	10991	10649	11946	8956	2745	1039	288
Средства	33081	37105	37786	36669	35526	36867	39707	39614	39000	38175	38412	36425	35590	33580	34775	33795	32400	32104	36204	32494	27492	26971	23882
Обврски	9790	10064	14330	11965	12494	13312	16781	16205	19224	20806	22964	20156	20400	21030	21487	20407	21409	21455	24258	23538	24747	25932	23594
Б. Нето домашна актива	16676	26206	19545	16577	18220	19219	28288	34538	48712	50327	66205	65576	68969	72830	77937	81546	84716	88260	87826	85540	89991	91740	104320
<i>1. Домашни кредити</i>	50616	61356	62382	62714	65763	65575	77176	85601	100434	104481	123140	124935	129178	130614	136495	140056	143892	147602	147868	148469	153410	159119	169688
од кои: побарувања од државата	288	-916	-11791	-15747	-19421	-21017	-17184	-15513	-9477	-15736	-5921	-7312	-7716	-10877	-9927	-9194	-9496	-10562	-12613	-16166	-14389	-11329	-2896
а) Депозитни банки	57666	69431	81371	88476	96610	99729	107866	115570	126931	134410	142100	144788	148019	152064	156051	157744	161130	165667	168057	172427	175967	179016	182127
-во денари	44528	52575	64186	69847	75954	77855	84368	90626	99837	105391	111467	113471	116249	120101	122849	124047	126554	129517	131117	134299	137581	140577	143748
Држава	1447	1650	7118	9930	11340	12998	13377	14337	16907	14020	12784	12310	10867	10315	9351	8223	7462	7224	7270	7484	7853	8255	9238
Кредити	1437	1648	7115	9927	11317	12974	13355	14314	16883	13999	12763	12289	10845	10294	9329	8201	7440	7202	7247	7461	7830	8231	9209
<i>а) Буџет и министерства</i>	687	1403	7033	9696	11015	12834	13095	14052	16777	13946	12724	12254	10813	10266	9304	8180	7422	7187	7232	7445	7811	8211	9187
<i>б) Фондови</i>	750	245	82	231	302	140	260	262	106	53	39	35	32	28	25	21	18	15	15	16	19	20	22
<i>в) Инстит. на централната државна власт: судови,</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Пресметана ненаплатена камата	10	2	3	3	23	24	22	23	24	21	21	21	22	21	22	22	22	22	23	23	23	24	29
Недржавен сектор	43081	50925	57068	59917	64614	64857	70991	76289	82930	91371	98683	101161	105382	109786	113498	115824	119092	122293	123847	126815	129728	132322	134510
Кредити	38430	45750	51672	54473	58993	60349	66410	71537	78031	86908	94484	96822	101008	105345	108946	111484	114910	118047	119487	122402	125236	127745	130062
од кои: Досйасани ненаплатени побарувања	9499	9160	9807	10146	10538	9682	9810	9560	10049	10125	8966	9379	9493	9744	9647	9905	10119	10272	10362	10639	10892	10961	11108
Пресметана ненаплатена камата	4651	5175	5396	5444	5621	4508	4581	4752	4899	4463	4199	4339	4374	4441	4552	4340	4182	4246	4360	4413	4492	4577	4448
-во странска валута	13138	16856	17185	18629	20656	21874	23498	24944	27094	29019	30633	31317	31770	31963	33202	33697	34576	36150	36940	38128	38386	38439	38379
Држава	5891	5509	80	85	86	139	129	119	113	173	255	231	258	258	278	271	280	279	306	308	315	313	305
од кои: Досйасани ненаплатени побарувања	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Недржавен сектор	7247	11347	17105	18544	20570	21735	23369	24825	26981	28846	30378	31086	31512	31705	32924	33426	34296	35871	36634	37820	38071	38126	38074
од кои: Досйасани ненаплатени побарувања	1502	1600	1748	1444	1693	1532	1650	1511	1611	1763	1516	1982	2112	1610	1535	1551	1743	1630	1620	1776	2194	2087	1989
б) Побарувања на Народна банка од државата	-7050	-8075	-18989	-25762	-30847	-34154	-30690	-29969	-26497	-29929	-18960	-19853	-18841	-21450	-19556	-17688	-17238	-18065	-20189	-23958	-22557	-19897	-12439
2. Осйанати сйавки, нето	-33940	-35150	-42837	-46137	-47543	-46356	-48888	-51063	-51722	-54154	-56935	-59359	-60209	-57784	-58558	-58510	-59176	-59342	-60042	-62929	-63419	-67379	-65368

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 11
Монетарен преглед (со штедилници)
 во милиони денари

	XII.05	2006				2007				2008											
		III	VI	IX	XII	III	VI	IX	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
А. Нето девизна актива	89738	96611	100288	105619	108042	108475	107566	111578	109791	111208	110638	106037	105424	105780	105440	105565	109438	111925	105153	98313	91781
Народна банка	66282	71907	77256	82064	85116	85066	87790	94209	94343	94939	95448	93487	92136	92392	94449	94916	97492	102969	102408	97274	91493
Актива	69504	75076	80181	84956	87761	87526	87849	94209	94343	94939	95448	93487	92136	92392	94449	95298	97874	103351	102792	97658	91877
Пасива	3222	3169	2925	2892	2645	2460	59	0	0	0	0	0	0	0	0	382	382	382	384	384	384
Действителни банки	23456	24704	23032	23555	22926	23409	19776	17369	15448	16269	15190	12550	13288	13388	10991	10649	11946	8956	2745	1039	288
Актива	37786	36669	35526	36867	39707	39614	39000	38175	38412	36425	35590	33580	34775	33795	32400	32104	36204	32494	27492	26971	23882
Пасива	14330	11965	12494	13312	16781	16205	19224	20806	22964	20156	20400	21030	21487	20407	21409	21455	24258	23538	24747	25932	23594
Б. Нето домашна актива	20000	17056	18745	19777	28877	35176	49372	51013	66891	66273	69671	73513	78626	82250	85428	88970	88544	86264	90702	92446	105011
1. Домашни кредити	64162	64518	67649	67533	79379	87919	102921	107010	125792	127650	132004	133530	139521	143171	147079	150844	151142	151799	156745	162461	173070
од кои: побарувања од државата	-11729	-15690	-19358	-20945	-17029	-15449	-9406	-15694	-5884	-7274	-7678	-10839	-9889	-9157	-9455	-10516	-12567	-16122	-14345	-11288	-2856
а) Депозитни банки	83151	90280	98496	101687	110069	117888	129418	136939	144752	147503	150845	154980	159077	160859	164317	168909	171331	175757	179302	182358	185509
-во денари	65966	71651	77840	79813	86571	92944	102324	107920	114119	116186	119075	123017	125875	127162	129741	132759	134391	137629	140916	143919	147130
Држава	7180	9987	11403	13070	13532	14401	16978	14062	12821	12348	10905	10353	9389	8260	7503	7270	7316	7528	7897	8296	9278
Кредити	7177	9984	11380	13046	13510	14378	16954	14041	12800	12327	10883	10332	9367	8238	7481	7248	7293	7505	7874	8272	9249
а) Буџет и министерства	7095	9753	11078	12906	13250	14116	16848	13988	12761	12292	10851	10304	9342	8217	7463	7233	7278	7489	7855	8252	9227
б) Фондови	82	231	302	140	260	262	106	53	39	35	32	28	25	21	18	15	15	16	19	20	22
в) Инстит. на централната државна власт: судови, итн.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Пресметана ненаплатена камата	3	3	23	24	22	23	24	21	21	22	21	22	22	22	22	22	23	23	23	24	29
Недржавен сектор	58786	61664	66437	66743	73039	78543	85346	93858	101298	103838	108170	112664	116486	118902	122238	125489	127075	130101	133019	135623	137852
Кредити	53371	56199	60793	62212	68435	73765	80418	89365	97070	99468	103764	108191	111900	114527	118019	121205	122675	125647	128485	131004	133364
од кои: Досјасани ненаплатени побарувања	9915	10267	10666	9813	9939	9701	10208	10291	9135	9555	9664	9913	9816	10084	10315	10469	10572	10864	11121	11196	11340
Пресметана ненаплатена камата	5415	5465	5644	4531	4604	4778	4928	4493	4228	4370	4406	4473	4586	4375	4219	4284	4400	4454	4534	4619	4488
-во странска валута	17185	18629	20656	21874	23498	24944	27094	29019	30633	31317	31770	31963	33202	33697	34576	36150	36940	38128	38386	38439	38379
Држава	80	85	86	139	129	119	113	173	255	231	258	258	278	271	280	279	306	308	315	313	305
од кои: Досјасани ненаплатени побарувања	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Недржавен сектор	17105	18544	20570	21735	23369	24825	26981	28846	30378	31086	31512	31705	32924	33426	34296	35871	36634	37820	38071	38126	38074
од кои: Досјасани ненаплатени побарувања	1748	1444	1693	1532	1650	1511	1611	1763	1516	1982	2112	1610	1535	1551	1743	1630	1620	1776	2194	2087	1989
б) Побарувања на Народна банка од државата	-18989	-25762	-30847	-34154	-30690	-29969	-26497	-29929	-18960	-19853	-18841	-21450	-19556	-17688	-17238	-18065	-20189	-23958	-22557	-19897	-12439
2. Осјанати сџавки, нејто	-44162	-47462	-48904	-47756	-50502	-52743	-53549	-55997	-58901	-61377	-62333	-60017	-60895	-60921	-61651	-61874	-62598	-65535	-66043	-70015	-68059

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 12

Кредити на недржавен сектор
во милиони денари

	2006				2007				2008														
	ХП.03	ХП.04	ХП.05	III	VI	IX	XII	III	VI	IX	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Кредити на недржавен сектор	45677	57094	68777	73017	79565	82083	89774	96362	105019	115751	124858	127907	132518	137039	141873	144911	149196	153916	156119	160220	163301	165867	168132
1. Според валута																							
1.1. во денари	38430	45747	51672	54473	58994	60350	66408	71539	78035	86908	94479	96819	101014	105337	108950	111485	114903	118046	119492	122404	125231	127742	130060
1.2. во странска валута	7247	11347	17105	18544	20571	21733	23366	24823	26984	28843	30379	31088	31504	31702	32923	33426	34293	35870	36627	37816	38070	38125	38072
2. Според рочност																							
2.1. краткорочни	27448	29764	30915	32942	35376	34554	36460	38554	41335	46159	47798	49748	52138	53610	55411	56392	58124	59720	60512	62860	63419	65171	65608
2.2. долгорочни	18229	27330	37862	40075	44189	47529	53314	57808	63684	69592	77060	78159	80380	83429	86462	88519	91072	94196	95607	97360	99882	100696	102524
3. Според сектор																							
3.1. население	9405	15276	21625	23079	25602	27625	30864	33607	38199	43251	48263	49651	51481	53390	55259	57141	59020	61045	62467	63833	65276	65983	66342
3.2. претпријатија	36058	41681	46987	49842	53874	54377	58805	62647	66704	72226	76281	77903	80725	83337	86300	87454	89860	92522	93293	96032	97668	99474	101388
3.3. останато	214	137	165	96	89	81	105	108	116	274	314	353	312	312	314	316	316	349	359	355	357	410	402
Годишни стапки на пораст																							
Кредити на недржавен сектор		25,00	20,46	21,05	26,28	24,70	30,53	31,97	31,99	41,02	39,08	39,92	41,36	42,21	44,11	43,40	42,07	41,92	39,95	38,42	39,57	37,80	34,66
1. Според валута																							
1.1. во денари		19,04	12,95	14,90	21,47	21,26	28,52	31,33	32,28	44,01	42,27	42,27	45,20	47,24	48,47	48,07	47,25	45,50	42,79	40,84	41,47	40,34	37,66
1.2. во странска валута		56,58	50,74	43,64	42,46	35,39	36,60	33,86	31,17	32,72	30,01	33,07	30,31	27,71	31,34	29,72	27,09	31,28	31,43	31,11	33,67	29,92	25,32
2. Според рочност																							
2.1. краткорочни		8,44	3,87	6,26	17,59	15,38	17,94	17,04	16,84	33,59	31,10	32,88	37,10	39,05	41,59	40,26	40,62	41,19	38,80	36,18	38,35	39,93	37,26
2.2. долгорочни		49,93	38,54	36,68	34,22	32,49	40,81	44,25	44,12	46,42	44,54	44,80	44,27	44,32	45,77	45,47	43,01	42,39	40,69	39,90	40,36	36,46	33,04
3. Според сектор																							
3.1. население		62,42	41,56	39,31	37,04	36,24	42,72	45,62	49,20	56,56	56,37	56,05	58,95	58,87	57,70	56,00	54,51	51,74	49,50	47,59	46,29	42,40	37,46
3.2. претпријатија		15,59	12,73	14,30	21,86	19,91	25,15	25,69	23,81	32,82	29,72	30,93	31,82	33,03	36,34	35,99	34,71	36,16	34,25	32,96	35,51	34,95	32,91
3.3. останато		-35,98	20,44	-34,69	-23,93	-58,67	-36,36	12,50	30,34	238,27	199,05	246,08	171,30	188,89	188,07	159,02	172,41	28,31	31,50	29,56	16,29	28,53	28,03

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 13
Монетарни агрегати и нивните компоненти (недржавен сектор)
 во милиони денари

	2006			2007								2008												
	XII.03	XII.04	XII.05	III	VI	IX	XII	III	VI	IX	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1. Готови пари во оптек	14177	14162	14439	13700	14580	14810	16206	15034	15844	16746	16290	17936	16419	16237	15746	16347	16408	16180	16763	16376	16552	16608	15856	17629
2. Депозитни пари	13096	13433	15224	14262	16188	17280	18541	19220	20475	22602	23499	27822	26606	27658	26874	27962	29699	31189	29316	31248	31064	29990	30751	34254
3. (1+2) Парична маса M1	27273	27595	29663	27962	30768	32090	34747	34254	36319	39348	39789	45758	43025	43895	42620	44309	46107	47369	46079	47624	47616	46598	46607	51883
4. Краткорочни депозити	48755	61291	73471	78645	80877	85862	93747	100496	110390	112102	116721	119099	122090	123231	123262	125396	126731	127978	131398	133488	133213	130250	124089	124004
4.1. во денари	15568	20483	24364	27889	28062	30638	36317	40511	48389	50045	54061	55057	56108	56458	55902	56577	56676	57007	58732	58566	57662	57329	50665	49031
4.2. во странска валута	33187	40808	49107	50756	52815	55224	57430	59985	62001	62057	62660	64042	65982	66773	67360	68819	70055	70971	72666	74922	75551	72921	73424	74973
5. (3+4.1.) Парична маса M2 - денарски	42841	48078	54027	55851	58830	62728	71064	74765	84708	89393	93850	100815	99133	100353	98522	100886	102783	104376	104811	106190	105278	103927	97272	100914
6. (5+4.2.) Парична маса M2 - вкупно	76028	88886	103134	106607	111645	117952	128494	134750	146709	151450	156510	164857	165115	167126	165882	169705	172838	175347	177477	181112	180829	176848	170696	175887
7. Долгорочни депозити	4785	5061	5040	5305	5688	5917	6637	6723	8443	9411	9644	10174	10173	10925	11447	12133	12966	13077	13595	14558	15220	16877	17870	18406
7.1. во денари	3497	3360	3057	3123	3255	3243	3629	3749	4888	5498	5186	5670	5785	5976	6378	6678	7122	7454	7794	7955	8307	9000	9472	9449
7.2. во странска валута	1288	1701	1983	2182	2433	2674	3008	2974	3555	3913	4458	4504	4388	4949	5069	5455	5844	5623	5801	6603	6913	7877	8398	8957
8. (6+7) Парична маса M4 - вкупно	80813	93947	108174	111912	117333	123869	135131	141473	155152	160861	166154	175031	175288	178051	177329	181838	185804	188424	191072	195670	196049	193725	188566	194293
годишни стапки на пораст																								
1. Готови пари во оптек		-0,11	1,96	3,73	8,89	9,79	12,24	9,74	8,67	13,07	13,91	10,68	13,02	8,35	4,74	5,25	6,83	2,12	0,54	-0,02	-1,16	0,20	-2,66	-1,71
2. Депозитни пари		2,57	13,33	3,79	17,71	19,87	21,79	34,76	26,48	30,80	32,67	50,06	47,35	49,93	39,82	38,58	44,20	52,33	38,00	37,83	37,44	36,37	30,86	23,12
3. Парична маса M1		1,18	7,49	3,76	13,36	14,99	17,14	22,50	18,04	22,62	24,29	31,69	32,05	31,29	24,42	24,09	28,24	30,42	21,53	21,95	21,01	20,83	17,14	13,39
4. Краткорочни депозити		25,71	19,87	19,46	12,65	24,67	27,60	27,78	36,49	30,56	27,91	27,04	26,94	24,42	22,65	20,32	18,52	15,93	17,08	19,19	18,83	13,92	6,31	4,12
4.1. во денари		31,57	18,95	19,51	6,56	47,78	49,06	45,26	72,44	63,34	57,47	51,60	50,44	43,68	37,99	29,94	24,16	17,81	19,00	20,92	15,22	8,60	-6,28	-10,95
4.2. во странска валута		22,96	20,34	19,44	16,17	14,71	16,95	18,18	17,39	12,37	10,08	11,51	12,05	11,75	12,29	13,42	14,31	14,47	15,57	17,87	21,74	18,48	17,18	17,07
5. Парична маса M2 - денарски		12,22	12,37	11,07	10,01	28,97	31,53	33,87	43,99	42,51	41,46	41,87	41,87	37,99	31,78	27,30	25,96	23,22	20,10	21,38	17,77	13,76	3,65	0,10
6. Парична маса M2 - вкупно		16,91	16,03	14,90	12,84	21,88	24,59	26,40	31,41	28,40	26,97	28,30	28,23	26,15	23,10	21,28	20,96	19,52	18,20	19,90	19,40	15,66	9,06	6,69
7. Долгорочни депозити		5,77	-0,41	14,23	16,03	21,47	31,69	26,73	48,44	59,05	45,92	53,29	56,53	62,19	70,27	60,83	55,15	54,89	50,02	60,81	61,73	78,88	85,30	80,91
7.1. во денари		-3,92	-9,02	0,39	5,24	3,61	18,71	20,04	50,17	69,53	43,14	56,24	61,05	62,00	70,13	48,86	52,05	52,50	50,84	48,50	51,09	75,64	82,65	66,65
7.2. во странска валута		32,07	16,58	42,34	34,49	53,59	51,69	36,30	46,12	46,34	49,30	49,73	50,95	62,42	70,44	78,38	59,11	58,17	48,93	78,65	76,67	82,72	88,38	98,87
8. Парична маса M4 - вкупно		16,25	15,14	14,87	12,99	21,86	24,92	26,41	32,23	29,86	27,93	29,53	29,59	27,90	25,34	23,31	22,85	21,44	20,01	22,22	21,87	19,34	13,49	11,00

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Вкупни побарувања на депозитните банки

во милиони денари

I. НЕДРЖАВЕН СЕКТОР											
- Останато											
Период	Кредити				Харти од вредност		Достасани неплатени и сомнителни и спорни побарувања		Останати пласмани		
	Според валута		Според рочност		Според рочност		Според валута		Според рочност		
	Во денари	Во странска валута	Краткорочни	Долгорочни	Краткорочни	Долгорочни	Во денари	Во странска валута	Краткорочни	Долгорочни	
ХП.03	23	156	83	96	0	0	5	30	0	0	
ХП.04	32	93	37	88	0	0	4	11	0	0	
ХП.05	60	8	53	15	0	0	95	2	0	0	
2006 III	51	5	44	12	0	0	37	3	0	0	
VI	26	2	19	9	0	0	59	1	0	0	
IX	20	1	14	7	0	0	59	1	0	0	
XII	49	0	43	6	0	0	54	2	0	0	
2007 I	47	0	42	5	0	0	54	1	0	0	
II	47	0	42	5	0	0	67	1	0	0	
III	48	4	6	46	0	0	54	2	0	0	
IV	48	4	9	43	0	0	54	3	0	0	
V	56	4	9	51	0	0	54	2	5	0	
VI	54	4	9	49	0	0	54	3	0	0	
VII	118	8	13	113	0	0	144	3	0	0	
VIII	115	8	13	110	0	0	147	3	0	0	
IX	114	8	13	109	0	0	150	2	0	0	
X	109	8	12	105	0	0	185	4	0	0	
XI	110	15	12	113	0	0	188	5	0	0	
XII	103	15	7	111	0	0	190	5	0	0	
2008 I	102	16	8	110	0	0	192	38	5	0	
II	100	15	8	107	0	0	195	2	0	0	
III	95	16	6	105	0	0	198	2	0	0	
IV	92	16	5	103	0	0	202	4	0	0	
V	91	16	8	99	0	0	205	3	0	0	
VI	90	16	9	97	0	0	206	4	0	0	
VII	120	15	21	114	0	0	210	3	0	0	
VIII	120	15	21	114	0	0	212	2	9	0	
IX	120	15	21	114	0	0	214	4	0	0	
X	118	15	19	114	0	0	219	5	0	0	
XI	174	14	76	112	0	0	219	3	0	0	
XII	162	14	64	112	0	0	223	3	0	0	
II. ДРЖАВА											
Период	Кредити				Харти од вредност		Достасани неплатени и сомнителни и спорни побарувања		Останати пласмани		
	Според валута		Според рочност		Според рочност						
	Во денари	Во странска валута	Краткорочни	Долгорочни	Краткорочни	Долгорочни					
ХП.03	0	2	0	2	0	6706	0	0			
ХП.04	151	7	151	7	539	6460	0	0			
ХП.05	3	80	11	72	790	6322	0	0			
2006 III	204	85	162	127	3393	6330	0	0			
VI	289	86	250	125	4821	6207	0	0			
IX	125	139	89	175	6703	6146	0	0			
XII	228	129	206	151	7103	6024	0	0			
2007 I	250	127	229	148	6828	5967	0	0			
II	265	123	243	145	7151	6123	0	0			
III	228	119	151	196	7990	6096	0	0			
IV	177	119	104	192	8963	6002	0	0			
V	153	114	83	184	9869	5996	0	0			
VI	134	113	67	180	10872	5877	0	0			
VII	112	150	51	211	10895	5739	0	0			
VIII	91	167	32	226	11741	5701	0	0			
IX	80	173	26	227	8138	5781	0	0			
X	71	210	20	261	6814	5899	0	0			
XI	67	232	14	285	6458	6305	0	0			
XII	63	255	12	306	6530	6170	0	0			
2008 I	59	231	15	275	6048	6182	0	0			
II	56	258	16	298	4624	6165	0	0			
III	51	258	21	288	4205	6038	0	0			
IV	48	278	22	304	3322	5959	0	0			
V	43	271	18	296	2136	6022	0	0			
VI	40	280	18	302	1642	5758	0	0			
VII	61	279	22	318	1405	5761	0	0			
VIII	61	306	25	342	1426	5785	0	0			
IX	62	308	35	335	1641	5783	0	0			
X	64	315	44	335	1746	6044	0	0			
XI	66	313	45	334	2282	5907	0	0			
XII	68	305	48	325	3362	5803	0	0			

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Вкупни обврски на депозитните банки
 во милиони денари

Период	Депозити										Харти од вредност		Останати денарски кредитни обврски	
	Во денари						Во странска валута							
	депозитни пари	депозити по вдување	орочени до 3 месеци	орочени над 3 месеци до 1 година	орочени над 1 година	ограничени депозити	депозити по вдување	орочени до 1 година	орочени над 1 година	ограничени депозити	краткорочни	долгорочни	до 1 година	над 1 година
- Останато														
XII.03	1799	0	202	171	111	78	141	0	10	0	0	0	0	905
XII.04	1672	0	172	167	31	134	281	0	3	0	0	0	4	921
XII.05	1891	0	446	192	26	136	261	0	0	0	0	0	0	807
2006	III	1750	0	345	206	24	137	197	0	0	0	0	0	762
	VI	2133	0	475	241	86	140	210	0	0	0	0	0	756
	IX	2285	0	263	256	125	142	328	0	0	0	0	0	737
	XII	1951	0	274	303	171	165	273	0	0	0	0	0	1072
2007	I	1831	0	271	321	175	165	275	0	0	0	0	0	1061
	II	1867	0	289	301	185	164	262	0	0	0	0	0	1065
	III	1903	0	249	329	214	166	219	0	0	0	0	0	1070
	IV	1985	0	238	341	223	166	228	0	0	0	0	0	1061
	V	1938	0	221	370	232	167	244	0	0	0	0	0	1066
	VI	2017	0	219	372	309	167	232	0	0	0	0	0	1078
	VII	2084	0	212	373	322	168	228	0	0	0	0	0	1064
	VIII	2279	0	218	362	341	168	214	0	0	0	0	0	1051
	IX	2373	0	209	398	357	170	193	0	0	0	0	0	1031
	X	2240	0	227	411	410	171	181	0	0	0	0	0	1337
	XI	2430	0	1354	412	499	171	215	0	0	0	0	0	1341
	XII	2115	0	957	419	629	177	225	0	0	0	0	0	1312
2008	I	2195	0	975	398	714	177	228	0	0	0	0	0	1286
	II	2110	0	962	428	786	178	203	0	0	0	0	0	1299
	III	2011	0	959	435	855	179	213	0	0	0	0	0	1172
	IV	2033	0	544	400	947	179	186	0	0	0	0	0	1222
	V	2005	0	519	385	1160	180	181	0	0	0	0	0	1304
	VI	2111	0	504	399	1213	187	177	0	0	0	0	0	1348
	VII	1906	0	279	445	1212	134	201	0	0	0	0	0	1397
	VIII	2091	0	287	443	1282	9	252	0	0	0	0	0	1468
	IX	2079	0	344	445	1376	9	323	0	0	0	0	0	1481
	X	1996	0	314	446	1522	9	296	0	307	0	0	0	1503
	XI	2026	0	326	449	1540	9	273	0	307	0	0	0	1555
	XII	2332	0	309	480	1639	9	362	0	307	0	0	0	1589
II. ДРЖАВА														
XII.03	936	0	372	166	156	0	25						0	0
XII.04	335	0	379	324	104	0	27						0	0
XII.05	371	0	539	150	48	0	1						0	0
2006	III	469	0	502	257	48	0	0					0	0
	VI	433	0	433	261	48	0	0					0	0
	IX	329	0	434	156	49	0	1					0	0
	XII	689	0	362	98	49	0	1					0	0
2007	I	519	0	353	95	49	0	1					0	0
	II	589	0	352	105	50	0	1					0	0
	III	1027	0	351	111	50	0	1					0	0
	IV	456	0	452	111	50	0	1					0	0
	V	530	0	415	81	50	0	0					0	0
	VI	545	0	444	87	50	0	0					0	0
	VII	532	0	370	84	50	0	0					0	0
	VIII	505	0	368	88	50	0	0					0	0
	IX	516	0	389	88	51	0	0					0	0
	X	612	0	353	90	51	0	0					0	0
	XI	501	0	317	91	51	0	1					0	0
	XII	443	0	323	85	113	0	1					0	0
2008	I	526	0	776	79	113	0	2					0	0
	II	589	0	771	79	113	0	2					2	0
	III	590	0	684	148	113	0	1					2	0
	IV	513	0	762	142	103	0	1					2	0
	V	537	0	737	142	104	0	0					2	0
	VI	493	0	1007	132	97	0	1					2	0
	VII	1709	0	793	132	97	0	1					21	0
	VIII	574	0	775	126	97	0	1					21	0
	IX	411	0	815	56	97	0	1					36	0
	X	509	0	735	49	89	0	1					36	0
	XI	459	0	843	58	89	0	2					36	0
	XII	804	0	818	58	90	0	2					36	0

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 16

Пондерирани каматни стапки на банките за примени депозити и дадени кредити
во % на годишно ниво

	2005	2006					2007					2008											
	XII	III	VI	IX	XII	III	VI	IX	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII		
A. ДЕНАРСКИ КАМАТНИ СТАПКИ																							
1. КАМАТНИ СТАПКИ НА ДЕНАРСКИ КРЕДИТИ	12,1	11,6	11,3	11,0	10,7	10,5	10,2	10,0	9,9	9,8	9,7	9,7	9,6	9,6	9,7	9,6	9,6	9,6	9,7	9,8	9,8		
1.1. Каматни стапки на кредити без валутна клаузула	12,6	11,9	11,6	11,2	10,9	10,8	10,5	10,2	10,2	10,2	10,1	10,1	10,1	10,0	10,2	10,3	10,3	10,4	10,5	10,5			
<i>Каматни стапки на краткорочни кредити без валутна клаузула</i>	11,4	10,6	10,3	9,9	9,9	9,9	9,4	9,1	8,9	8,8	8,8	8,7	8,6	8,7	8,9	9,0	8,9	9,1	9,2	9,2			
- на краткорочни кредити на претпријатија	10,7	10,0	9,8	9,4	9,5	9,5	9,1	8,8	8,6	8,5	8,5	8,5	8,5	8,5	8,7	8,7	8,8	8,7	8,8	9,0	9,0		
- на краткорочни кредити на население	19,4	18,4	17,7	17,2	16,9	17,1	16,3	14,9	13,4	13,2	13,1	12,3	12,2	12,3	12,2	12,3	12,5	12,6	13,4	13,3	13,5		
<i>Каматни стапки на долгорочни кредити без валутна клаузула</i>	13,5	13,0	12,8	12,3	11,7	11,4	11,3	11,1	11,3	11,3	11,2	11,2	11,3	11,2	11,3	11,4	11,4	11,5	11,7	11,7	11,6		
- на долгорочни кредити на претпријатија	10,0	9,2	9,2	8,6	8,4	8,5	8,2	8,1	8,4	8,4	8,4	8,4	8,4	8,4	8,6	8,6	8,6	8,6	8,7	8,8	8,8		
- на долгорочни кредити на население	15,3	15,0	15,0	14,8	14,3	13,9	13,7	13,4	13,3	13,2	13,1	13,0	13,1	12,9	12,9	13,0	13,0	13,1	13,3	13,4	13,4		
1.2. Каматни стапки на кредити со валутна клаузула	11,1	11,0	10,7	10,7	10,3	10,2	9,8	9,7	9,5	9,4	9,3	9,2	9,1	9,1	9,0	9,0	8,9	8,9	9,0	9,1	9,1		
<i>Каматни стапки на краткорочни кредити со валутна клаузула</i>	9,0	8,4	8,2	8,2	8,1	7,8	7,7	7,3	7,2	7,3	7,2	7,2	7,2	7,2	7,4	7,3	7,3	7,7	7,7	7,5	7,4		
- на краткорочни кредити на претпријатија	9,1	8,7	8,4	8,3	8,3	8,0	7,9	7,4	7,2	7,4	7,2	7,2	7,2	7,2	7,4	7,4	7,4	7,4	7,8	7,5	7,4		
- на краткорочни кредити на население	8,1	7,1	7,1	7,5	7,0	6,8	6,3	6,6	7,1	7,1	7,3	7,1	7,2	7,2	7,2	6,9	6,9	9,1	7,3	7,4	7,3		
<i>Каматни стапки на долгорочни кредити со валутна клаузула</i>	11,5	11,4	11,0	11,0	10,6	10,4	10,0	9,9	9,6	9,5	9,4	9,3	9,2	9,2	9,1	9,1	9,0	9,0	9,1	9,2	9,2		
- на долгорочни кредити на претпријатија	11,0	10,9	10,6	10,6	10,4	10,2	9,6	9,5	9,3	9,1	9,0	8,9	8,9	8,9	8,9	8,8	8,7	8,7	8,7	9,1	9,0		
- на долгорочни кредити на население	11,9	11,7	11,3	11,1	10,8	10,5	10,3	10,1	9,8	9,8	9,7	9,6	9,5	9,4	9,4	9,3	9,2	9,2	9,4	9,4	9,4		
2. КАМАТНИ СТАПКИ НА ДЕНАРСКИ ДЕПОЗИТИ	5,6	5,0	4,3	4,6	4,4	4,8	4,8	5,0	5,3	5,4	5,5	5,6	5,5	5,7	5,8	5,9	6,0	6,1	6,2	6,5	6,5		
2.1. Каматни стапки на денарски депозити без валутна клаузула	5,7	5,1	4,3	4,8	4,5	4,9	4,9	5,3	5,6	5,7	5,9	5,9	5,9	6,0	6,1	6,2	6,3	6,4	6,5	6,7	6,8		
<i>Каматни стапки на денарски депозити без валутна клаузула на претпријатија</i>	7,2	5,6	3,8	4,5	3,4	4,2	4,4	4,9	5,4	5,3	5,4	5,5	5,5	5,6	5,8	6,0	6,0	6,0	6,1	6,2	6,2		
- на депозити по видување	0,6	0,5	0,6	0,4	0,7	0,4	2,7	2,9	2,3	2,3	3,3	3,5	3,0	2,4	1,1	1,4	1,3	1,4	1,3	1,6	1,5		
- на краткорочно орочени депозити	7,3	5,6	3,7	4,5	3,4	4,3	4,5	5,1	5,4	5,3	5,3	5,4	5,4	5,5	5,8	5,9	5,9	5,9	6,0	6,0	6,0		
- на долгорочно орочени депозити	7,3	7,0	6,8	6,5	6,7	6,4	2,9	3,6	7,5	7,4	7,5	7,6	7,5	7,6	8,4	8,5	8,6	8,6	8,6	8,6	8,6		
<i>Каматни стапки на денарски депозити без валутна клаузула на население</i>	4,8	4,7	4,6	4,9	5,0	5,2	5,2	5,4	5,7	5,9	6,0	6,1	6,0	6,1	6,2	6,2	6,4	6,5	6,6	6,9	7,0		
- на депозити по видување	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,1	1,0	1,0		
- на краткорочно орочени депозити	7,0	6,7	6,6	6,6	6,7	6,8	6,8	6,9	6,9	7,1	7,1	7,2	7,1	7,1	7,2	7,2	7,3	7,4	7,4	7,8	7,9		
- на долгорочно орочени депозити	8,0	8,0	8,0	8,1	8,0	7,9	8,2	8,1	8,3	8,2	8,2	8,2	8,1	8,3	8,4	8,4	8,5	8,6	8,9	9,0	9,1		
2.2. Каматни стапки на денарски депозити со валутна клаузула	4,4	4,4	4,9	3,5	3,4	3,6	3,7	3,4	3,9	3,8	3,8	3,9	4,1	4,2	4,5	4,5	4,4	5,1	5,1	5,1	5,0		
<i>Каматни стапки на денарски депозити со валутна клаузула на претпријатија</i>	4,4	4,4	4,9	3,5	3,3	3,5	3,6	3,3	3,9	3,7	3,8	3,9	4,0	4,2	4,5	4,4	4,4	5,1	5,1	5,1	5,0		
- на краткорочно орочени депозити	4,5	4,4	4,9	3,4	3,2	3,5	3,6	3,3	3,9	3,7	3,8	3,9	4,0	4,2	4,5	4,5	4,4	5,1	5,1	5,1	5,0		
- на долгорочно орочени депозити	3,7	4,9	4,9	5,8	5,8	3,4	3,9	4,0	4,0	4,0	4,0	3,9	3,9	3,9	3,9	3,9	3,9	3,9	4,0	4,4	4,3		
<i>Каматни стапки на денарски депозити со валутна клаузула на население</i>					8,8	8,9	8,9	8,4	8,3	8,3	8,2	8,2	8,2	8,2	8,5	8,5	9,2	9,2	9,2	8,8	9,2		
- на краткорочно орочени депозити					8,8	8,9	8,9	8,4	8,3	8,3	8,1	8,1	8,1	8,1	8,2	8,2	8,9	8,9	8,9	8,9	8,2	8,9	
- на долгорочно орочени депозити								8,0	8,0	9,0	9,0	9,9	9,9	9,9	9,9	9,9	9,9	9,9	9,9	9,9	9,9		

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Пондерирани каматни стапки на банките за примени депозити и дадени кредити
во % на ГОДИШНО НИВО

	2005	2006					2007					2008											
	XII	III	VI	IX	XII	III	VI	IX	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII		
Б. ДЕВИЗНИ КАМАТНИ СТАПКИ																							
1. КАМАТНИ СТАПКИ НА ДЕВИЗНИ КРЕДИТИ	7,8	7,9	8,0	8,2	8,5	8,4	8,4	8,6	8,5	8,2	8,1	8,1	8,0	8,1	8,1	8,0	8,1	8,0	8,1	8,3	7,8	7,2	
1.1. Каматни стапки на краткорочни девизни кредити	8,1	7,8	7,8	8,1	8,4	8,1	8,1	8,2	8,1	7,6	7,4	7,4	7,4	7,5	7,5	7,4	7,3	7,4	7,8	7,0	6,2		
<i>Каматни стапки на краткорочни девизни кредити на иреширијатија</i>	8,0	7,7	7,7	8,1	8,4	8,1	8,1	8,2	8,0	7,6	7,4	7,4	7,4	7,5	7,5	7,4	7,3	7,4	7,8	7,0	6,2		
- одобрени во ЕВРА	8,1	7,8	7,7	8,0	8,4	8,1	8,1	8,2	8,1	7,7	7,6	7,7	7,7	7,7	7,7	7,6	7,7	7,8	8,3	7,5	6,8		
- одобрени во САД долари	7,4	7,7	9,4	9,3	8,0	7,2	7,1	7,5	6,8	5,7	4,9	4,5	4,8	4,7	4,7	4,7	4,6	4,9	5,8	4,5	3,1		
<i>Каматни стапки на краткорочни девизни кредити на население</i>	16,2	15,2	14,7	13,8	13,3	11,6	13,5	13,7	12,4	12,1	12,0	12,0	12,1	11,8	11,7	11,5	11,5	11,9	11,9	11,8	12,8		
- одобрени во ЕВРА	16,2	15,2	14,7	13,8	13,3	13,1	13,5	13,7	12,4	12,1	12,0	12,0	12,1	11,8	11,7	11,5	11,6	11,9	12,0	11,8	12,8		
- одобрени во САД долари						3,8								3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0		
1.2. Каматни стапки на долгорочни девизни кредити	7,8	8,0	8,1	8,2	8,5	8,5	8,7	8,7	8,4	8,3	8,4	8,2	8,3	8,4	8,3	8,3	8,4	8,5	8,0	7,5			
<i>Каматни стапки на долгорочни девизни кредити на иреширијатија</i>	7,6	7,8	7,9	8,1	8,4	8,4	8,5	8,7	8,7	8,4	8,3	8,3	8,3	8,3	8,3	8,3	8,3	8,3	8,5	8,0	7,3		
- одобрени во ЕВРА	7,6	7,8	7,9	8,1	8,5	8,4	8,5	8,7	8,7	8,5	8,4	8,4	8,4	8,4	8,4	8,3	8,3	8,4	8,5	8,1	7,4		
- одобрени во САД долари	6,9	7,5	7,4	7,3	7,6	7,5	7,5	7,9	7,1	6,6	5,6	5,3	5,3	5,1	5,0	4,9	5,2	5,3	6,4	4,2	3,7		
<i>Каматни стапки на долгорочни девизни кредити на население</i>	10,4	10,0	9,6	9,4	9,2	9,0	8,9	8,7	8,6	8,5	8,4	8,5	7,7	8,3	8,4	8,4	8,4	8,5	8,5	8,0	8,5		
- одобрени во ЕВРА	10,4	10,0	9,6	9,4	9,2	9,0	8,9	8,7	8,6	8,5	8,4	8,5	7,7	8,3	8,4	8,4	8,4	8,5	8,5	8,0	8,5		
- одобрени во САД долари	4,2	4,6	4,4	4,1	4,1	4,1	4,1	9,1	4,7	4,5	4,5	4,4	4,4	3,2	3,1	3,1	3,0	3,1	3,0	3,0	3,0		
2. КАМАТНИ СТАПКИ НА ДЕВИЗНИ ДЕПОЗИТИ	1,4	1,4	1,5	1,6	1,8	1,7	1,9	1,9	2,0	2,1	2,2	2,2	2,2	2,3	2,3	2,3	2,4	2,5	2,7	2,9	3,0		
2.1. Каматни стапки на девизни депозити на претпријатија	1,7	1,6	1,8	2,0	2,1	1,7	2,2	2,2	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,5	2,4	2,5	2,5	2,6	2,8	2,7	2,7		
- на депозити по видување	0,5	0,4	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7	0,6	0,7		
- примени во ЕВРА	0,5	0,4	0,4	0,5	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7	0,6	0,7		
- примени во САД долари	0,5	0,4	0,6	0,5	0,6	0,6	0,7	0,7	0,6	0,6	0,5	0,4	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3		
- на краткорочно орочени депозити	2,5	2,5	2,7	3,0	3,2	3,2	3,4	3,6	3,6	3,6	3,6	3,4	3,4	3,7	3,8	3,6	3,7	4,3	4,4	4,4	4,2		
- примени во ЕВРА	2,1	2,1	2,3	2,6	2,8	2,9	3,1	3,4	3,6	3,6	3,6	3,5	3,6	3,9	3,9	3,9	3,9	4,4	4,5	4,4	4,3		
- примени во САД долари	3,3	3,4	3,8	4,2	4,3	4,3	4,1	4,5	3,8	3,6	3,6	2,6	2,4	2,1	2,2	2,3	2,3	2,4	3,2	3,1	3,1		
- на долгорочно орочени депозити		3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,1	3,1	2,7	2,9	2,9	3,0	2,8	2,5	2,6	3,9	3,8	4,0	3,8	3,1	2,5		
- примени во ЕВРА		3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,1	3,1	2,7	2,9	2,9	3,0	2,8	2,5	2,6	3,9	3,8	4,0	3,8	3,1	2,5		
- примени во САД долари																		2,5	2,5	2,5	2,5		
2.2. Каматни стапки на девизни депозити на население	1,3	1,3	1,4	1,5	1,7	1,7	1,8	1,8	1,9	2,0	2,1	2,2	2,2	2,2	2,2	2,3	2,4	2,5	2,7	3,0	3,1		
- на депозити по видување	0,6	0,7	0,7	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8		
- примени во ЕВРА	0,7	0,7	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8		
- примени во САД долари	0,5	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6	0,5	0,6	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5		
- на краткорочно орочени депозити	1,8	1,8	1,8	2,0	2,3	2,3	2,5	2,5	2,6	2,8	2,9	2,9	2,9	2,9	2,9	3,0	3,1	3,2	3,4	3,8	3,9		
- примени во ЕВРА	1,8	1,8	1,9	2,0	2,3	2,3	2,5	2,5	2,6	2,9	3,0	3,0	2,9	3,0	3,0	3,1	3,2	3,3	3,6	4,0	4,1		
- примени во САД долари	1,7	1,6	1,7	2,0	2,3	2,3	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2	2,3	2,3	2,3		
- на долгорочно орочени депозити	2,9	3,0	3,1	3,4	3,7	3,6	3,7	3,7	3,7	3,8	3,9	4,0	4,0	4,0	4,0	4,1	4,0	4,2	4,5	4,6	4,8		
- примени во ЕВРА	2,9	3,1	3,2	3,5	3,8	3,7	3,8	3,7	3,9	3,9	4,1	4,1	4,1	4,2	4,2	4,2	4,2	4,4	4,7	4,8	4,9		
- примени во САД долари	2,5	2,5	2,5	2,8	3,1	3,1	3,0	3,3	3,0	2,9	2,8	2,8	2,8	2,8	2,8	2,8	2,8	2,8	2,8	2,8	2,8		

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 17

**Каматни стапки на Народна банка на Република Македонија
во %**

Период	Есконтна стапка	Активни каматни стапки - обезбедување на ликвидност		Пасивни каматни стапки - повлекување на ликвидност	
		Расположлив кредит преку нок-ломбарден кредит	Аукциски репо-трансакции*	Благајнички записи - основна рочност**	
				тендер со износи	тендер со каматни стапки
2003 XII	6,5	14,0			6,2
2004 I	6,5	14,0			6,8
II	6,5	14,0		7,5	
III	6,5	14,0		8,0	
IV	6,5	14,0		8,0	
V	6,5	14,0		8,0	
VI	6,5	14,0		8,0	
VII	6,5	11,0		8,0	
VIII	6,5	11,0		8,3	
IX	6,5	11,0		8,6	
X	6,5	11,0		9,0	
XI	6,5	11,0		9,7	
XII	6,5	13,0		10,0	
2005 I	6,5	13,0		10,0	
II	6,5	13,0		10,0	
III	6,5	13,0		10,0	
IV	6,5	13,0		10,0	
V	6,5	13,0		10,0	
VI	6,5	13,0		10,0	
VII	6,5	13,0		10,0	
VIII	6,5	13,0		10,0	
IX	6,5	13,0		10,0	
X	6,5	13,0			10,0
XI	6,5	13,0			9,1
XII	6,5	13,0			8,5
2006 I	6,5	13,0			7,3
II	6,5	11,0			7,1
III	6,5	11,0			6,8
IV	6,5	11,0			6,2
V	6,5	11,0			5,7
VI	6,5	9,5			5,8
VII	6,5	9,5			5,6
VIII	6,5	9,5			5,5
IX	6,5	9,5			5,4
X	6,5	9,5			5,5
XI	6,5	9,5			5,7
XII	6,5	9,5			5,7
2007 I	6,5	9,5			5,7
II	6,5	9,5			5,4
III	6,5	9,5			5,3
IV	6,5	9,5			5,1
V	6,5	9,5			5,0
VI	6,5	7,5			4,9
VII	6,5	7,5			5,1
VIII	6,5	7,5			5,1
IX	6,5	7,5			4,8
X	6,5	7,5			4,8
XI	6,5	7,5			4,7
XII	6,5	7,5			4,8
2008 I	6,5	7,5			4,9
II	6,5	7,5			5,2
III	6,5	7,5			5,9
IV	6,5	7,5			6,0
V	6,5	7,5			6,8
VI	6,5	8,5			7,0
VII	6,5	8,5			7,0
VIII	6,5	8,5			7,0
IX	6,5	8,5			7,0
X	6,5	8,5			7,0
XI	6,5	8,5			7,0
XII	6,5	8,5			7,0

* Аукциските репо-трансакции се воведени во декември 2006 година и претставуваат замена на аукциите на кредити, кои последен пат беа користени во 2000 година.

** 28 дена

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 18

Задолжителна резерва на банки и штедилници*

во милиони денари

Период	Задолжителна резерва на банки во денари						Задолжителна резерва на банки во девизи			Задолжителна резерва на штедилници во денари		
	Стапка на задолжителна резерва (%)	Обврска за задолжителна резерва	Просечно исполнување	Вишок/ Недостиг	Процент на исполнување (%)	Стапка на надомест (%)	Стапка на задолжителна резерва (%)	Обврска за задолжителна резерва	Стапка на надомест (%)	Стапка на задолжителна резерва (%)	Обврска за задолжителна резерва	Стапка на надомест (%)
2003 XII	7,5	2.488	3.467	980	139,4	4,0	7,5	2.763	1,0	2,5	7	4,0
2004 I	7,5	2.519	3.005	486	119,3	4,0	7,5	2.768	1,0	2,5	7	4,0
II	7,5	2.559	3.053	494	119,3	4,0	7,5	2.869	1,0	2,5	7	4,0
III	7,5	2.558	3.069	511	120,0	4,0	7,5	2.895	1,0	2,5	8	4,0
IV	7,5	2.574	2.961	387	115,1	4,0	7,5	2.934	1,0	2,5	8	4,0
V	7,5	2.610	3.150	540	120,7	4,0	7,5	2.970	1,0	2,5	8	4,0
VI	7,5	2.632	3.016	383	114,6	4,0	7,5	3.089	1,0	2,5	8	4,0
VII	7,5	2.729	3.102	373	113,7	4,0	7,5	3.137	1,0	2,5	8	4,0
VIII	7,5	2.741	3.052	312	111,4	2,0	7,5	3.149	1,0	2,5	8	2,0
IX	7,5	2.827	3.139	375	111,1	2,0	7,5	3.190	1,0	2,5	8	2,0
X	7,5	2.843	3.100	256	109,0	2,0	7,5	3.218	1,0	2,5	8	2,0
XI	7,5	2.854	3.126	265	109,5	2,0	7,5	3.279	1,0	2,5	8	2,0
XII	7,5	2.855	3.309	454	115,9	2,0	7,5	3.374	1,0	2,5	8	2,0
2005 I	10,0	3.844	4.214	370	109,6	2,0	10,0	4.492		2,5	9	2,0
II	10,0	3.837	4.212	375	109,8	2,0	10,0	4.670		2,5	9	2,0
III	10,0	3.926	4.288	362	109,2	2,0	10,0	4.721		2,5	9	2,0
IV	10,0	4.074	4.400	326	108,0	2,0	10,0	4.772		2,5	10	2,0
V	10,0	4.237	4.728	491	111,6	2,0	10,0	4.770		2,5	10	2,0
VI	10,0	4.311	4.574	263	106,1	2,0	10,0	4.845		2,5	10	2,0
VII	10,0	4.450	4.757	306	106,9	2,0	10,0	4.946		2,5	10	2,0
VIII	10,0	4.098	4.399	300	107,3	2,0	10,0	5.000		2,5	11	2,0
IX	10,0	3.877	4.184	307	107,9	2,0	10,0	5.214		2,5	11	2,0
X	10,0	3.931	4.335	404	110,3	2,0	10,0	5.294		2,5	10	2,0
XI	10,0	4.086	4.464	378	109,3	2,0	10,0	5.241		2,5	11	2,0
XII	10,0	4.242	5.267	1.025	124,2	2,0	10,0	5.325		2,5	11	2,0
2006 I	10,0	4.352	4.573	220	105,1	2,0	10,0	5.396		2,5	11	2,0
II	10,0	4.434	5.000	566	112,8	2,0	10,0	5.433		2,5	12	2,0
III	10,0	4.542	4.944	403	108,9	2,0	10,0	5.507		2,5	12	2,0
IV	10,0	4.674	5.162	488	110,4	2,0	10,0	5.572		2,5	12	2,0
V	10,0	4.934	5.550	616	112,5	2,0	10,0	5.655		2,5	13	2,0
VI	10,0	5.058	5.433	375	107,4	2,0	10,0	5.663		2,5	13	2,0
VII	10,0	4.931	5.263	332	106,7	2,0	10,0	5.768		2,5	13	2,0
VIII	10,0	5.030	5.435	405	108,1	2,0	10,0	5.874		2,5	14	2,0
IX	10,0	5.213	5.549	336	106,4	2,0	10,0	6.003		2,5	14	2,0
X	10,0	5.304	5.618	314	105,9	2,0	10,0	6.117		2,5	14	2,0
XI	10,0	5.460	6.674	1.214	122,2	2,0	10,0	6.243		2,5	14	2,0
XII	10,0	5.618	6.705	1.087	119,3	2,0	10,0	6.373		2,5	14	2,0
2007 I	10,0	5.883	6.219	336	105,7	2,0	10,0	6.458		2,5	15	2,0
II	10,0	6.057	6.479	422	107,0	2,0	10,0	6.513		2,5	15	2,0
III	10,0	6.194	6.688	494	108,0	2,0	10,0	6.596		2,5	16	2,0
IV	10,0	6.431	6.900	469	107,3	2,0	10,0	6.675		2,5	16	2,0
V	10,0	6.803	7.401	597	108,8	2,0	10,0	6.736		2,5	16	2,0
VI	10,0	7.082	7.343	261	103,7	2,0	10,0	6.952		2,5	16	2,0
VII	10,0	7.433	8.763	1.330	117,9	2,0	10,0	6.988		2,5	17	2,0
VIII	10,0	7.579	8.428	849	111,2	2,0	10,0	7.143		2,5	17	2,0
IX	10,0	7.553	7.933	380	105,0	2,0	10,0	7.225		2,5	17	2,0
X	10,0	7.722	8.425	703	109,1	2,0	10,0	7.303		2,5	17	2,0
XI	10,0	7.952	8.611	659	108,3	2,0	10,0	7.185		2,5	17	2,0
XII	10,0	8.436	9.125	689	108,2	2,0	10,0	7.288		2,5	17	2,0
2008 I	10,0	8.734	8.966	232	102,7	2,0	10,0	7.394		2,5	17	2,0
II	10,0	9.193	9.555	362	103,9	2,0	10,0	8.455		2,5	17	2,0
III	10,0	9.398	9.622	224	102,4	2,0	10,0	8.555		2,5	17	2,0
IV	10,0	9.468	9.714	246	102,6	2,0	10,0	8.684		2,5	17	2,0
V	10,0	9.600	9.800	200	102,1	2,0	10,0	8.847		2,5	17	2,0
VI	10,0	9.774	10.021	247	102,5	2,0	10,0	9.014		2,5	17	2,0
VII	10,0	10.003	10.369	366	103,7	2,0	10,0	9.139		2,5	18	2,0
VIII	10,0	9.998	10.644	646	106,5	2,0	10,0	9.317		2,5	18	2,0
IX	10,0	10.158	10.528	370	103,6	2,0	10,0	9.758		2,5	18	2,0
X	10,0	10.334	10.613	279	102,7	2,0	10,0	9.997		2,5	18	2,0
XI	10,0	10.234	10.646	412	104,0	2,0	10,0	9.773		2,5	18	2,0
XII	10,0	10.125	10.762	637	106,3	2,0	10,0	9.802		2,5	18	2,0

* Задолжителната резерва за банки во денари се одржува на просечно ниво, додека задолжителната резерва за Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 19

Каматни стапки на државни хартии од вредност

во %

Период	3 месеци	6 месеци	12 месеци	2 години	3 години
2004 I	7,5				
II	7,4				
III	8,8				
IV	8,9				
V	8,3				
VI	8,4				
VII	8,4				
VIII	8,4				
IX	8,5				
X	8,9				
XI	9,2	9,5			
XII	9,2	10,4			
2005 I	9,3	10,8			
II	10,0	10,8			
III	10,5	11,2			
IV	10,4	9,8			
V	10,8	10,5			
VI	10,4	10,5	11,1		
VII	10,4	10,6			
VIII	10,5	10,9			
IX	10,3	11,2			
X	9,8	10,1			
XI	8,9	9,9		10,0	
XII	8,0	8,8	9,6		
2006 I	7,2	7,6			
II	7,0	7,1			
III	6,8	7,3	8,6		
IV	6,4	6,8		9,4	
V	6,1	7,1			
VI	6,5	6,9	8,7		
VII	6,2	6,7			
VIII	6,0	6,6			
IX	6,0	7,0	8,7		
X	6,2	6,9		9,3	
XI	6,1	6,8			9,6
XII	6,3	7,0	8,9		
2007 I	6,5	6,8	8,8		
II	6,4	6,8		8,9	
III	6,4	7,0	8,4		8,0
IV	6,4	6,8			
V	6,2	6,6		5,7	
VI	5,4	5,5	5,8		
VII	5,4	5,6			
VIII	5,4	5,5			
IX	3,7		5,1		
X	5,1	5,4			
XI	5,2	5,4		6,5	
XII	4,8				
2008 I	5,1	5,4	5,7		
II	5,1	5,3		6,3	
III	5,8	5,6	6,5		6,8
IV	6,1	6,3		7,0	
V	6,7	6,3			
VI	7,1	7,2	7,3		8,0
VII	7,3	7,3	7,9		8,0
VIII	7,4	7,8		8,3	
IX	7,4	7,7	8,0		8,4
X	7,6	7,9		8,3	
XI	7,6	7,7			
XII	7,5	7,8	7,0		

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 20

Платен биланс на Република Македонија - Агрегатни податоци /1
во милиони САД-долари

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
I. Тековна сметка	-82,5	-262,9	-298,9	-339,8	-286,6	-278,8	-65,3	-97,6	-236,1	-377,6	-184,1	-452,8	-157,9	-56,4	-596,8	-1.209,5
СТОКИ, нето	42,8	-184,9	-222,8	-314,7	-386,3	-515,6	-495,9	-690,8	-526,7	-805,6	-851,0	-1.139,0	-1.063,0	-1.285,0	-1.629,7	-2.551,8
Извоз, ф.о.б	1.055,3	1.086,3	1.204,0	1.147,4	1.236,8	1.291,5	1.190,0	1.320,7	1.155,4	1.112,1	1.362,7	1.674,9	2.040,6	2.396,3	3.349,5	3.970,9
Увоз, ф.о.б /2	-1.012,5	-1.271,3	-1.426,8	-1.462,1	-1.623,1	-1.807,1	-1.685,9	-2.011,6	-1.682,2	-1.917,7	-2.213,7	-2.813,8	-3.103,6	-3.681,2	-4.979,2	-6.522,7
УСЛУГИ, нето	-154,5	-155,1	-200,5	-156,2	-137,8	-59,8	38,9	48,7	-19,2	-22,1	-6,6	-54,4	-33,6	28,3	35,0	2,2
Прилив	84,0	172,0	185,2	154,3	138,1	149,3	272,8	316,7	244,6	253,1	380,3	452,5	515,5	601,2	818,1	1.011,6
Одлив	238,5	327,1	385,7	310,4	275,8	209,1	234,0	268,0	263,8	275,3	386,9	506,9	549,1	573,0	783,1	1.009,4
ДОХОД, нето	-56,7	-46,6	-39,6	-51,3	-54,5	-52,3	-71,8	-64,5	-28,0	-44,3	-62,4	-39,2	-113,5	-36,6	-385,0	-108,2
Прилив	4,3	10,0	20,8	22,8	17,5	23,6	24,2	41,6	52,6	50,8	60,4	84,6	97,5	134,9	213,1	272,7
Одлив	61,0	56,6	60,4	74,2	72,0	75,8	96,1	106,2	80,5	95,2	122,8	123,8	211,0	171,6	598,1	380,9
ТЕКОВНИ ТРАНСФЕРИ, нето	85,8	123,7	163,9	182,3	292,0	348,9	463,6	609,0	337,8	494,4	735,9	779,7	1.052,2	1.237,0	1.383,0	1.448,3
Прилив	115,0	197,0	293,5	341,3	433,3	541,4	618,4	782,1	720,6	655,0	910,4	1.028,8	1.237,7	1.437,0	1.744,4	1.985,6
Одлив	29,2	73,3	129,5	158,9	141,3	192,5	154,8	173,1	382,8	160,6	174,5	249,1	185,5	200,0	361,4	537,4
II. Капитална и финансиска сметка	-12,9	162,3	280,6	318,2	349,6	296,3	-91,4	40,2	236,6	388,0	218,3	434,1	165,5	48,5	638,8	1.209,5
КАПИТАЛНА СМЕТКА, нето	0,0	30,0	1,7	0,0	0,0	-1,8	0,0	0,3	1,4	8,3	-6,7	-4,6	-2,0	-1,1	4,9	-18,4
ФИНАНСИСКА СМЕТКА, нето	-12,9	132,3	278,9	318,2	349,6	298,1	-91,4	39,9	235,2	379,7	225,0	438,7	167,5	49,7	633,9	1.227,9
Директни инвестиции, нето	0,0	24,0	9,5	11,2	58,0	150,5	88,1	215,7	446,3	105,5	117,5	321,9	94,2	424,0	700,2	612,0
Директни инвестиции во земјата	0,0	24,0	9,5	11,2	58,1	150,5	88,4	215,1	447,1	105,6	117,8	323,0	97,0	424,2	699,1	598,5
Директни инвестиции во странство	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,0	-0,3	0,6	-0,9	-0,1	-0,3	-1,2	-2,8	-0,2	1,1	13,6
Портфолио-инвестиции, нето	0,0	0,0	2,7	0,3	1,3	0,0	0,0	-0,1	0,4	0,3	5,5	12,5	237,9	92,9	155,6	-72,5
Средства	0,0	0,0	1,4	-0,5	1,7	0,3	0,0	0,0	0,0	0,3	0,1	0,2	0,1	0,1	-2,3	-1,1
Обврски	0,0	0,0	1,3	0,8	-0,4	-0,4	0,0	-0,1	0,4	0,1	5,3	12,4	237,8	92,8	157,9	-71,3
Останати инвестиции, нето	44,0	150,2	367,4	300,8	294,1	200,9	-36,2	88,8	-134,4	134,2	153,0	123,7	250,5	-91,4	-78,8	641,2
Средства	32,0	34,7	39,9	77,7	-66,1	-59,1	-184,0	-63,7	-109,0	227,7	58,3	82,3	-97,9	-234,8	-81,3	303,3
Обврски	12,0	115,5	327,5	223,1	360,3	260,0	147,8	152,6	-25,4	-93,4	134,7	116,3	296,8	58,6	2,5	337,9
Бруто официјални резерви, (- = зголемување) /3	-56,8	-41,9	-100,6	5,9	-3,8	-53,3	-143,3	-264,5	-77,0	139,7	-51,0	-19,5	-415,1	-375,8	-143,0	47,2
III. Грешки и пропусти	95,4	100,6	18,3	21,6	-63,1	-17,5	156,7	57,4	-0,5	-10,4	-34,2	18,8	-7,6	7,8	-42,0	0,0

Извор: Народна банка на Република Македонија.

1/ Претходни податоци.

2/ Увозот е прикажан на ф.о.б. паритет согласно V издание на прирачникот за платен биланс од ММФ. Пресметката на факторот ц.и.ф. - ф.о.б. како процент од увозот ц.и.ф. по години изнесува: 1993-20%, 1994-20%, 1995-20%, 1996-14%, 1997-10%, 1998-5,02%, 1999-4,86%, 2000-3,9%, 2001-4,2%, 2002-3,8%, 2003-4,06%, 2004, 2005, 2006 и 2007-4,14%.

За 2006 и 2007 година е направено и временско прилагодување за увозот на електрична енергија.

3/ Без монетарно злато и курсни разлики.

Табела 23

Платен биланс на Република Македонија - доход
во милиони евра

	ДОХОД													
	Доход, нето	1. Надомест за вработени			Доход од инвестиции, нето	2.1. Директни инвестиции			2. Доход од инвестиции			2.3. Останати инвестиции		
		Нето	Прилив	Одлив		Нето	Прилив	Одлив	2.2. Портфолио инвестиции			Нето	Наплатена камата	Платена камата
									Нето	Прилив	Одлив			
2003	-55,3	24,0	24,5	0,5	-79,3	-54,4	0,8	55,2	2,8	4,8	1,9	-27,7	23,2	50,9
2004	-33,2	40,6	41,7	1,1	-73,8	-56,3	0,3	56,7	3,4	2,2	-1,2	-20,8	23,6	44,5
2005	-91,5	44,9	46,3	1,4	-136,4	-113,1	0,5	113,5	-2,7	0,9	3,6	-20,7	31,3	52,0
2006	-28,4	53,1	54,9	1,8	-81,5	-48,2	0,4	48,7	-13,9	2,3	16,3	-19,4	49,6	69,0
2007	-277,7	75,1	77,0	1,8	-352,8	-337,7	1,8	339,5	2,9	9,4	6,6	-17,9	67,0	84,9
I	-10,3	5,3	5,5	0,2	-15,6	-15,7	0,0	15,7	0,3	0,3	0,0	-0,2	5,8	6,0
II	-11,9	4,9	5,0	0,1	-16,8	-15,4	0,0	15,4	0,3	0,3	0,0	-1,7	4,6	6,3
III	-9,5	5,8	6,0	0,1	-15,4	-16,1	0,0	16,1	0,8	0,9	0,0	-0,1	5,7	5,8
IV	-27,8	6,3	6,5	0,1	-34,1	-32,9	0,0	33,0	0,3	0,4	0,1	-1,5	5,6	7,1
V	-7,3	7,4	7,5	0,1	-14,7	-15,3	1,1	16,4	0,5	0,5	0,0	0,1	5,3	5,2
VI	-35,5	4,0	4,1	0,1	-39,4	-36,9	0,2	37,1	1,3	1,3	0,0	-3,8	6,1	9,9
VII	-41,5	7,5	7,6	0,1	-49,0	-49,9	0,2	50,0	0,9	1,0	0,0	0,0	5,3	5,3
VIII	-8,7	8,3	8,4	0,1	-17,0	-18,7	0,0	18,7	0,6	0,6	0,0	1,1	6,1	5,1
IX	-48,9	3,9	4,1	0,2	-52,8	-50,6	0,2	50,8	1,4	1,4	0,0	-3,6	6,6	10,1
X	-15,4	7,6	7,8	0,2	-23,0	-21,0	0,0	21,0	0,1	0,2	0,1	-2,2	4,9	7,0
XI	-37,4	9,1	9,3	0,2	-46,5	-46,8	0,1	46,9	0,5	0,5	0,0	-0,2	4,2	4,4
XII	-23,6	4,9	5,1	0,2	-28,6	-18,5	0,0	18,5	-4,1	2,0	6,1	-5,9	6,8	12,7
Кв.1	-31,7	16,1	16,5	0,4	-47,7	-47,2	0,1	47,2	1,5	1,5	0,1	-2,0	16,1	18,1
Кв.2	-70,5	17,7	18,1	0,4	-88,2	-85,2	1,3	86,4	2,1	2,2	0,2	-5,1	17,0	22,1
Кв.3	-99,1	19,7	20,2	0,5	-118,8	-119,1	0,4	119,5	2,9	3,0	0,1	-2,5	18,0	20,5
Кв.4	-76,4	21,7	22,2	0,5	-98,1	-86,3	0,1	86,4	-3,6	2,7	6,2	-8,3	15,9	24,1
2008	-93,4	92,6	95,9	3,3	-186,0	-184,5	2,3	186,8	44,7	52,1	7,4	-46,2	34,9	81,1
I	16,0	8,9	9,2	0,3	7,1	-3,4	0,0	3,4	9,7	9,7	0,0	0,7	6,9	6,2
II	6,8	8,3	8,5	0,2	-1,5	-2,2	0,0	2,2	2,6	2,6	0,0	-1,8	3,1	4,9
III	0,3	4,4	4,5	0,2	-4,0	-3,4	0,0	3,4	4,1	4,1	0,0	-4,7	2,6	7,4
IV	5,6	8,0	8,2	0,2	-2,4	-3,0	0,1	3,0	3,8	3,8	0,1	-3,2	2,4	5,5
V	3,8	6,7	7,0	0,2	-3,0	-4,2	0,3	4,5	3,0	3,1	0,0	-1,8	2,7	4,5
VI	-9,4	7,7	7,9	0,2	-17,1	-15,5	0,0	15,5	5,1	5,1	0,0	-6,8	2,7	9,5
VII	5,9	10,4	10,7	0,2	-4,6	-5,8	0,2	6,0	5,4	5,5	0,0	-4,3	2,5	6,8
VIII	2,9	3,4	3,7	0,4	-0,4	-1,5	1,1	2,6	3,3	3,3	0,0	-2,2	2,6	4,8
IX	-23,1	7,4	7,7	0,3	-30,5	-31,6	0,1	31,7	4,8	4,9	0,0	-3,7	3,5	7,2
X	-0,8	11,2	11,5	0,3	-12,0	-10,1	0,4	10,5	4,0	4,1	0,1	-5,8	2,5	8,2
XI	-98,6	3,3	3,7	0,3	-102,0	-101,4	0,0	101,4	2,9	3,0	0,0	-3,5	2,0	5,5
XII	-2,9	12,9	13,4	0,5	-15,8	-2,5	0,2	2,6	-4,0	2,9	7,0	-9,2	1,4	10,6
Кв.1	23,2	21,6	22,2	0,6	1,6	-9,0	0,0	9,0	16,4	16,5	0,1	-5,8	12,7	18,5
Кв.2	0,0	22,5	23,1	0,6	-22,5	-22,7	0,4	23,0	11,9	12,0	0,1	-11,7	7,8	19,5
Кв.3	-14,3	21,2	22,1	0,9	-35,5	-38,8	1,4	40,2	13,5	13,6	0,1	-10,2	8,6	18,8
Кв.4	-102,3	27,4	28,6	1,2	-129,7	-114,0	0,5	114,5	2,8	9,9	7,1	-18,5	5,8	24,3

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 24

Платен биланс на Република Македонија - тековни трансфери
во милиони евра

	Тековни трансфери, нето	ТЕКОВНИ ТРАНСФЕРИ																
		Нето	1. Официјални трансфери						Нето	2. Приватни трансфери								
			Прилив			Одлив				2.1. Дознаки			2.2. Ефектива			2.3. Останати трансфери		
			Вкупно	Стоки	Пари	Вкупно	Стоки	Пари		Дознаки, нето	Прилив	Одлив	Ефектива, нето	Откупена ефектива	Продадена ефектива	Останати трансфери, нето	Прилив	Одлив
2003	646,1	89,4	92,9	24,2	68,7	3,5	1,5	2,1	556,7	115,2	128,9	13,6	347,0	467,1	120,1	94,5	110,7	16,2
2004	628,2	55,5	60,1	26,3	33,9	4,7	2,0	2,7	572,7	117,9	129,8	11,9	346,1	510,0	163,9	108,7	128,2	19,4
2005	853,3	53,4	60,9	28,2	32,8	7,6	4,0	3,5	799,9	125,3	136,6	11,3	546,9	662,1	115,1	127,7	143,0	15,3
2006	981,8	58,7	66,2	36,8	29,4	7,4	2,8	4,6	923,1	144,7	157,1	12,4	649,5	774,9	125,4	128,9	142,4	13,5
2007	1012,1	23,9	60,6	40,9	19,7	36,7	4,7	32,0	988,2	158,1	174,3	16,2	695,4	886,0	190,6	134,6	150,6	16,0
I	68,7	3,2	3,5	1,8	1,7	0,3	0,2	0,1	65,5	10,1	11,3	1,2	46,4	58,5	12,0	9,0	10,0	1,0
II	71,1	1,5	2,0	1,1	0,9	0,5	0,3	0,2	69,7	10,8	11,8	1,1	47,9	58,0	10,1	11,0	11,5	0,5
III	84,2	3,9	4,6	3,1	1,4	0,6	0,3	0,4	80,3	13,5	14,9	1,3	55,4	67,8	12,4	11,3	13,4	2,1
IV	89,6	5,4	6,5	5,2	1,2	1,1	0,4	0,7	84,2	12,0	13,3	1,3	61,1	73,2	12,1	11,1	12,1	1,0
V	89,6	5,9	6,5	4,8	1,7	0,6	0,4	0,1	83,7	14,2	15,4	1,1	59,2	74,6	15,4	10,3	11,2	0,9
VI	88,1	5,8	6,7	5,1	1,6	0,9	0,6	0,3	82,4	13,0	14,4	1,4	57,7	71,7	14,0	11,6	12,6	1,0
VII	119,7	5,2	5,6	4,1	1,5	0,4	0,2	0,1	114,5	14,8	16,1	1,3	87,6	102,4	14,7	12,1	13,9	1,8
VIII	113,1	2,2	3,8	2,4	1,4	1,6	0,6	1,0	110,9	14,1	15,4	1,3	87,1	102,1	15,0	9,7	10,9	1,2
IX	88,9	3,3	3,8	2,0	1,8	0,5	0,3	0,2	85,7	14,8	16,2	1,4	58,9	76,3	17,4	11,9	12,5	0,6
X	84,3	3,1	3,6	3,0	0,6	0,5	0,4	0,1	81,2	15,6	17,4	1,8	54,1	74,9	20,8	11,5	14,2	2,7
XI	70,7	8,1	9,1	6,4	2,7	0,9	0,2	0,8	62,5	12,5	14,1	1,6	38,8	60,6	21,7	11,2	12,7	1,6
XII	44,0	-23,6	5,1	1,9	3,2	28,8	0,7	28,0	67,6	12,6	14,0	1,4	41,1	66,0	24,9	13,9	15,5	1,6
Кв.1	224,1	8,6	10,0	6,0	4,0	1,4	0,8	0,6	215,5	34,4	38,0	3,6	149,7	184,2	34,5	31,4	34,9	3,6
Кв.2	267,4	17,1	19,6	15,1	4,5	2,5	1,4	1,1	250,3	39,3	43,1	3,8	178,1	219,5	41,5	33,0	35,9	2,9
Кв.3	321,8	10,7	13,2	8,5	4,7	2,5	1,1	1,3	311,1	43,7	47,7	4,0	233,6	280,8	47,2	33,7	37,3	3,6
Кв.4	198,9	-12,4	17,8	11,3	6,5	30,2	1,3	28,9	211,3	40,7	45,5	4,8	134,0	201,5	67,4	36,6	42,4	5,9
2008	978,9	47,9	61,0	41,0	20,1	13,1	6,0	7,1	931,0	161,6	180,9	19,2	630,6	948,3	317,7	138,8	156,3	17,5
I	60,1	0,5	4,7	4,0	0,7	4,1	1,3	2,8	59,6	10,3	12,5	2,3	39,8	56,7	16,9	9,5	10,6	1,1
II	58,9	4,4	5,2	3,7	1,5	0,7	0,3	0,4	54,5	11,2	12,8	1,6	33,4	55,8	22,4	9,9	11,5	1,7
III	56,5	2,7	3,3	2,4	1,0	0,6	0,3	0,3	53,8	13,2	14,5	1,4	30,9	58,7	27,8	9,8	11,3	1,6
IV	74,9	4,1	5,1	4,2	0,8	0,9	0,6	0,4	70,8	13,5	15,3	1,8	45,7	69,9	24,2	11,6	12,8	1,2
V	90,5	6,6	6,9	5,1	1,8	0,3	0,3	0,1	83,9	14,0	15,4	1,4	57,9	77,4	19,5	12,0	13,3	1,2
VI	93,6	10,8	11,6	2,9	8,7	0,8	0,4	0,4	82,8	14,0	15,3	1,2	56,5	79,4	22,8	12,3	13,9	1,6
VII	119,9	5,1	5,8	4,6	1,1	0,6	0,4	0,2	114,8	15,5	17,0	1,5	87,0	114,6	27,7	12,3	13,8	1,6
VIII	113,8	3,4	4,1	2,8	1,3	0,6	0,4	0,2	110,3	12,9	14,2	1,3	86,0	107,8	21,9	11,5	12,8	1,3
IX	101,5	2,3	3,4	2,8	0,6	1,1	0,7	0,4	99,2	15,7	17,3	1,7	71,9	97,2	25,4	11,7	13,6	1,9
X	89,2	2,0	3,2	2,4	0,8	1,1	0,4	0,7	87,2	16,1	18,0	1,9	58,9	93,5	34,5	12,2	13,7	1,5
XI	69,8	2,0	2,8	3,4	-0,6	0,8	0,4	0,4	67,8	12,0	13,7	1,7	44,9	66,5	21,7	10,9	12,1	1,2
XII	50,1	3,8	5,1	2,7	2,4	1,3	0,4	0,9	46,3	13,3	14,9	1,6	17,8	70,7	52,9	15,2	16,9	1,7
Кв.1	175,5	7,7	13,2	10,1	3,1	5,5	2,0	3,5	167,9	34,6	39,8	5,2	104,1	171,2	67,1	29,1	33,5	4,4
Кв.2	259,1	21,5	23,6	12,2	11,4	2,1	1,2	0,8	237,6	41,5	46,0	4,5	160,1	226,6	66,5	35,9	39,9	4,0
Кв.3	335,2	10,9	13,2	10,2	3,0	2,4	1,5	0,8	324,3	44,1	48,5	4,4	244,8	319,7	74,9	35,4	40,2	4,8
Кв.4	209,1	7,9	11,1	8,5	2,6	3,2	1,2	2,0	201,3	41,4	46,5	5,1	121,6	230,7	109,2	38,3	42,7	4,4

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 26

Надворешнотрговска размена на Република Македонија по сектори на СМТК и по економска намена
во милиони САД-долари

	ИЗВОЗ				УВОЗ				ИЗВОЗ				УВОЗ				ИЗВОЗ				УВОЗ							
	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006	2007				2007				2008				2008							
	Вкупно	Вкупно	Вкупно	Вкупно	Вкупно	Вкупно	Вкупно	Вкупно	Q1	Q2	Q3	Q4	Вкупно	Q1	Q2	Q3	Q4	Вкупно	Q1	Q2	Q3	Q4	Вкупно	Q1	Q2	Q3	Q4	Вкупно
ВКУПНО	1.367,0	1.675,9	2.042,3	2.415,2	2.306,4	2.931,6	3.232,8	3.752,3	733,6	866,8	832,7	923,2	3.356,2	1.052,0	1.177,7	1.269,7	1.728,2	5.227,6	918,5	1.152,1	1.126,9	780,8	3.978,2	1.581,1	1.936,9	1.844,8	1.488,9	6.851,7
СМТК																												
Храна и живи животни	92,0	125,6	167,2	192,7	271,2	337,5	343,2	362,4	44,2	64,3	70,9	68,8	248,1	109,9	120,3	114,3	169,3	513,9	59,0	88,6	84,0	76,9	308,4	149,0	158,9	151,7	161,2	620,8
Пијалоци и тутун	137,1	127,8	163,1	193,6	24,2	28,0	31,1	31,8	39,4	54,7	54,1	59,1	207,3	7,3	10,1	10,5	10,0	37,9	37,1	68,7	58,5	54,7	218,8	10,8	12,8	15,0	12,5	51,2
Суровини освен гориво	39,9	44,1	67,8	113,6	60,0	77,4	106,7	133,5	39,4	46,4	35,3	49,0	170,1	57,6	54,9	80,1	100,9	293,5	74,7	78,4	70,5	45,9	269,5	88,5	84,8	124,0	53,0	350,2
Минерални горива, мазива и сл.	73,7	78,3	163,6	225,0	323,1	397,8	619,2	758,9	44,6	19,3	46,8	54,3	165,1	211,7	143,7	229,6	394,5	979,5	66,6	94,5	111,1	42,1	314,3	402,0	377,3	395,5	243,1	1.417,9
Животински и растителни масла	0,8	7,0	2,9	2,2	24,5	52,9	30,0	31,4	0,2	0,3	0,5	1,6	2,6	5,6	9,6	14,7	16,9	46,9	3,4	3,1	3,4	2,6	12,4	21,2	17,1	14,5	14,6	67,4
Хемиски производи	70,2	73,4	90,8	100,7	254,9	281,0	334,0	364,5	26,4	34,4	33,0	38,5	132,2	102,4	125,0	121,2	134,2	482,8	37,5	45,3	50,4	47,9	181,1	137,5	175,9	164,1	134,0	611,4
Производи класирани по материјали	398,1	552,7	682,8	853,8	333,2	740,8	950,5	1.121,0	326,5	437,6	352,3	386,3	1.502,7	307,4	388,2	364,8	422,7	1.483,1	362,1	504,1	459,3	272,6	1.598,1	369,4	601,3	519,9	354,9	1.845,5
Машини транспортни уреди	80,6	92,6	109,9	118,7	434,2	504,5	563,1	688,8	29,9	33,5	36,7	49,7	149,8	181,5	239,5	243,0	366,8	1.030,8	44,4	49,7	46,3	44,0	184,3	305,6	386,8	346,6	396,7	1.435,6
Разни готови производи	471,8	570,8	590,5	612,0	128,7	171,9	252,9	257,7	182,7	176,0	202,7	215,2	776,5	67,7	85,3	90,4	111,1	354,4	232,1	219,6	242,6	193,9	888,2	96,0	120,6	111,7	117,6	445,9
Трансакции и неспомнатата стока	2,7	3,5	3,7	3,0	452,4	340,1	2,1	2,1	0,4	0,3	0,5	0,8	1,9	0,9	1,0	1,0	1,8	4,7	1,8	0,1	0,9	0,3	3,0	1,1	1,5	1,9	1,4	5,8
Економска намена																												
Производи за репродукција	669,2	816,2	1.110,4	1.398,9	1.492,5	1.904,7	2.099,0	2.453,5	448,1	561,5	503,5	559,4	2.072,5	705,5	737,9	824,8	1.121,7	3.389,9	547,6	757,5	715,9	413,8	2.434,8	1.068,8	1.288,7	1.240,1	827,1	4.424,7
Средства за работа	22,3	30,6	39,9	51,5	285,9	312,8	348,5	421,4	15,8	16,7	17,3	25,7	75,5	108,1	146,7	155,3	229,8	639,7	31,7	35,8	33,0	33,3	133,7	179,2	245,0	225,9	286,3	936,4
Стока за широка потрошувачка	674,5	827,7	891,2	964,7	525,2	711,8	783,2	875,3	269,7	288,6	311,9	337,9	1.208,0	237,6	292,2	288,6	375,0	1.193,3	337,7	358,7	378,0	333,7	1.408,1	332,0	401,7	377,1	374,1	1.484,9
Непознато	0,9	1,3	0,8	0,0	2,7	2,3	2,1	2,1	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2	0,9	1,0	1,0	1,8	4,6	1,6	0,0	0,0	0,0	1,6	1,1	1,5	1,8	1,4	5,7

Извор: Државен завод за статистика на Република Македонија.

Табела 28

**Состојба на странски директни инвестиции во Република Македонија по земји на инвеститори /1
во милиони евра**

Земји	1997		1998		1999		2000		2001	
	Вреднос Т	Учество	Вреднос Т	Учество	Вреднос Т	Учество	Вреднос Т	Учество	Вреднос Т	Учество
СДИ во Република Македонија										
Авганистан	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Албанија	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,1	0	0,6	0
Австралија	-0,1	0	0,2	0	0,3	0	0,3	0	0,4	0
Австрија	17,6	12	30,1	11	39,5	11	33,0	6	36,8	4
Бахамски Острови	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Барбадос	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Белгија	0,1	0	0,1	0	0,0	0	0,1	0	0,4	0
Бермуди	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Босна и Херцеговина	1,6	1	2,9	1	2,8	1	2,7	0	2,4	0
Белизе	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Британски Девствени Острови	0,1	0	0,1	0	0,5	0	1,4	0	3,9	0
Бугарија	2,6	2	3,4	1	2,9	1	3,5	1	6,6	1
Белорусија	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Канада	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,3	0	0,1	0
Каймански Острови	0,1	0	0,1	0	0,1	0	0,0	0	0,0	0
Централно Афричка Република	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Шри Ланка	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Кина	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Тајван	0,0	0	0,0	0	0,0	0	2,8	0	4,2	0
Кукови Острови	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Хрватска	5,8	4	6,4	2	7,6	2	8,2	1	10,3	1
Кипар	1,2	1	77,1	29	92,8	26	117,9	20	138,7	13
Чешка	0,0	0	0,1	0	0,1	0	0,1	0	0,1	0
Данска	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,1	0	0,1	0
Доминиканска Република	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Ел Салвадор	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Финска	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Франција	0,2	0	0,4	0	0,4	0	8,0	1	5,9	1
Грузија	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Германија	9,3	7	14,1	5	15,9	4	50,2	9	54,6	5
Гибралтар	0,3	0	0,4	0	0,5	0	0,9	0	0,8	0
Грција	9,7	7	12,8	5	20,5	6	105,3	18	174,2	17
Хонг Конг	0,0	0	0,0	0	0,3	0	0,3	0	0,0	0
Унгарија	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	300,6	29
Исланд	0,9	1	0,1	0	0,1	0	0,1	0	0,0	0
Индија	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Иран	0,1	0	0,1	0	0,1	0	0,0	0	0,1	0
Ирак	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Ирска	0,0	0	-0,1	0	-0,1	0	0,1	0	0,7	0
Израел	0,0	0	0,2	0	0,1	0	0,1	0	0,0	0
Италија	9,9	7	11,0	4	11,4	3	11,4	2	13,9	1
Јапонија	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Џонстон Остров	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Јордан	0,0	0	0,0	0	0,1	0	0,1	0	0,0	0
Либија	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Либија	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Лихтенштајн	0,2	0	3,8	1	10,2	3	4,8	1	6,5	1
Луксембург	0,2	0	1,8	1	1,9	1	2,3	0	2,3	0
Малезија	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Малта	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Маврициус	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Мексико	0,0	0	-0,9	0	0,1	0	0,0	0	0,0	0
Молдавија	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Црна Гора	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Холандија	1,4	1	4,6	2	10,2	3	14,7	3	15,6	2
Холандски Антили	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Нигерија	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Норвешка	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,1	0
Маршалски Острови	1,3	1	0,6	0	0,7	0	0,1	0	0,2	0
Пакистан	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Панама	2,0	1	2,9	1	3,1	1	3,5	1	12,9	1
Полска	0,0	0	0,0	0	0,1	0	0,0	0	0,0	0
Португалија	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Романија	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,1	0	0,1	0
Русија	3,5	3	5,5	2	2,5	1	0,0	0	0,0	0
Сент Ките и Невис	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Сент Винсент и Гренадин	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Сан Марино	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Србија	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Сејшелски Острови	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,1	0
Сингапур	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Словачка	0,1	0	0,1	0	0,1	0	0,1	0	0,0	0
Словенија	16,4	12	21,2	8	43,7	12	56,2	10	58,8	6
Јужна Африка	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Шпанија	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Шведска	1,4	1	1,6	1	1,7	0	2,2	0	1,1	0
Швајцарија	32,1	23	40,8	15	45,8	13	61,5	11	79,2	8
Сирија	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,1	0
Обединети Арапски Емирати	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Турција	0,7	1	1,1	0	14,2	4	16,1	3	16,2	2
Украина	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Велика Британија	5,3	4	5,9	2	4,2	1	39,5	7	26,6	3
Човечки остров	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
САД	1,4	1	2,4	1	4,1	1	12,5	2	34,0	3
Девствени Острови на Обединетите	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,2	0
Узбекистан	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Србија и Црна Гора	15,9	11	19,4	7	21,1	6	19,3	3	29,7	3
Меѓународна финансиска корпорација	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Европска банка за реконструкција и развој	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Банка за развој на Централно африкански земји	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Северноатланска алијанса за соработка	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Вкупно	141,2	100	270,4	100	359,9	100	580,1	100	1.039,2	100

1/ Претходни податоци.

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 30

Меѓународна инвестициона позиција на Република Македонија - состојба на крај на период
во милиони САД-долари

период	2003	2004	2005	2006	2007
Меѓународна инвестициона позиција, нето	-1.999,0	-2.498,5	-2.333,9	-2.474,0	-3.527,7
Средства	1.868,5	2.162,2	2.455,8	3.256,5	3.946,3
Директни инвестиции во странство	42,0	54,2	62,1	39,7	67,6
Акционерски капитал и реинвестирана добивка	35,7	43,9	43,6	37,7	51,6
Останат капитал	6,3	10,3	18,5	2,0	16,0
Портфолио инвестиции	3,8	4,1	3,6	4,2	4,4
Сопственички хартии од вредност	3,8	4,1	3,6	4,2	4,4
Банки	3,0	3,3	2,9	3,4	3,6
Останати сектори	0,8	0,8	0,7	0,8	0,8
Должнички хартии од вредност	-	-	-	-	-
Останати инвестиции	929,3	1.128,6	1.065,4	1.346,9	1.634,7
Трговски кредити	194,3	267,2	299,0	441,8	652,7
Останати сектори	194,3	267,2	299,0	441,8	652,7
Долгорочни	0,4	0,4	0,8	0,9	1,1
Краткорочни	193,9	266,8	298,2	441,0	651,6
Заеми	25,5	27,4	26,0	2,3	3,9
Банки	24,0	25,7	25,6	2,0	1,1
Долгорочни	15,2	16,5	15,0	1,4	1,1
Краткорочни	8,8	9,2	10,6	0,5	-
Останати сектори	1,5	1,7	0,4	0,3	2,8
Долгорочни	-	1,7	0,1	0,3	2,3
Краткорочни	1,5	-	0,2	-	0,5
Валуте и депозити	706,0	827,7	733,3	868,4	936,4
Монетарна власт	41,4	16,2	15,5	23,6	25,3
Банки	664,6	811,5	717,8	844,8	911,2
Останати средства	3,5	6,3	7,1	34,4	41,7
Меѓународни официјални резерви	893,4	975,3	1.324,7	1.865,8	2.239,6
Обврски	3.867,5	4.660,7	4.789,7	5.730,5	7.474,1
Директни инвестиции во земјата	1.614,7	2.190,6	2.086,9	2.763,8	3.739,4
Акционерски капитал и реинвестирана добивка	1.477,0	1.858,5	1.863,5	2.454,0	3.271,4
Останат капитал	137,7	332,1	223,4	309,8	468,0
Портфолио инвестиции	107,2	71,7	273,9	366,5	457,2
Сопственички хартии од вредност	80,5	40,0	52,8	114,0	194,8
Банки	12,6	19,1	29,5	106,2	90,9
Останат сектор	67,9	20,9	23,3	7,8	103,9
Должнички хартии од вредност	26,8	31,7	221,2	252,5	262,5
Останати инвестиции	2.145,6	2.398,5	2.428,9	2.600,2	3.277,5
Трговски кредити	398,2	485,6	457,0	486,2	854,5
Останати сектори	398,2	485,6	457,0	486,2	854,5
Долгорочни	61,8	46,7	29,3	25,8	21,4
Краткорочни	336,4	438,9	427,6	460,4	833,1
Заеми	1.657,2	1.814,4	1.852,2	1.853,3	1.991,9
Монетарна власт	68,4	62,5	62,1	55,8	-
Држава	1.256,5	1.351,2	1.292,2	1.152,6	1.068,4
Банки	90,9	89,1	131,0	192,7	317,8
Долгорочни	80,0	78,4	128,3	192,7	293,6
Краткорочни	10,9	10,7	2,7	-	24,2
Останати сектори	241,4	311,6	366,9	452,2	605,7
Долгорочни	219,9	293,6	293,5	436,8	547,9
Краткорочни	21,5	18,0	73,4	15,4	57,8
Валуте и депозити	69,0	70,5	86,9	148,6	238,3
Банки	69,0	70,5	86,9	148,6	238,3
Останати обврски	21,4	27,9	32,8	112,1	192,8

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 31

Меѓународна инвестициона позиција на Република Македонија - состојба на крај на период
во милиони евра

период	2003	2004	2005	2006	2007
Меѓународна инвестициона позиција, нето	-1.599,7	-1.836,6	-1.978,4	-1.878,5	-2.401,1
Средства	1.495,3	1.589,3	2.081,7	2.472,7	2.686,0
Директни инвестиции во странство	33,6	39,9	52,6	30,1	46,0
Акционерски капитал и реинвестирана добивка	28,60	32,3	37,00	28,6	35,1
Останат капитал	5,0	7,6	15,6	1,5	10,9
Портфолио инвестиции	3,0	3,0	3,1	3,2	3,0
Сопственички хартии од вредност	3,0	3,0	3,1	3,2	3,0
Банки	2,4	2,4	2,5	2,6	2,5
Останати сектори	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Должнички хартии од вредност	-	-	-	-	-
Останати инвестиции	743,7	829,5	903,1	1.022,7	1.112,7
Трговски кредити	155,5	196,4	253,5	335,5	444,3
Останати сектори	155,5	196,4	253,5	335,5	444,3
Долгорочни	0,3	0,3	0,7	0,7	0,8
Краткорочни	155,2	196,1	252,8	334,8	443,5
Заеми	20,4	20,1	22,0	1,7	2,6
Банки	19,2	18,9	21,7	1,5	0,7
Долгорочни	12,2	12,2	12,7	1,1	0,7
Краткорочни	7,0	6,7	9,0	0,4	-
Останати сектори	1,2	1,2	0,3	0,3	1,9
Долгорочни	-	1,2	0,1	0,3	1,6
Краткорочни	1,2	-	0,2	-	0,3
Валуте и депозити	565,0	608,4	621,6	659,4	637,4
Монетарна власт	33,2	11,9	13,2	17,9	17,2
Банки	531,8	596,5	608,4	641,5	620,2
Останати средства	2,8	4,6	6,0	26,1	28,4
Меѓународни официјални резерви	715,0	716,9	1.122,9	1.416,7	1.524,4
Обврски	3.095,0	3.426,0	4.060,1	4.351,2	5.087,2
Директни инвестиции во земјата	1.292,1	1.610,2	1.769,0	2.098,6	2.545,2
Акционерски капитал и реинвестирана добивка	1.182,0	1.366,1	1.579,6	1.863,4	2.226,6
Останат капитал	110,2	244,1	189,4	235,2	318,6
Портфолио инвестиции	85,8	52,7	232,2	278,3	311,2
Сопственички хартии од вредност	64,4	29,4	44,7	86,6	132,6
Банки	10,1	14,0	25,0	80,7	61,9
Останати сектори	54,3	15,4	19,7	5,9	70,7
Должнички хартии од вредност	21,4	23,3	187,5	191,7	178,7
Останати инвестиции	1.717,1	1.763,1	2.058,9	1.974,3	2.230,8
Трговски кредити	318,6	356,9	387,3	369,2	581,6
Останати сектори	318,6	356,9	387,3	369,2	581,6
Долгорочни	49,4	34,3	24,9	19,6	14,5
Краткорочни	269,2	322,6	362,5	349,6	567,1
Заеми	1.326,2	1.333,8	1.570,1	1.407,2	1.355,8
Монетарна власт	54,7	46,0	52,7	42,4	-
Држава	1.005,5	993,2	1.095,4	875,2	727,2
Банки	72,8	65,5	111,1	146,3	216,3
Долгорочни	64,0	57,6	108,8	146,3	199,8
Краткорочни	8,7	7,9	2,3	-	16,5
Останати сектори	193,2	229,1	311,0	343,3	412,2
Долгорочни	175,9	215,8	248,8	331,6	372,9
Краткорочни	17,2	13,3	62,2	11,7	39,3
Валуте и депозити	55,2	51,9	73,7	112,8	162,2
Банки	55,2	51,9	73,7	112,8	162,2
Останати обврски	17,1	20,5	27,8	85,1	131,2

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 32

Бруто надворешен долг на Република Македонија - состојба /1
во милиони евра

	31.12.2004	31.12.2005	31.12.2006	31.12.2007*	31.03.2008	30.06.2008	30.09.2008	31.12.2008
1. ДРЖАВЕН СЕКТОР	1.016,46	1.282,82	1.065,56	897,71	883,06	882,64	880,13	902,83
1.1 Краткорочен	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.1.1. Инструменти на пазарот на пари	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.1.2. Заеми	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.1.3. Комерцијални кредити	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.1.4. Останати обврски	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Достасани неплатени обврски	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Останато	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.2 Долгорочни обврски	1.016,45	1.282,82	1.065,56	897,71	883,06	882,64	880,13	902,83
1.2.1. Обврзници	23,25	187,47	190,38	170,49	164,85	155,20	143,61	131,62
1.2.2. Заеми	993,20	1.095,36	875,19	727,22	718,21	727,44	736,52	771,22
1.2.3. Комерцијални кредити	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.2.4. Останати обврски	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2. МОНЕТАРНА ВЛАСТ (НБРМ)	45,97	52,66	42,39	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.1 Краткорочен	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.1.1. Инструменти на пазарот на пари	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.1.2. Заеми	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.1.3. Валуте и депозити	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.1.4. Останати обврски	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Достасани неплатени обврски	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Останато	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.2 Долгорочен	45,97	52,66	42,39	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.2.1. Обврзници	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.2.2. Заеми	45,97	52,66	42,39	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.2.2. Валуте и депозити	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.2.4. Останати обврски	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3. БАНКАРСКИ СЕКТОР	123,24	192,02	269,88	387,85	346,15	358,89	389,57	384,05
3.1 Краткорочен	67,32	81,41	115,44	178,12	142,31	138,83	173,32	171,33
3.1.1. Инструменти на пазарот на пари	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3.1.2. Заеми	7,04	1,30	0,00	16,50	10,72	10,00	10,00	0,00
3.1.3. Валуте и депозити	51,71	69,46	104,70	152,26	124,29	121,28	154,87	162,46
3.1.4. Останати обврски	8,57	10,66	10,74	9,36	7,29	7,55	8,45	8,87
Достасани неплатени обврски	8,57	10,66	10,74	9,36	7,29	7,55	8,45	8,87
Останато	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3.2 Долгорочен	55,93	110,60	154,44	209,73	203,84	220,06	216,25	212,72
3.2.1. Обврзници	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3.2.2. Заеми	55,79	106,40	146,31	199,81	189,02	206,48	203,21	201,14
3.2.3. Валуте и депозити	0,14	4,20	8,13	9,92	14,82	13,58	13,04	11,58
3.2.4. Останати обврски	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4. ОСТАНАТИ СЕКТОРИ	600,40	721,01	786,69	1.115,71	1.087,00	1.227,25	1.346,80	1.382,45
4.1 Краткорочен	370,02	475,84	435,42	727,89	676,47	787,25	826,04	823,45
4.1.1. Инструменти на пазарот на пари	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4.1.2. Заеми	4,78	53,03	11,65	39,32	24,25	21,05	21,49	28,54
4.1.3. Валуте и депозити	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4.1.4. Комерцијални кредити	322,58	362,86	349,59	567,07	552,25	663,18	696,92	672,16
4.1.5. Останати обврски	42,66	59,95	74,17	121,50	99,97	103,02	107,64	122,75
Достасани неплатени обврски	42,66	58,40	74,17	121,50	99,97	103,02	107,64	122,75
Останато	0,00	1,54	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4.2 Долгорочен	230,39	245,18	351,27	387,81	410,54	440,00	520,75	559,00
4.2.1. Обврзници	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4.2.2. Заеми	207,63	234,14	331,68	372,92	394,90	421,44	500,95	535,37
4.2.3. Валуте и депозити	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4.2.4. Комерцијални кредити	22,76	11,04	19,59	14,54	15,28	18,20	19,44	23,27
4.2.5. Останати обврски	0,00	0,00	0,00	0,36	0,36	0,36	0,36	0,36
5. ДИРЕКТНИ ИНВЕСТИЦИИ: Заеми меѓу поврзани субјекти	284,52	269,57	329,30	430,77	521,02	612,70	626,08	649,07
5.1. Обврски кон директно инвестирани субјекти	3,70	5,68	13,16	6,11	6,11	6,11	6,11	6,11
5.2. Обврски кон директните инвеститори	280,82	263,89	316,14	424,66	514,91	606,59	619,97	642,96
БРУТО НАДВОРЕШЕН ДОЛГ	2.070,61	2.518,09	2.493,83	2.832,04	2.837,23	3.081,49	3.242,58	3.318,40

Меморандум ставки

Јавен долг	1.201,88	1.477,78	1.260,77	1.048,34	1.027,99	1.036,09	1.038,68	1.097,29
Приватен долг	868,73	1.040,31	1.233,06	1.783,70	1.809,24	2.045,40	2.203,90	2.221,11

*Ревизија на трговските кредити за 2007 година врз основа на податоците од новиот прашалник КИПО. Податоците за трговски кредити за 2008 година се проценети врз основа на податоци за тековите од билансот на плаќања.

1/ Претходни податоци.

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 33

Бруто надворешни побарувања на Република Македонија - состојба / 1

во милиони евра

	31.12.2004	31.12.2005	31.12.2006	31.12.2007*	31.03.2008	30.06.2008	30.09.2008	31.12.2008
1. ДРЖАВЕН СЕКТОР	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.1 Краткорочен	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.1.1. Инструменти на пазарот на пари	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.1.2. Заеми	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.1.3. Комерцијални кредити	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.1.4. Останати побарувања	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Достасани ненаплатени побарувања	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Останато	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.2 Долгорочни побарувања	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.2.1. Обврзници	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.2.2. Заеми	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.2.3. Комерцијални кредити	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.2.4. Останати побарувања	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2. МОНЕТАРНА ВЛАСТ (НБРМ)	664,66	1.040,51	1.326,97	1.416,28	1.395,51	1.413,65	1.552,13	1.361,16
2.1 Краткорочен	664,66	1.040,51	1.167,82	917,15	279,69	300,38	404,19	245,87
2.1.1. Инструменти на пазарот на пари	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.1.2. Заеми	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.1.3. Валуте и депозити	664,66	1.040,51	1.167,82	917,15	279,69	300,38	404,19	245,87
2.1.4. Останати побарувања	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Достасани ненаплатени побарувања	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Останато	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.2 Долгорочен	0,00	0,00	159,16	499,13	1.115,83	1.113,26	1.147,94	1.115,29
2.2.1. Обврзници	0,00	0,00	159,16	499,13	1.115,83	1.113,26	1.147,94	1.115,29
2.2.2. Заеми	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.2.2. Валуте и депозити	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.2.4. Останати побарувања	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3. БАНКАРСКИ СЕКТОР	619,59	635,87	668,26	648,05	549,01	529,46	533,83	390,58
3.1 Краткорочен	618,75	634,56	667,17	631,33	532,31	509,75	514,16	371,06
3.1.1. Инструменти на пазарот на пари	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3.1.2. Заеми	0,00	2,17	0,39	0,00	0,00	0,02	0,02	0,01
3.1.3. Валуте и депозити	596,54	608,45	641,45	604,19	525,74	502,97	507,24	363,95
3.1.4. Останати побарувања	22,21	23,93	25,33	27,14	6,57	6,77	6,90	7,10
Достасани ненаплатени побарувања	22,21	23,93	25,33	27,14	6,57	6,77	6,90	7,10
Останато	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3.2 Долгорочен	0,84	1,31	1,10	16,72	16,70	19,71	19,67	19,52
3.2.1. Обврзници	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3.2.2. Заеми	0,84	1,31	1,10	0,74	0,72	1,23	1,19	1,04
3.2.3. Валуте и депозити	0,00	0,00	0,00	15,98	15,98	18,48	18,49	18,49
3.2.4. Останати побарувања	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4. ОСТАНАТИ СЕКТОРИ	197,77	253,94	336,54	447,43	471,71	520,79	564,13	551,63
4.1 Краткорочен	196,55	253,46	335,63	445,09	467,36	515,52	559,09	546,53
4.1.1. Инструменти на пазарот на пари	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4.1.2. Заеми	0,00	0,20	0,00	0,31	0,22	0,47	0,70	0,90
4.1.3. Валуте и депозити	0,00	0,00	0,21	0,39	0,13	0,18	0,05	0,10
4.1.4. Комерцијални кредити	196,12	252,79	334,82	443,51	444,77	492,78	535,12	521,88
4.1.5. Останати побарувања	0,43	0,46	0,60	0,87	22,23	22,09	23,22	23,65
Достасани ненаплатени побарувања	0,43	0,46	0,60	0,87	22,23	22,09	23,22	23,65
Останато	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4.2 Долгорочен	1,23	0,49	0,91	2,34	4,35	5,26	5,04	5,09
4.2.1. Обврзници	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4.2.2. Заеми	1,23	0,10	0,25	1,57	3,83	4,10	4,07	4,12
4.2.3. Валуте и депозити	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4.2.4. Комерцијални кредити	0,00	0,39	0,66	0,77	0,52	1,17	0,97	0,97
4.2.5. Останати побарувања	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5. ДИРЕКТНИ ИНВЕСТИЦИИ: Заеми меѓу поврзани субјекти	47,98	95,87	95,60	123,11	125,57	129,21	133,38	134,45
5.1. Побарувања од директно инвестирани субјекти	11,28	21,33	14,69	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00
5.2. Побарувања од директните инвеститори	36,70	74,54	80,91	106,11	108,58	112,21	116,38	117,46
БРУТО НАДВОРЕШНИ ПОБАРУВАЊА	1.530,00	2.026,19	2.427,38	2.634,87	2.541,80	2.593,10	2.783,47	2.437,83

*Ревизија на трговските кредити за 2007 година врз основа на податоците од новиот прашалник КИПО.

Податоците за трговски кредити за 2008 година се проценети врз основа на податоци за тековите од билансот на плаќања.

1/Претходни податоци.

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 34

Нето надворешен долг на Република Македонија - состојба / 1
во милиони евра

	31.12.2004	31.12.2005	31.12.2006	31.12.2007	31.03.2008	30.06.2008	30.09.2008	31.12.2008
1. ДРЖАВЕН СЕКТОР	1.016,46	1.282,82	1.065,56	897,71	883,06	882,64	880,13	902,83
1.1 Краткорочен	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.1.1. Инструменти на пазарот на пари	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.1.2. Заеми	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.1.3. Комерцијални кредити	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.1.4. Останати обврски	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Достасани неплатени обврски	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Останато	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.2 Долгорочен	1.016,45	1.282,82	1.065,56	897,71	883,06	882,64	880,13	902,83
1.2.1. Обврзници	23,25	187,47	190,38	170,49	164,85	155,20	143,61	131,62
1.2.2. Заеми	993,20	1.095,36	875,19	727,22	718,21	727,44	736,52	771,22
1.2.3. Комерцијални кредити	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.2.4. Останати обврски	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2. МОНЕТАРНА ВЛАСТ (НБРМ)	-618,69	-987,85	-1.284,58	-1.416,28	-1.395,51	-1.413,65	-1.552,13	-1.361,16
2.1 Краткорочен	-664,66	-1.040,51	-1.167,82	-917,15	-279,69	-300,38	-404,19	-245,87
2.1.1. Инструменти на пазарот на пари	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.1.2. Заеми	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.1.3. Валути и депозити	-664,66	-1.040,51	-1.167,82	-917,15	-279,69	-300,38	-404,19	-245,87
2.1.4. Останати обврски	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Достасани неплатени обврски	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Останато	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.2 Долгорочен	45,97	52,66	-116,77	-499,13	-1.115,83	-1.113,26	-1.147,94	-1.115,29
2.2.1. Обврзници	0,00	0,00	-159,16	-499,13	-1.115,83	-1.113,26	-1.147,94	-1.115,29
2.2.2. Заеми	45,97	52,66	42,39	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.2.2. Валути и депозити	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.2.4. Останати обврски	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3. БАНКАРСКИ СЕКТОР	-496,34	-443,85	-398,38	-260,20	-202,86	-170,57	-144,26	-6,53
3.1 Краткорочен	-551,43	-553,14	-551,72	-453,20	-390,00	-370,92	-340,84	-199,73
3.1.1. Инструменти на пазарот на пари	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3.1.2. Заеми	7,04	-0,87	-0,39	16,50	10,72	9,98	9,98	-0,01
3.1.3. Валути и депозити	-544,82	-539,00	-536,75	-451,93	-401,45	-381,68	-352,37	-201,49
3.1.4. Останати обврски	-13,64	-13,27	-14,59	-17,78	0,73	0,78	1,55	1,78
Достасани неплатени обврски	-13,64	-13,27	-14,59	-17,78	0,73	0,78	1,55	1,78
Останато	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3.2 Долгорочен	55,09	109,29	153,34	193,01	187,14	200,35	196,58	193,19
3.2.1. Обврзници	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3.2.2. Заеми	54,95	105,09	145,21	199,07	188,31	205,25	202,02	200,10
3.2.3. Валути и депозити	0,14	4,20	8,13	-6,06	-1,16	-4,90	-5,44	-6,91
3.2.4. Останати обврски	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4. ОСТАНАТИ СЕКТОРИ	402,63	467,07	450,15	668,28	615,30	706,47	782,67	830,83
4.1 Краткорочен	173,47	222,38	99,79	282,81	209,11	271,73	266,95	276,92
4.1.1. Инструменти на пазарот на пари	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4.1.2. Заеми	4,78	52,83	11,65	39,01	24,03	20,58	20,79	27,65
4.1.3. Валути и депозити	0,00	0,00	-0,21	-0,39	-0,13	-0,18	-0,05	-0,10
4.1.4. Комерцијални кредити	126,47	110,07	14,77	123,56	107,48	170,40	161,80	150,28
4.1.5. Останати обврски	42,23	59,48	73,57	120,63	77,73	80,93	84,41	99,09
Достасани неплатени обврски	42,23	57,94	73,57	120,63	77,73	80,93	84,41	99,09
Останато	0,00	1,54	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4.2 Долгорочен	229,16	244,69	350,36	385,47	406,19	434,73	515,72	553,91
4.2.1. Обврзници	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4.2.2. Заеми	206,40	234,04	331,43	371,35	391,07	417,34	496,88	531,25
4.2.3. Валути и депозити	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4.2.4. Комерцијални кредити	22,76	10,65	18,93	13,77	14,76	17,03	18,47	22,30
4.2.5. Останати обврски	0,00	0,00	0,00	0,36	0,36	0,36	0,36	0,36
5. ДИРЕКТНИ ИНВЕСТИЦИИ: Заеми меѓу поврзани субјекти	236,54	173,71	233,70	307,66	395,45	483,50	492,70	514,61
5.1. Обврски кон директно инвестирани субјекти	-7,57	-15,65	-1,53	-10,89	-10,89	-10,89	-10,89	-10,89
5.2. Обврски кон директните инвеститори	244,11	189,36	235,23	318,55	406,33	494,38	503,59	525,50
НЕТО НАДВОРЕШЕН ДОЛГ	540,60	491,90	66,45	197,17	295,43	488,38	459,11	880,58

1/Нето надворешниот долг се пресметува како разлика на бруто надворешниот долг и бруто надворешните побарувања, изразени по пазарна вредност во делот на хартиите од вредност.

2/Претходни податоци.

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 35

Девизни резерви

во милиони евра

	1. Девизни резерви					2. Други девизни средства
	Монетарно злато	Специјални права на влечење-SDR	Резервна позиција кај ММФ	Девизи	ВКУПНО	
2003	29,7	0,3	0,0	685,0	715,0	33,2
2004	63,6	0,6	0,0	652,8	716,9	11,9
2005	94,9	0,7	0,0	1.027,3	1.122,9	13,2
2006	105,4	2,3	0,0	1.309,0	1.416,7	17,9
I	102,9	0,7	0,0	865,8	969,4	13,0
II	102,5	0,2	0,0	873,3	976,0	13,1
III	105,4	0,2	0,0	1.052,2	1.157,8	69,7
IV	111,1	2,6	0,0	1.079,3	1.193,1	69,4
V	111,2	0,9	0,0	1.100,3	1.212,5	69,2
VI	104,6	0,9	0,0	1.135,9	1.241,3	69,4
VII	109,8	0,8	0,0	1.165,5	1.276,1	69,3
VIII	105,9	0,3	0,0	1.239,4	1.345,6	18,1
IX	103,8	0,2	0,0	1.266,1	1.370,1	18,2
X	103,1	2,8	0,0	1.295,8	1.401,7	18,2
XI	105,9	0,5	0,0	1.307,3	1.413,8	17,9
XII	105,4	2,3	0,0	1.309,0	1.416,7	17,9
Кв.1	105,4	0,2	0,0	1.052,2	1.157,8	69,7
Кв.2	104,6	0,9	0,0	1.135,9	1.241,3	69,4
Кв.3	103,8	0,2	0,0	1.266,1	1.370,1	18,2
Кв.4	105,4	2,3	0,0	1.309,0	1.416,7	17,9
2007	124,3	1,0	0,0	1.399,1	1.524,4	17,2
I	108,7	1,7	0,0	1.284,7	1.395,1	18,1
II	111,7	0,2	0,0	1.276,4	1.388,3	12,1
III	108,7	7,0	0,0	1.297,3	1.413,1	17,9
IV	108,5	4,2	0,0	1.343,0	1.455,7	17,7
V	106,8	1,4	0,0	1.357,8	1.466,0	17,8
VI	104,8	1,4	0,0	1.312,2	1.418,4	17,8
VII	106,6	1,4	0,0	1.341,1	1.449,1	17,7
VIII	107,1	1,2	0,0	1.377,1	1.485,4	17,8
IX	113,6	1,1	0,0	1.407,4	1.522,1	17,4
X	118,6	1,1	0,0	1.431,4	1.551,1	17,6
XI	117,7	1,0	0,0	1.428,3	1.547,0	17,1
XII	124,3	1,0	0,0	1.399,1	1.524,4	17,2
Кв.1	108,7	7,0	0,0	1.297,3	1.413,1	17,9
Кв.2	104,8	1,4	0,0	1.312,2	1.418,4	17,8
Кв.3	113,6	1,1	0,0	1.407,4	1.522,1	17,4
Кв.4	124,3	1,0	0,0	1.399,1	1.524,4	17,2
2008	133,9	1,0	0,0	1.360,0	1.494,9	1,1
I	136,1	1,0	0,0	1.398,6	1.535,8	9,9
II	139,9	0,9	0,0	1.408,1	1.548,9	9,8
III	129,5	0,9	0,0	1.388,9	1.519,3	6,6
IV	121,6	1,1	0,0	1.371,5	1.494,3	6,7
V	123,8	1,0	0,0	1.385,1	1.509,9	0,6
VI	129,3	1,0	0,0	1.413,1	1.543,4	0,6
VII	127,7	1,0	0,0	1.428,2	1.556,9	0,6
VIII	123,9	1,0	0,0	1.474,7	1.599,6	0,6
IX	136,5	1,0	0,0	1.551,5	1.689,0	0,6
X	122,0	1,1	0,0	1.550,1	1.673,2	0,7
XI	139,5	1,0	0,0	1.448,7	1.589,2	1,2
XII	133,9	1,0	0,0	1.360,0	1.494,9	1,1
Кв.1	129,5	0,9	0,0	1.388,9	1.519,3	6,6
Кв.2	129,3	1,0	0,0	1.413,1	1.543,4	0,6
Кв.3	136,5	1,0	0,0	1.551,5	1.689,0	0,6
Кв.4	133,9	1,0	0,0	1.360,0	1.494,9	1,1

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 36

Девизен курс на денарот (просек за периодот)

		100	100	100	100	100	1	1	1	100
		ATS	FRF	ITL	DEM	CHF	GBP	USD	EUR	JPY
1993	/1	2,0127	4,1226	1,4832	14,1617	15,9867	35,3541	23,5722	-	
1994		3,7833	7,7828	2,6792	26,6162	31,5905	66,0911	43,2351	-	
1995		3,7722	7,6206	2,3369	26,5390	32,1770	60,0303	38,0354	-	
1996		3,7787	7,8183	2,5929	26,5848	32,3948	62,4691	39,9935	-	
1997		4,0780	8,5259	2,9225	28,6980	34,3423	81,6392	49,8299	-	
1998		4,3993	9,2329	3,1357	30,9525	37,5788	90,2462	54,4506	-	
1999		4,4052	9,2409	3,1306	30,9927	37,8747	92,0413	56,8964	-	
2000		4,4131	9,2575	3,1362	31,0482	38,9892	99,6905	65,8856	60,7250	61,1533
2001		4,4267	9,2862	3,1459	31,1445	40,3381	97,9875	68,0421	60,9133	56,0157
2002		-	-	-	-	41,5689	97,0365	64,7341	60,9783	51,6839
2003		-	-	-	-	40,3117	88,6405	54,3031	61,2639	46,8292
2004		-	-	-	-	39,7337	90,4298	49,4105	61,3377	45,6661
2005		-	-	-	-	39,5872	89,6186	49,2919	61,2958	44,7895
2006		-	-	-	-	38,8981	89,7611	48,7854	61,1885	41,9345
2007		-	-	-	-	37,2534	89,4324	44,7184	61,1838	37,9705
2008		-	-	-	-	38,6300	77,1265	41,8646	61,2654	40,7177
2006	Кв.1	-	-	-	-	39,2848	89,2867	50,9665	61,2334	43,5954
	Кв.2	-	-	-	-	39,1077	88,8832	48,7465	61,1661	42,5425
	Кв.3	-	-	-	-	38,7979	89,9489	48,0042	61,1697	41,3318
	Кв.4	-	-	-	-	38,4127	90,9055	47,4714	61,1856	40,3109
2007	Кв.1	-	-	-	-	37,8609	91,2615	46,6974	61,1809	39,1234
	Кв.2	-	-	-	-	37,1487	90,0730	45,3961	61,1741	37,6175
	Кв.3	-	-	-	-	37,1335	90,0013	44,5585	61,1750	37,8021
	Кв.4	-	-	-	-	36,8825	86,4403	42,2718	61,2053	37,3601
2008	Кв.1	-	-	-	-	38,2826	81,0138	40,9350	61,2908	38,8218
	Кв.2	-	-	-	-	38,0241	77,2550	39,2020	61,2579	37,5382
	Кв.3	-	-	-	-	37,9561	76,9805	40,7035	61,1776	37,8493
	Кв.4	-	-	-	-	40,2469	73,3003	46,5786	61,3356	48,6062
2006	1	-	-	-	-	39,5447	89,3827	50,7503	61,2839	43,8820
	2	-	-	-	-	39,3020	89,6578	51,2317	61,2179	43,4344
	3	-	-	-	-	39,0093	88,8557	50,9433	61,1970	43,4544
	4	-	-	-	-	38,8317	88,0838	49,9694	61,1625	42,5913
	5	-	-	-	-	39,2724	89,4229	47,9649	61,1686	42,8457
	6	-	-	-	-	39,2134	89,1251	48,3312	61,1670	42,1803
	7	-	-	-	-	39,0015	88,9010	48,2135	61,1671	41,7135
	8	-	-	-	-	38,7629	90,3501	47,7888	61,1688	41,2355
	9	-	-	-	-	38,6238	90,6172	48,0105	61,1732	41,0371
	10	-	-	-	-	38,4876	90,9394	48,4970	61,1815	40,8833
	11	-	-	-	-	38,4257	90,8063	47,5741	61,1799	40,5425
	12	-	-	-	-	38,3251	90,9675	46,3465	61,1954	39,5143
2007	1	-	-	-	-	37,8973	92,1831	47,0635	61,1802	39,1269
	2	-	-	-	-	37,7300	91,6664	46,8414	61,1905	38,8048
	3	-	-	-	-	37,9428	89,9742	46,2014	61,1729	39,4077
	4	-	-	-	-	37,3937	90,0173	45,3304	61,1754	38,1562
	5	-	-	-	-	37,0661	89,7285	45,2464	61,1729	37,5017
	6	-	-	-	-	36,9892	90,4847	45,6166	61,1739	37,1983
	7	-	-	-	-	36,9193	90,7086	44,6560	61,1771	36,6735
	8	-	-	-	-	37,3499	90,3063	44,9242	61,1713	38,4779
	9	-	-	-	-	37,1313	88,9552	44,0798	61,1767	38,2698
	10	-	-	-	-	36,6500	87,9323	43,0387	61,1820	37,1373
	11	-	-	-	-	37,1130	86,4482	41,7364	61,2049	37,5533
	12	-	-	-	-	36,8919	84,9406	42,0230	61,2290	37,3960
2008	1	-	-	-	-	37,7680	82,1796	41,6851	61,3375	38,5097
	2	-	-	-	-	38,1420	81,7821	41,6268	61,3231	38,8401
	3	-	-	-	-	38,9287	79,1295	39,5378	61,2140	39,1168
	4	-	-	-	-	38,4651	77,1392	38,9019	61,3727	38,0133
	5	-	-	-	-	37,7336	77,3340	39,3720	61,2280	37,7820
	6	-	-	-	-	37,8834	77,2891	39,3265	61,1740	36,8111
	7	-	-	-	-	37,8104	77,141	38,7910	61,1836	36,3449
	8	-	-	-	-	37,7134	77,2368	40,7884	61,1783	37,3325
	9	-	-	-	-	38,3576	76,55	42,5922	61,1706	39,938
	10	-	-	-	-	40,2313	77,6866	45,7943	61,1979	45,7813
	11	-	-	-	-	40,6211	74,2772	48,2683	61,4102	49,8986
	12	-	-	-	-	39,9004	67,9685	45,7279	61,4012	50,1804

Извор: Народна банка на Република Македонија.

1/ Извршена деноминација на денарот за 100 во мај 1993

Табела 37

Среден девизен курс на денарот (на крај на периодот)

	EUR	DEM	ITL	USD	ATS	FRF	GBP	CHF
	1	100	100	1	100	100	1	100
31.12.1993		2.575,2100	2,6000	44,4600	366,3000	757,7600	65,8200	3.029,4800
31.12.1994		2.621,1400	2,5000	40,6000	372,4900	759,5300	63,4500	3.098,1900
31.12.1995		2.649,4300	2,4000	37,9800	376,5900	775,0400	58,6500	3.299,6000
31.12.1996		2.663,4000	2,7100	41,4100	378,4961	789,1662	69,9596	3.062,9100
31.12.1997		3.092,4800	3,1500	55,4200	439,5300	924,1300	92,2200	3.811,4800
31.12.1998		3.098,3900	3,1294	51,8400	440,4100	923,8800	86,6900	3.786,2300
31.12.1999	60,6173	3.099,3136	3,1306	60,3400	440,5231	924,1000	97,5000	3.776,5400
31.12.2000	60,7878	3.108,0300	3,1400	65,3300	441,7600	926,7000	97,4000	3.990,8000
31.12.2001	60,9610	3.116,8844	3,1484	69,1716	443,0206	929,3438	100,1824	4.110,9286
31.12.2002	61,0707			58,5979			93,9549	4.197,8760
31.12.2003	61,2931			49,0502			87,1136	3.930,5566
31.12.2004	61,3100			45,0676			86,4983	3.970,8549
31.12.2005	61,1779			51,8589			89,2717	3.934,0171
31.12.2006	61,1741			46,4496			91,1007	3.806,9637
31.01.2007	61,2139			47,1893			92,7062	3.770,2575
28.02.2007	61,1773			46,2413			90,8079	3.780,3436
31.03.2007	61,1675			45,9284			89,9787	3.764,8489
30.04.2007	61,1621			44,8304			89,6476	3.722,3602
31.05.2007	61,1920			45,5976			90,0545	3.716,0381
30.06.2007	61,1692			45,2973			90,7555	3.695,3543
31.07.2007	61,1658			44,7806			90,5757	3.721,2265
31.08.2007	61,1716			44,9461			90,2236	3.729,5208
30.09.2007	61,1940			43,1582			87,8215	3.686,1635
31.10.2007	61,1821			42,4669			87,7540	3.652,4446
30.11.2007	61,2935			41,5888			85,7552	3.713,6322
31.12.2007	61,2016			41,6564			83,2901	3.685,9552
31.01.2008	61,4240			41,4747			82,6258	3.806,8795
29.02.2008	61,2338			40,4959			80,4279	3.818,2827
31.03.2008	61,2664			38,7860			77,4740	3.893,6384
30.04.2008	61,3856			39,4230			77,8067	3.800,2600
31.05.2008	61,1654			39,4412			77,8186	3.758,0118
30.06.2008	61,1741			38,8456			77,2059	3.810,7581
31.07.2008	61,1879			39,2507			77,7779	3.750,4076
31.08.2008	61,1642			41,5095			75,9804	3.783,9767
30.09.2008	61,1689			42,6294			76,8550	3.860,4544
31.10.2008	61,4099			47,1115			77,6652	4.149,3176
30.11.2008	61,4030			48,2462			73,9884	3.973,0184
31.12.2008	61,4123			43,5610			63,0387	4.104,2772

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 38

Индекси на ефективен девизен курс на денарот*

базен период 2003=100, пондери НТР 2006 година

година	Квартал	Номинален ефективен девизен курс на денарот	Реален ефективен девизен курс на денарот		
			Индекс на трошоци на живот	Индекс на цени на производители на индустриски производи	Индекс на трошоци на работна сила по единица производ
1995	Квартал 4	41,2	132,1	117,9	
1996	Квартал 4	48,5	118,4	106,1	
1997	Квартал 4	49,9	97,0	93,4	
1998	Квартал 4	66,6	105,7	112,8	
1999	Квартал 4	82,7	113,0	119,0	
2000	Квартал 4	90,0	107,1	109,8	
2001	Квартал 4	94,1	101,7	101,8	
2002	Квартал 4	97,6	99,9	100,7	
2003	Квартал 4	101,2	100,1	99,1	87,4
2004	Квартал 4	104,4	96,1	95,8	93,4
2005	Квартал 4	104,8	90,8	93,0	88,6
2006	Квартал 4	104,2	89,2	91,9	79,6
2007	Квартал 4	104,4	88,0	90,8	70,6
2005	Квартал 1	104,8	94,6	94,9	92,8
	Квартал 2	104,5	92,9	94,2	77,9
	Квартал 3	104,7	91,7	95,1	78,8
	Квартал 4	104,8	90,8	93,0	88,6
2006	Квартал 1	104,8	91,3	94,1	90,6
	Квартал 2	105,6	91,3	95,1	79,1
	Квартал 3	105,1	90,3	94,5	81,9
	Квартал 4	104,2	89,2	91,9	79,6
2007	Квартал 1	104,4	89,0	90,8	74,2
	Квартал 2	104,8	88,8	90,7	71,6
	Квартал 3	104,5	88,0	90,7	69,1
	Квартал 4	104,4	88,0	90,8	70,6
2008	Квартал 1	105,6	90,4	91,2	67,4
	Квартал 2	106,0	89,7	92,7	63,7
	Квартал 3	104,6	87,2	92,1	60,3
	Квартал 4	106,2	88,4	89,9	

* Индекс под 100 означува зголемена извозна конкурентност.

Извор: Народна банка на Република Македонија.

МЕТОДОЛОШКИ ОБЈАСНУВАЊА

РЕАЛЕН СЕКТОР

Табела бр.1 Бруто домашен производ

Извор на податоците за бруто домашниот производ (БДП) е Државниот завод за статистика на Република Македонија (ДЗСРМ). Пресметката на БДП базира на податоци од годишните сметки од Централниот регистар, од статистичките истражувања на ДЗС, од Министерството за финансии, УЈП и од други извори.

Бруто домашниот производ (БДП) по тековни цени (според производствен метод) е финален производ на производната активност на резидентните производни единици и претставува збир на бруто додадената вредност од одделни институционални сектори или одделни дејности, по основни цени, зголемен за данокот на промет (односно ДДВ) и царините, а намален за субвенциите на производи (што не се распределени по дејности).

Податоци за БДП на квартална основа се расположливи од 1997 година. Производствената страна на БДП на квартална основа се пресметува по постојани цени. Податоците за БДП по производен метод прикажани по сектори се според Националната класификација на дејности - НКД.

Табела бр.2 Цени

Извор на податоците за цените е ДЗСРМ.

Просечните месечни цени на мало, нивната динамика и структурата на личната потрошувачка се основа за пресметка на *индексот на трошоците на животоот (Consumer price index - CPI)*.

При изборот на производите за следење на цените на мало се земаат предвид само оние производи кои имаат значајно учество во прометот на мало. Под цени на мало се подразбираат цените по кои трговијата на мало, индивидуалните производители и вршителите на услугите ги продаваат производите и услугите на крајните потрошувачи. Во цените е вклучен и ДДВ.

Индексот на трошоци на животот се пресметува врз база на посебно групирана листа на производи и услуги од личната потрошувачка на неземјоделските домаќинства и просечните месечни цени на мало на тие производи и услуги, односно нивните индивидуални индекси на цени, пондерирани со структурата од индивидуалната потрошувачка. Од јануари 2007 година структурата на индексот на трошоците на животот е проширена за две нови категории: „Ресторани и хотели“ и „Останати услуги неспомнати на друго место“.

Цениите на производите на индустријски производи - ЦПИП (Producer price index - PPI) се следат во Месечниот извештај за цени на производители на индустријски производи, Ц.41 кај 200 претпријатија од областа на индустријата во Р. Македонија. Изборот на претпријатијата се врши според нивното значење во вкупното производство.

Продажна цена на производителите на индустријски производи е цената според која производителот ги продава своите производи на редовните купувачи на домашниот пазар, во најголеми количества франко натоварено во вагон (камион) во местото на производителот, или цената по која производителот врши пресметка со други производители во прометната сфера. Во оваа цена влегува регресот, ако продавачот го остварува според прописите, а од цената се одбива трговскиот рабат и попустот (каса сконто и др.) што продавачот му го одобрува на купувачот. Во цената не влегува ДДВ.

Од јануари 2001 година индексот на ЦПИП се обработува според Националната класификација на дејностите.

Табела бр.3 Индекс на индустриското производство и индекс на продуктивноста во индустријата

Извор на податоците за *индустриското производство* е ДЗСРМ. Податоците за индустријата се прибираат преку месечни извештаи што ги доставуваат претпријатијата евидентирани во областа на индустријата, како и деловните единици кои се занимаваат со индустриска дејност, а се наоѓаат во состав на индустриските претпријатија.

Врз основа на податоците од месечните извештаи се пресметуваат индексите на производство.

Со годишниот извештај за индустријата до 1998 година и месечниот извештај за индустријата до 1999 година, податоците се прибираат според Единствената класификација на дејности - ЕКД, а од 1999 година, односно 2000 година, соодветно, прибирањето на податоците врз база на споменатите извештаи се врши според Националната класификација на дејности - НКД.

Индексот на физички обем на индустриско производство се пресметува врз основа на производството, т.е. по чиста дејност, со распоредување на производите во соодветната гранка. За пресметување на индексот се користат:

- просечното месечно готово производство и структурата на производството во базната година;
- вкупно месечно производство во тековната година;
- номенклатурата на производи за месечниот извештај за индустриското производство;
- пондерациони коефициенти за секој производ;
- пондерациони фактори што ја изразуваат структурата на производството, т. е. учеството на секоја гранка во вкупното индустриско производство на Република Македонија.

Продуктивноста во индустријата се пресметува во НБРМ, врз база на податоци од ДЗСРМ за физичкиот обем на индустриското производство и бројот на вработените во индустријата (според Анкета за работна сила), на квартална основа.

Табела бр.4 Вработеност и продуктивност во целата економија

Извор на презентираниите податоци за *вработеноста* е Анкетата за работна сила (АРС) на ДЗСРМ.

АРС е најсеопфатно истражување на економската активност на населението и нивните демографски, образовни и други карактеристики во меѓупописниот период. Анкетата се спроведува на целата територија на Р. Македонија, врз база на примерок од 10.000 домаќинства (7.200 домаќинства до 2003 година) или 1,8% од вкупниот број домаќинства во земјата. До 2003 година АРС се спроведуваше годишно, а од 2004 година се спроведува континуирано неделно во тек на цела година, а обработката се врши квартално и годишно. Единици на набљудување се лица на возраст од 15 до 79 години и домаќинствата. АРС се изработува врз база на меѓународни препораки (ILO и Eurostat). Применети класификации: Национална класификација на дејности и Национална класификација на занимања.

Работоспособното население го сочинуваат сите лица на возраст од 15 години и повеќе. Работоспособното население се дели на активно население и неактивно население.

Активното население (работна сила) ги опфаќа вработените и невработените лица.

Неактивно население ги опфаќа следните лица:

- ученици и студенти
- пензионери
- домаќинки
- издржувани лица (од друго лице, од државата или од друг приход како рента, камата).

Вработените во *земјоделството* ги опфаќаат секторите А и Б; вработените во *индустријата* ги опфаќаат секторите В, Г, Д и Ѓ; вработените во *услужната дејност* ги опфаќаат секторите од Е до Љ според НКД.

Продуктивноста во економијата се пресметува во НБРМ, врз база на податоци од ДЗСРМ за вкупниот БДП и вкупниот број на вработени во економијата (според Анкета за работна сила), на квартална основа.

Табела бр.5 Плати

Податоците за исплатените нето и бруто плати по вработен базираат на месечни извештаи од деловните субјекти во приватна и друга (општествена, државна, задружна и мешовита) сопственост со различни дејности во Република Македонија. Податоците ги изготвува ДЗСРМ.

Нејто платиите се однесуваат на просечните примања во месецот по работник, остварени за работа со полно, покусо и подолго работно време (прекувремена работа). Вкупно исплатените нето плати опфаќаат и надоместок на нето платата од средствата на претпријатието (или друго правно лице) за годишен одмор, државни празници, платено отсуство до 7 дена, платено отсуство за стручно усовршување, за боледување до 21 ден, надоместок за време поминато на вежби по покана од надлежен државен орган, цивилна заштита, и сл.

Бруто платиите ги опфаќаат исплатените нето плати за извештајниот месец, платениот персонален данок и платените придонеси за пензиско, инвалидско и здравствено осигурување, за вработување, професионално заболување и за водостопанство.

Почнувајќи од мај 2001 година податоците за платите се објавуваат според Националната класификација на дејности-НКД.

Платите во *земјоделството* ги опфаќаат секторите А и Б; платите во *индустријата* ги опфаќаат секторите В, Г, Д и Ѓ; платите во *услужната дејност* ги опфаќаат секторите од Е до Љ според НКД.

Табела бр.6 Буџет на Република Македонија (Централен буџет и буџети на фондови)

Податоците за буџетот ги изготвува Министерството за финансии на Република Македонија.

Буџетот на Република Македонија ги инкорпорира централниот буџет и буџетите на вонбуџетските фондови.

Централниот буџет, кој се однесува на централната власт, ги опфаќа основниот буџет, буџетот на самофинансирачки активности и буџетите на заеми и донации. Во вонбуџетски фондови спаѓаат: Фонд за ПИОМ, Фонд за здравствено осигурување, Агенција за вработување и Фонд за патишта.

МОНЕТАРЕН СЕКТОР

Податоците во агрегираниот биланс на депозитните банки и билансот на Народна банка на Република Македонија (НБРМ) се дезагрегирани согласно секторскиот и валутниот критериум, како и согласно финансискиот инструмент врз основа на кој настануваат определени побарувања и обврски. Податоците во презентираниите биланси се однесуваат на крајните салда на крајот на референтниот период. Износите кои се деноминирани во странска валута се конвертираат според средниот девизен курс на денарот на крајот на референтниот период, согласно индикативната курсна листа на НБРМ.

Во секторската класификација комитентите се распоредуваат во две основни групи: резиденти и нерезиденти. Во рамките на групата резиденти постојат пет сектори: нефинансиски правни лица, држава, банки и останати финансиски институции, други комитенти и население.

- Секторот нефинансиски правни лица опфаќа три подсектори: јавни нефинансиски претпријатија, претпријатија кои не се организирани како јавни, а се во сопственост на државата во обем поголем од 50% и приватни претпријатија.

- Секторот држава е дезагрегиран на: централна државна власт (Буџет и органи на централна државна власт); институции на централна државна власт (Судови, Обвинителства); фондови (фондови на социјално осигурување и други фондови и агенции); локална власт; установи на јавен сектор (училишта, болници и сл.). Последните два подсектори се носители на монетарните агрегати.

- Секторот банки и други финансиски институции го сочинуваат пет подсектори:

- Народна банка на Република Македонија (монетарна власт);

- Депозитни банки;

- Штедилници ;

- Осигурителни компании во кои се вклучуваат друштва и заводи кои вршат работи на осигурување и реосигурување, фонд за осигурување на депозити, инвестициони фондови, финансиски институции кои вршат финансиски лизинг и други финансиски услуги;

- Останати финансиски институции во кои се вклучуваат институциите кои се занимаваат со посредување на пазарот на капитал, брокерски куќи, клириншки куќи, берза.

- Секторот други комитенти вклучува непрофитни и нефинансиски организации (организации со социјално хуманитарен карактер, стопански комори, политички партии, здруженија на граѓани, верски заедници, синдикати, црвен крст).

- Секторот население опфаќа: население и физички лица кои вршат регистрирана дејност.

Народна Банка на Република Македонија, депозитните банки и штедилниците го сочинуваат банкарскиот сектор на Република Македонија.

Средствата и обврските на банкарскиот сектор се класифицирани во следните агрегирани категории: монетарно злато и специјални права на влечење (СПВ), валути и депозити, хартии од вредност освен акции, кредити, акции и други сопственички хартии од вредност, технички резерви за осигурување, финансиски деривативи, останати сметки на приливи/одливи и нефинансиски средства. Кај дел од овие агрегирани категории постои понатамошна дезагрегација по најразлични критериуми.

Табела бр.7 Биланс на Народна банка на Република Македонија

Билансот на НБРМ се изготвува врз основа на сметководствената евиденција на сите средства и обврски на НБРМ кон останатите сектори во економијата, вклучувајќи го и секторот нерезиденти. Билансот на НБРМ се објавува на крајот на месецот и содржи податоци за претходниот месец.

А. Средствата на билансот на НБРМ ги вклучуваат следниве категории: девизни средства, побарувања од државата и останати средства.

Девизните средства на НБРМ се состојат од: монетарно злато, резервната позиција во ММФ, холдинг на Специјални Права на Влечење (СПВ), девизи во форма на ефективни странски пари, чекови, депозити на НБРМ во странски банки, пласмани во хартии од вредност емитирани од нерезиденти (во странска валута), пласмани во девизи кај меѓународни финансиски институции и останати девизни средства (девизни ностро покриени акредитиви и девизни ностро покриени гаранции).

Побарувањата на НБРМ од државата се однесуваат на односите со ММФ (алокација на СПВ и побарувања врз основа на репласирани кредити на ММФ), како и побарувања врз основа на пласмани во хартии од вредност. Пласманите во хартии од вредност претставуваат специфична

категорија. Имено, емисијата на овие хартии од вредност претставува еден од механизмите во процесот на санирање на банките, преку која се изврши преземање на лошите пласмани во портфолиото на една банка. Овие хартии од вредност се во сопственост на Агенцијата за санација на банки. Нивното амортизирање се одвива во склад со склучениот договор помеѓу државата и Централната банка.

Останатите средства на НБРМ вклучуваат: основни средства, средства за посебни намени и според посебни прописи, залихи, приливи врз основа на камати, сомнителни и спорни побарувања врз основа на камата и надомести.

Б. Обврските на билансот на НБРМ опфаќаат: примарни пари, продадени благајнички записи на аукција, депозити на државата, депозити на останати финансиски институции, девизни обврски кон странство и останати обврски на НБРМ.

Примарните пари вклучуваат: готови пари во оптек, готовина во благајна и сметки на банките кај НБРМ. Готовите пари во оптек претставуваат обврска на НБРМ и се однесуваат на готовите пари во оптек кои ги држат небанкарските субјекти. Готовината во благајна се однесува на готовите пари во благајна на депозитните банки. Сметките на банките кај НБРМ се однесуваат на сметките на депозитните банки кај НБРМ (вклучително и на штедилниците), во чии рамки влегува и депонираната задолжителна резерва (во денари и во странска валута) на банките кај НБРМ (вклучително и на штедилниците). Задолжителната резерва се пресметува по утврдени стапки на задолжителна резерва кои се применуваат на просечната месечна состојба на соодветните депозити. Притоа, во примена е просечен систем на одржување на задолжителна резерва, според кој банките имаат можност да ги користат средствата на задолжителната резерва за одржување на дневната ликвидност најмногу до 80% од обврската. Податоците за готовите пари во оптек се преземаат од Дирекцијата за трезорско работење при НБРМ, додека податоците за дневната ликвидност на банките и штедилниците базираат на нивните дневни извештаи доставени до НБРМ.

Аукциите на благајнички записи претставуваат основен инструмент на монетарната политика на НБРМ, кој се користи за регулирање на глобалното ниво на ликвидност и каматните стапки во банкарскиот систем, како и за сигнализирање на насоките на монетарната политика. За првпат се воведени во февруари 1994 година и по дефиниција се наменети за повлекување на ликвидност од банкарскиот систем. Интервенциите со овој инструмент, чија рочност изнесува 28 дена, се вршат преку спроведување на аукции кои можат да бидат организирани како „тендер со износи“ или „тендер со каматни стапки“ (американски тип). Аукциите на благајнички записи се поставени на пазарна и флексибилна основа, што овозможува нивно постојано менување, со цел зголемување на нивната ефикасност и успешна реализација на поставените цели.

Депозитите на државата ги опфаќаат депозитните пари на државата во денари (трезорска сметка на државата и други буџетски фондови) и во странска валута (депозити за посебни намени на централно и локално ниво на државата и други депозити). Во рамки на денарските депозити на државата почнувајќи од март 2006 година се вклучени и паричните фондови мобилизирани преку емисија на **државни записи за монетарни цели**, кои се депонираат на посебна сметка. Имено, на 07.03.2006 година, НБРМ во соработка со Министерството за финансии започна со емисија на државни записи за монетарни цели со рок на достасување од три месеци. Државните записи за монетарни цели се издаваат на редовните аукции на државни хартии од вредност и ги имаат истите карактеристики како редовните државни хартии од вредност. Според Законот за јавен долг, државните записи за монетарни цели не се дел од јавниот долг, бидејќи се издаваат за потребите на монетарната политика. Воедно, државата нема право на располагање со повлечените средства преку издавање на државни записи за монетарни цели. Каматната стапка на државните записи за монетарни цели ја плаќа НБРМ, според просечната каматна стапка постигната на аукциите на тримесечни државни записи. За регулирање на меѓусебните односи, Министерството за финансии и НБРМ склучија Договор за државни записи за монетарни цели.

Девизните обврски кон странство ги опфаќаат обврските на НБРМ кон нерезиденти врз основа на чекови и кредитни писма во девизи, како и обврските по искористени кредити од Меѓународниот Монетарен Фонд.

Останатите обврски на НБРМ ги опфаќаат: капитални сметки, одливи врз основа на камати - со секторска дистрибуција на одливите врз основа на достасана камата, неизвршени исплати врз основа на наплати во странство, привремени уплати, обврски кон Буџетот на државата, обврски кон добавувачи, обврски врз основа на девизни резерви, обврски по други основи и за останати намени, како и обврски за посебни намени и според посебни прописи и комисионите сметки.

Табела бр.8 и 9 Биланс на депозитните банки и штедилници

Билансот на депозитните банки и Билансот на штедилниците се изготвуваат врз основа на доставената сметководствена евиденција од страна на депозитните банки и штедилниците (КНБИФО) и претставуваат агрегирани биланси на средствата и обврските на сите депозитни банки и штедилници. Месечниот преглед на депозитните банки и штедилници се објавува на крајот на месецот и содржи податоци за претходниот месец. Билансот содржи податоци за побарувањата и обврските (носители на монетарните агрегати, согласно националната дефиниција) на банкарскиот сектор (со исклучок на НБРМ) кон останатите сектори во економијата, вклучувајќи го и секторот нерезиденти. Податоците се класифицирани во стандардизирани компоненти според сектори, финансиски инструменти и сметководствени принципи.

А. Средствата во билансот на депозитните банки и штедилници вклучуваат: ликвидни средства, депозити кај НБРМ, девизни средства, побарувања од државата и побарувања од нефинансискиот и небанкарски сектор и останати средства.

Ликвидните средства ги опфаќаат сметките на банките и штедилниците кај НБРМ (кои ја вклучуваат и нивната задолжителна резерва во денари депонирана кај НБРМ) и готовината во благајна.

Депозитите на банките и штедилниците кај НБРМ се однесуваат на ефектите од инструментите на монетарната политика (благајнички записи купени од НБРМ).

Девизните средства се однесуваат само на депозитните банки бидејќи штедилниците не се овластени за вршење на девизни работи и платен промет со странство и претставуваат побарувања од нерезиденти и вклучуваат: злато (злато во трезор на банка и злато депонирано во странство), девизи и чекови, девизни сметки во странство (редовни девизни сметки во странство и орочени девизни средства во странство), останати побарувања (побарувања врз основа на девизни ностро покриени акредитиви и гаранции и врз основа на одобрени кредити и достасани ненаплатени побарувања).

Побарувањата на банките и штедилниците се класифицирани според секторот на кој се однесуваат (побарувања од државата и побарувања од нефинансиски и небанкарски сектор). **Побарувањата од државата** се класифицирани според видот на: побарувања врз основа на одобрени кредити и побарувања врз основа на хартии од вредност. **Побарувања од нефинансискиот и небанкарскиот сектор** се класифицирани според валутата на денарски и девизни.

Останатите средства на депозитните банки и штедилниците опфаќаат меѓубанкарски побарувања, основни средства, пресметани недостасани и достасани камати, сомнителни и спорни побарувања врз основа на камата, надомести и провизии и останато. Меѓубанкарските побарувања ги опфаќаат интеракциите помеѓу банкарските институции, односно: кредити одобрени на други банки, депозити депонирани кај други банки, побарување од делови на банки, побарувања врз основа на емитирани хартии од вредност од страна на други банки или други финансиски институции, останати побарувања и достасани ненаплатени побарувања.

Б. Обврските на депозитните банки и штедилниците ги вклучуваат обврските што настануваат врз основа на: примени депозити, добиени кредити, емитирани хартии од вредност, капитални сметки и останати обврски.

Депозитите се диференцирани на: депозитни пари (жиро и тековни сметки само кај депозитните банки), депозити по видување, орочени депозити до една година, ограничени депозити и орочени депозити над една година.

Кредитите се однесуваат на средства кои само депозитните банки ги добиваат од небанкарски институции.

Хартиите од вредност се однесуваат на комерцијални хартии од вредност емитирани од страна на финансиските институции во функција на зајакнување на вкупниот финансиски потенцијал. Во банкарскиот систем на Република Македонија досега се емитирани само депозитни сертификати.

Обврските кон државата (се однесуваат само на депозитните банки бидејќи штедилниците не примаат депозити од сектор држава) кои ги опфаќаат депозитните пари, депозити по видување, орочени и ограничени депозити на државата.

Обврските кон нерезиденти (се однесуваат само на депозитните банки бидејќи штедилниците не се овластени за вршење на девизни работи и платен промет со странство) кои ги опфаќаат обврските врз основа на депозити, кредити или инструменти на надворешен платен промет.

Позајмувањата од НБРМ се однесуваат на кредити, купени депозити на аукција, останати обврски врз основа на примени аванси за откуп на ефективни странски валути, достасани неизмирени обврски.

Капиталните сметки го вклучуваат основачкиот капитал на банката (во паричен и непаричен облик), резервниот фонд на банката, посебни фондови (средства за заедничка потрошувачка), како и вкупните приходи и расходи на финансиската институција.

Останатите обврски вклучуваат: меѓубанкарски обврски (кредити земени од други банки, депозити депонирани од други банки, обврски кон делови на банки, обврски врз основа на емитирани хартии од вредност), одливи на средства врз основа на пресметана недостасана камата, достасана камата и останати одливи. Останатите обврски ги вклучуваат и комисионите сметки (активности на банката во име и за сметка на други). Воедно, категориите приходи, расходи, добивка за распределба и исправката на различни видови на билансни позиции имаат третман на останати обврски. Посебна категорија на обврски претставуваат обврските кон банки од поранешна СФРЈ, настанати пред монетарното осамостојување (26.04.1992 година), деноминирани во странска валута, врз основа на девизни жиро сметки на банки од поранешна СФРЈ.

Табела бр.10 и 11 Монетарен преглед без и со опфатени штедилници

Монетарниот преглед претставува консолидиран преглед на сметките на депозитните банки, штедилниците и НБРМ, при што ги покажува комбинираниите средства и обврски на монетарниот систем во однос на небанкарските резидентни и нерезидентни субјекти. Монетарниот преглед се добива со соодветна рекласификација на ставките од прегледите на депозитните банки и НБРМ, во формат што ја олеснува анализата на монетарните движења. Основни извори за изработка на монетарниот преглед се прегледот на НБРМ и прегледите на депозитните банки и штедилниците.

Како консолидиран биланс на монетарниот систем претставува основа за негово континуирано следење. Истовремено, монетарниот преглед овозможува и анализа на интеракциите на основните макроекономски сектори: реалниот, фискалниот, екстерниот и монетарниот сектор.

Месечниот монетарен преглед се објавува на крајот на месецот и содржи податоци за претходниот месец.

Главни ставки во Монетарниот преглед се: Нето девизна актива, Нето домашна актива и Парична маса (монетарни агрегати), чии составни компоненти се претходно објаснети во рамки на Билансот на Народна банка на Република Македонија и Билансот на депозитните банки и штедилници (Табела бр.1 и Табела бр.2 и 3).

Нето девизната актива претставува разлика од девизните средства на НБРМ и депозитните банки и девизните обврски на НБРМ и депозитните банки. Сите девизни средства и обврски на НБРМ и депозитните банки се агрегирани и презентирани како нето девизна актива на монетарниот систем.

Нето домашната актива ги опфаќа домашните кредити и останатите ставки, нето, при што домашните кредити ги опфаќаат побарувањата на депозитните банки и штедилниците од државата и недржавниот сектор (домашни кредити од прегледот на депозитните банки) и побарувањата на НБРМ од државата на нето основа (нето позиција на државата кај НБРМ од прегледот на НБРМ). Останати ставки, нето ги опфаќаат сите ставки (на нето основа) од прегледот на НБРМ и прегледот на депозитните банки кои не се опфатени во другите компоненти од монетарниот преглед.

Паричната маса ги опфаќа различните дефиниции на парична маса, т.е. монетарните агрегати М1, М2 и М4. Притоа, при дефинирањето на монетарните агрегати земени се во предвид карактеристиките на финансиските инструменти (рочност, степен на ликвидност, мотиви за држење). Истовремено, со цел да се обезбеди меѓународна споредливост и компатибилност, методологијата што ја користи НБРМ е усогласена со меѓународните стандарди и критериуми за дефинирање на финансиските инструменти и сектори (емитенти и носители на парична маса).

Монетарниот агрегат М1 претставува најтесна дефиниција на парична маса и ги опфаќа готовите пари во оптек и депозитните пари (тековни сметки, трансакциски депозити).

Монетарниот агрегат М2 покрај готовите пари во оптек и депозитните пари (М1) ги вклучува и краткорочните депозитите на државниот и недржавниот сектор (дефинирани претходно).

Монетарниот агрегат М4 претставува најширока дефиниција на парична маса и ги вклучува монетарниот агрегат М2 и долгорочните депозити на државниот и недржавниот сектор (дефинирани претходно).

Табела бр.12 Кредити на недржавен сектор

Кредитите кои депозитните банки ги одобруваат на недржавниот сектор се класифицирани од аспект на валутата: кредити во денари и во странска валута, од аспект на рочноста: краткорочни и долгорочни кредити и од аспект на подсекторот: кредити одобрени на население, претпријатија и останати подсектори.

Кредитите на недржавен сектор во денари опфаќаат кредити и пласмани во хартии од вредност (на претпријатијата, на населението и на други комитенти - единици на локална самоуправа, установи на јавен сектор), достасани ненаплатени побарувања врз основа на кредити и пласмани во хартии од вредност. Кредитите во денари ги вклучуваат и денарските кредити со девизна клаузула.

Кредитите на недржавен сектор во странска валута опфаќаат побарувања по кредити и хартии од вредност од претпријатија (врз основа на користени странски кредити, кредитни линии, депозити и др.), население, други комитенти, достасани ненаплатени побарувања по кредити и пласмани во странска валута од претпријатија, население и други комитенти.

Табела бр.13 Монетарни агрегати и нивните компоненти

Монетарните агрегати, како збир на финансиски инструменти класифицирани согласно степенот на нивната ликвидност, се дефинирани на начин компатибилен со меѓународно прифатените дефиниции и критериуми (согласно методологијата за монетарна и финансиска статистика на ММФ, базирана на Системот на национални сметки, 1993). Депозитите вклучени во монетарните агрегати се однесуваат на следните сектори: нефинансиски правни лица, население, други финансиски институции, локалната власт и установите на јавниот сектор и други комитенти- непрофитни нефинансиски институции.

Паричната маса М1 ги опфаќа готовите пари во оптек и депозитните пари. Притоа, депозитните пари се однесуваат на тековни сметки.

Готовите пари во оптек претставуваат разлика помеѓу вкупниот износ на печатени и ковани пари и износот на готови пари што се наоѓа во благајната на депозитните банки, во трезорот на НБРМ и во дисперзираните трезори.

Паричната маса М2 (ликвидни средства) ги вклучува монетарниот агрегат М1 и краткорочните депозити. Краткорочните депозитите се дефинирани како депозити во кои се опфатени: депозитите по видување, орочените депозити до една година, краткорочни обврски по издадени хартии од вредност и краткорочни кредити од небанкарски институции.

Парична маса М4 (вкупен депозитен потенцијал на монетарниот систем), ги вклучува монетарниот агрегат М2 и долгорочните депозити т.е. депозити орочени над 1 година, долгорочни хартии од вредност, долгорочни кредити добиени од небанкарски институции и ограничените депозити (депозити чија употреба е ограничена за одредена намена утврдена со пропис - наменети за покривање на отворени акредитиви во надворешниот платен промет, гаранции, банкарски дознаки и др.).

Табела бр.14 Вкупни побарувања на депозитните банки

Вкупните побарувања на банките се однесуваат на кредитите, пласманите во хартии од вредност, останати пласмани и достасаните ненаплатени побарувања врз основа на пласмани. Пласманите на депозитните банки се секторски, рочно и валутно декомпонирани. Согласно прифатените стандарди од областа на монетарната и финансиската статистика за консолидација т.е. исклучување на меѓусебните побарувања и обврски во рамките на еден сектор, пласманите ги исклучуваат меѓубанкарските побарувања.

Побарувањата на депозитните банки од претпријатијата се однесуваат на побарувања врз основа на кредити, хартии од вредност, останати пласмани и достасани ненаплатени побарувања. Депозитните банки одобруваат кредити од различни извори на средства: депозити, сопствени извори, странски кредити, добиени кредитни линии и останати извори. Побарувањата врз основа на хартии од вредност претставуваат побарувања по краткорочни хартии од вредност (чекови и меници) и побарувања по долгорочни хартии од вредност, односно учества или вложувања на банките во хартии од вредност на нефинансиски правни лица со право на управување и во приоритетни акции, како и специфични вложувања согласно Законот за реструктурирање на дел од претпријатијата кои во своето работење искажуваат загуба. Побарувањата што ја сочинуваат категоријата останати пласмани се однесуваат на дадени аванси во девизи, побарувања врз основа на авали и гаранции, како и аванси во врска со редовното работење на банките. Достасаните, ненаплатени побарувања се диференцирани на достасани, ненаплатени побарувања врз основа на краткорочни и долгорочни кредити, како и сомнителни и спорни побарувања.

Побарувањата на депозитните банки од населението се однесуваат на побарувања врз основа на кредити, хартии од вредност и достасани ненаплатени побарувања, диференцирани по валута, рок и намена. Според намената, краткорочните кредити се дезагрегирани на: потрошувачки кредити, кредити за вршење на самостојна дејност (им се одобруваат на физичките лица кои вршат регистрирана дејност), контнокорентни кредити (рамковни кредити или негативно салдо на тековните сметки) и кредити за други намени. Долгорочните кредити, од

аспект на намената можат да бидат: кредити за станбена изградба, за деловен простор, за вршење на самостојна дејност и кредити за други намени.

Побарувањата на депозитните банки од други комитенти - непрофитни и нефинансиски организации, локална власт и установи на јавен сектор се однесуваат на побарувања по краткорочни и долгорочни кредити (кредити до и над една година) и побарувања по хартии од вредност. Побарувањата се категоризирани од аспект на нивната рочна и валутна структура, од аспект на видот (кредити, хартии од вредност, останати побарувања и достасани ненаплатени побарувања), како и од аспект на изворот на средства врз основа на кој се одобрени кредитите. Краткорочните кредити во странска валута се одобруваат со користење на средствата од примени странските кредити, врз основа на депозитниот потенцијал на банката врз основа на користени странски кредитни линии. Останатите побарувања на депозитните банки од други комитенти претставуваат побарување на банката по дадени авали на хартии од вредност и гаранции.

Вкупните побарувања на депозитните банки од државата се однесуваат на побарувања врз основа на кредити, хартии од вредност и достасани ненаплатени побарувања. Како извори на краткорочни кредити одобрени на државата се користат: странски кредити, кредитни линии, депозитниот потенцијал и останати извори.

Побарувањата од државата врз основа на хартии од вредност претставуваат побарувања врз основа на специфични хартии од вредност. Така, постојат следниве категории на побарувања врз основа на хартии од вредност:

1. Долгорочни пласмани во хартии од вредност во девизи на јавен сектор - согласно Законот за гарантирање на инвестицијата на стратешки инвеститори и за преземање на одделни побарувања од крајни корисници од страна на Република Македонија, државата ги презеде побарувањата на Стопанска банка а.д. - Скопје од групација на фирми -загубари од билансот на банката, со состојба 31 декември 1999 година, за што на банката издаде долгорочни обврзници;

2. Побарувања од јавниот сектор врз основа на обврзници - инструменти за плаќање со рок за наплата над една година. Основа за емитурање на овие обврзници се побарувањата по замрзнатите девизни штедни влогови на населението. По распаѓот на СФРЈ, банките во Република Македонија завршија со побарувања кон НБЈ врз основа на редепонирани девизи и врз основа на негативни курсни разлики по кои банките добиваа гаранција од НБЈ. Согласно законската уредба, државата од билансите на банките го презеде побарувањата врз оваа основа и им издаде обврзници;

3. Побарувања по обврзници издадени од Агенцијата за санација на банка - станува збор за обврзници издадени од страна на Република Македонија врз основа на преземени побарувања од билансот на Стопанска банка во процесот на нејзината поединечна санација. Во функција на санација на најголемата банка и враќање на довербата во банкарскиот систем, државата ги презеде побарувањата по лоши пласмани на оваа банка.

Табела бр.15 Вкупни обврски на депозитните банки

Согласно доминантната класична депозитно-кредитна активност на банките во Република Македонија, **обврските на депозитните банки кон претпријатијата** вклучуваат депозити на нефинансиските правни лица и кредитите добиени од нефинансиските правни лица. Депозитите се дезагрегирани од аспект на нивната рочна, валутна и наменска структура. Кредитите се диференцирани согласно нивната валутна и рочна структура.

Обврски на депозитните банки кон населението вклучуваат тековни сметки, депозити по видување, орочени депозити (до три месеци, над три месеци, до една година и над една година) и ограничени депозити наменети за покривање на акредитиви во домашниот платен промет.

Обврските на депозитните банки кон други комитенти- непрофитни и нефинансиски организации, кон државата, кон други финансиски организации, како и обврските кон локална власт и установи на јавен сектор, соодветно. Станува збор за обврски врз основа на различни видови на депозити диференцирани согласно нивната рочна и валутна структура, како и обврски кон непрофитните и нефинансиските организации и кон останатите финансиски институции врз основа на хартии од вредност и краткорочни и долгорочни кредити.

Табела бр.16 Преглед на каматните стапки на депозитните банки

Врз основа на Извештај за пондерирани каматни стапки на примени депозити и дадени кредити, кои на редовна месечна основа депозитните банки ги доставуваат до НБРМ, се изготвува агрегиран преглед на Пондерирани каматни стапки на примени депозити и дадени кредити во денари и во девизи.

Каматни стапки на денарски кредити ги опфаќа: каматни стапки на денарски кредити без валутна клаузула и каматни стапки на денарски кредити со валутна клаузула.

Каматни стапки на денарски депозити ги опфаќа: каматни стапки на денарски депозити без валутна клаузула и каматни стапки на денарски депозити со валутна клаузула.

Кај денарските кредити/депозити понатаму е извршена поделба според два критериума: секторска класификација и рочност. Според секторската класификација, извршена е поделба на: кредити/депозити кои се однесуваат на претпријатија, кредити/депозити кои се однесуваат на население. Според рочноста, поделба е извршена кај кредитите на: краткорочни и долгорочни; и кај депозитите на: депозити по видување, краткорочно и долгорочно орочени депозити.

Девизните кредити/депозити се класифицирани според три критериума: по сектор, по валута и по рочност. Според секторската класификација, извршена е поделба на: кредити/депозити кои се однесуваат на претпријатија, кредити/депозити кои се однесуваат на население. Според рочноста, поделба е извршена кај кредитите на: краткорочни и долгорочни; а кај депозитите на: депозити по видување, краткорочно орочени депозити и долгорочно орочени депозити. Според валутната класификација, извршена е поделба на: кредити/депозити одобрени во евра и одобрени во САД долари.

Каматните стапки на кредитите и депозитите искажани се во проценти на годишно ниво.

Табела бр.17 Каматни стапки на Народна банка на Република Македонија

1. Есконтна стапка е важечката каматна стапка во тековниот месец.
2. Каматната стапка на расположливиот кредит преку ноќ - ломбарден кредит е важечката каматна стапка во тековниот месец.
3. Каматната стапка на репо трансакции за обезбедување на ликвидност во банкарскиот систем се прикажува како просечна пондерирани каматна стапка остварена на аукциите во тој месец.
4. Каматната стапка на благајнички записи се прикажува како просечна пондерирани каматна стапка остварена на аукциите со рок на достасување од 28 дена во тој месец. Каматната стапка е разграничена од аспект на типот на тендер кој може да биде: тендер со износи или тендер со каматни стапки.
5. Каматната стапка на репо трансакции за повлекување на ликвидност од банкарскиот систем се прикажува како просечна пондерирани каматна стапка остварена на аукциите во тој месец.

Табела бр.18 Задолжителна резерва на банки и штедилници

Банките и штедилниците издвојуваат задолжителната резерва врз основа на просечната состојба на депозитите во претходниот месец. Периодот на одржување на задолжителната резерва е од 11-ти во тековниот месец до 10-ти во наредниот месец. Исполнувањето на задолжителната резерва на банките во денари е на просечна основа, додека на задолжителната

резерва на штедилниците во денари и задолжителната резерва на банките во девизи е на фиксна основа.

Табела бр.19 Каматни стапки на државни хартии од вредност

Каматните стапки на државните хартии од вредност се прикажуваат како просечни пондерираны каматни стапки остварени на аукциите во соодветниот месец со определен рок на достасување.

НАДВОРЕШНОТРГОВСКИ И ДЕВИЗЕН СЕКТОР

Табели бр.20-25 ПЛАТЕН БИЛАНС

Платниот биланс претставува статистички извештај за определен временски период, кој систематски ги сумира сите економски трансакции на Република Македонија со остатокот од светот.

Согласно Законот за Народна банка на Република Македонија и прописите од доменот на девизното работење, Народна банка на Република Македонија (НБРМ) е одговорна за составување и следење на извршувањето на платниот биланс.

Платно-билансната статистика на Република Македонија во основа се подготвува во согласност со методологијата на Меѓународниот Монетарен Фонд (Прирачник за платен биланс, петто издание - ППБ). Податоците се објавуваат на месечна основа, во милиони евра и САД долари. Трансакциите деноминирани во други валути се конвертираат во евра и САД долари еквивалентно на девизниот курс на денот на трансакцијата.

Основни извори на податоци за извршувањето на платниот биланс се:

- единствениот царински документ (ЕЦД) за надворешно-трговската размена на Република Македонија;
- системот за известување за платниот промет на банките со странство (ППС);
- систем за известување за надворешниот долг (КЗ);
- банкарските извештаи за состојбата на средствата и обврските (КНБИФО);
- месечни извештаи за промените и состојбите на сметките во странство на резидентите кои не се овластени банки и состојбата и прометот на евидентните сметки (месечни извештаи-МИ);
- дополнителни извештаи на НБРМ за менувачкото работење и за состојбата на официјалните девизни резерви на Република Македонија;
- податоци од годишниот прашалник за странски директни инвестиции-ДИ 22.

ПЛАТЕН БИЛАНС: ОДДЕЛНИ СТАВКИ

ТЕКОВНА СМЕТКА

Стоки

Извор на податоци за надворешно-трговската размена на Република Македонија е царинската документација (ЕЦД), која се прибира од страна на Царинската Управа на Република Македонија, а се обработува и објавува од страна на Државниот завод за статистика на Република Македонија (ДЗСРМ) и НБРМ.

ДЗСРМ согласно методологијата за евидентирање на надворешно-трговската размена во трговската статистика, ги објавува податоците за извозот на **ф.о.б.** основа, а за увозот на **ц.и.ф.** основа.

НБРМ согласно препораките на ППБ при евидентирање на стоките во платниот биланс врши прилагодување за опфат и класификација и тоа за:

-опфат: за вратените стоки и за фактурната вредност на извршената услуга за поправка на стоките;

-класификација: за **ц.и.ф./ф.о.б.** факторот и доработките. Во платниот биланс извозот и увозот се прикажуваат на **ф.о.б.** основа, поради што е неопходно прилагодување на увозот **ц.и.ф.** за **ц.и.ф./ф.о.б.** факторот. Во периодот од 1993 до 1997 година **ц.и.ф./ф.о.б.** факторот е утврден врз основа на просечните меѓународно определени стапки за пресметка на овие трошоци. Од 1998 година наваму **ц.и.ф./ф.о.б.** факторот се пресметува по утврдена методологија која се базира на податоците од ЕЦД за транспорт и осигурување на паритетите со дестинација во Република Македонија прилагодени на целокупниот увоз.

За пресметување на ставката увоз во пристанишни места, се користат податоци од месечните извештаи -МИ.

Услуги

Транспорти: Податоците кои се однесуваат на транспортот се од платниот промет на банките со странство и месечните извештаи -МИ. Постои можност за дезагрегација по вид на транспорт (воздушен, поморски, железнички и патен) и по категорија на услуги (превоз на стоки, патници и останато). Прилагодување се врши кај одливот на транспортни услуги (превоз на стоки) за делот од **ц.и.ф./ф.о.б.** факторот кој се однесува на трошоците за превозни услуги извршени од нерезиденти.

Туризам: Извор се податоците од платниот промет на банките со странство и месечните извештаи -МИ.

Осџанати услуги: Основен извор се податоците од платниот промет на банките со странство за извршените наплати од и плаќања кон нерезиденти по видови на услуги: телекомуникациони услуги, инвестициони работи, осигурување, деловни, владини и останати услуги. Прилагодување се врши кај одливот за осигурување за делот од **ц.и.ф./ф.о.б.** факторот кој се однесува на трошоците за осигурување при превозот на стоки. Како дополнителен извор на податоци за одделните видови услуги се користат податоци од месечните извештаи -МИ.

Доход

Доходот како компонента на платниот биланс произлегува од: надомест за вработени (резиденти вработени кај нерезиденти и обратно) и доход од инвестиции. Доходот од инвестиции претставува капитална добивка од директните инвестиции, портфолио инвестициите и останатите инвестиции (дивиденди, камати на заеми и кредити и сл.).

Доход од директни инвестиции: Во податоците се опфатени платените дивиденди и распределената добивка, како и реинвестираната и нераспределена добивка. Извор на податоци за платените/наплатени дивиденди е платниот промет на банките со странство. Извор на податоци за реинвестираната добивка за претходните години претставува годишниот прашалник за директни инвестиции, додека за тековната година се вршат проценки врз основа на податоците од претходните години.

Доход од осџанати инвестиции: Во податоците се опфатени наплатените и платените камати на депозити, краткорочни, среднорочни и долгорочни заеми и кредити. Наплатените камати ги сочинуваат приливите на камати од девизните депозити на сметки во странство (каматата на официјалните девизни резерви и на девизните средства на банките). Извор се податоците од платниот промет на банките со странство и извештаите на НБРМ за состојбата на официјалните девизни резерви. Платените камати сеоднесуваат на доспеаните тековни обврски по камати за користени среднорочни и долгорочни странски заеми и кредити. Извор се податоците од КЗ кои задолжително се регистрираат во НБРМ.

Тековни трансфери

Официјалните трансфери во најголем дел се однесуваат на парична и стокова помош добиена од влади на странски држави и меѓународни организации. Извор на податоци за паричните трансфери е платниот промет на банките со странство, а за стоките трансфери царинската евиденција.

Приватните трансфери ги сочинуваат: дознаките во и од странство на домашните физички лица, откупената и продадената ефективна на менувачкиот пазар и останатите трансфери

од кој најголем дел се рентите, пензиите, инвалидните и др. Основен извор на податоци е платниот промет на банките со странство. Откупената и продадената ефектива на менувачкиот пазар согласно ППБ треба да се класифицира во капитално - финансиската сметка на платниот биланс. Меѓутоа, со оглед дека голем дел од овие средства потекнуваат од наплатите на резиденти од нерезиденти по дадени стоки и услуги (сива економија) и примени трансфери во ефективни странски пари, овие трансакции се евидентираат како дел од тековната сметка на платниот биланс (приватни трансфери).

КАПИТАЛНА И ФИНАНСИСКА СМЕТКА

КАПИТАЛНА СМЕТКА

Опфатени се капиталните трансфери за кои извор на податоци е платниот промет на банките со странство.

ФИНАНСИСКА СМЕТКА

Директни инвестиции: Директните инвестиции ги опфаќаат акционерскиот капитал, реинвестираната добивка и другиот капитал. Трговските кредити, долгорочните и краткорочните заеми помеѓу поврзаните субјекти се евидентираат во ставката друг капитал. Основен извор на податоци за претходните години е годишниот прашалник ДИ 22. Извор на податоци за паричните влогови е платниот промет на банките со странство, а за стоките влогови царинските документи. За тековната година за реинвестираната добивка и за другиот капитал се вршат проценки врз основа на податоците за претходните години.

Портфолио инвестиции: Извор на податоци за портфолио инвестициите е платниот промет на банките со странство.

Други инвестиции:

Трговски кредити: Трговските кредити (одобрени во странство и примени од странство) претставуваат разлика помеѓу физичката размена на стоките и наплатите односно плаќањата за истите. Податоците за трговските кредити како проценка се изведени од податоците за стоките размена од царинските документи и извршените наплати и плаќања од платниот промет по основ на извоз и увоз на стоки. Доколку вредноста на физичкиот извоз е поголема од вредноста на наплатениот извоз, разликата се евидентира како одобрен трговски кредит (со негативен предзнак). Ако вредноста на увезената стока е поголема од плаќањето по основ на увоз на стоки, разликата се евидентира како примен трговски кредит (со позитивен предзнак). Како дополнителен извор на податоци се користат податоци од месечните извештаи -МИ.

Заеми: Во категоријата заеми се прикажуваат користењата и обврските за отплата на главнина, по среднорочни и долгорочни заеми и кредити. Довтасаните, а неплатени обврски за главнина и камата се евидентираат во категоријата други инвестиции - друго. Податоците се базираат на извештаите за среднорочниот и долгорочниот јавен и приватен надворешен долг изготвени во НБРМ врз основа на КЗ кои задолжително се регистрираат во НБРМ.

Валутни и депозитни: Податоците се однесуваат првенствено на промените на девизните средства и девизните обврски на банките. Извор на податоци се месечните банкарски извештаи - КНБИФО и платниот промет на банките со странство. Промените на девизните средства и обврски на банките се искажани со делумно исклучување на меѓувалутарните промени. Промените на девизните средства на населението ја опфаќаат нето положената ефектива на девизни сметки на граѓаните во банкарскиот систем намалена за увозот на стоки од физички лица. Извор на податоци за нето положената ефектива на девизни сметки е платниот промет на банките со странство, а за увозот на стоки од физички лица царинските декларации. Како дополнителен извор на податоци за валутите и депозитите на останатите сектори се користат податоци од месечните извештаи -МИ.

Бруто официјални резерви: Податоците се однесуваат на промените на состојбата на официјалните девизни резерви. Извор на податоци се извештаите на НБРМ за состојбата на девизните резерви пресметани по курс на денот на извештајниот период.

Табели бр.26 и 27 Надворешно-трговска размена

Извор на податоци за надворешно-трговската размена е ДЗСРМ. Податоците за стоковната размена на

Република Македонија со странство се подготвуваат согласно основните статистички стандарди, дефиниции и препораки на ООН за концептите и дефинициите на статистиката на надворешната трговија. Податоците за извозот се објавуваат на **ф.о.б.**, а за увозот на **ц.и.ф.** основа.

Табели бр.28 и 29 Состојба на странски директни инвестиции

Начинот на пресметување и прикажување на странските директни инвестиции (СДИ) во меѓународни рамки се базира на методолошките препораки на Прирачникот на ММФ (Balance of Payments Manual-fifth edition, IMF 1993) и Прирачникот на OECD (OECD Benchmark Definition of Foreign Direct Investment-third edition, OECD 1996). Согласно овие препораки СДИ вклучуваат:

- сопственички капитал и реинвестирана добивка;
- побарувања од поврзаните претпријатија во странство;
- обврски кон поврзаните претпријатија во странство.

Реинвестираната добивка методолошки вклучува:

- дел од добивка распоредена во капитал;
- дел од добивка распоредена во резерви;
- дел од добивка распоредена за покривање на загуби од изминат период;
- нераспоредена добивка;
- непокриена загуба;
- загуба од претходен период, претворена во побарување од инвеститорот и
- добивка од претходен период, претворена во обврска кон инвеститорот.

Согласно Петтото издание на прирачникот од ММФ се препорачува како критериум да се користи минимално учество од 10% во капиталот или правото на глас. Според тоа дистинкција на директен и портфолио инвеститор се прави од аспект на процентот на поседувани акции и удели во претпријатието.

Методолошките постапки кои се применуваат во Република Македонија за пресметување на странските директни и портфолио инвестиции во потполност кореспондираат со методолошките постапки применувани од страна на земјите членки на ММФ и OECD.

Податоците за СДИ во Република Македонија се прикажани од аспект од земајќа од каде потекнуваат и дејноста во која е инвестирано.

Табели бр.30 и 31 Меѓународна инвестициона позиција

Меѓународната инвестициона позиција претставува статистички извештај кој ја прикажува состојбата и структурата на финансиските побарувања (средства) на резидентите од нерезидентите и финансиските обврски на резидентите кон нерезидентите кои произлегуваат од нивното меѓусебно работење, на определен датум, вообичаено на последниот ден од годината.

Меѓународните финансиски средства на земјата ги сочинуваат директните и портфолио инвестициите на резидентите правни и физички лица во други земји вклучително и инвестициите во финансиски деривативи, останатите инвестиции на резидентите во странство во вид на одобрени заеми и кредити, девизните средства на резидентните банки кај странските комерцијални банки, како и официјалните девизни резерви. Меѓународните финансиски обврски

на земјата ги сочинуваат обврските по директните и портфолио инвестициите на нерезидентите правни и физички лица во земјата вклучително и инвестициите во финансиски деривативи, обврските по останатите инвестиции на нерезидентите во земјата во вид на користени заеми и кредити и обврските по депозитите на странските правни и физички лица кај резидентните банки.

Разликата помеѓу вкупните меѓународни финансиски средства и обврски ја дава нето меѓународната инвестициона позиција на една земја. Односно, нето меѓународната инвестициона позиција на Република Македонија е разлика помеѓу инвестициите на резидентите кај нерезиденти (нејзините меѓународни средства) и инвестициите на нерезидентите кај резиденти (нејзините меѓународни обврски).

Директните инвестиции се вложувања со кои инвеститорот има намера да воспостави трајна економска поврзаност и/или да оствари право на управување со правното лице во кое инвестира. Притоа, како критериум за дефинирање на директните инвестиции, согласно меѓународните препораки и стандарди, се користи минимално учество од 10% во капиталот или одлучувачко право на глас во правното лице во кое се инвестира. Директните инвестиции го вклучуваат акционерскиот капитал, реинвестираната добивка и долгот на меѓусебно поврзаните субјекти. Извор на податоци за директните инвестиции за составување на меѓународната инвестициона позиција на Република Македонија, се прашалниците - извештаите за состојбата и прометот на поврзаните субјекти кои до НБРМ на годишна основа ги доставуваат сите правни лица-резиденти за вложувањата во и од странство.

Портфолио инвестициите ги опфаќаат вложувањата во должнички хартии од вредност и во сопственички хартии од вредност, каде инвеститорот поседува помалку од 10% од акционерскиот капитал или нема одлучувачко право на глас. За составување на меѓународната инвестициона позиција на Република Македонија, извор на податоци за вложувањата во сопственички хартии од вредност се годишните прашалници - извештаи за состојбата и прометот на поврзаните субјекти, а за вложувањето во должнички хартии од вредност се користат податоците од платниот промет на деловните банки со странство (согласно Извештајниот систем за меѓународните трансакции), извештаите за работи со хартии од вредност од овластените учесници на Македонската берза, како и базата на податоци на Централниот депозитар на хартии од вредност. За пресметка на пазарната вредност на хартиите, се користат податоците за пазарните цени од Македонската берза на хартии од вредност.

Останатите инвестиции ги опфаќаат средствата и обврските врз основа на краткорочни и долгорочни финансиски и трговски кредити и заеми, валути и депозити и останати средства и обврски. Согласно Прирачникот за платен биланс на ММФ, под трговски кредити се подразбираат побарувањата и обврските кои произлегуваат од комерцијално работење на резидентите со странство (по основ на извоз/увоз на стоки и услуги, авансно плаќање и сл.). За составување на меѓународната инвестициона позиција на Република Македонија, извор на податоци за трговските кредити се кварталните извештаи за побарувања и обврски по комерцијално работење на резидентите со странство (образец КИПО), а за финансиските кредити и заеми се користи кредитната евиденција со странство (образец КЗ и КО). Валутите и депозити ги опфаќаат депозитите кои резидентните банки ги држат во странство, односно обврските на резидентните банки кон нерезидентите. Извори на податоци за оваа ставка се месечните извештаи за сметководствената состојба на сметките од комерцијалните банки и платниот промет на банките со странство.

Табели бр.32-34 Бруто надворешен долг, Бруто надворешни побарувања и Нето надворешен долг

Општи методолошки објаснувања

Евидентирањето и следењето на надворешниот долг го врши Народната банка на Република Македонија (во продолжение: Народната банка) како надлежна институција, согласно со Законот за Народната банка на Република Македонија и Законот за девизно работење.

Статистиката за надворешниот долг, во основа, се изготвува согласно со Прирачникот за статистика на надворешниот долг⁵⁴ (Прирачник).

Бруто надворешен долг

Бруто надворешниот долг во даден момент е еднаков на износот на тековните и безусловните обврски кои бараат плаќања на главница и/или камата од страна на должникот во некое идно време и кои се должат кон нерезиденти, од страна на резидентите на една економија. Согласно со ваквата дефиниција, бруто надворешниот долг претставува состојба на одреден ден на сите идни обврски на резидентите кон нерезидентите, што вклучува обврски по главница, достасани неплатени обврски по главница и камата, како и пресметана задоцнета камата, независно од видот на инструментот и рочноста.

Бруто надворешни побарувања

Бруто надворешните побарувања се состојба на сите тековни и безусловни побарувања, врз основа на должнички инструменти, кои ги имаат резидентите од нерезиденти. Во основа, дефиницијата за бруто надворешните побарувања е идентична со дефиницијата за бруто надворешниот долг, со оглед на фактот дека побарувањата на една економија претставуваат долг на друга економија.

Нето надворешен долг

Нето надворешниот долг е дефиниран како разлика помеѓу состојбата на бруто надворешниот долг и бруто надворешните побарувања. Нето надворешниот долг, во својата структура е идентичен со бруто надворешниот долг, при што стандардното прикажување се состои од поделба по институционални сектори, рочност и инструменти на долг.

Согласно со Прирачникот, поделбата на долгот се врши помеѓу четири основни институционални сектори во економијата, и тоа:

- државниот сектор (ја вклучува јавната власт и нејзините агенции - владините единици на сите нивоа - централна, локална власт и социјални фондови);
- монетарната власт (централната банка, или друга институција носител на монетарната власт);
- банкарскиот сектор (финансиските посредници кои вршат активности на прибирање депозити и давање кредити);
- останати сектори (небанкарските финансиски посредници, нефинансиските трговски друштва, домаќинствата и непрофитните институции).

Понатаму, во рамките на секој сектор, е извршено разграничување по рочност, при што долгот се дели на краткорочен (со рок на доспевање до една година) и долгорочен (со рок на доспевање над една година).

На третото ниво, долгот се распределува по стандардни видови на инструменти, и тоа:

- трговски кредити (побарувања или обврски кои произлегуваат од директно одобрување кредит од добавувачот (испорачателот), врз основа на промет на стоки и услуги, авансни плаќања од купувачот на стоки и услуги и изведување на работи);
- заеми (побарувања или обврски кои настануваат со директно позајмување на финансиски средства (пари) од страна на кредиторот на должникот врз основа на договор за кредит);
- должнички хартии од вредност (креирање долг или побарувања преку емисија/купување хартии од вредност, како дел од портфолио-инвестициите во земјата, со кои се тргува на организирани финансиски пазари, како и преку шалтер);
- валути и депозити (валутите се побарувања од централната банка која ги издала банкнотите и монетите, од страна на нерезидентите кои располагаат со нив. Обврските врз основа на депозити се обврски на финансиските институции кои примаат депозити од нерезидентите, додека побарувањата по депозити настануваат врз основа на депонирани средства кај нерезидентни финансиски институции); и
- останато (останатите побарувања и обврски настануваат врз основа на должнички инструменти кои не се вклучени во претходните групи. Важна категорија во ставката „останато“

⁵⁴ External Debt Statistics: Guide for compilers and Users, IMF, 2003.

се достасаните неплатени обврски/побарувања кои се третираат како краткорочни, бидејќи доспеваат веднаш и се кумулатив на достасаните неплатени обврски/побарувања по сите претходно наведени инструменти).

Во рамките на нето надворешниот долг, посебно се прикажуваат нето обврските на меѓусебно поврзаните субјекти. Издвојувањето на побарувањата/обврските на меѓусебно поврзаните субјекти во рамки на нето надворешниот долг е значајно заради обезбедување компатибилност и конзистентност со извештајот за меѓународната инвестициска позиција, каде што овие обврски/побарувања на меѓусебно поврзаните субјекти се дел од категоријата „директни инвестиции (останат капитал)“.

Од аспект на вреднувањето, согласно со Прирачникот за сите инструменти се користи номиналната вредност, освен за должничките хартии од вредност, каде што долгот се прикажува по пазарна вредност. Ова во целост усогласено со начинот на нивно прикажување во рамките на меѓународната инвестициска позиција на земјата.

Податоците за состојбата на долг, плановите на отплата, достасаните неплатени обврски и склучените кредитни работи се пресметуваат во извештајните валути по средниот курс на Народната банка, на датумот на пресек. Тековите по надворешниот долг, повлечените средства и отплатите се курсираат по средниот курс на Народната банка, на датумот на настанување на трансакциите.

Состојбата на надворешниот долг е резултат на повлекувањата на средства, намалени за вкупните отплати на главнина, зголемени за износите на капитализирана достасана неплатена камата и оценета задоцнета камата до датумот на пресек. Со оглед на фактот дека состојбите се курсираат по курс на крај на периодот, а тековите (повлекувања и отплати) со курс на денот на трансакцијата, разликата во состојбата на почетокот и крајот на периодот не одговара на нето-промените од трансакции, туку таа ги вклучува и остварените курсни разлики.

Извори на податоци и методологија за изготвување на нето надворешниот долг на Република Македонија

Извори на податоци за нето надворешниот долг на државниот сектор:

- за категоријата „должнички хартии од вредност (обврзници и инструменти на пазарот на пари)“ - во делот на должничките хартии од вредност издадени во странство и купени од нерезиденти, се користат податоци од системот за известување за надворешниот долг (КЗ);

- за категоријата „должнички хартии од вредност (обврзници и инструменти на пазарот на пари)“ - во делот на должничките хартии од вредност, издадени во земјата и купени од нерезиденти, се користат податоци од: извештаите за работи со хартии од вредност (ИХВ), кои ги доставуваат овластените учесници на Македонската берза; од Централниот депозитар на хартии од вредност и од Македонската берза на хартии од вредност за утврдување на пазарната цена на хартиите од вредност. Во делот на бруто надворешниот долг, за тековната година, при пресметката на оваа ставка се користи состојбата на долг на крајот на претходната година и нејзе ѝ се додадени нето-движењата од платниот биланс во делот на портфолио-инвестициите - должнички хартии од вредност.

- за категоријата „заеми“ се користат податоци од: системот за известување за надворешниот долг (извештаи за кредитното задолжување КЗ) - кредитна евиденција која се води во НБРМ и која произлегува од поединечно евидентирање на обврските по одделни кредитни работи со сите основни елементи. Оваа евиденција овозможува добивање на податоци за состојбата на надворешниот долг, користењата, отплатите, износот на достасаните неплатени обврски за одредена кредитна работа и сл.; и системот за известување за надворешните побарувања (кредитното одобрување КО) - кредитната евиденција која се води во НБРМ и која произлегува од поединечно евидентирање на побарувањата по одделни кредитни работи со сите основни елементи. Оваа евиденција обезбедува податоци за состојбата на побарувањата, одобрувањата, наплатите, износот на достасаните ненаплатени побарувања за одредена кредитна работа и сл.

Извори на податоци за нешто надворешен долг на секторот „монетарна власи“:

- за категоријата „должнички хартии од вредност (обврзници и инструменти на пазарот на пари)“ - се користат податоци од извештаите на НБРМ за состојбата и структурата на официјалните девизни резерви на Република Македонија;
- за категоријата „валути и депозити“ - се користат податоци од извештаите на НБРМ за состојбата и структурата на официјалните девизни резерви на Република Македонија;
- за категоријата „заеми“ - се користат податоци од системот за известување за надворешниот долг (кредитното задолжување КЗ).

Извори на податоци за нешто надворешен долг на секторот „банки“:

- за категоријата „заеми“ се користат податоци од системот за известување за надворешниот долг (кредитното задолжување КЗ) и системот за известување за надворешните побарувања (кредитното одобрување КО);
- за категоријата „валути и депозити“ се користат податоци од банкарските извештаи за состојбата на средствата и обврските (КЊБИФО) - месечни извештаи за сметководствената состојба на сметките од комерцијалните банки;
- за категоријата „останати обврски“ се користат податоци за достасаните неплатени обврски по категоријата „заеми“, од системот за известување за надворешниот долг (кредитното задолжување КЗ) и системот за известување за надворешните побарувања (кредитното одобрување КО).

Извори на податоци за нешто надворешен долг на останатиот сектор:

- за категоријата „заеми“ се користат податоци од системот за известување за надворешниот долг (кредитното задолжување КЗ) и системот за известување за надворешните побарувања (кредитното одобрување КО);
- за категоријата „валути и депозити“ се користат податоци од месечните извештаи за состојбата на редовните сметки на резидентите во странство (извештаи МИ);
- за категоријата „краткорочни трговски кредити“ се користат податоци од кварталните извештаи за побарувањата и обврските по комерцијално работење на резидентите со странство (КИПО). Исклучок е направен за 2007 година, каде поради воведување нов прашалник, кој сè уште е во фаза на тестирање, податоците за состојбата на долгот и побарувањата од комерцијалното работење се добиени со додавање на состојбата од крајот од 2006 година со податоците за трговските кредити од платниот биланс;
- за категоријата „долгорочни трговски кредити“ се користат податоци од системот за известување за надворешниот долг (кредитното задолжување КЗ) и системот за известување за надворешните побарувања (кредитното одобрување КО);
- за категоријата „останати обврски“ се користат податоци за достасаните неплатени обврски по категоријата „заеми“ од системот за известување за надворешниот долг (кредитното задолжување КЗ) и системот за известување за надворешните побарувања (кредитното одобрување КО).

Извори на податоци за нешто надворешниот долг на меѓусебно поврзаниот субјекти - директни инвестиции:

- како основен извор на податоци за побарувањата и обврските на меѓусебно поврзаните субјекти се користат податоци од годишните прашалници - за состојбата и прометот на поврзаните субјекти (ДИ-22 и ДИ-11), кои ги доставуваат сите резиденти-правни лица за вложувањата во и од странство. За тековната година, во отсуство на податоци од основниот извор, како извори на податоци се користат: за заемите на меѓусебно поврзаните субјекти се користи системот за известување за надворешниот долг (кредитното задолжување КЗ) и системот за известување за надворешните побарувања (кредитното одобрување КО), каде што постои можност за утврдување на меѓусебната поврзаност на кредиторите и должниците; и за трговските кредити на меѓусебно поврзаните субјекти - податоците од кварталните извештаи за побарувања и обврски по комерцијално работење на резидентите со странство (КИПО), од каде што се проценува учеството на долгот/побарувањата на меѓусебно поврзаните лица, врз основа на застапеноста од претходните години.

Податоците за периодот 2004-2005 година се на годишна, додека почнувајќи од 2006 година, тие се објавуваат на квартална основа во евра и американски долари.

Табела бр.35 Девизни резерви

Податоците се однесуваат на состојбата на девизните резерви и другите девизни средства на определен датум.

Девизните резерви како средства со кои располагаат и се контролирани од страна на монетарните власти, се состојат од: монетарно злато, специјални права на влечење (SDR-Special Drawing Rights), резервна позиција кај ММФ и девизи.

Одделните компоненти на девизните резерви се дефинирани целосно во согласност со методологијата на Меѓународниот монетарен фонд (Прирачник за платен биланс, петто издание).

Состојбата на девизните резерви се пресметува по средниот курс на НБРМ на денот за кој се објавуваат податоци.

Монетарно злато

Злато: Категоријата монетарно злато го опфаќа златото со кое ракува НБРМ, а кое се состои од монетарно злато кое се наоѓа во трезорот на НБРМ, златни гранулати, монетарно злато депонирано во странски банки и монетарно злато на пат.

Депозити во злато: Депозитите во злато го опфаќаат ороченото злато во странски банки на подолг временски период.

Девизи

Депозити кај странски банки: Оваа категорија ги опфаќа девизните средства наostro сметки кај странски банки, средства во странски банки кои служат како покритие за отворени акредитиви и гаранции, пласмани во субординирани депозити во странски валути кај нерезиденти, како и орочени девизни средства во странство.

Ефективна во трезор: Ефективата во трезор ја сочинуваат ефективните средства за плаќање кои се наоѓаат во трезорот на НБРМ, чекови во девизи примени во благајна, чекови испратени за наплата во странство, како и чекови испратени за наплата кај домашни банки.

Хартии од вредност: Во оваа категорија влегуваат девизните средства пласирани во должнички купонски и дисконтни хартии од вредност издадени или гарантирани од странски држави, централни банки, мултилатерални развојни банки и меѓународни финансиски институции, како и девизните средства пласирани во колатерализирани и агенциски обврзници.

Други девизни средства

Во оваа категорија се опфатени пласманите во субординирани депозити во странски валути кај нерезиденти, девизни средства во странски банки кои служат како колатерал за дадени гаранции, примени девизни средства на тековните сметки на државата, како и пласмани во сопственички хартии од вредност издадени од нерезиденти (БИС-акции) во странска валута расположиви за продажба.

Табели бр.36 и 37 Девизен курс на денарот- просек за периодот и на крајот од месецот

Просечните годишни девизни курсеви се пресметуваат како аритметичка средина од просечните месечни девизни курсеви.

Просечните квартални девизни курсеви се пресметуваат како аритметичка средина од просечните месечни девизни курсеви од дадениот квартал.

Просечните месечни девизни курсеви се пресметуваат како аритметичка средина од средните дневни девизни курсеви.

Девизен курс на крајот на месецот е средниот дневен девизен курс од курсната листа на НБРМ за последниот ден од месецот.

Табела бр.38 Индекси на ефективен девизен курс на денарот

Реалниот ефективен девизен курс претставува индексен број кој се добива како количник од индексот на номиналниот ефективен девизен курс на денарот и индексот на релативните цени.

Индексот на номиналниот ефективен девизен курс (НЕДК) на денарот се пресметува како пондерирана геометриска средина од билатералните просечни месечни девизни курсеви на дванаесет поголеми надворешнотрговски партнери на Република Македонија (Австрија, Бугарија, Хрватска, Германија, Грција, Италија, Холандија, Русија, Словенија, Турција, САД и Србија), со базен период 2003=100 и пондери засновани врз надворешнотрговската размена во 2006 година.

Индексот на релативни цени е однос помеѓу просечниот пондериран индекс од индексите на странски цени на земјите што соодветствуваат со изборот на земји чии валути се користат при пресметката на НЕДК на денарот и индексот на домашни цени, со базен период 2003=100 и пондери засновани врз надворешнотрговската размена во 2006 година. Притоа, како дефлатори се користат индексот на потрошувачки цени (CPI), Индексот на производители на индустриски производи (PPI) и Индексот на трошоци на работна сила по единица производ (ULC).